

colectia Florile Bisericii

PATERICUL

SAROVULULI

PATERICUL SAROVULUI

Traducere: Svetlana Ceapă

**Carte tipărită cu binecuvântarea Prea Sfințitului
GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului**

**Editura Cartea Ortodoxă
Editura EGUMENIȚA**

PREFAȚĂ

Sfântul Apostol Pavel spune în Epistola către Evrei (13, 7): *Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare-aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința.*

Acest pasaj biblic m-a determinat să nu-i dau uitării pe cuvicioșii pustnici viețuitori ai mănăstirii Sarov. De aceea, în semn de recunoștință deosebită față de învățăturile lor duhovnicești, m-am hotărât, după măsura puterilor mele, să adun ceva povățuitor și mai puțin cunoscut din viața și faptele acelor nevoitori, care au plecat la cele veșnice, și să le public. Am făcut acest lucru atât spre folosul sufletului meu, cât și spre folosul altor creștini, care cinstesc cu evlavie amintirea călugărilor mănăstirii Sarov.

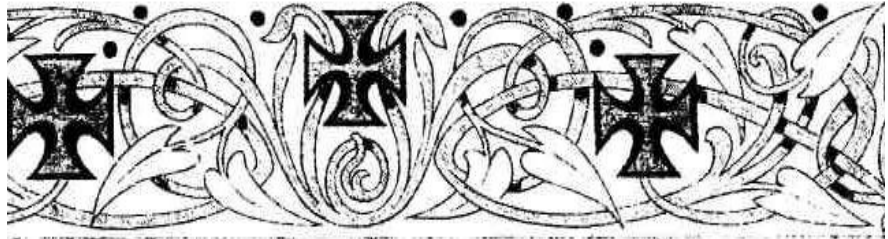
Timp de zece ani cât am viețuit în mănăstirea Sarov, am adunat informațiile respective de la evlavioșii ei părinți, care au plecat la cele veșnice, informații reale ce le-am prezentat pentru cinstitorii de Dumnezeu, care își caută mântuirea. Aceste informații adunate cu strădanie sunt modeste, dar altfel nici nu s-a putut, căci părinții călugări demni de amintire, despre care scriu eu în această carte, au lucrat faptele mântuitoare în taină, închizând bine ușa chiliilor lor.

Sincer, vă mărturisesc că mi-a fost frică, nevrednic fiind, să nu trec cu vederea și să dau uitării unele fapte și învățături ale cuvicioșilor părinți, care, ca niște talanți prețioși, au fost îngropate și acoperite cu pământ și uitare, contrar îndemnului testamentar al Sfântului Apostol Pavel, expus mai sus.

Cu siguranță veți descoperi în această lucrare neajunsuri, ce sunt inevitabile ca în orice muncă omenească. Dar stăruitor vă rog să acoperiți această trudă cu dragoste frățească și rugăciune pentru cel ce s-a ostenit.

Ieromonahul Abel,

Lavra Sfintei Treimi a Sfântului Serghie

Mănăstirea Sarov. Vedere din partea de sud.

INTRODUCERE

Mănăstirea Sarov se află în Eparhia Tambov din județul Temnicov, la 38 de verste¹ de orașul Temnicov, la hotarul județelor Nijegorodsk și Tambov. Mănăstirea e situată la o distanță de 400 de verste de orașul Moscova, 60 de verste de orașul Arzamas, 170 de verste de orașul Nijnii și 120 de verste de orașul Murom din eparhia Vladimir. Ea este situată pe un deal, într-o pădure, între două râuri - Sarovka și Latiș - ce se unesc între ele chiar sub această mănăstire. Cea mai apropiată localitate se află la o distanță de cinci verste de mănăstire.

Așezarea geografică a mănăstirii Sarov este pitorească și încântă sufletul oricărui pelerin.

Aici regimul monahal era strict. Slujbele religioase se săvârșeau continuu și se slujea conform regulamentului monahal din Muntele Athos. Cântările religioase din cadrul slujbelor ce se săvârșeau aici continuu își umpleau sufletul cu o putere inexplicabilă și își transmiteau o stare de evlavie față de viețuitorii acestui locaș, care se proslăveau prin faptele și nevoințele lor întru Domnul.

Despre această mănăstire se poate spune că a fost cu adevărat o mănăstire pilduitoare și renumită datorită frumuseții exterioare, cât și a celei interioare. S-a proslăvit prin viața, nevoințele și învățăturile cuvioșilor ei părinți precum: întâistătătorul ieromonah Ioan; succesorul acestuia - starețul Dimitrie; cuviosul stareț Efrem; virtuosul părinte Pahomie; smeritul Isaia; râvnitorul părinte Pitirim; cuviosul Ioachim; dreptul egumen Nifon; pustnicul egumen Nazarie; ieroschimonahul Dorotei; schimonahul Marcu; ieroschimonahul Serafim și Ilarion; ierodiaconul Alexandru și mulți alți nevoitori demni de amintire. Faptele și învățăturile acestor bărbați virtuoși au lăsat urme adânci în sufletele multor creștini evlavioși.

Viețuitorii acestei mănăstiri au fost statornici în credința și slujirea lor lui Dumnezeu. Ei au trăit și s-au nevoit pentru mântuire și pentru înfrumusețarea duhovnicească a sufletelor lor și a lăcașului în care și-au petrecut viața lor pământească. Cuvioșii părinți și-au închinat întreaga lor viață slujind cu trupul și cu sufletul lui Dumnezeu, fiind în același timp exemplu demn de urmat atât pentru succesorii lor, cât și pentru creștinii evlavioși. S-au nevoit în tăcere, au trăit în rugăciune continuă și fiind

Înzestrați cu har dumnezeiesc au avut o cunoaștere precisă și înțeleaptă a sufletului omenesc. Ca niște candelă aprinse au ars cu flacără curată, împrăștiind învățăturile lui Hristos celor care s-au apropiat prin ei de Dumnezeu, arătându-le fiecăruia în parte drumul drept ce duce spre mântuire.

O, câte virtuți au dobândit sufletele lor! O, câtă vitejie duhovnicească au avut trupurile lor. Au fost în credință statornici, în răbdare neclintiți, în dragoste pentru Dumnezeu și aproapele desăvârșiți, în rugăciune neobosiți, în înfrânare curajoși, chiar și în lupta dureroasă a despărțirii sufletului de trup au fost puternici și vioi.

Evlavioșii părinți, arzând de o credință statornică, cu rugăciune fierbinte și-au dat sufletele în mâinile Dumnezeului Celui viu. De aceea este spre folosul sufletelor noastre să ne amintim de acești cuvioși părinți, să reținem învățăturile lor îndrumătoare pe care ni le-au lăsat ca un testament pecetluit cu dragoste. Se cuvine să cinstim faptele lor mântuitoare săvârșite spre folosul lor duhovnicesc și al sfintei mănăstiri Sarov.

¹*O verstă = 1,068 km*

**DESPRE ÎNTEMEIEREA
MĂNĂSTIRII SAROV**

Întâistătorul Mănăstirii Sarov, Ieroschimonahul Ioan

Nu sunt necesare multe cuvinte atunci când faptele mărturisesc de la sine adevărul. Astfel se poate spune și despre ieroschimonahul Ioan, având în vedere informația amplă despre el ca întemeietor și organizator al vieții monahale de la schitul Sarov.

Temelia schitului a fost pusă în anul 1705, precum afirmă în notițele sale însuși întâistătorul, ieroschimonahul Ioan.

Cu mult timp înainte de întemeierea schitului s-au întâmplat câteva arătări miraculoase, ceea ce avea să însemne că în acel loc se va preaslăvi numele Domnului. Uneori, în toiul nopții, cobora din cer o lumină mare, ce lumina locul pe care mai apoi s-a construit soborul de biserici al mănăstirii. Alteori, se auzea un dangăt de clopote bătând, deși acele locuri pe atunci erau nepopulate, toată împrejurarea fiind cuprinsă de o pădure deasă, de

nestrăbătut. Toate aceste minuni s-au întâmplat înainte de venirea în acele locuri a primului viețuitor pustnic, a monahului Teodosie, și mai apoi a monahului Gherasim, care trăia în desigurile pădurii. La aceștia a venit Isaac (în lume - Ioan Feodorov, apoi, în schimă, numit Ioan, întemeietorul schitului Sarov).

Era originar din județul Arzamas, satul Crasna, de meserie paracliser. Încă din tinerețe a avut înclinație către viața monahală și la vârsta de 19 ani a părăsit casa pământească și a intrat ca frate în obștea mănăstirii Arzamas, unde a fost tuns călugăr cu numele Isaac în anul 1689.

Viața virtuoașă și smerită a părintelui Isaac a atras curând atenția superiorilor clericali. După trei ani de călugărie, a fost hirotonit preot și trimis la mănăstirea Temnikov. Viața trăită în această mănăstire nu l-a mulțumit pe deplin pe preotul Isaac, pentru că sufletul său râvnea către înalte fapte schimnice. De aceea părăsește mănăstirea și pleacă în pustie. La mănăstirea Temnikov venea rar, probabil în acele zile în care trebuia să slujească ca preot la altar. Vizita și locul unde a fost călugărit, mănăstirea Arzamas, dar cel mai mult timp și-1 petrecea în pustiul Sarov, unde a pus ulterior temelie schitului Sarov. Între timp, obștea mănăstirii Arzamas, cunoscând viața pilduitoare a părintelui Isaac, i se adresează cu rugămintea de a ocupa funcția de stareț a acestei mănăstiri. În sufletul monahului Isaac s-a dat atunci o luptă cumplită între două sentimente: cel al dragostei pentru pustnicie și al dragostei pentru locul călugăriei sale. Bătălia a fost grea pentru că el nu știa ce să aleagă, dar în sfârșit s-a decis să accepte propunerea obștii, fiind întărit și de lacrimile fraților rugători. Dar voia Domnului era alta în privința acestui nevoitor. Sufletul monahului Isaac tânjea după tăcerea pustiului. Deși era stareț al mănăstirii Arzamas, părintele Isaac nu a întrerupt legătura cu pustiul Sarov, unde, între timp, datorită lui au venit și alți viețuitori, ucenici de-ai lui.

După un timp, când s-a simțit îndeplinită acea misiune pentru care a părăsit sihăstria, el a ales în locul său, ca stareț al mănăstirii, pe ieromonahul Atinoghen și din nou s-a retras în mult îndrăgitele desigurii ale pustiului Sarov.

La vremea respectivă, în acele locuri pustii trăiau pustnicii Teodosie și Gherman. Fiecare dintre ei, separat unul de celălalt, își trăia viața în singurătate, după cum spune Apostolul Pavel în Epistola către Coloseni 3, 3: *...ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu*. Deși acești pustnici n-au viețuit în pustiiul Sarov până la sfârșitul vieții lor pământești, retrăgându-se pe la anul 1689 în alte locuri, totuși ei au proorocit preaslăvirea Domnului în aceste locuri. Și a apărut cel trimis de Dumnezeu, omul pe care nu-1 înfricoșa întunericul nopții și răutatea demonilor și a oamenilor. Nu i-a fost ușor să-și asume această luptă, fiindcă ispitele din partea potrivnicului sunt înfricoșătoare, mai cu seamă în singurătatea vieții pustnicești, când *...săgeți ascuțite cu cărbuni aprinși sunt trase de Cel puternic* (Ps. 119, 4), dar vigurosul și neînfricatul luptător al lui Hristos, Isaac, considerând că a sosit momentul să se preaslăvească acest loc, descoperindu-i-se acest fapt de sus, punându-și nădejdea în mila și ajutorul Domnului, trăind în rugăciune neîncetată, a decis să câștige o luptă definitivă asupra celui potrivnic sau să sfârșească la locul faptei sale. Ce n-a îndurat el în lupta cu duhurile rele din văzduh? Însă el știa că această luptă nu este numai cu duhurile rele din văzduh, dar și cu patimile trupului său. A înfruntat multe chinuri sufletești și trupești, multe spaime îngrozitoare din partea dușmanului neamului omenesc.

Diavolul îl ataca prin diferite moduri, sporind neîncetat asupra lui spaima nopților pustii și a chinurilor sufletești și trupești. Uneori i se arăta mulțime de demoni, care țipau și încercau să-1 izgonească din pustia respectivă, ca și cum ar fi fost proprietatea lor. Foloseau diferite modalități înspăimântătoare de a-1 determina să renunțe la rugăciune. Alteori îl atacau prin diferite sugestii ademenitoare, provocându-i tulburări excesive, voind intenționat să-l determine să renunțe la viața pustnicească. I se părea că mama lui și rudele apropiate îl implorau cu lacrimi în ochi să renunțe la dorința lui și să se întoarcă la mănăstire, unde îl vor vizita. Când potrivnicul neamului omenesc nu reușea să-1 tulbure pe pustnicul uitat de lume dar știut de Dumnezeu, atunci îl ataca prin alte modalități, încercând să-1 sperie printr-o furtună lăuntrică stârnită în sufletul și inima lui. Mulpătimitorul Isaac simțea o tristețe deprimantă, ce-i cuprindea sufletul și trupul precum un clește de fier. El simțea o amorțeală absolută a simțurilor, astfel încât chiar prin rugăciune nu

putea ușor să spulbere acea tristețe și acea amorțeală. Uneori trăia momente când chilia sa pustie i se părea o temniță inundată de un miros greu de suportat, ce-l determina să iasă afară, iar când se întorcea în chilie nu mai putea să citească nici să facă vreo rucodelie din cauza depresiei lăuntrice.

Odată, diavolul l-a tulburat atât de puternic pe tânărul pustnic, încât acestuia i se părea că locașul său pustiu se învârte în jurul lui, iar el, din cap până în picioare, parcă era înconjurat de o flacără, iar corpul îi era cuprins de o durere cumplită.

Părintele Isaac folosea împotriva celui rău o armă duhovnicească puternică - postul aspru, încununat cu rugăciunea neîntreruptă și stăruitoare către Dumnezeu, și astfel putea să învingă viclenia și răutatea ispitelor diavolești. Deci și în viața acestui sihastru s-au arătat câștigătoare cuvintele Evangheliei: *Acest neam de demoni cu nimic nu poate ieși, decât numai cu rugăciune și cu post* (Marcu 9, 29). Cu toate acestea, duhul necurat fugea departe, fiind învins în uneltirile lui de către părintele pustnic.

Deși cuviosul părinte a trăit în sihăstrie, totuși, virtuțile și faptele sale n-au rămas ascunse în totalitate. Călugărul Isaac a trăit într-o singurătate totală câțiva ani, înaintând către o viață bineplăcută lui Dumnezeu, a ars prin faptele sale ca o făclie așezată în sfeșnicul pustiei nepopulate, ce a devenit apoi cetate a virtuților lui pilduitoare, ce au constituit nucleul vieții sale.

După un timp, s-a aflat de existența acestui nevoitor pustnic pe nume Isaac, care trăia în desișurile pădurii Sarov. Astfel, părintele sihastru a devenit cunoscut, fiind vizitat de către mulți dornici și căutători ai drumului drept, ce duce spre mântuirea sufletului. Mulți dintre aceștia au rămas pentru totdeauna să viețuiască în această pustie, aflându-se permanent în preajma părintelui Isaac și urmându-i sfaturile.

Încetul cu încetul, a început să se închege o viață de obște în pustia Sarovului. Dar acestora le lipsea ceva foarte important pentru viața lor, și anume, o sfântă biserică, ce avea să-i unească pe viețuitorii acestei pustii. Acest neajuns era simțit cel mai tare de către ultimii veniți, de aceea dorința lor arzătoare era să întemeieze aici un locaș sfânt. Pe de altă parte, însă, se vedeau obligați să facă acest lucru pentru că, conform unei dispoziții de stat, cei care trăiau în locuri izolate de lume, unde nu exista biserică, erau

considerați schismatici și erau căutați pentru a fi judecați. Multe obstacole au întâmpinat smeriții pustnici în realizarea acestei dorințe. Ei nu aveau surse necesare pentru construcția unei biserici, nu dispuneau de un lot de pământ, care era necesar, și nu aveau nici un drept legal de a înființa în locul respectiv o viață monahală. Iubitorul de singurătate părinte Isaac s-a instalat în această pustie ca un nevoitor întru Hristos și, ca atare, nu avea nici un fel de posibilități, ca să înceapă o construcție, ba mai mult decât atât, nu avea cum să obțină un petic de pământ necesar pentru înființarea unei mănăstiri. Dar fiind întărit duhovnicește de un gând sincer și binefăcător ca să ridice în acest loc pustiu un locaș sfânt și să întemeieze o mănăstire, nu numai pentru folosul său sufletesc și al micuței sale obști, ci și pentru viitorii monahi ce vor veni mai târziu aici cu nădejde profundă în ajutorul Atotputernicului Dumnezeu. De aceea el se hotărăște să ia asupra sa sarcina de a înfrunta toate obstacolele și să realizeze această dorință arzătoare a fraților săi întru Hristos (astfel, și în cazul întâistătătorului de la Sarov s-au adevărit cuvintele unui cuvios părinte călugăr de la Lavra Peșterilor despre tăria călugărilor, care se zidește nu din aur și argint, ci din lacrimile și sudoarea pustnicilor rugători). Aflând că pământul dintre râurile Satiș și Sarovka (unde astăzi se află mănăstirea) aparținea cneazului Kugeeșev, care locuia lângă orașul Kadom, i se adresează cu rugămintea de a jertfi acel pământ pentru ridicarea unei biserici și înființarea unei mănăstiri și să-i fie confirmată această donație într-un act legal. După ce a obținut pământul respectiv, părintele Isaac a cerut acordul și binecuvântarea Prea Sfințitului Ștefan, Mitropolitul Reazanului și al Muromului pentru ridicarea unei biserici în pustiiul Sarovului. Cererea i-a fost acceptată și binecuvântată de ierarhul locului respectiv. Deși a depășit unele obstacole, întâistătătorul Isaac a întâmpinat curând alte greutăți. Începând lucrările de construcție, cuviosul părinte a fost înfruntat de către locuitorii satelor învecinate, care și-au exprimat nemulțumirea față de înființarea unei mănăstiri în pustia Sarov, pentru că astfel le era interzis accesul la defrișarea pădurii, la vânat și la scorburile cu roi de albine. Dar și în acest caz, înțeleptul, blândul și înduhovnicitul părinte a reușit să-i liniștească pe localnicii furioși, astfel încât aceștia au acceptat înființarea mănăstirii și chiar au contribuit în mod

propriu la construcția sfintei biserici. Cu multă muncă și multă rugăciune din partea viețuitorilor pustnici, cu sprijinul duhovnicesc al părintelui Isaac și ajutorul locuitorilor vecini, în desigurile pădurii Sarov s-a ridicat prima biserică din lemn, ce a fost sfințită pe data de 16 iunie 1706, purtând hramul „Maica Domnului - Izvor purtător de viață”. Prin minunata rânduială a lui Dumnezeu, zidirea acestei biserici a constituit un eveniment important pentru nevoitorii din pustiu Sarovului. Această împlinire a fost o dovadă reală a voii lui Dumnezeu și a împărătesei Cerești, cu ajutorul cărora a fost posibilă înființarea unui locaș sfânt în acele locuri nepopulate până atunci. Deși într-o pustie izolată, uitată de lume, acoperită de o pădure de neștrăbătut, ridicarea unei biserici fără nici o sursă materială la dispoziție părea a fi un lucru imposibil de realizat, totuși, cu ajutorul Domnului, osteneala pustnicilor, grija și sprijinul întâistătătorului Isaac, prima biserică a fost zidită și sfințită în numai cincizeci de zile. Iar când s-a auzit de apariția unei biserici într-un loc pustiu, au început să vină de peste tot mii de oameni credincioși, aducând lucruri necesare pentru biserică și pentru obște. Au fost aduse clopote pentru biserică și alte lucruri necesare pentru hramul lăcașului respectiv. S-au adunat alimente suficiente pentru un număr mare de oameni și toate aceste bunuri au fost binevenite, căci pustnicii nu aveau nici lucruri necesare pentru biserică și nici hrană pentru străini. Cu ajutorul binevoitorilor creștini, biserica a fost împodobită în chip minunat, devenind astfel nucleul unei mănăstiri de călugări.

Întâistătătorul a scris în Hrisovul mănăstirii Sarov: „...și aducându-se acolo călugări viețuitori pentru folosul lor sufletesc, s-a rânduit o viață postitoare, iar în rânduială Bisericii, întru preamărirea lui Dumnezeu, s-a introdus muzica bisericească”.

Virtuosul părinte îi întărea și îi îndruma duhovnicește pe frații nevoitori, îndemnându-i să-și organizeze viața lor lăuntrică astfel încât: „...să fiți plăcuți Tatălui Ceresc; să vă nevoiți stăruiitor; să vă curățiți sufletul și trupul cercetându-vă înțelept viața aleasă, să vă înflăcărați sufletul cu rugăciune neîntreruptă către Dumnezeu și să postiți neprefăcut; să aveți blândețe smerită, să vă înfrânați binechibzuit, în toate să nu judecați; să îndepliniți poruncile Domnului; să urmați învățătura adevărată drept-măritoare a

Bisericii și în ascultare de ea să fiți fără orice gând propriu; să mulțumiți Domnului ziua și noaptea; să respingeți învățătura schismaticilor, care s-au separat de una sfântă, sobornicească și apostolească Biserică". Astfel, fiind stabilită viața în obște, s-a rânduit ca în prima săptămână din Postul Mare să privegheze câte un sobor de călugări cântând noapte și zi, precum îndeamnă și Sfântul Teodor Studitul. Până astăzi se păstrează această rânduială, precum și faptul că în prima săptămână din Postul Mare femeilor le era interzis să intre în mănăstirea Sarov. Regulamentul obștii de la Sarov a fost întocmit conform scrierilor duhovnicești ale Sfinților Apostoli și ale Sfinților Părinți, semnat și binecuvântat de către Prea Sfințitul Ștefan, Mitropolitul Reazanului și al Muronului, care 1-a aprobat printr-o notă: „Să slujiți Domnului Dumnezeu cu strădanie și bucurie; să aveți răbdare; să vă nevoiți pentru mântuire, precum cântă psalmistul David și precum ne învață Sfânta Biserică; să stăruiti în fapte bune, fapt pentru care veți moșteni viața veșnică întru Hristos Domnul". La această notă a fost atașată și o trimitere deosebită, scrisă sub formă de versuri, ce prezenta o schiță de reguli pentru o viață monahală bine rânduită.

*„ Din mila lui Dumnezeu,
smeritul Ștefan, Mitropolit al Reazanului și al Muronului.
Starețului mănăstirii Sarov și soborului de frați întru
Hristos Domnul.*

Fraților,

Depărtați-vă de rău și îmbrăcați svită,

Fiți smeriți și cu ochii ațintiți spre pământ,

Feriți-vă de mândrie și îngâmfare, căci sunt

Răufăcătoare

Și distrug toată lumina și slava cerească. Invidia, slava deșartă și ura, uitați-le,

*Pe acestea, prin post și rugăciune, alungați-le,
Lenea și fățarnicia, să le lepădați
Cu smerenie, să postiți și în rugăciune să stăruți,
In comunitate și unitate să trăiți,
Să nu vă îndoțiți, căci Domnul nu vă va uita!
Frate mai mare, să nu fii asupritorul fratelui mic.
Că în acest chip Domnul Iisus Hristos ni S-a arătat.
Vălul ce vă va cuprinde să-l subjuțați
Și Domnului să-I mulțumiți neîncetat.
Blândețea și cumpătarea în voi să se sălășluiască
Și pacea sufletească să vă stăpânească.
Să aveți dragoste unii pentru alții,
Căci adevărul, nu fățarnicia, cu conștiința
se împacă.
Acestea vă vor însoți în fața tronului dumnezeiesc
Și vă vor da coroana împărăției cerești,
Iar la sfârșitul acestui testament
Pace și binecuvântare vă transmit".*

Astfel, adunându-i pe toți frații obștii, părintele Isaac i-a îndrumat să se nevoiască pentru dobândirea mântuirii. Apoi le-a atras atenția să aibă grijă și de cei ce le vizitează mănăstirea, poruncindu-le să ofere acestora o masă de prânz întru slava lui Dumnezeu, indiferent de numărul lor. Acest îndemn a fost respectat și păstrat atât timp cât a funcționat mănăstirea. Chiar și atunci când la marile sărbători se adunau la mănăstire în jur de cinci mii de oameni, veniți din toate colțurile țării, se oferea tuturor hrană și adăpost.

Pe lângă grija sa de a fi respectat întocmai regulamentul vieții monahale, întâi stătătorul mereu îi povățuia pe frații săi întru Domnul să trăiască conform învățăturilor Sfântului Vasile cel Mare. El le zicea: „Să aveți curăție sufletească fără patimă trupească, blândețe, voce moderată, vorbe cuviincioase, mâncare și băutură nesățioase. În fața celor vârstnici să păstrați tăcere; în fața celor înțelepți - atenție; în fața superiorilor - ascultare; în fața celor inferiori și deopotrivă cu voi - dragoste nefățarnică. De cei răi, pătimiși

și curioși, să vă depărtați; să aveți puține lucruri și multă minte; să nu fiți nechibzuiți la vorbă; să nu discutați fără folos; să nu fiți îndrăzneți la glume; să vă înveșmântați cu multă rușine, să nu vorbiți cu femei nechibzuite; să fugiți de slava deșartă; să nu râvniți funcții înalte; să nu schimbați pe nimic curăția și sărăcia vieții călugărești. Căci cine va săvârși aceste fapte spre folos îi vor fi și plată de la Hristos Domnul va primi".

Punând început bun în viața duhovnicească a obștii sale, părintele Isaac s-a îngrijit și de buna desfășurare și bunăstare pe mai departe a mănăstirii. În vizitele făcute la Moscova și în alte orașe, el a întâlnit oameni binefăcători, cum ar fi cneazul Roloev și alții, care au donat multe bunuri pentru mănăstire. Însă cea mai sigură sursă de existență pentru viitorul mănăstirii a constituit-o dobândirea unor loturi de pământ, parcelelor de păduri și a altor bunuri obținute de la împărăteasa Ana Ivanovna, marea donație fiind acordată în anul 1730, pe data de 25 octombrie.

În amintirea acestui dar împărătesc și a deosebitei griji a împărătesei Cerești, patroana acestei mănăstiri, s-a stabilit ca în fiecare an, pe data de 25 octombrie, în semn de recunoștință, să se săvârșească vecernie cu priveghere de noapte și Te Deum întru slava Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.

Cu toate acestea, sarcina ce o avea de cărmuire a mănăstirii nu-l împiedica pe părintele stareț să lucreze faptele mântuirii sufletului său. Cea mai arzătoare dorință sufletească a părintelui Isaac era să parcurgă toate treptele vieții pustnicești. Curând s-a ivit și ocazia să-și împlinească această dorință.

În anul 1715, făcând o vizită la Moscova, s-a îmbolnăvit de o boală grea. Atunci, crezând că i s-a apropiat sfârșitul, i s-a adresat starețului mănăstirii Krasnoghorsk, ieromonahului Macarie, cu rugămintea de a-l tunde în schimă. Astfel, în anul 1716, pe data de 13 martie, a fost tuns în schimă cu numele Ioan. După însănătoșire, el s-a retras din funcția de stareț al mănăstirii Sarov. Acest fapt, însă, i-a întristat pe frații obștii, pentru că ei își doreau să fie povățuiți și îndrumați în continuare de către iubitul lor părinte. De aceea, întreaga obște se adresează Prea Sfințitului Ștefan, Mitropolit al Reazanului și Muronului, cu rugămintea ca prin puterea funcției sale să intervină pe lângă

ieroschimonahul Ioan să nu renunțe la funcția de stareț al mănăstirii. Răspunsul la cererea obștii a fost primit în același an printr-o notă ce-i poruncea părintelui Ioan să rămână în continuare în funcția de stareț: „Aceasta se cuvine să faci și pe ei să nu-i lași”.

Cu timpul însă, faptele nevoinței trupești și munca depusă pentru buna desfășurare a vieții de obște au dus la șubrezierea sănătății cuviosului părinte. Părintele Ioan, simțindu-se la un moment dat istovit și dorind să se dedice în totalitate rugăciunii în tăcere, îi încredințează în anul 1731 conducerea mănăstirii unuia dintre primii săi ucenici, ieromonahul Dorotei. Însă Dumnezeu a rânduit ca spre sfârșitul vieții să-i pună credința la grea încercare. În anul 1733, din cauza unor afirmații false, obștea mănăstirii Sarov a căzut în dizgrație, călugării fiind acuzați că ar deține legături cu un oarecare Radișev. Cea mai amară soartă din cauza acestei acuzații au avut-o conducătorii mănăstirii, în special întâistătătorul Ioan, fostul stareț al mănăstirii. El a fost arestat în anul 1734, pe data de 14 aprilie, în urma unui ordin emis de cancelaria secretă, spaima acelei vremi, și trimis la Petersburg, într-o închisoare. Când un funcționar al cancelariei secrete împreună cu câțiva soldați au venit la mănăstire să-l aresteze pe părintele Ioan, acesta nu se afla în mănăstire, fiindcă era plecat în orașul Temnicov cu treburi călugărești. Întorcându-se din oraș, pe drum a fost întâmpinat de echipajul militar și adus la Sarov, dar acestora nu li s-a permis să intre în mănăstire și nici să discute cu frații obștii. Toți călugării, însoțiți de starețul lor, părintele Dorotei, au ieșit la poarta mănăstirii, iar părintele Ioan, care era înconjurat de gardieni, le-a ieșit în întâmpinare și s-a avertat cu ei, făcând în fața lor trei metanii mari, fără să spună vreun cuvânt. Însă cea mai înduioșătoare dovadă de dragoste trupească au fost lacrimile și plânsul în hohote al fraților, care se despărțeau de părintele iubit. Parcă prevăzuseră că nu se vor mai vedea niciodată în această viață pământească.

Multe vieți omenești a răpus regimul țarist, din cauza căruia a pătimit în închisoare și părintele ieroschimonah Ioan.

În anul 1737, spre sfârșitul lunii decembrie, el moare într-o închisoare din Petersburg la vârsta de 67 de ani și este îngropat la biserica cu hramul „Schimbarea la Față a Domnului Iisus Hristos” din orașul Koltov. Frații obștii

Sarov, în semn de recunoaștere față de părintele lor, întâistătorul mănăstirii, au hotărât să săvârșească o panahidă² în ziua de 4 iulie a fiecărui an spre pomenirea cuviosului părinte.

Pentru că, de fapt, cuviosului stareț Ioan i se datorează întemeierea, organizarea și bunăstarea mănăstirii.

Grija părintelui Ioan nu s-a limitat numai la conducerea mănăstirii, activitatea lui duhovnicească extinzându-se și în afara mănăstirii Sarov. Cuviosul părinte Ioan este cunoscut ca un înflăcărat apărător al ortodoxiei și viteaz luptător împotriva ereticilor, în special împotriva vechilor ritualnici. Durerea pentru cei rătăciți de Biserica Ortodoxă și dorința de a-i lumina cu adevărul credinței stăruiau în sufletul părintelui. Dar gândul că nu el este cel chemat pentru această lucrare îl reținea de la împlinirea dorinței sale. Inșă atunci când el nu se putea hotărî la ceva, avea grijă Dumnezeu să le rânduiască.

În anul 1700, la o moară de pe râul Latiș, nu departe de chilia cuviosului Isaac, s-a stabilit un fugar din grupările schismaticilor de peste Volga, Ivan Karelin. Părintele Isaac, întâlnindu-se cu acesta la moară și aflând cine este, s-a aprins de dorința de a-l readuce la calea dreaptă a credinței. Cu dragoste și blândețe a început o discuție cu Karelin despre credința adevărată, dar nereușit s-a arătat a fi începutul activității sale misionare, încăpățânatul fanatic răspundea la toate vorbele părintelui prin înjurături și replici urâte. Dar această nereușită n-a slăbit dorința cuviosului, dimpotrivă, l-a ambiționat să-și continue activitatea misionară. El se ducea adesea pe la moară și de fiecare dată se străduia să intre în discuție cu acest schismatic. Și munca părintelui Isaac n-a rămas fără roade. Odată, fiind rugat de către

²Panahidă - parastasul săvârșit întru pomenirea celui răposat. La parastas se aduce un colac împletit numit panahidă, în mijlocul căruia se înfige o crenguță verde de cireș, care se împodobește cu covrigi și bomboane, acestea simbolizând pomul vieții.

morar să rămână în locul lui la moară, cuviosul a început noi dezbateri cu schismaticul Karelin și spre bucuria așteptărilor sale n-a mai văzut în persoana interlocutorului său un fanatic înrăit, ci un om care răspundea pașnic la toate întrebările lui. Astfel, între cei doi s-a iscat o discuție ce a durat o zi și o noapte, iar rezultatul a fost următorul: Karelin i-a promis părintelui Isaac că se leapădă de învățătura schismatică. Iar în ziua

următoare, Karelin a venit la mănăstire hotărât să se convertească la credința ortodoxă și l-a rugat stăruitor pe cuviosul părinte Isaac să-1 primească în mănăstire și să-1 tundă călugăr. După ce l-a pus la încercare și s-a convins de sinceritatea cererii lui, părintele l-a tuns călugăr cu numele Irineu. Acesta a fost primul călugărit în mănăstirea Sarov. Convertirea acestuia la ortodoxie a deschis drumul părintelui Isaac către o activitate misionară mai amplă. De la Karelin, părintele Isaac a aflat despre un număr mare de schismatici, care locuiau în niște schituri în desigurile pădurii Kerjenț. Care e forma corectă? de peste râul Volga. Atunci s-a întezit mai mult dorința lui de a-și continua activitatea misionară. Adesea se gândea să meargă la ei și să le vorbească despre adevărul de credință. Curând s-a ivit și ocazia de a-și îndeplini această dorință.

În anul 1700 a sosit în județul Temnicov o schismatică pe nume Melania, din pădurile Kerjenț, cu zece ucenice de-ale ei. Ele s-au oprit în satul Balâsov, nu departe de chilia pustnicului părinte Isaac, pentru că au fost reținute aici timp de trei zile din cauza unui viscol. Același viscol l-a prins și pe părintele Isaac, care venise la chilia sa din apropierea satului Kremen. Auzind de la localnici că în satul lor se află monahia Melania cu ucenicele ei, părintele Isaac a vrut să le vadă. Întâlnirea lui cu Melania a fost benefică pentru viitorul activității sale misionare. Discuția cu Melania despre mântuire a creat o impresie atât de pozitivă despre părintele Isaac, încât monahia schismatică, considerând că acesta este un susținător al doctrinei sale, l-a rugat să treacă la credința lor și să le fie părinte și îndrumător. Dar cuviosul s-a opus acestei propuneri sub pretextul că el preferă mai mult tăcerea, liniștea deplină, dar în realitate se temea că această propunere „să nu fie uneltirea celui rău”, ce-l îndeamnă spre preamărire. În acel an, după cum se știe, a intervenit o schimbare în viața pustnicului Isaac, a fost numit stareț la mănăstirea cu hramul „Intrarea Maicii Domnului în Biserică” din orașul Armazas. La puțin timp după instalarea lui în această funcție, el a fost nevoit să meargă la piața Macarev cu treburi pentru mănăstirea respectivă.

Aici el s-a întâlnit din nou cu monahia Melania, care l-a invitat și de această dată la schiturile ei și l-a prezentat pe cuviosul părinte „nastavnicilor”³

ei schismatici, Iona și Ivan Dmitriev. După primele vorbe, aceștia l-au întrebat pe părintele de ce credință este, veche sau nouă? Ca să poată discuta cu ei în continuare, părintele Isaac a recurs la viclenie și măgulire, răspunzându-le că el slujește după cărțile vechi (ritul vechi). Acest răspuns le-a plăcut și l-au invitat la schiturile lor. El le-a promis că îi va invita la Kerjenț, dar mereu își amâna plecarea sa în acele locuri depărtate, locuite numai de schismaticii ritualnici, deoarece, nefiind de acord cu doctrina lor, era supus unui mare pericol. De aceea se tot gândea cum să procedeze: dacă le va vorbi pe placul lor va fi asemenea lor și va păcătui înaintea lui Dumnezeu, iar dacă le va vorbi despre adevărul de credință îi va tulbura și, fiind pe pământul lor, aceștia aveau multă putere și puteau face cu el orice nelegiuire. Un an de zile l-au așteptat schismaticii pe părintele Isaac. Când Filaret a preluat locul de „nastavnic”, de învățător al lui Iona, l-a trimis pe prietenul său Ivan Dimitrev în piața Macarev ca să-l cheme din nou pe părintele Isaac la schituri. Dar părintele iarăși a refuzat să meargă la schiturile din Kerjenț, astfel nădăjduind să-i atragă mai mult pe „ritualnici”, care se atașaseră deja de părinte. Bănuielile părintelui s-au adeverit pentru că, în momentul când schismaticii au primit refuzul părintelui, imediat l-au trimis din nou pe Ivan Dimitrev la părinte cu o scrisoare prin care îl implorau să-i viziteze la schiturile lor. Abia acum a considerat părintele că a sosit vremea să le vorbească acestora despre dreapta credință. O noapte și o zi s-a contrazis părintele cu Ivan Dimitrev. Cuvintele părintelui au avut un ecou atât de profund asupra schismaticului, încât nu mai avea nici un argument contra și, în sfârșit, după o lungă tăcere a spus: „Așa mi se pare și mie, că ce spui tu împotriva mea, ca și cum ar fi adevărul, fapt pentru care ar trebui să

³învățătorilor.

vii la noi peste Volga și acolo să vorbești cu «nastavnicul» nostru Filaret și cu toți ceilalți despre toate, căci toți doresc să te vadă”. Dar părintele a refuzat și de această dată să călătorească peste Volga. Această decizie a părintelui a stârnit și mai mult dorința „ritualnicilor” de a-l atrage pe cuviosul părinte de partea lor. Când Ivan Dimitrev i-a povestit lui Filaret despre cele întâmplate cu

părintele Isaac și despre bănuielile sale în ceea ce privește adevărul învățăturilor lor, atunci Filaret s-a hotărât să plece la Arzamas.

În luna noiembrie a anului 1703 el vine la Arzamas, aducând cu sine o desagă plină cu cărți schismatice, căci cele povestite de către Ivan Dimitrev au stârnit o undă de îndoială în sufletul lui Filaret. Venind la părintele Isaac, el i-a vorbit sincer: „Mi-am călcat demnitatea venind la tine ca să-mi risipesc îndoielile. Vreau să vorbesc cu tine despre adevărata credință”. Astfel au început discuțiile între cei doi. Trei zile în continuu au vorbit ei despre doctrina rătăciților schismatici. Vorbele părintelui Isaac erau atât de convingătoare, încât Filaret a recunoscut, în sfârșit, că ceea ce el a apărut și propovăduit până acum cu atâta vehemență este lipsit de orice temeii. În ziua următoare, el i-a spus părintelui Isaac că neavând o biserică recunoaște că nu se vor putea mântui și și-a exprimat dorința de a se alipi Bisericii Ortodoxe. Primind un răspuns liniștitor, Filaret a plecat la schitul său cu intenții serioase de a-i readuce la calea dreaptă a credinței pe toți frații lui. La sosirea lui la schit a spus direct că ei sunt ispitiți de diavol și trăiesc aici spre osândă, având o credință nefondată pe adevăr. Vorbele lui Filaret au stârnit „tulburare” la schit, dar acesta a continuat să-i convingă și să le vorbească fraților despre adevărul de credință. Vorbele lui au fost convingătoare, că numărul celor dornici de a se converti era destul de mare.

În luna iunie a anului 1705, Filaret, fiind îndemnat de „convertiții” lui, a venit în piața Macarev să se întâlnească din nou cu părintele Isaac și să-i spună despre dorința „obștii” sale de a se converti și să-1 roage să facă anumite demersuri pentru ridicarea unei biserici în locul schiturilor lor din Kerjenț și să vină acolo la ei ca să-i spovedească pe cei dornici de a se converti. Dar, negăsindu-1 pe cuviosul părinte aici, Filaret a plecat pe urmele lui la Moscova, dar nici acolo nu l-a găsit. Însă călătoria lui la Moscova n-a fost zadarnică, fiindcă prin intermediul unor oameni buni a primit aprobare pentru ridicarea unei biserici la Kerjenț. Mare le-a fost bucuria convertiților la primirea acestei vești și l-au trimis imediat pe Filaret la Arzamas, la părintele Isaac, cu rugămintea ca acesta să vină la ei să-i spovedească și să-i împărtășească cu Sfintele Taine. Părintele s-a bucurat nespus de mult auzind această veste și repede a și pornit spre Volga. La Kerjenț și-a petrecut două

săptămâni, îndemnându-i pe unii rătăciți să se convertească, iar pe alții i-a spovedit. În tot timpul petrecut la schiturile din Kerjenț s-a convins de dorința sinceră a celor convertiți de a se alipi la Biserica Ortodoxă. Săvârșind ritualul de convertire al acestora, el s-a întors apoi la mănăstirea sa. Dar pentru că părintele Isaac era extrem de ocupat cu lucrările de construcție a mănăstirii Sarov, nu putea să-i viziteze prea des pe cei de la Kerjenț, și de aceea îl povățuiește pe Filaret să-și aleagă un alt îndrumător. Părintele Isaac a mers împreună cu Filaret la Preaslav-Zales, la mănăstirea Nicolaev, la ieromonahul Pitirim (cunoscut mai târziu ca Arhiepiscop de Nijegorod), ca să-l înștiințeze despre solicitarea lui Filaret și a fraților lui de a le fi îndrumător duhovnicesc. Lăsându-i pe cei de la Kerjenț în grija părintească a starețului Pitirim, părintele Isaac îl roagă pe acesta să plece peste Volga, ca să pună temelia unei biserici acolo. În anul 1706, părintele Pitirim sfințește locul, punând temelia unei biserici la Kerjenț și-i ajută pe cei de acolo în toate treburile lor gospodărești și duhovnicești. Dar și după toate acestea, părintele Isaac n-a renunțat la activitatea sa misionară, acest fapt fiind evidențiat și în Diploma Țarului oferită cuviosului Isaac în anul 1711.

Cinstind amintirea acestui evlavios și râvnitor cuvios părinte, întâistător al mănăstirii Sarov, cu sfințenie se păstrează ca un odor de neprețuit regulamentul vieții de obște stabilit de acest stareț. Regulamentul conținea reguli de a păstra rânduiala slujbelor bisericesti, pravila de chilie a călugărului și alte îndrumări duhovnicești, dintre care amintim câteva esențiale:

„Mă rog pentru voi, iubiți părinți și frați, eu, nevrednicul rob și frate al vostru, pentru dragostea Domnului nostru Iisus Hristos, Care S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre. Se cuvine să ne îngrijim sufletele noastre; să plângem și să ne tânguim; să ne recunoaștem neputința și slăbiciunea; să nu râvnim cele trecătoare; să lucrăm pentru bunurile vieții veșnice; nu în lene și nesiguranță să ne petrecem această viață, căci vom fi judecați la a Doua Venire a Domnului. Mare și înspăimântătoare va fi acea zi în care fața Domnului Hristos va străluci mai mult decât soarele. Celor drepti le va dăruia nespūsă bucurie și fericire, iar păcătoșilor chinuri și osteneală. Ce este această viață? Durere și tristețe amară, precum spune Sfântul Efrem. Puțini dintre cei din lume, care au trăit lângă copii și soții, se vor învrednici de

împărăția cerurilor, căci cei mai mulți din lume vor ajunge în iad. Noi, însă, cei care am lepădat totul - părinți, frați, familii și toate plăcerile vieții lumești - trăind în neajunsuri și suferind încercări, luptând cu patimile trupești și vicleniile celui potrivnic, precum cu leul și cu șarpele, pentru puțină neatenție, neputință și neascultare, cu cei păcătoși vom fi judecați și chinuiți în iad și vom sta de veghe din cauza multei nesocotințe; să păstrăm preamărirea și slăvirea lui Dumnezeu. Slabele și neînsemnatele ispite aparente să le învingem, că din cauza acestora ne va lipsi împăratul Hristos de dragostea pământească, iar în ceasul strașnic al morții, crunt ne vom chinui. Deci, să nu fiți nepăsători și leneși, căci așa spune Sfântul Vasile cel Mare: „Și marii sfinți, părinții înduhovniciți și sfințele mucenițe în ceasul strașnic al morții nu scapă de durerile chinuitoare ale despărțirii sufletului de trup, de încercările celui rău". De aceea, fraților, dacă toți dreptii trec prin chinuri în ceasul morții, noi, cei pătimiși și păcătoși, cum vom evita aceste înfricoșătoare chinuri? Și ce ajutor vom avea, dacă în fiecare clipă îl supărăm pe Dumnezeu și nu ne îngrijim de liniștea și mântuirea sufletului nemuritor? Să avem rațiune și voință ca să ne lepădăm de cele lumești. Să promitem Domnului Hristos că vom suferi orice durere, neajuns și ispită în viața călugărească; să fim smeriți, ascultători și săraci, precum a fost Domnul Hristos. Iar acum vă spun că se cuvine să fiți mereu în biserică, în chilie, la trapeză sau la ascultare. Hrana, îmbrăcămintea și alte lucruri să nu le păstrați în mănăstire sau în chilie fără binecuvântare; să trăiți simplu, în sărăcie de bunăvoie, spre mântuirea voastră.

Importante sunt aceste precizări ce ne separă de lume prin cuvânt și apoi prin faptă. Nu este lucru puțin să nu ne fie frică de chinurile viitoare, de înfricoșătorul ceas al morții dacă pe pământ câte puțin vom muri trupului păcătos. Așa, părinți și frați, ne vom înfățișa la judecata Domnului Hristos, unde vom da răspuns pentru viața noastră, pentru lucrurile, cuvintele și gândurile noastre. Cu adevărat înfricoșătoare și nemilostivă este judecata, mai ales pentru cei nepăsători și leneși! Dacă cei dreپți abia se mântuiesc, nepăsătorii și păcătoșii unde ajung? De aceea, de acum înainte să ne trăim viața conform învățăturilor Sfinților Apostoli, scrierilor Sfinților Părinți, regulamentului vieții monahale și altor scrieri dumnezeiești. De asemenea,

dispuneți și de regulamentul întocmit de mine, nevrednicul vostru supus, scris din dragoste pentru Hristos Dumnezeu și dat spre păstrare veșnică vouă, tuturor părinților și fraților din sfânta mănăstire, dorind și stăruitor rugându-vă ca această predanie să o primiți și cuviincios să o păstrați".

În vremea întâistătătorului stareșului Ioan, în anul 1711, cu ajutorul lui și al fraților au fost încheiate lucrările la peșterile subterane de pe deal, începute în anul 1682 de către pustnicii Teodosie și Gherman. În diverse locuri se găseau chilii la sol, ridicate de acești pustnici pentru cei care doreau să se nevoiască în singurătate spre dobândirea mântuirii sufletelor lor. Ca să aducă împreună osanale lui Dumnezeu, acești călugări s-au adunat în biserica din peșteri, zidită în numele Tuturor Sfinților Făcători de minuni de la Lavra din Kiev. Biserica din peșteri a fost sfințită în anul 1711, la solicitarea mănăstirii Sarov și cu sprijinul binefăcător al credincioaselor împărătese Măria și Teodosia Alexeevna, care prin multele daruri oferite mănăstirii au adus și o mare comoară, o părticică din moaștele sfinților făcători de minuni de la lavra din Kiev, ce se păstrează până în prezent sub sfânta masă din peșterile mănăstirii Sarov.

Cuviosul ieroschimonah Dimitrie

Succesorul întemeietorului mănăstirii Sarov, a părintelui ieroschimonah Ioan, unul dintre apropiații lui ucenici, al doilea stareț - părintele Dorotei, în lume - Dimitrie, a fost ales la conducerea mănăstirii în anul 1731 de către îndrumătorul său duhovnicesc, părintele Ioan.

Părintele Dorotei a fost starețul mănăstirii Sarov vreme de 17 ani. El era originar din județul Kadom, de meserie paracliser la biserică. A venit la mănăstire în anul 1705, iar în anul 1708 a fost tuns în monahism. Ascultare a făcut la părintele Ioan, fiind un bun ucenic al acestuia și părtaș la toate muncile și necazurile părintelui Ioan. Urmând exemplul învățătorului său, el a fost pentru toți un model de smerenie și un mare nevoitor întru săvârșirea

faptelor mântuitoare. Mergea la toate ascultările; la cosit fân, la prins pește și altele. Conform regulamentului de viețuire în obște, toți frații, în afară de cei bătrâni și neputincioși, mergeau la muncă împreună cu smeritul păstor al sufletelor lor. Toată viața părintelui Dorotei a fost încununată de multă răbdare, înduioșătoare bunătate și evlavie. Râvna pentru preamărirea lui Dumnezeu, dragostea lui arzătoare pentru Părintele Ceresc erau patrimoniul evlaviosului său suflet. Pentru marea unire într-o dragoste dintre frați și pentru o rânduială unitară în toate, el îndeplinea strict regulamentul viețuirii în obștea Sarov conform celui de la Muntele Athos, lăsat ca testament duhovnicesc de înaintașul său. Nu exista între frați unul mai presus decât altul, nu exista nici invidie, nici lingușire, nici vrajbă, nici ardoare, ci se păstra o uimitoare înțelegere și unitate în toate. Frații își încredințau sufletele lor păstorului părinte Dorotei, iar el, ca un tată iubitor și responsabil, avea o grijă permanentă pentru mântuirea lor. Părintește se îngrijea de sufletul sensibil și lezat al fiecăruia în parte. Orice cuvânt duios, pașnic și compătitor al sfaturilor sale avea scopul de a le implementa fraților obștii pacea, smerenia, iertarea supărărilor, ajutorul reciproc, recunoașterea neputințelor, neținerea de minte a răului, înfrânarea mândriei și a iubirii de sine, nerăzbnarea, dragostea desăvârșită până la sacrificiu. Acest părinte povățuitor era un exemplu desăvârșit al tuturor virtuților, despre care îi învăța și pe frații săi într-o Hristos Domnul. Cu înțelepciunea, tăria caracterului său, abnegația și viața sa pilduitoare, a întărit între frați disciplina conviețuirii, dragostea față de muncă, ascultarea și dragostea frățască. Vestea despre viața lui sfântă a adus la el pe mulți călători ai unei vieți liniștite. El își petrecea zilele într-o continuă rugăciune; discuta cu frații nou-veniți despre faptele lor anterioare și se ruga pentru ei. Niciodată nu se simțea împovărat de munca sa de îndrumător duhovnicesc și nu a renunțat până la sfârșitul vieții sale la a le oferi fraților virtuțioși sfaturile sale înțelepte, fapt pentru care toată obștea făcea ascultare de el, fără împotrivire, oferindu-i o cinstire fiiască neprefăcută. Astfel, toți îl slăveau pe Dumnezeu prin viața lor, fiind sub îndrumarea starețului, care era experimentat în săvârșirea faptelor duhovnicești. Sfaturile încercatului stareț Dorotei erau atât de înțelepte și folositoare, încât s-au păstrat nu numai în sufletele contemporanilor săi, dar

și în zilele noastre se mai aud pe buzele unora spre îndrumare reciprocă. Iată câteva sfaturi de-ale părintelui Dorotei:

„Se cuvine să avem răbdare în fiecare clipă, mai ales atunci când vor veni asupra noastră dureri și neazuri; se cuvine să înțelegem cum oamenii sfinți, care au trăit înaintea noastră, și-au petrecut viața lor în dureri, neazuri și lipsuri și au trăit în suferințe pentru a se învrednici în împărăția cerurilor de o bucurie neștiută și nespusă, bucurie ce ochii n-au văzut, urechile n-au auzit și la inima omului n-a ajuns, o bucurie gătită de Dumnezeu pentru înțelepții Lui fii. Dacă omul nu va suporta ispitele și încercările nu va primi de la Dumnezeu răsplată și cunună. Răbdarea este salvatoare pentru om, iar lenea, slăbiciunea, comoditatea sunt nimicitoare. Comoditatea aduce în trup lene și slăbiciune, iar în suflet nepăsare. Comoditatea și grija zadarnică sunt deșertăciuni ce distrug mântuirea sufletului. Nimic nu-i supără și arde mai tare pe vrăjmași decât rugăciunea lui Iisus: *Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi*; foarte înfricoșătoare este această rugăciune pentru duhurile rele.”

„Veghează cu mare frică, fiindcă printre patimi și cursele vrăjmașului trăiești în fiecare clipă, de patimi ești încercat și peste tot sunt întinse cursele celui rău. Precum aerul pătrunde peste tot, așa și pământul este plin de curse și patimi. Abținerea sau cumpătarea este o virtute înălțătoare, este mama tuturor virtuților. Să ne abținem de la îmbuibarea pântecului, căci abținerea ucide tot păcatul și patimile trupești. Iar virtutea cumpătării este începutul vieții duhovnicești și protectoarea bunurilor cerești, îmbuibarea duce la îngreunare, apoi la moleșeală, lene și somn, iar lenea și somnul sunt intrarea liberă a patimilor. De aceea trebuie să ne întărească Domnul Dumnezeu, ca să ne vedem, fraților, în împărăția cerurilor. Din cauza lenei are loc relaxarea și epuizarea simțurilor de judecată, aducându-ne îngreunare, ațipire, apoi somn, astfel încât lenea din trup permite tuturor gândurilor rele să intre în suflet și din cauza acestor gânduri are loc sărăcirea faptelor bune și rodnice. Prin rugăciune ne curățim, ne luminăm și ne întărim.”

„Cel nepăsător și negrijuliu față de sufletul său nu-1 poate înfrânge pe vrăjmaș și nici propriile patimi, de aceea, ca să ajungi la desăvârșire, trebuie să trăiești duhovnicește, să fii bineplăcut lui Dumnezeu și să lupți pentru

mântuire. Cei care trăiesc în deșertăciune și trudesă pentru trupul lor și pentru înlăturarea pântecelui, regina tuturor patimilor, nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu, pentru care sfinții au trăit în dureri și suferință, sărăcie și cumpătare."

„Dacă nu ne putem elibera de greutatea trupului, de lene, ațipeală, somn și alte patimi, trudind pentru saturarea pântecelui, mâncând și bând până la îmbuibare. Cel care este rob al propriilor patimi nu va reuși să împlinească voia lui Dumnezeu. De aceea trebuie să ne rugăm stăruitor, ca să nu ne acopere întunericul patimilor ochii veghetori ai sufletului nostru."

În mănăstirea Sarov, în timpul starețului Dimitrie, s-a aprobat definitiv un regulament despre săvârșirea unei panaghii, impuse de părintele Ioan, în funcție de cinul monahal al celui răposat.

După sfârșitul Sfintei Liturghii, mersul de la biserică la trapeză se respecta de către toți frații deopotrivă. Prescura sfințită în timpul Sfintei Liturghii se punea pe o farfurie asemenea unui disc, așezându-se pe un loc înalt după prestol și la sfârșitul Sfintei Liturghii un ieromonah o lua și o aducea înaintea starețului. Toți frații mergeau după stareț în rând, câte doi, așezați în ordinea cinului lor monahal, fiind îmbrăcați în mantii călugărești și cântau Psalmul 144: „Înălța-Te-voi, Dumnezeul meu...". După aceea începeau molitfele trapezei: „Tatăl nostru... Slavă... Și acum... Doamne miluiește (de 3 ori). Binecuvântează...". Starețul spunea: „Hristoase Dumnezeule, binecuvântează mâncarea, băutura și pe toți robii Tăi, că Sfânt ești acum și pururea și în vecii vecilor. Amin". Apoi starețul scotea două bucăți din prescura adusă și le așeza pe o farfurie, tăindu-le bucățele mici, și le împărțea fraților, care erau așezați la masă. O parte din care gustau toți frații era scoasă, în numele Domnului Hristos, iar a doua bucată, în cinstea Născătoarei de Dumnezeu, ce se așeza într-un loc anume pregătit în panaghie și la sfârșitul trapezei se săvârșea ridicare panaghiei conform cinului monahal al celui în cinstea căruia se făcea pomenirea. Frații obștii, în timpul trapezei, păstrau o tăcere profundă, iar mai târziu, în timpul mesei, un călugăr citea din cartea „Viețile Sfinților", sau din tâlcuirea Sfintei Evanghelii și a Apostolului, sau din învățăturile Sfinților Părinți. La masă se ofereau patru feluri de bucate, iar în post - trei. La sfârșitul trapezei, starețul suna de trei

ori din clopoțel. Ridicându-se de la masă, un ieromonah al cărui rând era spunea: „Cu rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-ne pe noi”. Iar cei de la strană răspundeau: „Doamne, miluiește și ne mântuiește... Slavă... Și acum... Doamne miluiește (de 3 ori). Binecuvântează...”. Un ieromonah numit pentru ridicarea panaghiei făcând o metanie zicea: „Binecuvântați, sfinți părinți, și mă iertați pe mine, păcătosul”. Starețul sau, în lipsa lui, cel mai mare dintre frați răspundea: „Dumnezeu să te ierte și să te miluiască”. Ierodiaconul, luând cu vârful degetelor bucata de prescură, o ridica puțin deasupra panaghiarului unde fusese așezată, și, aducând-o în fața icoanei Preasfintei Treimi, exclama: „Mare este numele”. Ieromonahul continua: „Al Preasfintei Treimi”. Ierodiaconul, mutând bucata de prescură deasupra icoanei Maicii Domnului, însemnându-se cu semnul Sfintei Cruci, spunea: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, ajută nouă”. Iar ieromonahul zicea: „Cu rugăciunile ei, Doamne, miluiește și ne mântuiește pe noi”. Și toți cântau: „Te fericesc toate neamurile” și „Vrednic ești...” sau „Cuvine-se cu adevărat...”. Ierodiaconul ținea panaghiarul, iar ieromonahul (al cărui rând era) tăia partea de prescură în bucățele mici și apoi spunea: „Cu multe rugăciuni, Născătoare de Dumnezeu, Preacinstita noastră împărăteasă...”, după care servea o bucățică din prescură egumenul, apoi ierodiaconul împărțea bucățelele de prescură tuturor fraților, după care toți plecau la ascultările lor.

La auzul clopotelor de seară, frații se adunau la rugăciunea de seară, în afară de cei care erau la ascultări, în rest, toți veneau la slujba ce se săvârșea în fiecare seară liniștit, cu evlavie, conform regulamentului întocmit și lăsat de întâi stătătorul părinte Ioan și, conform tipicului bisericesc, în fiecare zi se săvârșea vecernia cu canoanele Născătoarei de Dumnezeu, conform Octoihului; de asemenea se citea și canonul sfântului prăznuit în acea zi. După vecernie, frații nu părăseau biserica, pentru că ascultau pravila de seară și canoanele Domnului Iisus Hristos, a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, a îngerului păzitor și un acatist. După această rânduială, frații se adunau la trapeza de obște, apoi după o oră se suna din clopoțel pentru a anunța începerea pravilei de chilie, la care participau toți. Această pravilă în unele mănăstiri era săvârșită de fiecare călugăr în chilia sa, dar la mănăstirea

Sarov, conform statutului obștii, toți frații erau obligați să săvârșească împreună pravila de chilie. Pravila includea multe metanii mari, săvârșirea în taină a rugăciunii minții, citirea pomelnicelor, rugăciunile de seară. Toți frații se adunau în biserică, iar călugării, ca să poată face metaniile mari, se îmbrăcau în mantiile scurte, introducându-le sub centură. Înduioșătoare pentru suflet erau rugăciunile de seară săvârșite în liniște, întrerupte doar de formula rugăciunii: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. Într-adevăr, acesta era strigătul sincer al sufletului către Izbăvitorul său: „Din adâncul sufletului Te chem pe Tine, Doamne!”. Fiecare călugăr rostea în mintea sa rugăciunea tainică și, cu simțul profund al umilinței, cerea milă de la Dumnezeu: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. Aceasta era o binefacere pentru suflet, când rugătorul cu mintea cobora în inima sa, depărtându-se de lume și apropiindu-se de Dumnezeu. Era uimitor să vezi modul evlavios în care se săvârșea această pravilă de către frații obștii.

Ieromonahul numit, aflându-se în mijlocul bisericii, începea:

-Doamne, curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miruiește!(o metanie).

-Făcătorul meu, miluiește-mă! (o metanie).

-Fără de număr am greșit, Doamne, iartă-mă! (o metanie).

-Doamne, fii milostiv cu mine, păcătosul (o metanie).

-Doamne, iartă-mi fărădelegile și păcatele (o metanie).

-Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, Stăpâna mea, miluiește-mă! (o metanie).

-Maica Domnului, roagă-te către Domnul Dumnezeu pentru mine, păcătosul (o metanie).

-Preasfântă Fecioară, Maica Domnului, roagă-te pentru mine, păcătosul, în viața aceasta, la ieșirea sufletului din trup și în viața viitoare! (o metanie).

-Nebiruită și neînchipuită, preacinstită și de viață dătătoare Crucea Domnului, nu mă lăsa pe mine, păcătosul, cel ce nădăjduiesc întru Tine (o metanie).

-Toate puterile cerești: sfinți îngeri, arhangheli, heruvimi, serafimi, miluiți-mă pe mine și rugați-vă pentru mine, păcătosul, și mă ajutați în această viață la ieșirea sufletului meu din trup și în viața viitoare (o metanie).

-îngerul lui Hristos, păzitorul meu cel sfânt, miluiește-mă și te roagă pentru mine, păcătosul, către Domnul Dumnezeu și mă ajută în această viață la ieșirea sufletului din trup și în viața viitoare (o metanie).

-Sfinte mare Ioane, proorocule, înaintemergătorul și Botezătorul Domnului, miluiește-mă și roagă-te pentru mine, păcătosul, către Domnul Dumnezeu! (o metanie).

-Sfinte Vasile cel Mare, Sfinte Ioane Gură de Aur, Sfinte Grigorie Teologul, miluiți-mă și vă rugați lui Dumnezeu pentru mine, păcătosul, și mă ajutați! (o metanie).

-Sfinților ai lui Dumnezeu: Nicolae, făcător de minuni, și Chirii al Ierusalimului, miluiți-mă și vă rugați pentru mine, păcătosul, către Domnul Dumnezeu și ajutați-mă! (o metanie).

-Preacuvioșilor părinți Antonie, Teodosie și toți făcătorii de minuni de la Lavra din Kiev, miluiți-mă și vă rugați pentru mine, păcătosul, către Domnul Dumnezeu și mă ajutați! (o metanie).

-Preacuvioși părinți Zosima și Savatie, făcători de minuni de la Solovăț, miluiți-mă! (o metanie).

-Sfinților slăviților apostoli, proorocite, mucenițe, temătoare de Dumnezeu, preacuvioșilor, dreptilor și toți sfinții, miluiți-mă! (o metanie).

Apoi ieromonahul spunea: „Doamne, am greșit cu lucrul, cu cuvântul și cu gândul în fiecare clipă a vieții mele, miluiește-mă și mă iartă după mare mila Ta". După aceea se citeau rugăciunile.

Prima rugăciune - a Sfântului Macarie:

„Doamne, curățește-mă pe mine, păcătosul, căci n-am făcut nici un bine înaintea Ta, și mă izbăvește de cel viclean... ” și altele.

A doua rugăciune - a Sfântului Isaac Șirul: *„Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, cercetează zidirea Ta! Tu cunoști patimile mele, neputințele mele firești și puterea vrăjmașului. Tu ești Singurul*

meu Stăpân, izbăvește-mă de ispitele celui rău ". A treia rugăciune - a Sfântului Ștefan Tibeus: „Stăpâne, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, fii ajutorul meu. In mâinile Tale mă las; nu mă părăsi pe mine, păcătosul... ".

A patra rugăciune - a Sfântului Ioan Gură de Aur: „Doamne, dacă vreau și dacă nu vreau, mântuiește-mă! Am căzut în mocirla păcatelor, săvârșind rele, dar Tu, ca un Bun și Atotputernic, miluiește-mă și mă izbăvește... ".

A cincea rugăciune - a Sfântului Ioan Gură de Aur: „ Stăpâne, miluiește-mă după mare mila Ta și nu mă lăsa să rătăcesc de la voia Ta și nu întoarce fața Ta de la rugăciunile mele nevrednice, ci ascultă, Doamne, glasul rugăciunilor mele... ".

Rugăciunea către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu: *preasfântă Născătoare de Dumnezeu, Stăpâna mea, cu sfintele și preaputernicele tale rugăciuni, îndepărtează de la mine smerita și ticăloasa roaba Ta tristețea și uitarea...".*

Apoi spuneau: „Doamne, curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește".

„Făcătorul meu, Doamne, miluiește-mă" (o metanie). „Fără de număr am greșit, Doamne, iartă-mă" (metanie).

„Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, binecuvântează-mă și mă luminează și mă păzește cu purtătoarea de viață Crucea Ta" (o metanie).

Ieromonahul începea rânduiala pravilei de chilie, zicând: „Binecuvântat este Dumnezeul nostru; Slavă Ție, Dumnezeul nostru, Slavă Ție; împărate ceresc...; Preasfântă Treime...; Tatăl nostru...; Doamne miluiește (de 12 ori); Slavă... Și acum...; Veniți să ne închinăm (de 3 ori)...; Psalmul 50; Crezul.

Apoi fiecare rugător făcea câte 30 de închinăciuni, spunând la fiecare închinăciune rugăciunea lui Iisus. După săvârșirea celor 30 de închinăciuni, fiecare călugăr zicea de 100 de ori rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul". Toate aceste rugăciuni se spuneau în taina minții, cu excepția primelor trei de la început, ce se spuneau cu voce tare. După ce terminau de zis rugăciunea, părinții spuneau cu voce tare: „Slavă... Și acum... Aliluia (de 3 ori). Slavă Ție, Dumnezeul nostru, slavă Ție (de 3

ori). Slavă... Și acum... Apoi făceau încă 30 de închinăciuni, rostind la fiecare închinăciune: „Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeu nostru, miluiește-ne pe noi”. După aceea spuneau în tăcere rugăciunea minții de o sută de ori. Apoi: „Slavă... Și acum... Aliluia (de 3 ori), Doamne miluiește (de 3 ori), Slavă... Și acum... Iarăși făceau 20 de închinăciuni însoțite de rugăciunea lui Iisus și de o sută de ori rosteau rugăciunea minții. Apoi: Slavă... Și acum... Aliluia (de 3 ori). Doamne miluiește (de 3 ori). Slavă... Și acum... Iarăși 20 de închinăciuni cu rugăciunea lui Iisus în fiecare închinăciune, apoi o sută de ori rugăciunea minții. Slavă... Și acum...

De cinci ori cu 5 închinăciuni spuneau:

„Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te. Ceea ce ești plină de har, Mărie, Domnul este cu tine...”. Apoi se citea din scrierile Sfântului Efrem Șirul. După aceea cititorul începea să zică:

- „Vrednică ești... Preasfântă Treime... Tatăl nostru... Troparul: «Miluiește-ne pe noi, Doamne, miluiește-ne pe noi, că, nepricepându-ne de nici un răspuns, această rugăciune aducem Ție»”.

-Doamne miluiește (de 40 de ori): „în toată vremea și-n tot ceasul în cer și pe pământ ești închinat și slăvit, Hristoase Dumnezeu nostru...”.

-Doamne miluiește (de 3 ori), Slavă... Și acum..., „Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii...”

-„În numele Domnului, binecuvântează, părinte.”

-„Cu rugăciunile sfinților părinților noștri...”

Rugăciunea de seară către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu:

Nepătată, neîntinată, nestricată, jără prihană, curată Fecioară, a lui Dumnezeu Mireasă, Stăpână, Care pe Dumnezeu Cuvântul, prin preaslăvită nașterea Ta, L-ai unit cu oamenii...

Rugăciune către Domnul nostru Iisus Hristos:

Și ne dă nouă, Stăpâne, celor ce mergem spre somn, odihnă trupului și sufletului și ne păzește pe noi de întunecatul somn al păcatului...

Apoi se citea pomelnicul din Psaltire la sfârșitul căruia se repetă de trei ori „Pomenește, Doamne, pe toți cei care au adormit întru nădejdea învierii și a vieții veșnice, părinți și frați ai noștri, și le fă lor veșnica pomenire”.

După aceea urma:

Rugăciunea Sfântului Macarie cel Mare către Dumnezeu Tatăl:

„Dumnezeule cel veșnic și împărat a toată făptura, Cel ce ne-ai învrednicit a ajunge până în acest ceas, iartă-mi păcatele...”

Rugăciunea Sfântului Antioh către Domnul Iisus Hristos:

„Atotțiitorule, Cuvinte al Tatălui, însuși fiind desăvârșit, Iisuse Hristoase pentru multă milostivirea Ta... ”.

Rugăciune către Sfântul Duh:

„Doamne, împărate ceresc, Mântuitorule, Duhul adevărului, milostivește-Te spre mine, păcătosul robul Tău...”

Rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu:

„Preacurată și binecuvântată de Dumnezeu Născătoare Mărie, Maica cea bună a Bunului împărat... ”

Rugăciune către Sfântul înger:

„Îngerul lui Hristos, păzitorul meu cel sfânt și acoperitorul sufletului și al trupului meu... ”

„Apărătoare Doamnă, pentru biruință mulțumire...”

„Fecioară care ești pururea slăvită, de Dumnezeu Născătoare Mărie...”

„Toată nădejdea mea spre Tine o pun, Maica lui Dumnezeu...”.

„De Dumnezeu Născătoare Fecioară, nu mă trece cu vederea pe mine, păcătosul...”.

Rugăciunea Sfântului Ioanichie:

„Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt, Treime Sfântă, slavă Ție .

În sfârșit, ieromonahul dădea otpustul cel mic. După terminarea pravilei, egumenul, pășind în mijlocul bisericii, se întorcea cu fața către frați și zicea: „Binecuvântați sfinți părinți și frați și mă iertați pe mine, păcătosul, fiindcă am greșit în această zi și în toate zilele vieții mele, fără de număr am greșit cu sufletul, cu trupul, cu lucrul, cu cuvântul, cu gândul și cu toate simțurile mele”.

În numele tuturor fraților, unul dintre cei mai vârstnici ieromonahi răspundea: „Domnul să te ierte, cinstite părinte! Binecuvântează-ne, cinstite părinte și ne iartă pe noi, păcătoșii, fiindcă am greșit în toate zilele vieții noastre, în această zi și în acest ceas, fără de număr am greșit...”. Și toți frații

se închinau cu smerenie starețului, iar acesta răspundea: „Cu bunătatea Sa, Dumnezeu să ne ierte și să ne miluiască pe toți”, și se închina în fața întregii obști, iar călugării îi răspundeau făcând în același timp o închinăciune, apoi fiecare călugăr se apropia de stareț pentru a primi binecuvântare. Aceasta era rânduiala pravilei de chilie în mănăstirea Sarov.

Metaniile mari se făceau pe parcursul întregului an cu excepția zilelor de sărbătoare. Când era priveghere de toată noaptea se făceau închinăciuni, de asemenea în perioada dintre miercurea Săptămânii Luminate până la praznicul Cincizecimii, în zilele de la praznicul Nașterii Domnului până la întâmpinarea Domnului se făceau închinăciuni.

Călugării care viețuiau în mănăstirea Sarov erau obligați să respecte următorul canon când mergeau la biserică pentru a participa la sfintele slujbe:

Ieșind din chilie trebuiau să rostească rugăciunea:

„Toată nădejdea mea spre tine o pun, Maica lui Dumnezeu...”, Vrednică ești..., Slavă..., Și acum..., Doamne ,miluiește și otpustul: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Tale Maici, cu puterea cinstitei și de viață făcătoarei Tale Cruci, ale cinstitelor puteri cerești, ale sfanțului înger păzitorul meu, ale sfinților, slăviților și întru tot lăudaților apostoli, ale sfinților mucenici, preacuvioși și de Dumnezeu purtători părinți ai noștri și ale tuturor sfinților, iartă-mă și mă miluiește pe mine, păcătosul” (o închinăciune). Apoi trei închinăciuni cu rugăciunea lui Iisus...

Intrând în biserică, frații își ocupau locurile lor și spuneau în taina minții:

-Doamne, curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește! (o închinăciune).

-Fără de număr am greșit, Doamne, iartă-mă! (o închinăciune).

-Crucei Tale ne închinăm, Stăpâne, și Sfântă învierea Ta o slăvim! (o închinăciune).

-Vrednică ești... (o închinăciune).

-Ceea ce ești... (o închinăciune).

-Slavă... Și acum...

-Doamne miluiește (de 3 ori).

-Otpustul menționat mai sus.

Apoi frații se închinau unul în fața celuilalt, cerându-și iertare, după aceea se cuvenea ca fiecare să stea cu evlavie și frică de Dumnezeu, în liniște, cu umilință și atenție să asculte cântările și rugăciunile ce se rosteau în timpul slujbelor religioase. Nu se permitea ca cineva să vorbească în timpul rugăciunilor sau să părăsească biserica fără motive întemeiate până când nu se dădea otpustul. După otpust, ei părăseau biserica numai după ce făceau câteva închinăciuni, spunând în același timp rugăciunile: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul! (de 12 ori); „Stăpâna mea, Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-mă pe mine, păcătosul!" (de 3 ori); „Sfinte înger al lui Dumnezeu, păzitorul meu, roagă-te lui Dumnezeu pentru mine, păcătosul"; „Doamne miluiește și mântuiește pe părintele nostru egumen (numele) și toți frații lui întru Hristos Domnul" (de 3 ori); „Doamne miluiește și mântuiește pe părintele meu duhovnic (numele); „Doamne miluiește și mântuiește pe binefăcătorii miluitori și hrănitori ai noștri" (de 3 ori); „Odihnește, Doamne, sufletele adormiților robilor tăi, părinți și frați ai acestei sfinte mănăstiri" (de 12 ori).

Iar când cineva dintre frați pleca la cele veșnice, timp de 40 de zile fiecare viețuitor din mănăstire trebuia să se roage pentru cel de curând răposat, făcând câte 12 închinăciuni după fiecare slujbă, rugându-se astfel: „Doamne, odihnește sufletul răposatului robului Tău (numele).

Apoi călugării se mai rugau pentru părinții, rudele lor și pentru cine mai doreau, după aceea plecau în tăcere la chiliile lor.

În mănăstirea Sarov s-a introdus o rânduială strictă încă din timpul părintelui Ioan, păstrată și de succesorul său Dorotei (Dimitrie), ca slujirea și citirea să nu se facă la repezeală. De aceea, la sărbătorile cu priveghere de toată noaptea, slujba de zi dura aproximativ 10 ore. După regulament, călugării trebuiau să vină la biserică în mantii și să stea fiecare la locul lui. Succesorul părintelui Ioan urmărea cu strictețe ca în biserica Domnului totul să fie plăcut și agreabil. Regula aceasta de a îmbrăca toți mantie când veneau la biserică avea urmările ei binefăcătoare și anume unitatea îmbrăcămintei slujitorului, ce se diferenția în funcția de cinul monahal al călugărilor. Portul lor le amintea că dacă în timpul vieții între ei trebuie să existe egalitate exprimată prin smerenie, ascultare, înfrânarea gândurilor, cu atât mai mult,

În biserica Domnului, ei trebuie să fie uniți sufletește, prin simțul evlaviei de a slăvi Preacinstit Numele Domnului și prin haina sărăciei și a smereniei să-și păzească sufletul de rătăcire și preamărire. Când erau întristați și deprimați sufletește, având nevoie de sprijin și sfat duhovnicesc ca să-și tămăduiască rănilor sufletești, veneau la îndrumătorul lor, ca la un adevărat părinte, care le oferea dragoste părintească. Îi primea cu sufletul deschis, ascultându-i, alinându-i, întărindu-i și dându-le sfaturi cum să se ferească de orice fel de patimi ce le atacă sufletul: „Căci cine este prietenul lumii, acela este dușmanul Domnului”.

Părintele stareț Dimitrie, trudindu-se îndeajuns ca să devină exemplu binefăcător pentru frații săi întru Hristos, a dorit să-și petreacă restul zilelor în rugăciune tainică, de aceea cu încuviințarea întregii obști a ales în locul său în funcția de stareț al mănăstirii Sarov pe ieromonahul Filaret.

Părintele Dorotei, în schimă numit Dimitrie, a trăit puțin timp în liniște și tăcere, dându-și sufletul în mâinile lui Dumnezeu pe data de 4 octombrie 1746, la vârsta de 68 de ani.

În timpul stăreției lui a fost construită biserica din piatră cu hramul Adormirea Maicii Domnului, a cărei construcție a început în anul 1736, în timpul ieroschimonahului Ioan. Această biserică a fost înființată pe data de 25 august 1744 de Prea Sfințitul Dimitrie, Episcop al Nijegorodului. Mai târziu, biserica a fost transformată în altar, atunci când în anul 1777 a fost construită o altă biserică imensă, cu mai multe altare, în cinstea preacuvioșilor părinți Antonie și Teodosie de la Lavra Peșterilor din Kiev.

În anul 1745 a fost construită din piatră o bolniță pentru câ'ugării bătrâni și neputincioși și pe lângă ea o biserică cu hramul preacuvioșilor părinți Zosima și Savatie - făcătorii de minuni de la Solovăț. În această biserică, sfințită în anul 1746, se săvârșea în fiecare zi, dis-de-dimineată, Sfânta Liturghie, spre pomenirea tuturor binefăcătorilor acestei mănăstiri.

Cuviosul ieromonah Filaret

Filaret era de origine din județul Smolensk, dintr-o familie de boieri de viță nobilă. El era un om care se bucura de un respect binemeritat din partea întregii obști. Părintele Filaret s-a îngrijit stăruitor de mănăstire și a reușit în timpul scurt cât a fost stareț al mănăstirii să respingă nemulțumirile exagerate ale moșierilor din vecinătatea mănăstirii. Prin demersurile și contribuția sa, proprietarii de pământuri (donate mănăstirii) au stabilit de comun acord să delimiteze terenurile de pământ și parcelele de pădure ale mănăstirii de cele ale moșierilor vecini. Aprobarea definitivă de stabilire a unui hotar între aceste pământuri a fost obținută abia în anul 1749. Astfel, părintele stareț Filaret a întărit pentru totdeauna hotarele mănăstirii, îndepărtând răul ce putea aduce o mare daună obștii Sarov. El a fost stareț numai doi ani de zile fiindcă a renunțat la această funcție, dorind să-și petreacă restul zilelor în tăcere. A trăit foarte puțin timp în liniște și tăcere deoarece curând a fost chemat de către arhiereul eparhiot la casa arhierească, fiind ridicat la rangul de arhimandrit la mănăstirea Sfântul Nicolae din orașul Șartonov, unde a și murit.

În timpul stăreției părintelui Filaret, a fost construită în incinta mănăstirii o biserică de piatră în locul celei de lemn, cu hramul „Maica Domnului - Izvor purtător de viață”.

Cuviosul ieromonah Marcu

Succesorul părintelui stareț Filaret a fost ieromonahul Marcu, originar din orașul Iaroslavl. Era fiu de diacon și a fost tuns în monahism în mănăstirea Dernov și tot acolo a fost hirotonit ieromonah de către Prea Sfințitul Dimitrie, Episcop al Nijegorodului și Alatârului. Dorind să ducă o viață mai retrasă, în anul 1746, cu binecuvântarea aceluiași Prea Sfințit Dimitrie, s-a mutat la mănăstirea Sarov.

În anul 1749, cu acordul întregii obști monahale, a fost ales stareț al mănăstirii Sarov. A deținut această funcție doar doi ani de zile, pentru că, în anul 1751, printr-o dispoziție a „Consistoriului duhovnicesc” din Suzdal a fost transferat la mănăstirea Salalei, fiind numit egumen a mănăstirii respective, unde a și murit la adânci bătrâneți.

Cuviosul ieromonah Isaac

Al cincilea stareț al mănăstirii Sarov a fost Isaac, fiul unui evlavios preot pe nume Pricope.

Isaac s-a stabilit la mănăstirea Sarov la o vârstă tânără, împreună cu tatăl său, ambii râvnind spre o trăire conform exemplului oferit de marii pustnici, și s-au arătat a fi demni de urmat în fapte de către ceilalți frați ai obștii. Ei au fost tunși în călugărie de către starețul mănăstirii, Dimitrie. În anul 1751, Isaac, după șapte ani de stăreție a mănăstirii Sarov, a fost ridicat la rangul de arhimandrit și transferat la mănăstirea Sfânta Treime din orașul Kozlov. Apoi, mai târziu, a fost trimis la mănăstirea Kazan din orașul Nijelom. El a murit și a fost îngropat la mănăstirea Scan.

În timpul stăreției sale la mănăstirea Sarov au fost sfințite două biserici: prima cu hramul „Maica Domnului - Izvor purtător de viață” în anul 1754 pe data de 18 august, și a doua biserică, cea din afara mănăstirii, situată sub deal, la intrarea în peșteri, lângă izvor, cu hramul „Sfântul Ioan Înaintemergătorul Domnului”, pe data de 13 septembrie 1752.

Cuviosul Efrem

Al șaselea stareț al mănăstirii Sarov a fost ieromonahul Efrem. În timpul întâistătătorului Ioan, părintele Efrem s-a evidențiat prin modul sever de viață călugărească, prin răbdare și tărie în ispite și încercări și prin nădejdea de neclintit în pronia lui Dumnezeu.

Cuviosul Efrem era de origine din orașul Tuia și provenea dintr-o familie de negustori. În lume, el s-a numit Evdochimov Andreev Korotcoi. La vârsta de 19 ani el a părăsit cele lumești din dragoste pentru Dumnezeu și în anul 1712, la 30 noiembrie, a intrat ca frate într-o obște monahală din zona Moscovei, ce se numea pe atunci Marcingo. Apoi cu binecuvântarea Prea Sfințitului Ștefan, Mitropolitul Reazanului, în anul 1716, pe data de 16 martie, a fost hirotonit ieromonah (fusese călugărit câțiva ani mai devreme) de către Prea Sfințitul Ioachim, Episcop al Astrahanului, cu numire la mănăstirea Ghorohov Znamensk din orașul Crasnâi Ghrib.

În mănăstirea Sarov a ajuns din propria-i dorință și la cererea starețului Ioan, primind aprobarea transferului la mănăstirea Sarov în anul 1727, pe data de 16 ianuarie. Ieromonahul Efrem s-a arătat încă de la început a fi un exemplu demn de urmat. El venise la Sarov ferm hotărât să rabde cu tărie toate încercările și să facă stăruitor și smerit ascultare, să iubească sărăcia și neagoniseala ca pe o comoară de mare preț. Pentru starețul Ioan era un sprijin și ajutor sigur la treburile din afara mănăstirii, cât și în cele duhovnicești. Fiind un ascultător smerit, era trimis să rezolve diverse treburi în folosul mănăstirii. Mai ales în timpul slujbelor religioase era ca un regulament și o pravilă vie pentru frații obștii. El avea darul de a cânta și citi iscusit și întotdeauna a fost prezent la toate slujbele religioase. El avea sarcina de a urmări ca citirea și cântarea din timpul rugăciunilor să nu se facă în grabă. Îi plăcea să repete cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *Cântați în inimile voastre lui Dumnezeu, mulțumindu-I în psalmi, în laude și în cântări duhovnicești* (Coloseni 3, 16). El spunea: „Când noi vom umple văzduhul cu citire grabnică, nereușind să pătrundem în sensul scrierilor dumnezeiești, atunci cum se va smeri și cum se va simți sufletul nostru dacă nu vom înțelege ce citim? Puterea scrierilor sfinte ne este spre mântuirea noastră, numai dacă înțelegem cele citite". El a scris notele în coloană a cântărilor uzuale: irmosuri, stihuri praznicale, diverse canoane, psaltirea cu canoane, pravile de chilie. În timpul său liber ce-i mai rămânea după săvârșirea pravilei, el se îndeletnicea cu citirea cărților ziditoare de suflet. Dar oricât de evlavios și folositor ar fi fost pentru obște, părintele Efrem a avut parte de o încercare grea. El a trecut printr-un mare necaz, care i-a provocat multă suferință. Că și celor care trăiesc o viață evlavioasă li se întâmplă să fie încercați și ispitiți cu voia lui Dumnezeu spre dobândirea unor virtuți. Din pricina unor acuzații false, el a fost luat de cancelaria secretă și, împreună cu ieroschimonahul Ioan și alți frați din mănăstire, fiind depuși din cinul monahal, au fost deportați în anul 1738. Părintele Efrem a fost închis în temnița din Arsk, unde a muncit ca paracliser la biserica închisorii. A stat închis în acea închisoare 16 ani de zile fără să-și manifeste nemulțumirea față de starea în care se află, dimpotrivă, a dat dovadă de multă recunoștință față de pronia lui Dumnezeu. Pe data de 5 iunie anul 1755, când în sfârșit s-a

dovedit nevinovăția lui, printr-o dispoziție emisă de Sfântul Sinod, multpătimitorul Efrem a fost eliberat din închisoare și întorcându-se pentru totdeauna la mănăstirea Sarov i s-a restituit cinul monahal.

În anul 1758, cu acordul întregii obști monahale, a fost ales stareț al mănăstirii Sarov și întărit în această funcție printr-o hotărâre eparhială emisă de episcopul local. El a fost stareț al acestei mănăstiri până la adânci bătrâneți.

Blândul părinte, încă de când a intrat în obștea mănăstirii Sarov, a dat dovadă de o smerenie înțeleaptă în toate acțiunile sale. Cu ochii săi experimentați vedea și simțea neajunsurile și necesitățile duhovnicești ale fraților. Toată viața s-a străduit să-L preamărească pe Dumnezeu. Plin de evlavie și umilință față de Dumnezeu, se străduia să urmărească atent ca citirea și cântarea rugăciunilor și a slujbelor religioase oficiate în biserică să se săvârșească într-un mod cuviincios și evlavios. În lipsa lui, niciodată nu începea nici o slujbă religioasă.

Cu semenii săi era foarte milostiv și compătimitor. În tot timpul stăreției sale i-a ajutat pe cei săraci și mai ales pe cei necăjiți și înfomețați din timpul foametei din anul 1775. În acea vreme nefericită, mulți se hrăneau cu coajă de copac. Ei amestecau pâinea cu coaja putredă de copac și cu ghinde de stejar și o mâncau. Starețul, fiind pătruns de sentimentul milei și compătimirii față de acești oameni necăjiți, a dat dispoziție ca toți înfomețații care veneau la mănăstire să fie hrăniți, ceea ce s-a și făcut timp de șapte luni de zile. În fiecare zi, câteva sute, uneori chiar mii de oameni erau hrăniți la mănăstire din belșug. Dragostea cuviosului Efrem față de cei săraci, ce izvora din inima milostivului părinte, se ridica până la treapta jertfei de sine. În această perioadă de grea cumpănă pentru toți, câțiva frați din obște au început să cârtească împotriva starețului, fiind îngrijorați că nu le va ajunge pâinea și alimentele pentru obște, dacă ei vor oferi hrană săracilor în continuare. Auzind despre nemulțumirea unor călugări, starețul i-a chemat pe frații mai vârstnici și le-a vorbit despre neajunsurile poporului înfometat și oftând adânc le-a spus: „Nu știu cum credeți voi, dar eu consider că atâta vreme cât Dumnezeu va îngădui această foamete pentru păcatele noastre, mai bine este să sufăr împreună cu tot poporul decât să-i las să piară de foame. La ce ne va folosi

dacă vom trăi mai mult decât acești oameni necăjiți? Poate unii dintre ei, până la venirea acestor vremuri grele, ne hrăneau pe noi cu daniile lor". Astfel, cuviosul stareț a dat dispoziție să fie hrăniți înfometajii în continuare, încredințându-i pe frații obștii sale că nu vor duce lipsă de hrană. Și într-adevăr, peste câteva zile a sosit la mănăstire un convoi cu cincizeci de care pline cu pâine. Vizitii au mărturisit că au fost angajați de un necunoscut care le-a încărcat carele cu pâine, le-a plătit pentru transport și le-a spus să aducă încărcătura la mănăstirea Sarov.

Datorită modului său calm și pașnic de adresare față de cei din jur, ce izvora din starea lăuntrică a sufletului său, i-a determinat pe frații obștii să-1 respecte și să-1 iubească ca pe un părinte îndrumător. Întotdeauna era dispus să le dea un sfat bun celor care aveau nevoie de sprijin duhovnicesc. Fiind un călugăr evlavios, care prezenta prin sine multe virtuți cu sfaturile și convingerile sale înțelepte, îi povățuia și-i îndruma să-și păstreze curăția sufletului și a trupului și să stăruie neobosit în practicarea postului și a rugăciunii, neîntrerupte.

Căruntețea anilor mulți îi înfrumusețează pe bătrâni, iar virtuțile îi împodobesc. Părintele Efrem, fiind un îndrumător cu o smerenie înțeleaptă, îi atrăgea la sine pe toți prin duhul dragostei pentru Dumnezeu și pentru aproapele. Toți frații se străduiau să facă ascultare de evlaviosul stareț cu dragoste și sârguință. Mulți călugări se considerau fericiți, pentru că se aflau în ascultarea acestui părinte și erau devotați în lucrarea faptelor mântuitoare.

Evlavia starețului Efrem față de cuvântul lui Dumnezeu înmuia sufletul ascultătorilor săi, astfel încât cei care urmau sfaturile lui uitau cu desăvârșire orice cugetare lumească. Ca un experimentat duhovnic al vieții spirituale, părintele Efrem a dobândit un respect deosebit și din partea locuitorilor unor ținuturi mai îndepărtate ale țării. Vestea despre viața lui virtuoasă a ajuns până la Sfântul Tihon din Zadonsk. Acesta nutrea pentru starețul Efrem o dragoste frățească sinceră și un respect profund, ceea ce poate fi confirmat din corespondența lor duhovnicească. Iată ce scria evlaviosul părinte Tihon starețului mănăstirii și fraților obștii Sarov:

15 februarie 1761, Voronej

Preacinstite părinte stareț și iubiți frați întru Hristos!

Pentru scrierea voastră ce am primit-o prin părintele Pahomie, fratele vostru și al meu (pe care vi-l trimit ca pe un sincer căutător al mântuirii), vă mulțumesc mult. Vă rog și în continuare să nu mă uitați, și întotdeauna în sfintele rugăciuni, vă rog cu smerenie să mă pomeniți ca pe o ființă păcătoasă ce sunt.

Domnul nostru cel Milostiv și Proniatorul păcătoșilor, pe voi toți să vă miluiască cu harul său, cei ce alergați către El cu pocăință.

Mântuiți-vă, iubiți frați, mântuiți-vă întru Hristos, Care ne miluiește și nefericește,

Rămân al vostru slujitor și frate,

Nevrednicul Episcop Tihon

14 aprilie 1765, Voronej

Preacuvioșii părinți,

Părinte stareț și iubiți frați întru Hristos,

Pentru scrierea voastră vă mulțumesc. Despre ceea ce ați binevoit să-mi scrieți în scrisoare, de aceea eu nu sunt vrednic. Eu nu știu de ce oamenii m-au lăudat în fața cuvioșilor voastre, pentru că eu lor nimic vrednic nu le-am arătat, decât prin treburile pastorale le-am fost de folos. Vă rog pentru mine, nevrednicul, din dragoste pentru Hristos, îndurătorul nostru Dumnezeu, să vă rugați acum și după moartea mea ca să mă miluiască Dumnezeu cu fericirea veșnică. Și pe voi să vă păzească Părintele Ceresc de toate chinurile vrăjmașilor.

Slujitorul și fratele vostru,

nevrednicul Episcop Tihon

16 martie 1766 Voronej

Iubiți frați întru Hristos,

Simțind dragostea și atașamentul vostru față de mine, nu pot să nu vă răspund decât prin aceleași sentimente. De aceea, vă rog, din dragostea voastră pentru mine, să nu uitați să mă pomeniți în rugăciunile voastre.

Voi lucrați, luptați, osteniți-vă, că Dumnezeu îi fericește pe cei ce se trudesc.

Eu cum eram, așa și sunt.

Al vostru admirator,

Episcopul Tihon

** * **

4 iunie 1768, Voronej

Preacuviosului părinte stareț al mănăstirii Sarov,

ieromonahului Efrem

Binecuvântarea Domnului și a mea, smeritului, să fie întotdeauna asupra cuvioșiei voastre și a tuturor fraților întru Hristos.

Scrisoarea dumitale am primit-o cu dragoste și respect de la părintele ierodiacon Atanasie, viețuitor în mănăstirea cuvioșiei voastre.

Vă mulțumesc pentru scrisoare și vă rog în continuare să nu mă uitați. Să mă pomeniți în sfintele voastre rugăciuni pe mine, păcătosul, și pe răposății mei părinți Iacov și Agatia, pentru că Domnul Dumnezeu vă va răsplăti, iar eu vă voi fi recunoscător întotdeauna.

Al vostru preacucernic, râvnitorul frate

și de Dumnezeu rugător Tihon,

Episcop al Voronejului și Elețkului,

fost Episcop al Breanskului și Spevskului

Preacuvioase părinte stareț Efrem,

Iubite întru Hristos părinte, frate și binefăcător al meu,

Vă mulțumesc pentru scrisoare. Pe meșterul de clopot să-l primiți și să-i dea Dumnezeu, cu rugăciunile cuvioșiei voastre, să înceapă lucrul vara viitoare. Pe Fiodor Ivanovici vi-l trimit abia acum. N-a putut veni mai devreme, din cauza absenței mele aici. Nu am avut ocazia să vorbesc cu președintele; așadar, să-l mai rabde Dumnezeu. Care pe el după dorința Lui nu-l va lăsa.

Cu timpul mă străduiesc să fiu pregătit.

Vă trimit cuvioșiei voastre și tuturor fraților obștii binecuvântarea mea. Vă rog să mă pomeniți pe mine și pe părinții mei în rugăciunile cuvioșiei voastre. Să ne ierte Dumnezeu greșelile noastre și să ne învrednicească împărăției Sale.

Vă doresc să primiți de la Domnul nostru Iisus Hristos viață lungă.

Al vostru rugător și slujitor Tihon,

Episcop al Voronejului

30 ianuarie 1771, Voronej

Preacuviosuhii părinte stareț,

Iubite întru Hristos părinte, frate și binefăcător al meu.

Scrisoarea Preacuvioșiei voastre am primit-o prin fratele Ivan Fiodorovici, pentru care vă mulțumesc și vă rog să mă iertați dacă lui Ivan Fiodorovici nu i-a făcut plăcere să-mi aducă scrisoarea.

Vă trimit binecuvântarea mea Preacuvioșiei voastre și tuturor fraților întru Hristos și vă rog să nu mă uitați în sfintele cuvioșiei voastre rugăciuni către Domnul.

*Al vostru preacuvios, râvnitorul frate
și de Dumnezeu rugător și slujitor Tihon,
Episcopul Voronejului și al Elețkului*

Următoarea scrisoare este adresată starețului Efrem și servește drept dovadă a bunăvoinței arhiepiscopului sub păstoria careia se afla mănăstirea Sarov.

6 iulie 1775

*Preacuvioase părinte stareț,
vă salut cu dragoste frățescă întru Domnul!*

Fiecare părticică a inimii mele se umple de bucurie auzind despre bunăstarea sfintei dumneavoastră mănăstiri, mai ales acum, când este nevoie de ajutorul subvenției dumneavoastră. Crede-mă, dragă prietene, că semințele semănate de dumneata vor da rod însutit în această viață și în cea viitoare. De aceea vă rog ca pe ogorul sufletelor voastre să semănați dragoste pentru aproapele, binefacere și comunicare.

Către cuvioșia voastră și iubiții frați ai obștii, care respectă unitatea și fac ascultare întru totul și atât de mult contribuie și la realizarea unei subvenții bănești.

Voi fi, precum și sunt, deosebit de binevoitor față de cuvioșia voastră.

Ieronim, Episcop al Vladimirului

Munca neîntreruptă din cursul vieții și faptele acestui stareț plăcut de Dumnezeu au rămas cunoscute până astăzi. El a ridicat la o treaptă înaltă buna rânduială internă și externă a mănăstirii Sarov. Pentru grija lui permanentă față de structura mănăstirii, până în prezent, în mănăstire se păstrează un sentiment de recunoștință față de cel care a fost cândva starețului Efrem, fapt pentru care, pe data de 30 mai, în fiecare an, s-a săvârșit o panahidă de obște în amintirea cuviosului părinte Efrem.

Datorită lui, faima mănăstirii Sarov a ajuns chiar și la creștinii ortodocși care trăiau foarte departe de Sarov. Smeritul și virtuosul stareț iubea foarte mult tăcerea deplină. Îndeletnicirea lui preferată era de a se retrage în chilia sa pentru rugăciunea în tăcere și citirea cărților duhovnicești. Iubind viața de pustnicie, el întotdeauna îi îndruma și pe frați să fie râvnitori și iubitori ai vieții pustnicești, de aceea toate chiliile călugărilor, după dispoziția starețului

Efrem, au fost construite separat una de cealaltă, cu posibilitatea izolării pentru săvârșirea rugăciunii lăuntrice. Călugării mănăstirii Sarov, din respect față de ieromonahul Efrem, au păstrat, atâta timp cât a funcționat mănăstirea, chipul lui la care era atașată inscripția: „Nu ești al Siriei, ci al Rusiei, Efrem. Ești platoșa și coiful mănăstirii Sarov". Prin străduința mult-râvnitorului stareț, s-a rânduit ca în mănăstire să se săvârșească pomenirea părinților și fraților obștii, binefăcătorilor mănăstirii și a aceluia a căror nume au fost scrise în cartea numită pentru pomeniri. Această rânduială s-a păstrat cu deosebită exactitate și strictețe, pomenirile săvârșindu-se atât la proscomidie, cât și la citirea Psaltirii. Starețul Efrem venea mereu la Liturghia de dimineață ca să-i pomenească la proscomidie pe binefăcătorii adormiți întru Domnul, spunând adesea: „Săvârșirea Sfintei Liturghii pentru cei răposați de pomenire este atât de mare și folositoare, încât, dacă se face cu profundă credință, cel care săvârșește pomenirea este cel mai mare binefăcător pentru cei adormiți și le oferă o mare mângâiere.

Sfântul Ioan Gură de Aur, explicând Faptele Apostolilor despre pomenirea morților că „cu cât ne rugăm mai des pentru cei răposați și facem milostenie în numele lor, mai ales dacă ei au fost nedemni de aceste binefaceri, cu atât Dumnezeu va fi mai îngăduitor cu noi. Nu în cantitate constă prețul milosteniei, ci în bunăvoință și să nu dați mai puțin decât vă stă în putință...".

În Mineiul din luna aprilie și în Proloage, la data de 12 aprilie se spune clar că pomenirea celor 40 de zile este hrana pentru săraci, iar rugăciunea preoților îl imploră pe Dumnezeu să-i ierte păcatele celui răposat. Dacă este păcătos sufletul celui răposat, atunci prin această pomenire primește de la Dumnezeu iertarea păcatelor, iar dacă sufletul aceluia este fără de păcate, binefacerile săvârșite pentru ei servesc spre mântuirea binefăcătorilor. Sfânta Liturghie săvârșită pentru cei adormiți este mântuitoare, fiindcă se aduce pentru ei jertfa nesângeroasă.

Sfântul Macarie Egipteanul avea o evlavie deosebită de a se ruga pentru cei răposați. Odată, mergând prin mănăstire, a găsit jos, pe drum, un os uscat din capul unui om și dorind să afle dacă sunt folositoare rugăciunile lui pentru cei răposați, rugându-se stăruitor lui Dumnezeu, s-a adresat aceluia os: „Spune-mi cine ești?". Și i-a răspuns osul: „Eu am fost fruntașul preoților

păgâni, care au trăit în aceste locuri, iar tu ești avva Macarie, plin de Duh Sfânt. În ceasul în care te rogi pentru cei ce sunt în chinurile iadului, atunci și noi, păgânii, primim alinare".

Sfântul Vasile cel Mare, la sfințirea jertfei înfricoșătoare, se ruga pentru cei răposați: „Pomenește, Doamne, pe toți cei mai dinainte adormiți întru nădejdea învierii și a vieții veșnice. Încă ne rugăm pentru odihna sufletului adormitului robului Tău (numele) în loc luminat, de unde a fugit toată durerea și întristarea și suspinarea. Odihnește-i, Doamne, și-i așază unde strălucește lumina Feței Tale".

Starețul Efrem, simțindu-se obosit, în anul 1777, la 29 martie, a adunat soborul de frați și le-a cerut să aleagă în locul lui un stareț pentru că el dorea să-și petreacă restul zilelor în tăcere. Astfel, în comun acord, a fost ales stareț un călugăr evlavios, care de mulți ani viețuia în mănăstirea Sarov.

Cuviosul părinte Efrem a adormit întru Domnul la 30 mai 1778, la vârsta de 86 de ani. Trupul lui a fost îngropat în partea stângă, la intrarea în biserica Adormirea Maicii Domnului.

Remarcabil este faptul că, în timpul stăreției părintelui Efrem, s-a finalizat construcția bisericii Adormirea Maicii Domnului, începută în anul 1770 și încheiată în anul 1777. Această biserică se deosebește de celelalte biserici de pe teritoriul mănăstirii Sarov prin frumusețea și fastul ei. Exteriorul acestei biserici este impunător prin dimensiunile și arhitectura ei elegantă. Soborul Adormirii Maicii Domnului îi încântă pe vizitatorii mănăstirii cu frumusețea aspectului ei, iar inimile celor care intră în această biserică se umplu de evlavie. Credincioșii sunt atrași de frumusețea deosebită a icoanelor din rândul de jos al iconostasului. Toate icoanele frumos pictate au fost înveșmântate în argint și aur. Deasupra ușilor împărătești se află copia exactă a icoanelor făcătoare de minuni cu chipul Adormirii Maicii Domnului, a celei ce se află în Lavra Peșterilor din Kiev, făcută după același model. Icoana a fost împodobită cu o ramă rotundă din argint. Aceste lucrări au fost realizate cu ajutorul unor binefăcători ai mănăstirii, mai ales cu cele ale negustorului Kalenov din Alexandria. Biserica are două ajustări laterale cu cinci mari turle acoperite cu listuri de aramă poleite cu aur pur, printr-o lucrare artistică deosebită, cu străduința unei persoane respectabile și credincioase. Aspectul

exterior al bisericii amintește de marea catedrală a Lavrei de la Kiev, măsurând în lungime cu tot cu pereți 19 stânjani (2,134 m) și arșini (0,71 m), diametrul de 13 stânjani, iar înălțimea de la pământ până la partea de sus a cupolei din mijloc cu turla și crucea numără 28 de stânjani. Bolta bisericii, fiind fixată pe patru stâlpi imenși, este luminată de 89 de geamuri de jur împrejur. Pe partea interioară, lângă pereți și chiar lângă cupolă, au fost făcute balcoane pentru cor. Iconostasul imens a fost lucrat într-un mod deosebit, fiind sculptat și aurit după un model grecesc.

Prin râvna egumenului Nifon au fost aurite turlile, iar interiorul catedralei a fost pictat. Icoanele impunătoare, policandrele, sfeșnicele și toate obiectele bisericesti au fost stemuite, iar unele, aurite. Icoanele din rândul de jos al iconostasului au fost împodobite cu un metal argintat. Icoana Mântuitorului și a Maicii Domnului de pe iconostas sunt de mărimea unui om, iar „odăjdile” icoanelor au fost lucrate foarte frumos, fiind împodobite cu diferite pietre scumpe și acoperite cu sticlă intactă, fixată în bronz.

La înfrumusețarea sfintelor icoane a contribuit negustorul Bâstrov din Arzamas, care a rămas în mănăstire pentru totdeauna, fiind tuns în monahism cu numele Irinarh, după care, la puțin timp, a plecat la cele veșnice.

Din cei patru stâlpi pe care era fixată bolta catedralei, doi stâlpi au fost înfrumusețați fiecare în parte cu câte o icoană deosebită ce avea dimensiunile: 4 arșini în lungime și 2 arșini în lățime. Aceste icoane îmbrăcate în argint au fost împodobite cu pietre scumpe și acoperite cu sticlă lucitoare transparentă și au fost înrămate în rame de bronz, turnate la comandă. Podeaua din biserică a fost acoperită cu lespezi de fontă turnată.

Starețului Efrem i se datorează această îmbunătățire și bunăstare a mănăstirii Sarov.

Într-un articol semnat de contele Tolstoi se menționează cu deosebit respect faptul că la mănăstirea Sarov se respectă cu severitate statutul vieții monahale și, pentru aceasta, mănăstirea a câștigat dragostea și atașamentul creștinilor, devenind renumită prin slujbele religioase deosebite și prin călugării virtuoși binecinstitori, care viețuiau în această mănăstire. În acel articol scria: „în gubernia Temnicov, în locuri de nepătruns, se află mănăstirea Sarov, ce

este izolată din toate părțile de restul lumii. Această mănăstire a fost întemeiată nu de mult timp lângă râul Sarov și a fost ridicată pe locul unui oraș, Saraclâci, care a existat aici cu ani de zile în urmă, apoi acest loc a fost pustiu mult timp. Cei care s-au instalat în acest pustiu, călugări și sihastri, duc o viață dură și înfrânată, se ostenesc muncind împreună cu starețul lor, care este primul la toate treburile. Cinul monahal se aseamănă cu cel al mănăstirii Fior din județul Gorohovsk. În acel pustiu nu se află decât pădure, nici un petic de pământ arabil, dar călugării se mulțumesc cu daniile credincioșilor, ce le sunt de folos pentru întreținerea bisericilor, cât și pentru întreținerea viețuitorilor obștii. În mănăstirea Sarov au fost construite cinci biserici din piatră, cu un exterior și un interior frumos împodobit.

Mănăstirea Sarov a prosperat rapid, ajungând la un mod desăvârșit de existență datorită proniei dumnezeiești. De aceea nu este de mirare faptul că multe mănăstiri din Rusia luau exemplu de viațuire de la această obște monahală. Binefăcătorii acestei mănăstiri au fost atrași de râvna și credința călugărilor de la Sarov. Atât oameni simpli, cât și multe persoane de viță nobilă, apoi urmașii acestora, au avut mare dragoste și evlavie față de acest loc, considerat de ei sfânt.

În timpul stăreției ieromonahului Efrem, mănăstirea Sarov a fost în mare pericol din cauza invaziei bandei lui Pugaciov, dar Dumnezeu a păzit-o de jefuire. Din orașul Temnicov, bandiții s-au împrăștiat, neajungând la Sarov.

Pe când se afla la conducerea mănăstirii, egumenul Efrem, pe data de 4 mai 1765, a plecat la cele veșnice egumenul mănăstirii Pesoc din orașul Kastroma, ieroschimonahul Varlaam, un binefăcător al mănăstirii Sarov. Acesta a viețuit în obștea Sarov timp de 22 de ani, după ce s-a retras aici, renunțând la funcția de stareț, ca să trăiască o viață liniștită în rugăciune tainică. Cât a trăit în mănăstirea Sarov a fost pentru frații obștii un exemplu prin viața sa evlavioasă.

Cuviosul Pa

Succesorul părintelui Efrem, al șaptelea egumen al mănăstirii Sarov, ieromonahul Pahomie, în lume Boris Nazar Leonov, de baștină din Kursk, dintr-o familie de negustori, a intrat în obștea acestei mănăstiri la o vârstă tânără, voind să-și dedice viața slujirii lui Dumnezeu. A fost tuns călugăr în anul 1762, iar stareț a fost ales în anul 1777 și a respectat cu strictețe voturile monahale. A fost blând, smerit, înțelept, un mare rugător și postitor. El a păstorit timp de 18 ani obștea care i-a fost încredințată de către Dumnezeu, ca un păstor smerit al oilor sale cuvântătoare. El supraveghea ca să se respecte strict regulamentul vieții monahale în această mănăstire și ordinea slujbelor bisericești. Cei care vizitau mănăstirea spuneau că este nemaipomenit să te rogi în această mănăstire unde slujbele religioase se

săvârșesc într-un mod evlavios și fastuos. Oricât de ocupat ar fi fost cu treburile administrării mănăstirii, starețul Pahomie niciodată n-a lipsit de la slujbele religioase și de la pravila chiliei. El venea la biserică primul și pleca ultimul. Părintele Pahomie îi muștra părintește pe cei care neglijau slujbele religioase și pravila de chilie, punându-i să facă mai multe închinăciuni la trapeză. Dar aceste sancțiuni erau aplicate cu multă dragoste și milă părintească, fapt pentru care și frații aveau față de el o dragoste și frică fiiască. El s-a înfrânat în așa mod încât de la începutul și până la sfârșitul vieții sale monahale, n-a ținut în chilia sa nici apă, nici mâncare; ba mai mult decât atât, și la trapeză mânca foarte puțin. Modul de viață al evlaviosului stareț Pahomie a servit fraților ca o învățătură ziditoare pentru sufletele lor. Ei îl respectau pentru că era un om virtuos, modest și mare postitor. Părintele Pahomie tot timpul îi întărea pe păstoriții săi cu sfaturi din Sfânta Scriptură. În vremea stăreției lui a crescut numărul viețuitorilor în mănăstire. Mulți credincioși dorind să-și mântuiască sufletele veneau din diferite părți ale țării ca să se stabilească cu traiul în această mănăstire. Pe atunci, în obștea mănăstirii Sarov se aflau mulți călugări destoinici, care au fost solicitați de către superiori ca-stareți în alte mănăstiri. Pădurea deasă a Sarovului a devenit seră de călugări deosebiți, care serveau drept exemplu pentru alte mănăstiri. De aici au plecat mulți stareți vrednici și pricepuți la mănăstirea Schimbarea la Față din Valaam, la mănăstirea Dorotei și la alte mănăstiri.

Starețul Nazarie, unul dintre cei mai mari luminători ai Sarovului, a fost chemat de către Mitropolitul Sankt-Petersburgului, Gavriil, pentru reîntregirea vechiului Valaam, care ajunsese pe atunci în criză de viațuire. Starețul și episcopul locului, Teorii, s-au străduit să-l rețină în Sarov pe renumitul pustnic și l-au prezentat Prea Sfințitului Mitropolit ca fiind un om nepriceput și lipsit de experiență în viața duhovnicească. Însă Mitropolitul Gavriil a înțeles taina smereniei lui Nazarie și i-a răspuns starețului Pahomie: „Eu am aici mulți deștepți, trimiteți-mi prostul vostru”. Astfel au fost nevoiți să-l slobozească pe smeritul ascet pe care, prin glasul arhipăstorului, Dumnezeu l-a ales ca unealtă pentru refacerea mănăstirii Valaam. După ce a consolidat această mănăstire, părintele Nazarie a dorit să se retragă din nou la Sarov, unde a și murit. Alți călugări de la Sarov au fost chemați pentru funcția de stareți la

alte mănăstiri, dar au refuzat cu smerenie acest rang înalt, nedorind să renunțe la viața simplă a călugărului pustnic. Unii dintre aceștia au refuzat cu lacrimi în ochi demnitatea care le fusese oferită, arătându-se a fi nevrednici să conducă chiar cea mai mică obște. A fost un caz când unul dintre călugării Sarovului a refuzat rangul de episcop din smerenie. Pentru numirea în funcția de egumen misionar în America de Nord, renumitul stareț al mănăstirii Chirii Novozersk, fost călugăr al mănăstirii Sarov, i-a indicat Prea Sfințitului Gavriil pentru această funcție un călugăr din mănăstirea Sarov, pe starețul Ioachim. Dar acesta, iubind mănăstirea sa și smerenia, mulțumit de starea călugărului simplu, câțiva ani s-a comportat ca un nebun ca să scape de înalta onoare. Astfel de călugări înduhovniciți erau la Sarov în vremea starețului Pahomie. Pentru viața sa severă și evlavioasă, starețul Pahomie era respectat și iubit nu numai de frații obștii, dar și de către oamenii de diferite categorii sociale din afara mănăstirii.

Mănăstirea s-a proslăvit în timpul păstoririi sale prin orânduiala și respectarea strictă a regulamentului monahal, obținând respect și sprijin material de la poporul credincios. De la această obște multe mănăstiri au împrumutat statutul monahal și regulamentul cu tot cinul cântărilor și slujbelor bisericești, fapt pentru care mănăstirea Sarov, de la începutul existenței sale, a fost considerată prima „mănăstire disciplinară” dintre mănăstirile de obște din Rusia. Gavriil, Mitropolitul Novgorodului, fiind încredințat de viața duhovnicească experimentată și strictă a călugărilor de la Sarov, i-a scris o scrisoare binevoitoare starețului Pahomie, rugându-1 să aleagă dintre călugării săi un stareț pentru mănăstirea Iujsk. Iată ce scria el:

10 august 1786

Cinstite părinte stareț Pahomie,

Am primit scrisoarea cuvioșiei voastre și vă mulțumesc pentru râvnă și rugăciune. Îmi pare rău că nu sunteți de acord să-mi trimiteți un stareț pentru mănăstirea Iujsk. Cred că nu ați uitat cuvintele Domnului:

„De te vei întoarce, Eu te voi aduce la starea cea dintâi și vei sta înaintea feței Mele; dacă tu vei deosebi lucrul de preț de cel fără de preț, vei fi ca gura Mea; și nu te vei întoarce la ei, ci ei se vor întoarce la tine” (Ieremia 15, 19).

Eu vă povățuiesc și vă îndemn să alegeți un bărbat cucernic și înduhovnicit care să slujească pentru mântuirea sufletelor aproapelui și pentru a-i împiedica pe schismatici în neorânduiele lor.

Vă trimit binecuvântarea mea și vă rog să mă pomeniți în rugăciunile cuvioșiei voastre.

*Rămân în toate al dvs. binevoitor,
Gavriil, Mitropolit al Novgorodului*

Starețul Pahomie a devenit renumit datorită evlaviei sale, grijii sânguitoare pentru bunăstarea mănăstirii, pentru mântuirea sufletelor păstorite, pentru osteneala faptelor călugărești și pentru respectarea strictă a regulamentului vieții călugărești. Vestea despre viața lui înduhovnicită s-a răspândit departe de hotarele mănăstirii cărmuite, adunând mulțime de oameni credincioși care veneau la el să-i ceară sfaturi folositoare și binecuvântare. Astfel, încetul cu încetul, locul acela izolat de lume și ascuns în inima unei păduri, dar luminat de viața tainică a călugărilor și de profunzimea rugăciunilor lor și de frumusețea bisericilor construite acolo, s-a proslăvit și mai mult. Prin dragostea sa dezinteresată, cuviosul Pahomie a atras pe mulți binefăcători ai mănăstirii. Datorită ajutorului oferit de mulți binefăcători, mănăstirea a prosperat și s-a împodobit din ce în ce mai mult. Unii dintre cei călugăriți de către părintele Pahomie, râvnind la o stare de sfințenie, se retrăgeau în locuri izolate, îndepărtate, nepopulare, acoperite de codrii de rășinoase și de păduri dese, pentru a trăi în deplină zăvorâre, în singurătate. Acolo, în chiliile lor pustnicești, evlavioșii pustnici, ascunși de lume, au muncit pentru faptele mântuirii sufletelor lor. Printre aceștia au fost și egumenul Nazarie, ieroschimonahul Dorotei, schimonahul Marcu, ieromonahul Serafim și alții. Cunoscutul pustnic ieromonah Serafim a trăit de unul singur într-o colibă pustie, în deplină zăvorâre, vreme de mulți ani. El s-a aflat întotdeauna aproape de ceilalți călugări pustnici, căutători ai mântuirii,

care s-au retras în zăvorârea pustiei cu binecuvântarea starețului Pahomie. Iubitorul de sihăstrie cuviosul Pahomie discuta cu pustnicii despre modul lor de viață și trăire pentru a se putea învrednici de harul Sfântului Duh. El le spunea că:

„Pustnicul trebuie să-și supună mintea și voința sa voii lui Dumnezeu și să se păzească de lăcomie și trândăvie, fiindcă aceste patimi dau naștere deprimării, somnului inutil, gândurilor necurate și altor patimi trupești.

Călugărul trebuie să se păzească și de istovirea necuvântătoare din timpul postului și de consumul de hrană rece și uscată, mai ales cei care au o conformație slabă, căci cei care au un corp sănătos și rezistent pot să țină temporar și post mai aspru. Dar, în general, fiecăruia îi este indicat de către Sfinții Părinți să fie cumpătat în consumarea hranei astfel încât trupul și sufletul să nu se istovească. Harul Duhului Sfânt întotdeauna ne înconjoară, dar faptele noastre rele ne împrejmuiesc ca o îngrăditură rezistentă din piatră, ce împiedică sălășluirea Duhului Sfânt în noi, pentru că patimile îl îndepărtează. Orice păcat poate să îndepărteze Duhul Sfânt de la noi, dar cele mai neplăcute păcate sunt necurăția trupească și mândria sufletească. Dacă dorim să primim har de la Sfântul Duh trebuie să fim curați sufletește și trupește, ferindu-ne de necurăție și întinare, pentru că trupul și inima trebuie să fie templul Duhului Sfânt. Să ne ferim și de mândria sufletească, să nu ne încredem în faptele noastre bune, să nu ne lăudăm cu ele. Căci răsplătit va fi cel tăcut și răbdător în încercările sale. Acela va fi binecuvântat de Dumnezeu pentru smerenie, pentru rugăciunea neîntreruptă și pentru gândurile de trezvie îndreptate către Dumnezeu. În toate zilele să ne amintim de moartea noastră, de judecata Domnului Hristos, de împărăția cerurilor și de chinurile veșnice.

Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu. Fericiți cei săraci, că a acelora este împărăția cerurilor. Și ceea ce vi s-a poruncit să faceți să spuneți, fiindcă robi nevrednici suntem. Dacă veți slăbi în rugăciune și trezvie, atunci să vă îndeletniciți cu cititul cuvântului dumnezeiesc și a cărților sfinte, deoarece lectura adună mintea împrăștiată și stârpește gândurile deșarte, prin citire sporește rugăciunea și credința. Măcar de-ai fi un om cinstit, bun, drept și milostiv, măcar de-ai

îndeplini toate poruncile Domnului, dar cu toate acestea consideră-te a fi rob și nevrednic, un instrument al lui Dumnezeu, prin care El lucrează. Există și alt fel de smerenie și anume aceea de a suporta cu răbdare și supunere mahnirile, supărările, batjocurile, muștrările, nenorocirile, bolile, socotindu-le a fi pedepse pentru păcatele tale, călugăre, și nu spune niciodată: «Of, cât de nefericit sunt!». Să înțelegi că acestea încă sunt puține pentru păcatele tale și roagă-te lui Dumnezeu nu numai să te izbăvească de toate nenorocirile, dar să-ți dea și putere să le suporti."

Prea Sfințitul Episcop Teofil l-a considerat pe starețul Pahomie părinte și prieten. Fiind înștiințat Episcopul Teofil printr-o scrisoare despre sfârșitul apropiat al cuviosului părinte, i-a scris acestuia o scrisoare în anul 1794, pe data de 24 august, în care își exprima dorința ca sfârșitul părintelui Pahomie să fie spre folosul duhovnicesc al fraților obștii, rugându-l să mijlocească înaintea lui Dumnezeu în viața veșnică pentru ei, dacă deja îi este rânduit să părăsească această viață vremelnică. Scrisoarea avea următorul conținut:

Preacuvioase părinte stareț Pahomie,

Dragă frate,

Am primit scrisoarea ce mi-ai trimis-o, dar m-am întristat când am citit-o, pentru că mă anunțați despre grabnica plecare din această viață la cele veșnice și zic din tot sufletul: „ O, părinte Pahomie, de ce ne lași orfani, de ce lași mănăstirea fără îndrumător?”. Îmi pare sincer rău și mă rog lui Dumnezeu ca să-i miluiască pe viețuitorii obștii prin întoarcerea dumitale. Dacă nu, făcă-se voia Atotțiitorului, Care îi bucură în sălașurile Lui pe cei chemați la El, binecuvântați cu mila Domnului. Mă rog să-mi trăiesc și eu viața în fapte bune, ca să-mi împlinesc cu demnitate viața binecuvântată și rânduită de Dumnezeu. Iartă-mi toate greșelile mele, ce le-am săvârșit înaintea dumitale cu lucrul, cu cuvântul și cu gândul. Și eu reciproc vă iert și vă dezleg și vă doresc sănătate spre mângâierea sfintei mănăstiri și spre bucuria mea sau, după voia Domnului, odihnă fericită ”.

Părintele stareț Pahomie, simțind că-1 părăsesc puterile, când se afla pe patul de moarte, a ales cu consimțământul obștii stareț în locul său pe

evlaviosul părinte Isaia, care era înzestrat cu toate virtuțile călugărești. El era blând, smerit, iubitor de Dumnezeu și de aproapele, ascultător și răbdător. Aceste calități și altele l-au rânduit înaintea fraților, fiind ales cărmuitor al mănăstirii Sarov.

Părintele Pahomie a murit la vârsta de 70 de ani în anul 1794.

În timpul păstoririi sale, în mănăstirea Sarov s-au făcut multe lucrări. În anul 1780, în peșterile subterane a fost renovată și sfințită pe data de 15 august de către Prea Sfințitul Episcop Ieronim al Vladimirului biserica cu hramul Preacuvioșilor Părinți Antonie și Teodosie și a tuturor făcătorilor de minuni de la Lavra Peșterilor din Kiev. De la prima sfințire, această biserică s-a deteriorat din cauza umezelii și multă vreme acolo nu s-au săvârșit slujbe religioase. În prezent, iconostasul acestei biserici este făcut din fier spre a evita altă deteriorare ce ar putea fi provocată de umezeală. Pentru aceasta, dinspre partea altarului a fost scos la suprafața pământului un burlan făcut din cărămidă, deasupra căruia s-a făcut o cupolă cu turlă și cruce.

În anul 1784 a fost construită o bolniță pentru liniștea fraților neputincioși și foarte bătrâni, iar pe lângă aceasta a fost ridicată o biserică cu două nivele. La nivelul de sus se afla altarul cu hramul Schimbarea la Față a Mântuitorului și la nivelul de jos - altarul cu hramul preacuvioșilor părinți Zosima și Savatie, făcătorii de minuni de la Solovăț. Ambele altare au fost sfințite în anul 1786. Primul pe data de 16 august și al doilea pe 17 august.

În anul 1789 a fost demontată de deasupra sfintelor porți fosta biserică cu hramul Sfântul Ierarh Nicolae, și un perete din piatră cu două turnuri. Pe acel loc a fost pusă temelia noii clopotnițe și pe ambele părți ale acesteia au fost ridicate două corpuri de chilii pentru călugări, a căror construcție a fost încheiată în timpul părintelui stareț Pahomie, iar construcția clopotniței a fost isprăvită în timpul stăreției părintelui Isaia. Clopotnița are înălțimea de 38 de stânjeni (2,134 m). Clădirea este impunătoare cu o arhitectură frumoasă. Ea are vederea unei clădiri cu patru nivele de mărimea unei coloane dreptunghiulare. La primul nivel sunt sfintele uși, arcada a fost înfrumusețată cu pictură ce redă pildele din Sfânta Evanghelie. La al doilea nivel deasupra sfintelor uși se află biserica cu hramul Sfântul Ierarh Nicolae, foarte luminoasă și fastuoasă. Sub biserică, deasupra arcadei sfintelor uși a fost

construită biblioteca mănăstirii. Cea mai prețioasă carte dintre toate este Opera Părinților Bisericești. La nivelele trei și patru atârnă multe clopote: primul clopot are greutatea de 1200 puduri (1 pud = 16,381 kg), al doilea clopot - 555 puduri, al treilea clopot - 355 puduri, al patrulea clopot - 213 puduri, al cincilea clopot - 137 puduri, și alte clopote mai mici.

În vârful clopotniței a fost instalat un ceas, ce bătea la fiecare sfert de oră și la fiecare oră fixă.

În timpul starețului Pahomie, în anul 1785, pe data de 21 mai, la Sarov a murit evlaviosul vistiernic al mănăstirii, ieroschimonahul Iosif, „un stâlp” temeinic pentru obștea Sarov. El a fost veșmântarul⁴ mănăstirii timp de 20 de ani, apoi a făcut ascultare ca vistiernic al mănăstirii în decurs de 28 de ani. Frații obștii au dorit să-1 aleagă stareț în locul bătrânului Efrem, dar, deși el a fost cel care timp de trei ani de zile l-a ajutat pe starețul Efrem în administrarea mănăstirii, fiind un bărbat cu o viață curată, râvnitor și înduhovnicit, s-a îmbolnăvit de o boală grea, ce i-a provocat multă suferință și durere, din cauza căreia a și murit.

Un alt călugăr evlavios, care strălucea prin virtuțile dobândite pe parcursul vieții sale, ieromonahul Matei, a fost un colaborator destoinic al starețului Pahomie, pe care îl ajuta la administrarea mănăstirii cu multă râvnă și dragoste pentru Dumnezeu. Viața lui era, în sensul adevărat al cuvântului, ascetică și cu precădere se evidenția de ceilalți prin postul aspru pe care-1 ținea. El a murit în anul 1795.

Părintele Pahomie, încă înainte de a fi numit stareț al mănăstirii Sarov, se bucura de un respect deosebit atât din partea fraților obștii, cât și din partea unor înalți prelați ai Bisericii, Cuviosul Pahomie corespundea cu anumiți preasfinți părinți, care-1 respectau și nu-1 lipseau de atenția lor.

Iată câteva din scrisorile părintelui Pahomie, ce adevăresc acest fapt.

⁴*Sacristiarul.*

6 iulie 1775

Precuvioase părinte Pahomie!

Iubite frate întru Domnul Hristos, am primit scrisoarea dumitale. Mă bucur și îi mulțumesc Celui Care vă păzește căile vieții.

Te îndemn ca un păstor, pe dumneata și pe toți frații obștii, să-l ajuți pe bunul stareț, părintele Efrem, în îndeplinirea tuturor intențiilor bune.

Slăvită este în această viață sfânta noastră mănăstire, ce este de ajutor săracilor, dar și mai slăvită va fi în viața veșnică. Te fericesc pentru aceasta și ÎI rog pe Dumnezeu să te răsplătească pentru faptele cuvioșiei tale.

Cu aceasta închei și îți doresc să fii precum ai fost.

Ieronim, Episcop al Vladimirului

10 septembrie 1776

Preacuvioase părinte stareț,

cu dragoste frățească întru mântuire,

Scrisoarea cuvioșiei tale ne-a bucurat mult. Să dea Domnul ca și în continuare să aud despre bunăstarea mănăstirii voastre. Dreptilor părinți Efrem și Iosif transmite-le binecuvântarea mea, a păcătoșului.

Precum după o iarnă cumplită este plăcută apariția primei berze, care prevestește sosirea primăverii, tot așa ne bucurăm de vestea bună despre însănătoșirea celor doi părinți evlavioși. Dorim să auzim despre terminarea lucrărilor de construcție a locașului Domnului, fiindcă astfel sperăm să vă vedem pe toți nu prin hârtie și condei, ci față către față.

Ne rugăm Domnului să îndeplinească dorința noastră comună.

Către toată obștea frățească a noastră și a cuvioșiei tale, cu dragoste și bunăvoință sinceră rămân

Ieronim, Episcop de Vladimir

30 ianuarie 1776

Preacuvioase părinte Pahomie,

dragă frate întru Hristos,

Scrisoarea dumitale am primit-o. Ne bucurăm și noi împreună cu cuvioșia ta că evlaviosul stareț Efrem trăiește. El vorbește adevărat că a trăi sau a muri depinde de puterea Domnului, dar și rugăciunea are multă putere.

Să ne rugăm așadar și pentru viața părintelui Efrem.

Vă doresc tuturor o viață îndelungată în zile.

Vom fi către cuvioșia ta precum am fost, cu bunăvoință sinceră.

Ieronim, Episcop de Vladimir

25 septembrie 1777

Preacuvioase părinte stareț,

cu dragoste frățească întru mântuire!

Scrisoarea dumitale trimisă prin părintele egumen Anastasie am primit-o. Acest fiu binecuvântat de mama care l-a născut și de cuvioșia ta, care l-a educat zidindu-i în suflet dragostea pentru Dumnezeu și aproapele, se pare că va fi spre întărirea Sfintei Biserici și nu va șovăi să acorde sprijinul său mănăstirii, iar pentru cei ce viețuiesc în ea poate fi pildă demnă de urmat.

Dar oare la mănăstirea Sarov poate cineva să fie rău?

Doresc ca Bunul Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Atanasie, pe mama lui și pe cuvioșia ta, dimpreună cu întreaga obște, și să vă înfrumusețeze viața tuturor cu dragostea pentru Dumnezeu și aproapele.

Cu această dorință rămân,

Ieronim, Episcop de Vladimir

20 septembrie 1778

*Preacuvioase părinte stareț,
cu dragoste frățească întru mântuire!*

Astăzi, 12 septembrie, pentru a rezolva multele treburi în legătură cu strămutarea mea, am sosit la Vladimir. Deși nu sunt sănătos trupește, sunt bucuros sufletește pentru că mi-am îndeplinit dorința de a vă vizita.

Motivul acestei bucurii este vădita mea mulțumire pentru buna orânduială a sfintei voastre mănăstiri, pentru ordinea pilduitoare și rar întâlnită într-o comunitate destul de mare.

O dovadă clară în acest sens este frumoasa mănăstire, ce constituie un munte de aur, care încântă sufletele și desfată simțurile cu frumusețea ei.

Aproape din nimic ați ridicat sfânta biserică. Ca să descriu tot ce m-a bucurat, mi-ar trebui mult timp și sănătatea mea șubredă nu-mi permite. De aceea, în tăcere îl rog pe Dumnezeu pentru dragostea cuviosiei tale oferită mie. Să te iubească El în veci și să te răsplătească întru totul cu nesfârșite bunătăți. Dumnezeiasca Lui pronie să cârmuiască întotdeauna corabia cuviosiei tale și să o ducă spre țărmuri liniștite ale împărăției Lui cerești. Întru această rugăciune voi stărui, și cu deosebită bunăvoință față de cuviosia ta și iubiții frați ai obștii voi fi.

Ieronim, Episcop de Vladimir

*Preacuvioase părinte stareț,
cu dragoste frățească întru mântuire!*

În timpul șederii mele în îndrăgita dumitale mănăstire, în inima mea s-au îmborsărit multe trăiri. Am primit și un sicriu, construit prin munca cuviosiei voastre. Această dovadă a dragostei cuviosiei tale față de mine am primit-o cu multă receptivitate și recunoștință! Cuviosiei tale, meșterului Pitirim și tuturor fraților care au ajutat la lucrarea acestui sicriu, vă mulțumesc pentru prețiosul dar și mă rog Bunului Dumnezeu să vă răsplătească pe toți în veci în ceruri.

Pentru dumneata și îndrăgiții frați, cu multă bunăvoință rămân,

Ieronim, Episcop al Vladimirului

Preacuvioase părinte stareț,

cu dragoste frățească întru mântuire!

Scrisoarea dumatăle am primit-o și este prielnic și folositor să ne amintim de moarte, de aceea și sicriul trebuie neapărat pregătit.

Dragul frate Pitirim mi-a promis că-mi va trimite alt sicriu', dar până acum nu și-a îndeplinit promisiunea. Amintește-i că, dacă nu isprăvește cu această sarcină în curând, îl voi chema la mine cu acel coșciug pe preacuvioșia sa și atunci munca aceea îl va costa...

Vă rog să-mi spuneți imediat ce răspuns are economul meu referitor la acest lucru.

Rămân pentru cuvioșia ta, dragă frate, binevoitorul

Ieronim, Episcop de Vladimir

4 februarie 1783

Preacuvioase părinte stareț,

iubiți frați întru Hristos Domnul,

Regret sincer că am deranjat cu scrisoarea mea. Sfatul meu îți va servi și pe viitor, drept cinstite părinte stareț, ca să nu slobozești din mâini cârma și marinarii de pe corabia mântuirii, ce este amenințată de valurile periculoase ale vieții. Să ai grijă ca fiecare dintre frații obștii să se țină strâns de funie, întrucât corabia, cu ajutorul Celui de Sus, se poate ancora pe un chei nepătruns de mintea omenească și să câștigați o comoară veșnică în ceruri, căci pentru aceasta mă rog și eu Bunului Dumnezeu.

Cu dragoste frățească,

Ieronim, Episcop al Vladimirului

21 octombrie 1784

*Mănăstirii Sarov,
preacuviosului părinte stareț și
iubiților frați întru Hristos Domnul,
pace și binecuvântare!*

În timpul vizitei mele prin eparhia pe care o păstoresc, ajungând și la mănăstirea Sarov, am rămas profund impresionat de ceea ce am văzut, de străduința cuvioșiiilor voastre, de felul în care se săvârșesc sfintele slujbe, de faptul că se respectă cu strictețe regulamentul monahal întocmit de întâistătătorul Ioan și aprobat de Prea Sfințitul Ștefan, Mitropolitul Reazanului. Ca să se respecte și să se îndeplinească întotdeauna aceste reguli și rânduieli, se cere de la cuvioșiile voastre, iubiți frați, să faceți ascultare sinceră față de stareț și față de frații ce-au sporit în viața duhovnicească prin comportamentul lor exemplar. Ca un păstor, vă rog ca jertfa cuvioșilor voastre înaintea lui Dumnezeu să fie întotdeauna duhul smerit, inima curată și răbdarea nefățarnică. Să îndepliniți stăruitor poruncile Domnului Hristos, mai cu seamă prin purtarea crucii călugăriei. Străduiți-vă să atrageți binecuvântarea lui Dumnezeu asupra sufletelor voastre și asupra mănăstirii.

Fiți, precum spune Sfântul Apostol Pavel, temeinici, statornici, întotdeauna râvnitori în săvârșirea faptelor bune, căci munca cuvioșiiilor voastre nu va fi stearpă înaintea lui Dumnezeu, căci pe astfel de lucrători Dumnezeu îi binecuvântează. In vasele sărăcicioase își sălășluiește Dumnezeu comoara Lui. Și veți primi de la Dumnezeu putere multă, căci noi singuri suntem destul de nevrednici să gândim că avem putere de la sine. Să nu uităm că bunăstarea noastră este de la Dumnezeu. Acestea vă scriu, încredințându-mă în rugăciunile și slujirea cuvioșiiilor voastre, după cum spune Sfântul Apostol Pavel, că va fi întru desăvârșire slujirea și împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului Hristos. In comuniunea credinței vom dobândi cunoașterea Fiului lui Dumnezeu. Să fie harul Domnului Dumnezeu cu noi cu toți. Amin.

*Al vostru stăruitor și smerit călugăr doritor de mântuire,
Victor, Episcop de Vladimir și Murom*

În timpul stăreției părinților Efrem și Pahomie, s-au aflat în obștea mănăstirii Sarov mulți viețuitori evlavioși precum:

**Cuviosul ieromonah Pitirim,
ctitorul „Soborului Uspenski” din Mănăstirea Sarov**

Pitirim, în lume Petru Ivanov Drujinin, născut într-o familie de negustori din Kursk, care s-a evidențiat prin firea sa modestă, înțelepciune și ascultare stăruitoare, bunăvoință față de stareț și față de frații obștii, prin respectarea strictă a voturilor monahale și prin râvnă pentru mântuire. Cuviosul Pitirim a dobândit respectul și recunoștința celor din jur prin viața sa ascetică și prin grija permanentă pentru buna orânduială a mănăstirii. Prin strădania sa a fost începută și sfârșită construcția bisericii Adormirea Născătoarei de Dumnezeu. El a știut cum să-i convingă pe credincioșii care veneau la mănăstirea Sarov să contribuie prin jertfa lor la ridicarea acestei biserici. De aceea, părintele Pitirim a fost numit de către obștea mănăstirii ctitor al acestei biserici. Stareților mănăstirii Sarov le este cunoscut faptul că lui i s-a arătat un semn minunat, ceea ce constituie o dovadă că el a fost binecuvântat de Dumnezeu.

Odată, ieșind din chilia sa ca să meargă la utrenie, pe neașteptate, a văzut pe cer o lumină ce izvora din nori și o mână întinsă, care-l binecuvânta. Înainte de moarte, el a scris un testament cu următorul conținut:

„Preacuvioase părinte stareț,
al meu preamilostiv stăpân,
iubiți frați întru Hristos,

În numele Domnului, stăruitor vă rog să nu abandonați umila mea cerere. Când Domnul Dumnezeu va binevoi să-mi sfârșesc viața, după ieșirea sufletului din păcătosul și pieritorul meu trup, vă rog să mă îngropați simplu, după rânduiala bisericii, într-un mod cuviincios și să nu mă uitați în rugăciunile voastre sfinte și bineplăcute lui Dumnezeu. Să mă pomeniți și să-mi îngropați păcătosul meu trup în partea de apus a Bisericii Adormirea Maicii Domnului, pe partea stângă a fostului altar, alături de ieromonahul Ioachim, lângă mâna lui dreaptă, cu umilință vă rog dragi părinți și frați. În ceea ce privește chilia mea, tot ce se găsește în ea, deși nu am nimic al meu și nu am avut niciodată, iar când am primit ceva pentru vreo muncă oarecare sau ceva străin mi-a fost dat pentru păstrare, nimic din toate acestea nu am folosit în interes propriu, ci am oferit spre folosul obștii. De aceea, vă rog stăruitor pe toți părinții și frații obștii, iertați-mă și mă dezlegați de toate pe mine,

păcătosul. Iar hainele pentru înmormântare sunt pregătite de mult și le găsiți așezate sub laviță în lada din camera rece.

În anul 1763, pe data de 6 martie, din voia Domnului și bunăvoința Mitropolitului Dimitrie al Novgorodului și Velicoluțkului, membru al Sfântului Sinod, am fost tuns rasofoar la Moscova într-o biserică în formă de cruce de lângă hanul Reazansk. În același an, pe data de 20 martie, am fost călugărit în mănăstirea Sarov de către egumenul părinte Varlaam, iar părintele stareț Efrem mi-a fost naș de călugărie, duhovnic și îndrumător.

M-am născut într-o familie de negustori din orașul Kursk în anul 1727, pe data de 20 iunie. În anul 1759, pe data de 8 decembrie, la vârsta de 32 de ani, am părăsit orașul natal pentru a începe o viață călugărească. Mulțumesc lui Dumnezeu că într-un mod constrâns am fost hirotonit ieromonah în orașul Vladimir, în biserica Nașterea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, de către Prea Sfințitul Pavel, Episcop de Vladimir și Murom în anul 1764, pe data de 19 septembrie.

Până în prezent nu am fost în alte mănăstiri, decât în cea rânduită mie, mănăstirea Sarov. Cu ajutorul lui Dumnezeu, eu, păcătosul, am răbdat toate necazurile, nenorocirile și uneltirile vrăjmașului și după puterile mele mi-am trudit, întărit fiind de către Bunul Dumnezeu. Așa mi-am petrecut zilele în lenevie și nepăsare, eu, afurisitul. De aceea, vă implor și vă rog, părinți și frați, ca să vă rugați pentru mine, păcătosul, și să nu mă uitați în sfintele voastre rugăciuni. Iar pe cine am supărat sau am ispitit ca om, smerit vă cer iertare și vă rog să nu țineți minte necazurile, supărările, jignirile pe care vi le-am pricinuit. Toate vinovățiile și necazurile mele să le treceți cu vederea. Iar pe părintele stareț și pe părintele vistiernic îi rog să ia aminte la rugămintea mea ca, după moarte, să i se dea chilia mea iubitului întru Hristos frate, fiului meu duhovnicesc, ieromonahului Ioachim. Să nu vă gândiți că cer aceasta din cauza vreunei patimi, ci pentru că această chilie am primit-o de la tatăl lui și doresc să i-o las fiului acestuia.

Cărțile ce le-am avut de la părintele Efrem să nu i le luați, pentru că acest călugăr Ioachim nu-și va însuși nimic, nici nu va pierde, nici nu va da nimănui nimic din ce este al mănăstirii fără binecuvântarea starețului. Stăruitor vă rog să nu nesocotiți rugămintea mea. Doresc să-i las chilia mea

fratelui Ioachim din dragoste și atașament față de el, pentru bunăstarea și curăția lui sufletească.

Sicriul mi s-a făcut, încă, pe când eram în viață, și anume, pe 15 mai 1784.

Vă rog să mă înmormântați după rânduiala bisericească, iar la sfârșit să-mi citiți rugăciunile ce vor fi așezate de Bunul Dumnezeu în mintea starețului.

Dacă în viața mea am supărat pe cineva, sau am necăjit, sau rău cu rău am răsplătit, și ce nu se cuvine am gândit și săvârșit, de la toți îmi cer iertare pentru toate câte le-am făcut și-L rog pe însuși Dumnezeu să fiu iertat și dezlegat de toți pentru toate și, la rândul meu, eu, păcătosul, pe toți vă iert și vă dezleg de toate păcatele voastre în vecii vecilor.

Eu, păcătosul, iubeam să citesc rugăciunea mare atunci când săvârșeam pravila de rugăciune înainte de slujire.

Scrisorile scrise de mine sau primite nu din patimă și cele rămase din lume sau mănăstire, să nu le citiți, ci să le ardeți". Amin.

21 aprilie 1784

Acest cuvios părinte a murit în anul 1789 la vârsta de 75 de ani, pe când era stareț părintele Pahomie.

Ioachim s-a născut într-o familie de negustori din Kursk. El și-a început viața monahală la o vârstă tânără, dorind să-I slujească lui Dumnezeu cu dragoste în liniștea sihăstriei Sarov. încă de la începutul vieții sale în mănăstire, el s-a arătat a fi un călugăr cu o tărie de neclintit. întotdeauna îi întrecea pe ceilalți frați în ascultare. Multă vreme a fost răspunzător de bunul mers al slujbelor bisericești și bibliotecar al mănăstirii. Ca un om înzestrat cu anumite calități deosebite și esențiale pentru un călugăr, a servit întotdeauna drept exemplu pentru ceilalți frați. El era din fire blând și foarte tăcut.

Cu o înțelepciune inspirată și cultivată din cărțile sfinte și din scrierile Sfinților Părinți, era ca o alinare sufletească pentru frații obștii, mai ales pentru cei începători, care aveau nevoie de cuvinte de întărire și îndrumare, de un suport moral, de un învățător iscusit.

În decursul vieții sale a fost cu luare aminte și a avut darul smereniei. Pe când era ierodiacon și rostea în timpul slujbelor ecteniile, iar Ia strană se cânta: „Doamne, miluiește", adesea era văzut cu lacrimi în ochi. Odată, când

conducerea clericală a dorit să-l trimită ca episcop misionar în America de Nord, el s-a prefăcut că este nebun, socotind a fi nevrednic pentru această chemare, și astfel a fost lăsat în pace.

În anul 1802, la vârsta de 70 de ani, s-a despărțit de obștea Sarovului, plecând la cele veșnice.

Cuviosul ieromonah Isaia

Succesorul evlaviosului stareț Pahomie a fost ieromonahul Isaia. El s-a născut în orașul Suzdal, într-o familie de negustori din neamul Zubkovilor. La vârsta de 22 de ani a părăsit lumea și a intrat în mănăstirea Lavrei din Kiev, unde a făcut ascultare timp de 7 ani.

În anul 1770, când a venit în orașul său natal Suzdal ca să rezolve niște probleme personale, atunci a aflat despre existența mănăstirii Sarov, ce era localizată într-un loc retras și era renumită, fiindcă acolo se aflau mulți care duceau o viață evlavioasă. Aflând că nu departe de mănăstire, în pădurea Sarovului, trăiesc în singurătate, în mici bordeie, câțiva pustnici, Isaia s-a aprins sufletește de dorința de a intra în acea mănăstire. Astfel, el a plecat spre Sarov și a intrat cu ascultare în această obște. Iar pe data de 27 aprilie 1772, a fost tuns călugăr în această mănăstire. În același an, a fost hirotonit

ierodiacon, iar în anul 1777, pe data de 6 iulie - ieromonah. Cu acordul obștii monahale, a fost numit în anul 1785 vistiernicul mănăstirii, iar stareț a fost ales în anul 1794, trăind în mănăstirea Sarov doar 37 de ani. Isaia, toată viața sa, a râvnit către o viață monahală înaltă și nu a ezitat să-și îndemne și turma sa cuvântătoare, ce i-a fost încredințată, ca să stăruie neîncetat în săvârșirea faptelor mântuitoare.

El a respectat cu strictețe voturile vieții monahale și a fost catalogat ca un păstor bun, înțelept și grijuliu pentru turma sa.

Cuviosul Isaia se evidenția prin frica sa față de Dumnezeu, prin smerenie, blândețe, iubire de sărăcie, și iubire față de aproapele în duhul Sfintei Evanghelii. Modul său de viață i-a adus faimă și respect din partea fraților obștii și a credincioșilor. Vestea despre acest virtuos călugăr de la Sarov s-a răspândit până în cele mai îndepărtate locuri ale țării, aducând la el mulțime multă de călugări și mireni, care își căutau cu ardoare drumul spre mântuirea sufletelor lor.

Slujind lui Dumnezeu zi și noapte, postind și rugându-se cu lacrimi, cu timpul, el a devenit un slujitor virtuos și un sprijin duhovnicesc prin sfaturile și îndrumările sale înțelepte pentru mulți frați din obștea Sarov. El avea față de frații din mănăstire o dragoste părintească. Cuviosul stareț Isaia le spunea adesea:

- „călugărul care-și dorește mântuirea sufletului său să stea în chilia sa;
- să aibă rugăciune neîncetată;
- să fie cumpătat la mâncare;
- să pună strajă gurii sale.

Nepăsător este cel care nu ia în calcul aceste sfaturi, fiindcă ele stau la temelia multor virtuți creștinești.

Chilia pentru călugăr, le spunea cuviosul Isaia de multe ori, este ca și sicriul pentru mort. Mortul niciodată nu se mișcă în sicriul său, iar călugărul care stă în chilia sa niciodată nu păcătuiește.

Călugărul care stă singur în chilia sa este ascuns de lume, iar atunci când merge în lume, nu aude, nu vede, nu vorbește, cu acela este întotdeauna Dumnezeu. De omul tăcut fug și duhurile rele, pentru că cei care nu vorbesc

nu-și divulgă tainele sufletului celui rău, iar cei care iubesc vorbăria multă nu vor fi ocoliți de păcat.

O, frate, să nu te lenevești pentru nimic. Nu amâna săvârșirea faptelor bune, trudește și te roagă zi de zi, săptămână de săptămână, lună de lună, an de an.

Așteptați întotdeauna și fiți pregătiți să auziți glasul trâmbiței. Până când viața acestui veac nu se va sfârși și sufletul nu se va despărți de trup, să ne grăbim fără de lene să dobândim prin fapte virtuțile, bucuria nesfârșită, liniștea neconținută și, împreună cu îngerii și cu toți sfinții, să-L slavoslovim neîncetat pe Dumnezeu. Cu adevărat acel om care prin munca sa va câștiga toate aceste binecuvântări va avea liniște în viața veșnică, ca și plugarul, care se hrănește din ceea ce au rodit semințele semănate.

În zadar ne pierdem vremea prețioasă ce ne-a fost dată pentru mântuire. Să nu ne îngrijim pentru satisfacerea plăcerilor trupești, căci, ce vom primi bun de la trup?

Când vom începe să ne îngrijim de mântuirea sufletului și vom săvârși virtuțile creștinești, când va veni Fiul lui Dumnezeu și ne va găsi nepregătiți? Acum, cât mai avem timp, să nu ne lenevim în săvârșirea celor trebuitoare sufletului. Viața noastră este trecătoare și se scurge repede, precum fumul în văzduh.

Viața omului este ca norul ce se ridică de la pământ spre cer. Deci, osteniți-vă și pocăiți-vă".

Cuviosul stareț Isaia s-a îngrijit și de înzestrarea și înfrumusețarea interioară și exterioară a mănăstirii. El a supravegheat ca sfintele slujbe să fie săvârșite cu evlavie, la fel ca în vremurile anterioare lui, și să fie respectat cu strictețe regulamentul vieții de obște.

Smeritul și blândul Isaia a fost foarte mult respectat de către Arhiepiscopul Astrahanului Nichifor, care era renumit pentru viața evlavioasă și deosebitul dar de a predica Cuvântul lui Dumnezeu. El iubea foarte mult mănăstirea Sarov datorită faptului că aici călugării se străduiau prin modul lor sever de viață să devină bineplăcuți lui Dumnezeu. Părintele Nichifor îi scria adesea starețului Isaia. Iată ce scria el în una din scrisorile sale adresate cuviosului Isaia:

28 septembrie 1798,

Moscova Preacuvioase părinte stareț Isaia,

Scrisoarea cuvioșiei voastre îmi întărește convingerea că vă amintiți de mine, și această bucurie îmi umple inima.

În ceea ce privește rugămintea cuvioșiei voastre, răspunsul meu este următorul: Sfinții Părinți - Sfântul Vâsile cel Mare, Sfântul Efrem Sirul, Avva Dorotei, Sfântul Isaac Sirul, Sfântul Macarie Egipteanul, Sfântul Teodor Studitul, Preacuviosul Nil Postitorul și alții - au scris pentru călugări sfaturi și îndrumări folositoare. Astăzi, cine dorește să-i povățuiască pe călugări, acela trebuie să citească mai întâi ce au scris Sfinții Părinți sau să tacă cu desăvârșire, pentru a se feri de păcatul de a propovădui lucruri lipsite de cunoaștere. Să adăugăm la scrierile Sfinților Părinți și Filocalia, ce poate fi citită și înțeleasă de cei înțelepți și pricepuți. Nu mă îndoiesc că scrierile părinților numiți mai sus se găsesc în renumita dumitale mănăstire și sunt citite, de aceea consider fără rost să vi le trimit. De fapt, este vrednică de laudat râvna cuvioșiei voastre și vă doresc din toată inima ca toți frații din obște să se folosească de scrierile Sfinților Părinți ca să poată ajunge la desăvârșire. Cer de la Dumnezeu binecuvântare pentru toată obștea Sarov.

Arhiepiscopul Nichifor

Părintele Isaia a fost un om milostiv, care-i iubea și ajuta mult pe cei săraci și neajutorați. El a respectat vechiul obicei specific acestei mănăstiri, dându-le celor nevoiași și sărmani hrană și alte lucruri folositoare.

Încă din vremurile străvechi exista în mănăstire obiceiul ca în fiecare an, pe data de 1 octombrie, în ziua prăznuirii Sfântului Acoperământ al Maicii Domnului, să se împartă celor săraci haine. Astfel, pentru această zi, erau pregătite scurte îmblănite, caftane, cizme și mănuși.

În ziua respectivă veneau mulți săraci la mănăstire. La sfârșitul Sfintei Liturghii, ei erau adunați în curtea mănăstirii și li se împărțeau haine fiecăruia după trebuință. Simțind că se apropie de sfârșitul vieții sale pământești, părintele Isaia i-a cerut episcopului său să-1 elibereze din funcția de stareț. Rugămintea i-a fost acceptată și în locul lui, cu acordul întregii obști

monahale, a fost ales stareț al mănăstirii părintele vistiernic, ieromonahul Nifon.

După un an de suferință din cauza unei boli trupești, cuviosul Isaia a murit în anul 1807, pe data de 4 decembrie, la vârsta de 67 de ani, lăsând în urma sa o amintire pilduitoare.

Cuviosul egumen Nifon

Cuviosul Nifon s-a născut într-o familie de mici burghezi din orașul Temnicov. De la o vârstă tânără și-a dorit să intre în mănăstirea Sarov ca frate, cerând cu insistență acest lucru, dar n-a fost primit pentru că regulamentul acestei mănăstiri interzicea includerea în obște a adolescenților, fapt pentru care a fost nevoit să revină în lume până la vârsta maturității. S-a întors însă la Sarov când a împlinit vârsta de 20 de ani. A fost primit în această obște în anul 1787, în timpul starețului Pahomie. Aici, ca prim pas, el a dat dovadă de o ascultare desăvârșită față de stareț, tăindu-și propria voie. Tot ce avea la el din cele lumești a lăsat la picioarele cuviosului Pahomie. Atitudinea acestui tânăr l-a uimit pe părintele stareț, fapt pentru care l-a urmărit întotdeauna cu o deosebită atenție pe tânărul frate. O dată cu

Îmbrăcarea veșmintelor călugărești, Vasile (așa se numea în lume) a primit ca ascultare să fie responsabil de gospodăria mănăstirii și să slujească ca preot. Cu o deosebită râvnă, smerenie și pace, a făcut ascultare, uimindu-l pe îndrumătorul său duhovnicesc.

El a fost călugărit cu numele Nifon în anul 1792, pe data de 19 iunie. Peste un an de zile a fost hirotonit ierodiacon, iar în anul 1796 - ieromonah, și a fost numit duhovnic comun al fraților mănăstirii. Această funcție a îndeplinit-o spre folosul fraților obștii, oferindu-le fiilor duhovnicești sfaturile și învățăturile de care avea nevoie fiecare în parte.

În anul 1805 a fost numit vistiernicul mănăstirii, iar stareț a fost ales în anul 1806, la cererea starețului Isaia și a întregii obști.

În anul 1818, în ziua de 12 martie, a fost ridicat la rangul de egumen al acestei mănăstiri, iar în anul 1832, „Cabinetul de aur” i-a acordat crucea de merit din aur.

În anul 1834 a fost numit arhieru peste două mănăstiri. În anul 1837, pentru o slujire folositoare Bisericii, a fost distins de președinția Sfântului Sinod cu crucea de merit din aur, împodobită cu pietre scumpe.

Cât s-a aflat la conducerea mănăstirii, egumenul Nifon s-a străduit să mențină statutul și regulamentul vieții de obște, întocmit de către întâistătătorul părinte Ioan. Cuviosul Nifon avea o râvnă deosebită pentru slujbele bisericesti, încât nici o slujbă nu s-a săvârșit în lipsa lui, deci ca stareț era foarte ocupat cu diverse treburi externe și interne ale mănăstirii. Râvna și evlavia lui de a-I sluji lui Dumnezeu a servit drept exemplu pentru toți viețuitorii acestei mănăstiri. El adăuga faptă după faptă, străduindu-se, după exemplul Sfinților Părinți, prin nevoințe să biruie oboseala. El nu lua în calcul bătrânețea și slăbiciunea forțelor trupesti, era mereu primul venit și ultimul plecat de la slujbele bisericesti. Venea la început și asculta până la sfârșit cu o dragoste înflăcărată pentru Dumnezeu.

Egumenul Nifon urmărea cu strictețe și întotdeauna îi cerea fiecărui ieromonah slujitor de rând ca pentru Liturghia de noapte și cea de dimineață, când începea proscomidia, să nu se grăbească să înceapă citirea ceasurilor până când nu se terminau de citit toate pomelnicele. Iar după ce se citeau pomelnicele se apropia paracliserul de ieromonahul care slujea și îi spunea să

dea binecuvântarea ca să înceapă citirea ceasurilor înainte de Sfânta Liturghie. În timpul proscomidiei, câțiva frați călugări citeau pomelnicele pentru vii și morți a ctitorilor și binefăcătorilor sfintei mănăstiri. După rânduiala Sfintei Biserici, de fiecare dată în zilele de pomenire ale celor răposați, la sfârșitul utreniei și vecerniei, se săvârșea litia în pridvor; preoților slujitori li se dădeau pomelnicele, ce erau citite în taină. Iar în fiecare sâmbătă se săvârșea panahida pentru frații răposați, pentru binefăcătorii mănăstirii și pentru cei ale căror nume erau înscrise pentru pomenirea veșnică. Astfel, rugămintea celor adormiți întru veșnicie, de a fi pomeniți în rugăciunile din cadrul slujbelor religioase, era îndeplinită cu sfințenie.

În decursul a 35 de ani, cât a fost la conducerea mănăstirii Sarov, egumenul Nifon s-a îngrijit în mod special de împodobirea, înfrumusețarea și îmbunătățirea științelor bisericii, ale mănăstirii. Acest părinte a fost un model de părinte binefăcător pentru turma sa cuvântătoare. Deși a trecut prin multe ispite și încercări din cauza unor frați „binevoitori”, totuși el a avut pentru toți o dragoste nefățarnică.

Părintele Nifon a ajuns la adânci bătrânețe la fel de râvnitor și statornic în îndeplinirea tuturor cerințelor vieții călugărești ca în prima zi când a intrat pe poarta mănăstirii. Din clipa în care s-a hotărât să părăsească lumea ca să-I slujească lui Dumnezeu, nu s-a mai îngrijit de deșertăciunile vieții lumești. A ales drumul strâmt și anevoios în schimbul celui larg și păcătos. El a iubit sărăcia folositoare a vieții călugărești, munca și smerenia, dar mai ales neprihănirea. Cuviosul discuta adesea cu frații obștii despre virtuțile neagonisellii și neprihănirii. Părintele Nifon își istovea trupul prin munci grele, deși avea o sănătate șubredă. Ca o candelă ce se stinge, se sfârșea și viața lui de la o zi la alta.

Simplitatea și înțelepciunea duhovnicului Nifon i-a determinat pe mulți oameni credincioși să-l îndrăgească și să-l respecte, atașându-se sufletește de el. Starețul era întotdeauna binevoitor și prietenos cu toți în comportare și adresare. Iar în desăvârșita lui neagoniseală, era milostiv și compătimitor față de săraci. N-a lăsat pe nimeni dintre cei ce veneau la mănăstire să plece înainte de „a sădi” în inimile lor un strop de dragoste pentru Dumnezeu și pentru aproapele și desigur o amintire plăcută despre mănăstire și starețul

acesteia. Fiind un iubitor al vieții pustnicești, pentru a înainta pe scara virtuților duhovnicești, el respecta postul aspru, iar rugăciunea inimii era exercițiul lui permanent. Cuviosul stareț era foarte mult apreciat și respectat de către Arhimandritul Fotie, starețul mănăstirii Iurev din orașul Novgorod, care adesea îi scria scrisori frățești, ca de exemplu:

„Toată învățătura este deșertăciune, toată cunoașterea este vis și tristețe pentru suflet dacă nu există cucernicie. Căci în această lume nimic nu este mai presus, mai desăvârșit decât viața feciorelnică, iar schiturile și mănăstirile sunt în fond locuri ale lui Dumnezeu...

Încă voi spune că nu există hrană mai dulce și mai consistentă pentru sufletele noastre și pentru viața călugărească decât cărțile Sfinților Părinți și viețile sfinților.

Spune Sfântul Isaac Șirul că nimeni nu poate afla împărăția lui Dumnezeu din învățătură, ci prin viața bogată în ispite și încercări. Vai și amar va fi de noi, cei învățați, dar necuviincioși. Căci comoara de neprețuit este învățătura despre Hristos și viața lui sfântă. De aceea, Domnul, precum la început, așa și acum, mai bine prinde cu năvodul Evangheliei Sale pescari simpli nu prea înțelepți ca noi. Părinte, eu știu, cunoașterea noastră este nimicitoare, de aceea nu-i invidiez pe cei învățați. De la începutul vieții mele călugărești, întotdeauna am iubit și am primit sfaturile călugărilor vârstnici și așa procedez în continuare. Căci bătrânii mă învață măiestria vieții, ceea ce este mai presus de orice.

Părinte, bucură-te! Hristos Domnul este printre noi și va fi în veci. Amin.

În Domnul Iisus Hristos al dumitale frate și al altora, nevrednicul călugăr Fotie".

Starețul Nifon, înainte de începerea vreunui post, îi îndruma pe toți frații mănăstirii să suporte duhovnicește toate necazurile și încercările, le stârnea râvna pentru postire, îi învăța cum trebuie să trăiască în mănăstire, cum să-și taie propria voie, cum să parcurgă drumul strâmt și dureros al vieții călugărești. El îi sfătuia să aibă fiecare duhovnicul său și să practice postul aspru, să săvârșească fapte bune.

Cuviosul Nifon le spunea: „Omul care nu săvârșește fapte bune în decursul vieții sale, crezând că se poate mântui numai dacă n-a făcut păcate

grele, se înșală amarnic, pentru că cine se îngrijește să dobândească bunuri vremelnice, acela după merit nu va primi nimic".

Preasfințiții Părinți ai Tambovului iubeau foarte mult mănăstirea Sarov și ori de câte ori veneau la Sarov se bucurau de o odihnă și mângâiere sufletească. Dar, din cauza distanței mari dintre mănăstire și orașul Tambov, arhipăstorii nu reușeau să ajungă la Sarov decât o dată în an, în special la hramul mănăstirii, când se prăznuia Adormirea Maicii Domnului.

Egumenul Nifon, fiind slăbit de bătrânețe și boală și simțind că se apropie vremea plecării sale la cele veșnice, adesea chema la el pe unii, apoi pe alții dintre frații obștii, povățuindu-i părintește, conform învățăturilor dumnezeiești. El le spunea să râvnească către viața pustnicească, să-și păzească curăția sufletească și trupească, să aibă dragoste față de aproapele, să-și înfrumusețeze viața prin smerenie, să stăruie în post și rugăciune. Spre sfârșitul vieții pământești, în slăbiciunea forțelor trupești, permanenta lui îndeletnicire era rugăciunea, care-l lumina și îl întărea, pregătindu-l ca în orice vreme să se întâlnească cu Domnul Hristos. El a trăit în mănăstirea Sarov 56 de ani, murind la vârsta de 76 de ani, în anul 1842, pe data de 8 martie.

Despărțirea de starețul Nifon a fost pecetluită de lacrimile îndurerărilor frați și a tuturor celor prezenți la înmormântare. Trupul lui a fost îngropat în biserica Adormirea Maicii Domnului, în partea de apus, aproape de mormântul starețului Efrem, în locul pe care părintele Nifon și 1-a ales.

Mănăstirea Sarov întotdeauna a fost, pe bună dreptate, considerată unul dintre cele mai temeinice adăposturi duhovnicești pentru cei care caută să se salveze de valurile furtunoase ale vieții. Acest așezământ monahal n-a sărăcit niciodată în exemple de smerenie și vrednicie, fiind întotdeauna vindecătoare de toate suferințele sufletești.

Multe personalități ale Rusiei au nutrit față de această mănăstire un respect deosebit, contribuind la bunăstarea ei prin donațiile lor.

Mănăstirea Sarov și înainte de a fi cârmuită de părintele Nifon se afla într-o stare înfloritoare, dar prin strădania părintelui stareț Nifon, cu ajutorul Maicii Domnului - ocrotitoarea acestui așezământ monahal -și prin contribuția

binefăcătorilor ei a fost îmbunătățit aspectul exterior și interior al bisericilor mănăstirii.

În timpul stăreției egumenului Nifon s-au săvârșit următoarele lucrări:

În anul 1806, la biserica „de iarnă” cu hramul „Maica Domnului - Izvor purtător de viață”, a fost construită o anexă; un cerdac din piatră cu fronton și coloane, iar în interiorul acestei biserici a fost făcut un nou iconostas. În același an, pe data de 5 decembrie, această biserică a fost sfințită. De atunci, în fiecare an, la această dată se săvârșește vecernie cu priveghere în amintirea acestui act de sfințire a bisericii.

În anul 1809, din mărinimia unor binefăcători, a fost înveșmântat în argint auriu chipul Maicii Domnului de pe icoana de hram ce a fost încrustată cu pietre scumpe.

În anul 1821 a fost dărâmată vechea biserică cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul de lângă izvorul mănăstirii și a fost pusă din nou temelia pentru ridicarea unei biserici din piatră cu trei altare; unul în cinstea Sfântului Ioan Botezătorul, al doilea în cinstea Sfântului Apostol Iacov al lui Alfeu și al treilea, în numele Sfântului Chirii al Ierusalimului. Această biserică a fost fondată spre slava lui Dumnezeu, din râvna și spre pomenirea veșnică a unui boier din Astrahan - Chirii Fiodorovici G. Fiodorov. Biserica a fost ridicată în trei ani. Ea a fost concepută cu cinci turle, având o lungime de 10 stânjeni și o lățime de 7 stânjeni, cu un iconostas fastuos împodobit cu o sculptură iscusită și coloane de o arhitectură excepțională.

Iconostasul sculptor a fost aurit de sus până jos cu aur pur, iar sfintele icoane de pe iconostas au fost pictate și se deosebesc prin eleganța finisării. De mirare este faptul că această biserică a fost construită pe un izvor și sub ea se află o fântână, către care, pe sub arcuri, s-a făcut o intrare directă și aici, în anumite zile, pentru sfințirea apei la mănăstire se face pelerinaj. Apa din această fântână este cristalină și izvorăște din abundență, ridicându-se la o înălțime de câțiva stânjeni cu ajutorul unei mașini speciale și a unor țevi subterane, fiind folosită la toate treburile gospodărești ale mănăstirii. Coborârea către această biserică este făcută din piatră albă cioplită.

În anul 1824, în afara mănăstirii s-a construit un imens grajd de cai împrejmuit de o clădire cu două nivele din piatră. Construcția a fost

concepută în formă pătrată fiecare parte având 40 de stânjani. În afară de grajdul de cai, în această curte au fost construite locuințe pentru muncitori și chilii pentru călugării supraveghetori; un atelier de tâmplărie și unul de dogărie, depozit pentru diferite materiale, șopron pentru fân și ateliere pentru repararea trăsurilor de vară și de iarnă.

În anul 1828, la vechea trapeză, a fost anexată o trapeză mai vastă; luminată de ferestre mari, foarte frumoase prin eleganța finisării interioare. Plafonul trapezei a fost făcut în formă de cupă, pe care s-a pictat chipul Domnului Iisus Hristos hrănind cu cinci pâini cinci mii de oameni, iar restul tavanului și pereții au fost pictați cu flori și diverse modele.

În anul 1832, după mănăstire, s-a construit în cinstea Tuturor Sfinților o biserică cu un aspect exterior foarte frumos, cu o îngrăditură din piatră. Lângă ea s-a ridicat un cimitir pentru cei adormiți din rândul fraților acestei mănăstiri, cât și a celor veniți din altă parte.

Egumenul Nifon a adunat în sacristie multe și diferite obiecte bisericesti, veșminte, odăjdii cu broderii scumpe folosite în timpul slujbelor. Sacristul se afla după altarul din biserica Adormirea Maicii Domnului și conținea multe obiecte bisericesti de mare valoare.

Pentru că odăjdiile și veșmintele erau făcute din țesături scumpe, se foloseau cu mare atenție și grijă pentru a le menține curate. La praznicele împărătești, pentru cei care făceau parte din soborul de preoți slujitori, se pregăteau veșminte de o singură culoare sau mai multe culori, conferindu-le o notă aparte de măreție slujbei respective și celor care slujeau. Veșmintele se păstrau acoperite cu huse din pânză de in, fiind păstrate în dulapuri. Într-un dulap se păstrau câte treizeci de rânduri de veșminte.

Cuviosul Egumen Nazarie al Valaamului

În vremea când Nifon era Egumenul Sihăstriei Sarov (1806-1842), viețuia acolo retras starețul Nazarie, bărbat plin de virtuți, ce iubea viața singuratică și liniștea sălbăticiei. Din dor de pustie el părăsise Valaamul, unde era egumen, venind să locuiască în sălbăticie, la trei mile de sihăstria Sarovului, viețuind ca pildă de viață virtuoasă fraților.

În chilia sa din pădure, unde plăcea lui Dumnezeu prin nevoința zăvorârii depline, purtat de duh, obișnuia să spună, urmând Marelui Vasile: „O, viață singuratică, sălaș al cereștii învățături și al dumnezeieștii cunoștințe, școală unde numai pe Dumnezeu învățăm! O, pustie, rai al dulceții, unde înmiresmate flori ale dragostei ba ard cu aprinse culori, ba sclipesc ca și curăția zăpezii. Cu ele este pacea și liniștea; iar cele ce trăiesc dedesubtul lor rămân nemișcate de vânt. Acolo este tămâia deplinei omorâri nu numai a cărnii, ci, lucru și mai vrednic de laudă, și a voii înseși, iar cădelnița rugăciunii

neîncetate arde neconținut cu focul dumnezeieștii iubiri. Acolo sunt feluritele flori ale bunelor săvârșiri, strălucind de tot felul de podoabe, înflorind cu harul neveștejitei frumuseți. O, pustie, desfătarea sufletelor sfinte, rai al nesecatei dulceți! Tu ești cuptorul în care puterea dogoritoare a văpăii celor trei tineri cu rugăciunea o au răcorit și cu arzătoarea credință au stins împrejur cumplita văpaie în care se mistuie și săgețile și lanțurile, însă cei înlănțuiți nu ard, ci numai li se desfac legăturile păcatului, iar sufletul lor e tras în sus de cântarea dumnezeieștii laude, strigând: *Rupt-ai legăturile mele; Ție voi aduce jertfa de laudă* (Ps. 115, 7-8).

Starețul Nazarie s-a născut în anul 1735, în gubernia Tambov, în satul Anosov, la o distanță de 15 verste de orașul Kadom. Tatăl său Codrat era citeț la biserică, iar mama sa se numea Mavra. Numele lui în lume era Nicolae. Ajungând să-L iubească pe Dumnezeu, a părăsit lumea în fragedă tinerețe. Încă din tinerețe era deosebit de evlavios, iar în al șaptesprezecelea an al vieții sale a plecat la Sihăstria Sarovului spre a duce o viață călugărească. A fost primit în obștea Sarov în anul 1752, în timpul starețului ieroschimonah Isaac. În anul 1760 a fost tuns călugăr cu numele Nazarie la Astrahan de către Prea Sfințitul Metodie. Iar în anul 1765, pe data de 22 octombrie, a fost hirotonit ierodiacon tot la Astrahan pentru că părintele Nazarie nutrea respect și dragoste frățască față de Prea Sfințitul Metodie. Apoi s-a întors la Sarov și în anul 1776, pe data de 6 decembrie, a fost hirotonit ieromonah de către Prea Sfințitul Ieronim, Episcopul Vladimirului.

Singura grijă a lui Nazarie era împlinirea neabătută a pravilei călugărești. Întreaga sa viață de atunci înainte a fost una de trudă și nevoiță. Încă din tinerețe îl iubea pe Domnul, îl căuta și se lipea de El prin întărirea și ținerea poruncilor Sale. Citirea Sfințelor Scripturi și scrierilor Sfinților Părinți era hrana cea de toate zilele a sufletului său. Sufletul său ajunsese atât de pătruns de gândul la cele dumnezeiești încât nu vorbea decât despre lucrurile ce puteau aduce vreun folos sufletesc. Cât despre cele lumești, nici nu știa ce să spună. Dar dacă deschidea gura ca să vorbească despre nevoițele ascetice împotriva patimilor, despre iubirea virtuții, atunci cuvântul lui se făcea izvor nesecat de dulceață. Și atât el, cât și cei ce îl ascultau uitau ceasul și vremea în dulcea convorbire. Cuvintele lui erau drepte, tară ocolișuri și

pătrunzătoare. Nu-i plăcea să înceapă o convorbire fără a pune drept temei cuvântul lui Dumnezeu; și așa îi învăța pe ceilalți, astfel încât povețele pentru mântuirea sufletului să se întemeieze nu pe mintea sa, ci pe cuvântul lui Dumnezeu.

Deși aparent era aspru și inaccesibil, cu sfaturile sale atrăgea inimile tuturor ca să-1 iubească și să-1 asculte. Smerit el însuși, pe cei ce îi cereau povățuire îi învăța mai întâi smerenia. Își ducea viața fără să se schimbe, în post și neagonisire; abia de avea ceva mai mult decât niște zdrențe drept haine, iar încălțăminte o purta câte șase ani.

Prin anul 1774 s-a retras în deplină zăvorâre în pădurea Sarovului. Aspra sa viețuire ascetică în acel loc a stârnit așa de tare zavistia demonilor, încât aceștia au încercat nu o dată să-1 îngrozească și să-1 ducă pe calea pierzaniei. El însuși a povestit mai târziu că odată i-a venit gândul să pună napi, cugetând întru sine că frații aveau să vină să ia napi și să primească tămăduire de boli. Abia îi venise acel gând de mândrie, că a și simțit că cineva l-a lovit în cap ca și cum ar fi fost o bătă, și atât de tare, încât nu a putut să stea în picioare și a căzut la pământ, simțind în aer un miros puturos și grețos. Atât de tare s-a speriat, încât abia de a putut să se târască până la mănăstire.

Faima vieții de nevoință a pustnicului Nazarie a ajuns până la Sankt Petersburg. În acea vreme, Mitropolitul Gavriil hotărâse să reîntemeieze mănăstirea de pe insulele de la Valaam, care, de mai bine de un veac, zăcea aproape în paragină. El a căutat drept egumen un călugăr destoinic și duhovnicesc, iar alegerea lui s-a oprit la părintele Nazarie, despre care auzise multe de la ucenicul său de chilie, Teofan, prieten apropiat al lui Nazarie. În 1781 el l-a chemat de la Sarov pe Nazarie la această lucrare, astfel încât la mănăstirea Valaam să se pună rânduiala de la Sihăstria Sarovului. Părintele Nazarie a refuzat cu smerenie greaua povară a egumeniei, arătându-și nevrednicia; iar egumenul Pahomie de la Sarov, vrând să-1 țină acolo pe marele nevoitor, i-a spus despre el Mitropolitului Gavriil că este un om prea puțin inteligent și fără experiență în viața duhovnicească. Însă, arhiereul și-a dat seama de taina smereniei Părintelui Nazarie și a răspuns: „Am mulți *înțelepți* de-ai mei; trimite-mi-1 pe prostul tău". Astfel, fără să vrea, părinții

de la Sarov au fost siliți să-1 lase să plece pe smeritul nevoitor și, în 1782, părintele Nazarie a fost întărit ca egumen la Valaam.

Prin venirea lui Nazarie, mănăstirea Valaam, așezată pe insulele lacului Ladoga, a devenit curând o mare cetate monahală, punând în fapt marile idealuri monastice ortodoxe.

În rândul fraților al căror număr creștea neconținut, străluceau adevărați mari nevoitori, sfinți necanonizați. Dar, când Nazarie venise la Valaam, era acolo doar un singur monah tuns, vreo câțiva frați și doi preoți de mir, care s-au înecat amândoi la scurt timp de la venirea sa, astfel că vreme de aproape un an părintele Nazarie a trebuit să slujească singur toate slujbele bisericesti.

De-a lungul cărmuirii de douăzeci de ani a egumenului Nazarie, mănăstirea a fost reclădită cu totul și pusă din nou în rânduială. Cel mai de seamă binefăcător al mănăstirii era Mitropolitul Gavriil însuși, care avea nespusă dragoste și cinstire față de părintele Nazarie. Dar și mai însemnată decât înnoirea din afară era înnoirea lăuntrică a mănăstirii. Părintele Nazarie a așezat până în cel mai mic amănunt întreaga tradiție de la Sarov. El a pus în deplină rânduială slujbele bisericesti și a reșezat cele trei feluri de viață monahală, pe care Valaamul le avusese chiar de la întemeierea sa, cu multe veacuri în urmă: viața chinovială, schivnicia și pustnicia. El a început zidirea Schitului Mare în pădurea de dincolo de zidurile de împrejmuire ale mănăstirii, ca și alte schituri, și i-a îmbărbătat pe pustnici, dând el însuși cea dintâi pildă de viețuire pustnicească.

Slava faptelor stareșului Nazarie s-a răspândit dincolo de hotarele Rusiei, astfel încât la Valaam veneau călugări chiar de la Sfântul Munte Athos și cu uimire vedeau un chip de viețuire monahicească ce le plăcea chiar mai mult decât cel de la Sfântul Munte.

Părintele Nazarie se afla odată la Sankt Petersburg cu treburi de-ale mănăstirii și mergea pe stradă împreună cu un alt stareș. Tocmai atunci Marele Duce Pavel (viitorul împărat Pavel I) trecea peste râul Neva cu caleașca. Văzând pe stareșii îmbrăcați în chip modest, el a oprit caleașca și i-a întrebat: „De unde și ce fel de stareși sunteți voi?”. Și aflând că unul dintre ei era egumenul Nazarie, i-a mulțumit pentru reușita reîntemeiere a mănăstirii

Valaam și a spus că auzise multe despre starețul Nazarie, care era renumit pentru experiența duhovnicească și grija pentru binele mănăstirii.

Dar, mai presus de toate, Fericitul Nazarie era un adevărat părinte pentru călugări și maici, fiind încercat și cunoscând viața duhovnicească din experiențe: încercările ei, capcanele, căile spre culmile nevoinței. Ochiul său veghetor era ager, lucrările sale - pline de acribie, iar cuvântul său avea mare putere duhovnicească; căci ardea cu nespusă flacără a trezviei și iubirii adevărului, și aceasta era de ajuns spre a săvârși minuni de povățuire duhovnicească pentru monahi.

În anul 1794, Sfântul Sinod a trimis din obștea mănăstirii Valaam câțiva frați ucenici ai Părintelui Nazarie - pe ieromonahul Ioasaf, în acea vreme ridicat la rangul de arhimandrit, și pe monahul Gherman cu alți zece oameni ca să propovăduiască credința ortodoxă în America. Acești misionari au convertit mii de păgâni de pe insula Kadeak la creștinism. În anul 1799, Ioasaf a fost hirotonit Episcop de Kadeak, dar n-a reușit să ajungă acolo, fiindcă a murit într-un accident maritim.

Mănăstirea Valaam a devenit renumită datorită călugărilor trimiși în America, dar și datorită altor bărbați experimentați în viața călugărească, dar în mare parte acest renume se datora starețului Nazarie, care s-a îngrijit de viața duhovnicească a mănăstirii Valaam și a viețuitorilor acesteia.

În anul 1801, egumenul Nazarie, din proprie dorință, a renunțat la funcția de stareț al mănăstirii Valaam.

Binemeritând a se odihni de greaua povară a cărmuirii mănăstirii, părintele Nazarie s-a retras pentru a duce o viață singuratică și de dumnezeiască vedere la distanță de o milă față de mănăstire. Pe când era încă egumen, pusese să i se zidească o chilie unde se retrăgea din când în când la liniște. Dar dragostea sa pentru mănăstirea Sarovului, locul unde pusese început nevoinței și își dăduse făgăduințele călugărești, îl chema mereu să se întoarcă. Deci după trei ani de zăvorâre la Valaam, a hotărât să se retragă la Sarov. A luat cu el pe ucenicul său, părintele Ilarion, și-a luat rămas bun de la Valaam și a făcut semnul crucii asupra apelor Ladogăi.

Sosind la Sarov, părintele și-a făcut o chilie retrasă în pădurea de pe malul râului Sarovka, la trei mile depărtare de mănăstire, în care a trăit izolat

timp de cinci ani de zile. Când îl țineau puterile, îi plăcea să umble noaptea prin pădure, zicând pe de rost vechea Pravilă a celor Doisprezece Psalmi și nu se întorcea la chilie mai devreme de răsăritul soarelui. Nu o dată a întâlnit urși în codrul des, dar aceștia niciodată nu l-au atins, el urmându-și plimbarea fără teamă, încrezându-se pururea în voia lui Dumnezeu. Mulți pustnici și alți viețuitori în afara lumii veneau la el să-și cerceteze gândurile și viețuirea, să vadă de sunt ai lui Dumnezeu; iar povețele încercatului stareț le primeau ca pe voia lui Dumnezeu. Unul dintre aceștia a fost Sfântul Serafim, a cărui „Sihăstrie îndepărtată” se afla la două mile mai sus pe același rând și la cinci mile depărtare de mănăstire. Cei doi sfinți aveau o grijă comună, cea a mănăstirii Diveevo, a cărei întemeietoare, cuvioasa stareță Alexandra Melgunova, avea mare evlavie la Fericitul Nazarie. Ea avea un portret al starețului și, ori de câte ori avea de început vreo lucrare, se întorcea spre portret ca și cum s-ar fi adresat însuși părintelui Nazarie, cerându-i blagoslovenia. Iar rugăciunile ei primeau întotdeauna răspuns îndată, ca și ale tuturor celor ce făceau la fel. Cu puțin înainte de moartea ei, în 1789, Sfântul Serafim i-a făgăduit că va avea grijă de „orfanele” sale, așa cum, desigur, făcuse mai înainte părintele Nazarie.

Sub îndrumarea părintelui Nazarie au apărut multe obști monahale de maici în ținutul Tambovului, alcătuite din cele ce doreau să ducă o viață curată și plăcută lui Dumnezeu. El îndruma și povățuia maicile mai ales prin scrisori. Iată ce le scria părintele Nazarie:

„La mare înălțime este smerenia. Smerenia înțeleaptă are cinste și valoare. Nu este nimeni mai presus înaintea lui Dumnezeu, decât cel smerit. Precum nu-i folosește luminii întunericul, așa nici smereniei nu-i folosește mândria”.

„Durerile și necazurile să le primim ca pe niște daruri de la Bunul Iisus: «Vreau, spune El, ca ucenicii mei adevărați în dureri și necazuri să se afle». Iar păcate având, să nu deznădăjduiți. Păcătoși sunt cei care nu-L cheamă pe Dulcele Iisus; căci chemându-L, nu vor mai fi păcătoși. Ca și copilul care se murdărește și începe să plângă, iar mama îl ceartă, apoi îl pupă și îl îmbracă în hăinuță curată, așa și noi, păcătoșii, să strigăm către Domnul: «M-a pângărit, curățește-mă Tu, Mântuitorule, spală-mă; primește mărturisirea

fărădelegilor mele și nu lăsa vreun păcat în inima mea». De nimic nu se bucură mai mult Dumnezeu decât de pocăința păcătosului."

„Pentru Dumnezeu, străduiți-vă să învățați toaca pustiului mănăstirii. Căci ce înseamnă pustia? Conștiință împăcată, minte curățată prin rugăciune și post rânduit. Rugăciunea încununată cu post nu-și pierde osteneala, ci sădește în suflet roade bogate."

„Trei ani de zile eu n-am știut de durere și întristare și atât de mult m-am obișnuit să postesc, mâhnind neîncetat trupul, încât credeam că prin post se câștigă toate virtuțile. Dar când au venit la mine trei surori - deprimarea, plictiseala și tristețea - îndată le-am recunoscut și nu știam cu ce să le ospătez. Am devenit fără vlagă, dar "repede mi-am revenit, zicându-le:

- «Dragele» mele vizitatoare, vă rog, poftiți ca să vă ospătez. Iată, voi aprinde o lumânare și ne vom ruga, vom plânge, vom cânta.

Și am început să cânt:

- Doamne mult Milostive, trezește-mă! Ziditorul meu, Doamne, miluiește-mă! Fără de număr am greșit, Doamne, iartă-mă! Cum mă voi învrednici de mila Ta? Ce început voi pune mărturisirii păcatelor mele? Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, pomenește-mă în rugăciunile Tale!

Vizitatoarele mele, la un moment dat, dau bir cu fugiții, iar eu le zic:

- «Măicuțelor», mai stați.

Dar ele deja nu mai sunt. Deci și rugăciunea are multă putere. Când veți avea sufletul înflăcărat, rugați-vă mult, căci rugându-vă puțin vă veți pierde măcăniile. Iar când vă cercetează lenea, atunci rugați-vă până transpirați".

În una din ultimele sale scrisori ni se descoperă felul vieții sale duhovnicești. „Nu știu cum ești tu", scria el unei maici, „dar în ce mă privește, simt că am greșit față de oricine și sunt dator tuturor; și-atunci cum mai poți să fii supărat pe cineva? Nu-i mare lucru să iubești mult trei sau patru oameni; e un nimic! Mai bine să iubești pe toți cei din lume! Am o inimă iubitoare: porțile inimii mele sunt deschise tuturor. Și chiar dacă cineva poate că nu se bucură de mine, eu totuși mă bucur de el".

Fericitul stareț Nazarie era blând și smerit, iar inima sa ardea de dragoste față de Dumnezeu, în așa măsură încât nu înceta nicicând să zică cu mintea

Rugăciunea lui Iisus, străbătând mereu nodurile mătăniilor din mâna sa. „Să ne rugăm cu duhul și să ne rugăm cu mintea”, scria el unei maici.

Să pătrundem cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *Voiesc cinci cuvinte a grăi cu mintea mea, decât zece mii de cuvinte în limbi* (1 Corinteni 14, 19). Nu pot să spun cât suntem de norocoși că ne-am învrednicit a rosti aceste cuvinte: *Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul! Ce bucurie! Ia gândește-te, Doamne, al cui Nume îl rostesc! Al Ziditorului și întemeietorului a toate, înaintea Căruia se cutremură toate Puterile cerești!*”

Dumnezeu l-a înzestrat pe acest ascet cu darul înțelepciunii și al clarviziunii.

Frații care veneau la el primeau binecuvântare și sfaturi duhovnicești folositoare. Iată ce le spunea el acestora:

-„să faci ascultare sfântă, tăind propria voie;

-să ai conștiință curată și smerită;

-să înalți către Dumnezeu neîncetat rugăciune stăruitoare cu trezvie și aducere-aminte de moarte;

-să ai lucrul în mâini, rugăciunea în inimă și pe buze, ochii în lacrimi și mintea toată la Dumnezeu;

-să iei binecuvântare înainte de a lua ceva, înainte de a pleca undeva, înainte de a începe orice lucru sau orice faptă, căci unde este binecuvântare, acolo este și harul Domnului ce ne curăță, ne întărește și ne unește cu însuși Dumnezeu; iar unde nu este binecuvântare, acolo este neorânduială, tulburare și îndepărtare de Dumnezeu;

-să trăiți în curăție trupească și sufletească;

- să iubiți tăcerea și liniștea sihăstriei;

- să vă judecați și să condamnați propriile fapte, cuvinte și gânduri;

-să păstrați sărăcia și neagoniseala ca pe o comoară de mult preț;

-să socotiți necinstea drept cinste, hula drept laudă, jignirea drept onoare, orice ispită și patimă drept răsplătă minunată; iar cine te va mostra în fel și chip, să-i faci o plecăciune”.

„Îngrădește-ți smerenia cu ocrotire, răbdarea cu întărire, dragostea cu acoperământ, căci unde este dragoste, acolo este Dumnezeu, iar unde este Dumnezeu, acolo este toată fericirea. Cel ce se află în dragoste, se află în

Dumnezeu și Dumnezeu se află în el. Dragostea iartă multe păcate. Săvârșind acestea în smerenie și cu multă răbdare, nu vei fi uitat în veci."

„Omului credincios nimic nu-i este de trebuință decât Dumnezeu, iar dacă L-a găsit pe Dumnezeu, este mulțumit. Un sfânt, toată viața lui, s-a rugat cu lacrimi, spunând: «Liniștea mea! Liniște cerească! Unde să te gălesc? Numai în Cruce și în Hristos!»"

Părintele Nazarie a murit la vârsta de 72 de ani, pe data de 23 februarie 1809, și a fost îngropat în mănăstirea Sarov, lângă altarul din biserica „Maica Domnului - Izvor purtător de viață”. Pe lespeda de piatră de pe mormântul lui, au fost scrise cuvintele:

*„Nazarie, cu osemintele aici
și sufletul în ceruri;
De neuitat vei fi în inimile drept-măritoare
În care ai așezat sfinte odoare
Și înaintea cărora n-au preț nici
chiar mărgăritarele.
Te odihnești aici, părinte,
Fără durere, fără lacrimi,
Până în ziua mult așteptată a răsplății.*

Din învățăturile Cuviosului Nazarie

Despre dragostea lui Dumnezeu

Despre monahism

Despre cum să stai în chilie și cum să ieși din ea

Despre Sfânta Liturghie și împărtășirea cu Sfintele Taine

Despre rugăciunea în chilie

Despre rugăciunea în Biserică

Despre zilnica curățire a cugetului

Despre nejudicarea aproapelui

Despre cum să stai la trapeză

Despre dragostea lui Dumnezeu

Cu toții avem dorul de a urma unei chemări mari, înalte, către locul unde, din vechime, locaș veșnic s-a pregătit nouă, plin de negrăită bucurie: *Că petrecerea noastră în ceruri este, de unde și Mântuitor așteptăm* (Filip. 3, 20). Astfel, cel ce dorește a primi acea veșnicie, trebuie negreșit să cunoască ce este dragostea lui Dumnezeu pentru noi și dragostea noastră pentru Dumnezeu. Și, așa cum El ne-a iubit pe noi, tot așa trebuie să-L iubim și noi pe El. *Că așa a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul născut L-a dat, ca oricine crede întru El să nu piară, ci să aibă viață veșnică* (Ioan 3, 16). Iar în alt loc, același apostol scrie: *întru aceasta s-a arătat dragostea lui Dumnezeu întru noi, că pe Fiul Său cel Unul Născut L-a trimis Dumnezeu în lume, ca prin El viață să avem. Intru aceasta este dragostea, nu că noi am iubit pe Dumnezeu, ci că El ne-a iubit pe noi și a trimis pe Fiul Său jertfa de ispășire pentru păcatele noastre* (1 Ioan 4,9).

Dar în ce chip a ispășit El păcatele noastre vom cerceta ceva mai amănunțit. Isaia zice că El a luat chip de rob: *Și nu vom avea chip, nici frumusețe ca să ne fie drag; disprețuit era, om al durerilor și cunoscător al suferinței...* (Isaia 59, 2-3).

El a răbdat chinuri pline de cruzime, ca prin ele să șteargă fărădelegile noastre; a primit moarte de rușine, ca prin aceasta să ne dea nouă viață și mântuire. Și astfel, dacă El nu S-a cruțat pe Sine și aceasta numai pentru noi, oare nu trebuie ca noi, creștinii, să-L iubim pe El? Nu trebuie oare să pășim pe urmele Lui?

Să-L ascultăm pe Apostolul care zice: *Că spre aceasta ați fost chemați, că și Hristos a pățimit pentru voi, lăsându-vă pildă, ca să pășiți pe urmele Lui* (1 Petru 2, 21). Și cum a pățimit? *El a purtat păcatele noastre în trupul Său, pe lemn, pentru ca noi, murind fără de păcate, să viețuim dreptății, cu a Cărui rană v-ați vindecat. Căci erați ca niște oi rătăcite, ci v-ați întors acum la Păstorul și Păzitorul sufletelor voastre* (1 Petru 2, 24-25). Trebuie deci să avem către El acea dragoste și supunere pe care El ni le cere. Oare nu a zis El însuși cu preacuratele Sale buze: *Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul*

tău (Luca 10, 27). Și în alt loc Moise a zis: *Cuvintele acestea, pe care ți le spun eu astăzi, să le ai în inima ta și în sufletul tău; să le sădești în fiii tăi și să vorbești de ele când șezi în casa ta, când mergi pe cale, când te culci și când te scoli* (Deut. 6, 6-7).

De aici vedem că omul trebuie să-și aducă aminte neconținut de dragostea lui Dumnezeu față de noi și să caute a avea dragoste desăvârșită față de El. Aceasta însă se dovedește prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. *Dacă vorești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer; după aceea vino și urmează-Mi* (Matei 19, 21). Făcând aceasta, dragoste desăvârșită vei arăta Lui. *Cel ce are poruncile Mele, zice El, și le păzește pe ele, acela este care Mă iubește pe Mine, iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu, și Eu îl voi iubi pe el și Mă voi arăta lui* (Ioan 14, 21).

Trebuie să știm că fără fapte bune nu arătăm dragoste față de El; *că nu cei ce aud legea sunt drepti la Dumnezeu, ci cei ce împlinesc legea vor fi îndreptățiți* (Rom. 2, 13).

Vezi dar cât de bun și milostiv este Domnul. El a dat creștinilor legea nu pentru altceva decât pentru nimicirea răutății noastre, precum curățirea păcatelor și biruirea patimilor ce se luptă împotriva legii lui Dumnezeu.

Pentru aceea trebuie nu numai să ținem poruncile lui Dumnezeu, ci trebuie să aducem și daruri după poruncă: așa cum Sfinții Părinți au dat, fiecare după puterea sa, unul cinci talanți, altul zece, altul treizeci, tot așa și noi trebuie să sporim în facerea binelui și în dragostea de Domnul nostru Iisus Hristos.

Sfântul Apostol Pavel îngrozește cu afurisenie pe cel ce nu vorește a iubi pe Hristos: *Acela ce nu iubește pe Domnul Iisus Hristos, să fie anatema* (1 Corinteni 16, 22).

Iar Sfântul Vasilie cel Mare, în cel dintâi cuvânt al său despre dragostea de Dumnezeu, învață cu aceste cuvinte: „Fraților, ni s-a dat poruncă să iubim pe Dumnezeu, să-L dorim și să însetăm numai de El; pururea să-L avem neconținut în minte; și așa cum pruncii se gândesc la mamele lor, așa să gândiți despre voi înșivă, că suntem zidiți după chipul și asemănarea Lui, că El ne-a făcut cu suflet nemuritor și că, prin cuvânt și prin minte, suntem

cinstiți mai presus de toate zidirile și înzestrați cu negrăite bunătăți. Pentru voi S-a pogorât El din ceruri și ne-a împăcat cu Dumnezeu și Tatăl cel Ceresc, ne-a mântuit, ne-a îndreptățit, făcându-ne fii și moștenitori ai împărăției Sale.

Doamne, Mântuitorul nostru, aprinde dragostea înlăuntrul nostru, ca să Te iubim pe Tine așa cum este plăcut Ție!

Suntem noi vrednici de dragostea Lui, praf și țărână fiind? Ci El ne-a iubit pe noi.

Cât de nemulțumiți ne simțim neavând dragoste față de El! Cât suferim fără El, azvârlți de valurile nenorocirilor! Dar chiar de uneori îl lepădăm, El nu Se întoarce de la noi.

Fugim de El, dar El ne caută și ne cheamă la Sine, zicând: *veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 11, 28).

Dumnezeule, noi lepădăm dragostea Ta, dar Tu nu încetezi a ne iubi pe noi. Nu arareori primim insufările diavolului mai mult decât legea Ta. Neîngrijindu-ne de noi și de mântuirea noastră, suntem osârduitori în lucrurile vicleniei. Și, cu toate acestea, omul zice adesea: îl iubesc pe Dumnezeu. Ce lucru potrivit! El crede că-L iubește pe Dumnezeu, dar poruncile Lui nu le împlinește. Ce fel de dragoste e aceasta? Nu e nimic altceva decât fățarnicie!

Când zici „îl iubesc pe Dumnezeu”, uită-te ce anume îți poruncește: *Precum Eu am făcut vouă și voi să faceți* (Ioan 13, 15).

De iubești pe Hristos Dumnezeu, rabdă ce a răbdat El și fă tot ce este plăcut Lui. El a învățat și a făcut. Negreșit, și dragostea ta trebuie să fie una care să facă binele, să rabde, să nu se tulbure de ceva din cele de față și în toate să-I mulțumească Lui pururea, nu cu cuvintele și cu limba, ci cu faptele. Să-L iubești pe El cu inima și cu mintea, din tot sufletul, virtutea și cugetul tău.

Iar de-L vei iubi pe El în acest chip, atunci auzi pe Isaia, care zice: *Au doară uita-va femeia pe pruncul ei și de rodul pântecelui ei n-are ea milă? Chiar când ea îl va uita, Eu nu te voi uita, zice Domnul cel Atotputernic* (Isaia 49, 15).

Despre monahism

Cercetează iarăși cu grijă ce poruncă ne dă Mântuitorul Hristos. El zice: *Oricine voiește să vie după Mine să se lepede de sine și să-și ia crucea și să urmeze - Mie* (Matei 16,24).

Isaia Proorocul strigă: *Ieșiți de acolo și de necurat să nu vă atingeți* (Isaia 52,11). Și Ieremia același lucru zice: *Fugiți din mijlocul Vavilonului* (Ieremia 51, 6). Iar David strigă: *Iată, m-am îndepărtat fugind și m-am sălășluit în pustie, că am văzut jarădelege și dezbinare în cetate zi și noapte* (Ps. 54,7-10).

Să știi că Fiul Omului S-a pogorât pe pământ nu spre a pierde sufletele oamenilor, ci spre a ne povățui pe calea cea adevărată. Prin pilda vieții Sale, și nu doar prin cuvinte, El ne-a învățat să disprețuim lumea. Domnul nu a avut loc de odihnă în lume, iar celor ce au urmat Lui le-a poruncit să fugă de ea. Înșelătoare și amăgitoare este viața în lume, fără de roadă truda ei, primejdioasă desfătarea ei, săracă bogăția ei, nemincinoase cinstirile ei, nestatornice și neînsemnate; și vai celor ce nădăjduiesc în părutele ei bunătați: din pricina aceasta mulți mor fără a se pocăi. Fericiți și preafericiți sunt cei ce lasă lumea și poftetele ei.

Aleargă, iubite frate, aleargă la liniștea și preaslăvita viață călugărească; ia jugul cel vrednic de laudă pe care Fiul lui Dumnezeu l-a numit jugul cel ușor și povara Sa cea ușoară. Sfinții Apostoli au iubit acest jug și l-au dat mai departe credincioșilor, iar părinții cei de Dumnezeu purtători și de Dumnezeu insuflați, ajutați de harul lui Dumnezeu și de iscusință, au sporit în această viețuire și ei sunt cei ce ne sfătuiesc cum trebuie să ne trudim și noi întru ea.

Vezi, frate, și cunoaște că viața călugărească e temeluită pe dumnezeieștile porunci, după învățătura proorocilor, evangheliștilor și apostolilor. Despre aceasta a zis Domnul: *Acela ce poate înțelege să înțeleagă* (Matei 19, 22). Tot despre ea este cuvântul Apostolului: *Voiesc ca toți oamenii să fie precum sunt eu* (I Corinteni 7, 7). Încă și înainte de Legea lui Moise, viața de nevoiță strălucește prin Enoh și Melchisedec, sub Lege prin Ilie și Ioan Botezătorul, iar în vremea harului, prin toate obștile și legiunile de călugări.

Uită-te bine ce mulți sunt cei ce bine viețuind întru viețuire călugărească s-au dus la Dumnezeu și acum cu îngerii locuiesc. O, frate, dorește liniștea și buna viețuire monahicească, apoi alege partea cea bună pentru tine.

Cunoaște apoi că prin făgăduința călugăriei trebuie să te silești ca în toate să-ți tai voia. Supune-te Domnului, umblă cu dragoste pe calea părinților tăi fără a te abate și fără a dormita, ci priveghind cu grijă. Trebuie negreșit să dobândești virtuțile; caută-le, deci, zi și noapte și, ajungând a le cunoaște, învață-le și trudește întru ele. Fii un adevărat creștin care, dând făgăduințele lui Dumnezeu și înălțând în inima sa locaș virtuților, le împlinește fără împotrivire.

Păzește-te ca nu cumva să te arăți gol înaintea lui Dumnezeu. De ai ceva bun, nu te lăuda pentru aceasta, ci mai curând sporește întru săvârșirea binelui, pe măsura lucrurilor tale celor plăcute lui Dumnezeu, arătându-te înnoit, drept și încercat întru toate.

Adu prinos lui Dumnezeu ca dar și jertfă, nu arderi de tot, ci jertfește-te pe tine însuși în orice clipă a vieții drept cel mai vrednic prinos, tot așa cum sfinții și-au omorât propriile patimi pentru Hristos. Ei n-au iubit lumea și nici cele din lume. Urmează exemplul vieții lor! Voiești a fi călugăr? Atunci leapădă-te de omul vechi și te fa un om nou, cugetă întru alt fel, vorbește întru alt fel, privește, umblă și lucrează întru alt fel: și toate se vor face noi.

Călugăr înseamnă a fi „altfel”, potrivit vieții lumesti. Sfântul Ioan Scărarul spune că nu oricine s-a botezat se va mântui, ci acela care face voia Domnului. Deci, evident că nici oricine este tuns călugăr se va mântui, ci acela care îndeplinește voturile monahale; și nu toți cei din mănăstire sunt călugări, ci numai aceia care fac lucrare călugărească. Mântuitorul ne-a spus: *Nu tot cel ce zice Mie: „Doamne, Doamne!” va intra întru împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Carele este în ceruri. Mulți vor zice Mie în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit, și cu numele Tău multe puteri am făcut? Și atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi; depărtați-vă de la Mine (Matei 7, 21-23). Adevărat zic vouă, de nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor (Matei 18, 3). Și pentru ce Mă chemați: Doamne, Doamne și nu*

faceți ce vă spun? (Luca 6, 46). Au nu știți că fericiți sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc (Luca 11, 28)?

Sfântul Apostol Iacov scrie: *Dar faceți-vă împlinitori ai cuvântului, nu numai ascultători ai lui, amăgindu-vă pe voi înșivă. Căci dacă cineva este ascultător al cuvântului, iar nu și împlinitor, el seamănă cu omul care privește în oglindă fața firii sale; s-a privit pe sine și s-a dus și îndată a uitat ce fel era (Iacov 1, 22-24).* Așadar numai cel ce plinește legea este mântuit.

Crede cuvintele lui Dumnezeu, întru care toată legea lui Dumnezeu și proorocii se adevăresc.

Dar ce înseamnă a aduce jertfa de sine?

A aduce jertfă de sine înseamnă a ne omorî patimile în fiecare zi, așa cum și le-au omorât toți sfinții pentru Cel ce a murit pentru noi. Ei nu au iubit lumea, nici cele din ea, ci au adus dar plăcut lui Dumnezeu, din inimă curată, și pentru aceasta fiii lui Dumnezeu s-au chemat. Fă la fel ca ei, dacă vrei să fii fiul Celui Sfânt.

Călugărul trebuie să fie făcător al tuturor poruncilor Domnului, râvnitor al stării și cinului celor fără trup, cunoscător al lui Dumnezeu, și să aibă dragoste pentru El și aproapele.

Călugărul nu trebuie în nici un chip să se plece spre glasul simțurilor și al patimilor. El trebuie să-și aibă mintea luminată de sus, trupul neprihănit, gura prinsă în tăcere și limba curată. Iar inima și sufletul să-i fie mereu întristate din cauza păcatelor sale, neconținute rugăciuni cu lacrimi și suspine, neîncetată pomenirea morții și a Judecării de Apoi; lepădare de sine în toate, înstrăinare de lume; dispreț pentru trup și pentru toate cele plăcute simțurilor, adică trebuie să-și supună trupul, iar pentru curățirea și înnoirea sa, trebuie să se supună asprei, necăjitei trude a nevoinței, având totdeauna răbdare fără cârtire și dragoste cu mulțumire.

Călugărul trebuie să fie nesupărăcios, neviclean, fără strop de mândrie, supus în toate, neagonisitor, ne iubitor de sine, să fie blând, tăcut, smerit, supus, ascultător față de toți cei care viețuiesc în rânduială. Trupul să-ți fie străin, călugăre, ca al unui mort, iar duhul să-ți pregătești a fi locaș Duhului Sfânt, să rămâi neîncetat în rugăciune și citirea cărților dumnezeiești. Astfel trebuie să fie călugărul și astfel de temelie trebuie să pună pentru

împlinirea făgăduințelor sale, ca să poată aduce lui Dumnezeu nu numai darurile nevoinței văzute, ci și jertfa sufletului și duhului. Dacă voiești să intri în împărăția cerurilor, trebuie neapărat să-i întreci cu mult în virtute pe păcătoșii ce viețuiesc pe pământ și să trăiești ca un înger pământesc; căci împărăția cerurilor este în Hristos.

Trebuie să suferi lipsuri întru nevoița trupului și a sufletului. Așa cum au răbdat Hristos și ucenicii Săi, și așa cum toți sfinții s-au nevoit și s-au lepădat de lume, de poftă, de porniri, de toate dorințele lumesti, păzind poruncile lui Hristos cu sârguință și cu dragoste, tot așa, de voiești a dobândi împărăția cerurilor, trebuie să înduri lipsuri și să iei pe grumajii tăi jugul lucrării lui Hristos. Jugul Bcesta împovărează trupul, dar înalță sufletul la cer. Pentru aceea nu cârti când te afli în posturi, în privegheri, în ascultare, în singurătate și în liniște sufletească, în cântări, în rugăciuni, în lacrimi și în lucrarea mâinilor și în purtarea oricăror necazuri ce vin de la trup, de la lume și de la diavol.

Viețuind astfel, ca un înger, vei dobândi înlăuntrul tău împărăția cerurilor; căci Hristos zice: *împărăția lui Dumnezeu înlăuntrul vostru este* (Luca 17, 21). Atunci nimic lumesc nu va putea dăinui în sufletul tău; atunci vei cunoaște că ești ucenic ascultător al lui Hristos, că ai luat crucea Lui, adică necazurile, nevoințele, virtuțile și că fugi din mijlocul lumii și te lepezi de toate amăgirile ei și de lucrurile ei.

Atunci vei primi din Sfânta Scriptură dovada limpede și adevărată că fără desăvârșită lepădare de lume nu poți să fii călugăr desăvârșit. Intră în tine însuși și caută. Străduiește-te, frate, cât poți să lepezi de la tine tot ce este lumesc și trupesc.

Iar ca să cunoști calea cea adevărată, la început trebuie să iei negreșit aminte aceste mântuitoare cuvinte: *Nimeni, punând mâna sa pe plug și privind înapoi, nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu* (Luca 9, 62).

Și astfel să știi că cel ce se leapădă de lume și de tot ce este în ea pentru Dumnezeu trebuie negreșit să îplinească făgăduințele, pururea cu luare-aminte să se străduiască a se apropia cât mai grabnic de Dumnezeu și a se lipi de el în chip nefățarnic.

Iar dacă, intrând adânc înăuntrul tău, te vei cerceta cu băgare de seamă, vei afla că încă nu ai plecat nicicum din lume și nu te-ai slobozit de toate dorințele lumești; pentru aceea trebuie să te lepezi de lume și să-ți omori patimile trupești și să te dai acestei lucrări ca și cum ai învăța cea mai înaltă măiestrie - căci nu se află în lume vreo altă măiestrie mai plină de înțelepciune și iscusință decât aceasta, ca să ajungi să cunoști toate patimile ce dau neîncetat înțelepciunea de a le birui cu postul, adică cu înfrânarea; străduiește-te întru toate a te deprinde cu viața virtuoaasă, ca un deșert să-ți fie lepădarea de lume.

Încă de la început trebuie să ai mare sârguință pentru viața călugărească, dragoste arzătoare și cea mai fierbinte înclinare către ea; să cercetezi Sfânta Scriptură și scrierile Sfinților Părinți pentru a ști cum trebuie să viețuiești și să te îmbraci în chipul monahicesc și cum să te silești către aceste stări și să te întărești întru ele, și cum să lucrezi pentru a te curăța de păcate și a dobândi împărăția cerurilor.

I-a această scurtă povață drept pravilă a ta și călăuzește-te după ea, până ce harul lui Hristos te va cerceta și te va lumina, ridicându-te la măsura bărbatului desăvârșit care trăiește întru Hristos.

Despre cum să stai în chilie și cum să ieși din ea

Nu ieși din chilie înainte de vreme, afară de vreo nevoie deosebită: dacă trebuie să faci ascultare de aproapele tău pentru dragoste frățească, ori să slujești vreunui neputincios, ori ești trimis undeva, pentru vreo faptă de milostenie, de către egumen, ori de către vecinul tău, ori la părintele tău duhovnicesc care te povățuiește după Dumnezeu - pentru aceasta, du-te.

Ia aminte și la aceasta: dacă ieși din chilie pentru pricinile arătate, care sunt cu blagoslovenie, silește-te cât poți ca atunci când mergi să nu privești deloc în lături, ca nu cumva ochii tăi să se facă curioși față de vreun lucru.

Iar de întâlnești pe neașteptate pe cineva pe cale, ori vezi ceva vătămător, ori vezi pe unii stând de vorbă la vreme nepotrivită, atunci ferește-te a sta cu ei ori a te așeza; ba chiar ferește-te a cugeta dacă să stai cu ei și să ascuți ce spun; ci fă-le închinăciune în tăcere și treci pe lângă ei, ducându-te în treaba ta. Iar de îți vor zice ceva, ori te vor opri, fă-le iarăși închinăciune, zicând: Iertați-mă, am treabă și trebuie să mă grăbesc la ascultare. Și mergi degrabă în treaba ta sau la cel la care ai fost trimis și cugetă la cuvintele acestea: *Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioșilor, și în calea păcătoșilor nu a stat* (Ps. 1,1).

Ajungând la omul la care ai fost trimis, silește-te cât poți să nu zici nimic prea mult, nici să stai fără a fi nevoie; ci îndată ce ai făcut ce ți s-a dat, întoarce-te degrabă la chilie cu duhul liniștit.

Păzește-te cât poți și întru aceasta: de încep a șopti în urechile tale, precum șarpele către Eva, gânduri de mândrie și judecată împotriva aproapelui, sau de slavă, nu rămâne nesimțitor la încercarea amăgitorului vătămător de suflet. Că negreșit se va ridica împotriva ta cu gânduri de părere de sine, încercând a te încredința că toți fac lucrurile greșit și numai tu faci totul bine. Ferește-te cât poți de a cădea în aceasta. Silește-te să nu lași să intre în mintea ta gânduri ca să te faci să te lauzi, zicând în cugetul tău: Cât de bine am făcut asta sau cealaltă! Nu am stat cu cei ce vorbesc deșertăciuni sau nu am făcut una sau alta; iată că am împlinit porunca lui Hristos.

Păzește-te cât poți, ca să nu primești în inimă și în suflet gânduri de îndreptățire și laudă de sine; căci în ele se ascunde un rău arzător de suflet. Pe tăcute, dintr-o dată și pe neștiute, în suflet și în inimă, prin gânduri cu

totul nevinovate, intră așezându-se și pătrunzând până în străfundurile aproapelui slava deșartă, părerea de sine și mândria, și altele asemenea lor. Spre a stăvili cu tărie intrarea lor în suflet, trebuie să te arăți din toată inima cu totul străin, un prostănac, un neînțelept, neputând să gândească și care nu are nimic. Începe a te muștra și a te judeca singur din tot sufletul, gândind așa: Ce voi face și ce voi spune eu, cel ce rățăcesc fără simțire, răufăcător înaintea lui Dumnezeu, care sunt tină și vierme? Nu numai că sunt nevrednic a grăi ceva către vreun om, ci sunt netrebnic chiar a auzi ceva de la vreun om; sunt potrivnic lui Dumnezeu, leneș și fără grijă față de lucrul lui Dumnezeu, plin de tot felul de necurățenii. Cum mă apropii eu de cei pe care Dumnezeu, Văzătorul inimilor, i-a găsit vrednici, milostivindu-se de ei și păzindu-i, împotriva cărora eu, nepocăitul, am îndrăznit a mă ridica cu gânduri vătămătoare? Dacă încep a vorbi cu ei, iar Dumnezeu le descoperă gândurile și simțirile mele necurate, atunci cu dreptate mă vor alunga ca pe un câine. Asemenea cugetare și înstrăinare să-ți fie ca o regulă, ca să te poți ține departe de deșartele vorbiri omenești; și ferește-te de râs, de judecată, de hulă, de vătămătoare vorbire deșartă, de slava deșartă cea de suflet pierzătoare și de înălțarea cu mintea.

Ai mare grijă și când îți vine gândul să mănânci ceva sau să te duci la chilia cuiva după voia ta. Uneori ispititorul te îmboldește cu gândul că ai vreo trebuință care ar putea fi blagoslovită, când de fapt nu este nimic de acest fel; când este așa, păzește-te cât poți de a ieși din chilie; silește-te să înfrângi gândul cel viclean. Dar dacă, după o cugetare nepătimașă, te încredințezi deplin că ai o trebuință să ieși care poate fi blagoslovită, cum ar fi cercetarea unui bolnav sau altă nevoie arătată mai sus, atunci du-te, având grijă la cele spuse mai înainte. Iar când ai ieșit să te duci la cineva, ține această rânduială. Pe calea spre chilia lui spune-ți așa: mă duc la cutare, dar oare voi cuteza eu, nepocăitul, să-1 tulbur pe cuviosul care se îndeletnicește cu cugetarea la Dumnezeu întru rugăciune și care petrece întru cuvioasă liniște? Și-atunci, pune înaintea ochilor tăi păcatele tale și spune-ți, nu cu buzele, ci cu sufletul și inima; de voi intra în chilie și părintele sau fratele mă va vedea pe mine, necuratul, oare va răbda necurăția mea? Oare nu mă va muștra și mă va scoate din chilia lui ca pe un netrebnic? Oare nu-mi va zice, din pricina

tulburării sufletești: de ce ai venit să-mi tulburi cuvioasa îndeletnicire și să-mi spurci chilia?

Pleacă tu, care nu ai grijă de sufletul tău! Iar de mi se întâmplă așa ceva, fi-voi oare în stare să îndur cu răbdare . învinovățirea cu mulțumire? Gătește-te, nepocăitule, pentru răbdare, ca nu cumva să primești mai degrabă rușine din pricina nerăbdării și ca nu cumva să faci supărare unui om sfânt.

Cugetă astfel și fă aceasta ca unul ce se joacă numai cu gândurile; ci, recunoscându-ți necurăția lăuntrică și nevrednicia, înjosește-te cu adevărat din toată inima și din tot sufletul. Fă astfel, și fă din aceasta pravila ta. Căci de vei cugeta astfel și vei smeri sufletul tău cu osândirea de sine și recunoașterea păcatelor tale, vei merge din putere în putere, cu harul lui Dumnezeu, iar Hristos, Cel ce ridică pe cei smeriți, nu te va lăsa, ci sufletul tău cu duhovnicească bucurie și negrăită dulceață va cerceta. Numai să faci lucrările arătate mai sus din toată inima și din tot sufletul și din tot cugetul tău. Căci Preadulcele Iisus iubește pe cei ce doresc cu smerită înțelepciune și pe cei ce doresc din toată inima și cu sârguincioasă dragoste desăvârșită îndreptare, vrea ca toți la cunoștința adevărului să ajungă.

Rămâi întru această cugetare oriunde te-ai afla - în chilie, ori la ascultarea de până la Sfânta Liturghie, ori la vreo altă slujire a Bisericii.

Despre Sfânta Liturghie și împărtășirea cu Sfintele Taine

Venind vremea dumnezeieștii Liturghii, de este cu putință, grăbește a fi acolo la începutul ei și intră în biserică cu însuflețire și cu osârdnică dragoste. Mergi la locul tău și fă așa cum s-a spus mai sus despre slujba de dimineață.

Stai cu frică și cu cutremur, zugrăvindu-ți în cuget, în inimă și în suflet pe Fiul lui Dumnezeu, Carele pentru fărădelegile tale S-a dat morții și S-a adus jertfă pentru mântuirea tuturor celor ce cred în El.

Iar de voiești a te împărtăși cu Dumnezeieștile Taine, având dezlegare de la duhovnic, petrece mai înainte o săptămână în adevărată postire, adică în deosebită înfrânare de la hrană și băutură multă și plăcută, după o anume pravilă și după puterea ta. Caută a te păzi într-o trezvie, într-o dragoste cea către Dumnezeu și în rugăciune stăruitoare cu zdrobire de inimă, gemând și tânguindu-te cu suspinuri din inimă și cu lacrimi. Să știi că nimic nu curățește mai bine prihămirile sufletului și trupului decât lacrimile, zdrobirea de inimă, geamătul și suspinarea inimii. Cugetă totodată și la aceasta: Eirește că ești mâniat foarte pe Iuda vânzătorul, ca și pe cei care L-au răstignit pe Hristos și L-au străpuns cu piroane și cu suliță; ci ia aminte la tine însuși, ca nu cumva și tu să te faci vânzător al Trupului și al Sângelui lui Hristos. Iuda a vândut pe Hristos o singură dată; dar tu oare nu-L vinzi pe El de nenumărate ori, atunci când nu ești credincios cuvintelor și poruncilor Sale. El a suferit răni de la răstignitorii Săi o singură dată; dar tu oare nu-L rănești pe El de nenumărate ori cu patimile și păcatele tale cele neplăcute lui Dumnezeu? Căci El a răbdat chinuri pentru fiecare păcat al nostru.

Intră în lăuntru tău cu sufletul, inima și gândul: oare nu vezi în lăuntru tău prăpastia de patimi și păcate - hulă, răpire, lăcomie, desfrânare, beție, pizmă, viclenie, înșelăciune, ură față de aproapele, zavistie, vorbire de rău, judecarea aproapelui, defăimare, lipsă de dragoste, răutate, mândrie, iuțime, mânie și chiar necurăție? Având atâta josnicie în lăuntru tău, oare nu ești fără purtare de grijă pentru sufletul tău, fără purtare de grijă pentru curățirea ta prin rugăciunea cu mare sârguință și osârdie, ca și prin alte lucruri plăcute lui Dumnezeu și prin adevărata pocăință?

Silește-te pe cât poți ca prin zdrobirea de inimă, suspinuri și multe lacrimi să-ți speli întinâciunea sufletului și trupului. Ai grijă ca nu cumva să primești Sfintele Sfintelor cu sufletul necurățit ca să îți fie spre judecată ție.

Ia bine seama ca nu cumva să te unești cu cei ce L-au răstignit și omorât pe Hristos și ca nu cumva să te faci ca Iuda vânzătorul. Vezi ce mănânci. Ce este mâncarea aceasta? Oare nu pe însuși Dumnezeu primești? Ce hrană ți se dă ție? Oare nu adevărata mană pogorâtă din cer, ca să trăiești în veac?

Înțelege că te împărtășești cu Taina Tainelor cea negrăită, cu Dulceața dulceților și cu Sfânta sfintelor, de la care tu însuți te sfințești. Și pentru aceasta negreșit să ai întru tine mare și neclintită credință și să te desparți cu totul de toate greșelile, făcându-ți sufletul și trupul curate și cât se poate de sfinte, căci gătești întru tine intrare Celui Sfânt. Vezi cu ce negrăită cinstire ești cinstit când te împărtășești de dumnezeiasca Taină! Preacurații îngeri stau de față în chip nevăzut, tremurând și neputând să privească de spaimă, iar tu, cel ce ești pământ și plin de toată necurăția, te împărtășești cu aceasta; tu, cu patimile și păcatele tale, vrăjmaș al lui Hristos Dumnezeu, te unești cu Cel Dumnezeiesc și Sfânt și te faci un trup și o carne cu Hristos, cum El însuși zice: *Acela ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, întru Mine rămâne și Eu întru el* (Ioan 6, 56).

Cugetă, frate: După această sfântă mâncare și băutură -care e Trupul și Sângele lui Hristos - au flămânzit și însetat toți strămoșii noștri de Ia Adam cel dintâi zidit, și toți proorocii, și nu le-au primit; iar tu, așa de îndepărtat de ei cu nevrednicia, te împărtășești de Dumnezeiasca hrană. Mulțumește lui Dumnezeu pentru nespusa Lui milostivire, ca să te facă vrednic de aceasta. Și înțelege încă și aceasta: că și de ai fi avut ori vei avea curăția îngerilor sau cuvioșia și sfințenia Sfântului Ioan Botezătorul, chiar și atunci, fără marea milă a Lui Dumnezeu nu ai putea fi vrednic de Dumnezeiasca Taină. Iar de cugetă cineva întru sine: Eu sunt preot, așadar sunt vrednic, atunci, dimpotrivă, va fi nevrednic de slujirea preoțească. Că așa cum era în pântecul Preasfintei Fecioare, la fel și aici pe altar, cu voia Atotputernicului Dumnezeu și lucrarea Duhului Sfânt, se află Trupul și Sângele lui Hristos. Vezi cu cât este aceasta mai presus de firea, înțelegerea și judecata omenească! Pentru aceea nimeni nu poate a se împărtăși cu vrednicie, fără numai cel ce crede cu adâncă smerenie și are nădejde tare în Domnul.

Să ai grijă a te cerceta cu frică, cu cutremur și cu adevărată smerenie, cu înjosire de sine și cu zdrobire de inimă, cu suspinuri și lacrimi, cu dragoste

osârdnică, cu credință și nădejde neîndoită, cu cinstire și cu bucurie și cu mare mulțumită din toată inima și sufletul, și așa să te apropii de dumnezeiasca împărtășire. Apropie-te negreșit, ținând această povață: apropiindu-te de sfântul altar, închipuiește-ți că, într-adevăr, te-ai făcut vrednic a te afla la Cina cea de Taină împreună cu Hristos și Sfinții Apostoli.

Când se deschid ușile împărătești și auzi: „Cu frică de Dumnezeu...”, cazi cu înfricoșare înaintea Atotputernicului Dumnezeu și Judecător; și, pe cât poți, te silește ca să nu-ți iasă din minte cele spuse mai sus, ci închipuiește-ți-le împreunate în cruce și strânse la piept, pleacă puțin capul, privește cu cinstire, cu ochii pliniți de lacrimi și spune rugăciunile: „Cred, Doamne, și mărturisesc că Tu ești cu adevărat Hristos, Fiul Dumnezeului Celui Viu...; Cinei Tale celei de Taină, astăzi, Fiul lui Dumnezeu, părtaș mă primește...”.

Rostește-le din tot sufletul cu suspinuri, cu frică și cu cutremur și cu zdrobire de inimă. Roagă pe Preamilostivul Dumnezeu ca măcar în această clipă să te cerceteze cu harul Său, ca să ai zdrobire a inimii și fierbinte simțire și să verși lacrimi din belșug. Și cugetând astfel, privește neclintit și cu simțire Sfântul Potir și roagă-te ca Dumnezeiescul Foc să nu te ardă, ci să tămăduiască sufletul și trupul tău prin primirea Lui. Nădăjduiește și crede că, de vei face și vei simți cum s-a arătat aici, vor arde toți spinii păcatelor ce cresc întru tine. Apoi, de îndată ce vezi mâna preotului întinzându-se cu Sfintele Taine și atingându-se de buzele tale, nu cugeta să primești dumnezeiescul dar din mâna preotului, ci închipuiește-ți și crede cu tot sufletul că le primești din mâna lui Hristos însuși, Carele stă nevăzut, punându-le în gura ta. Închipuiește-ți și crede fără șovăire că mănânci acum însuși Trupul Domnului, care s-a luat din via și de viață dătătoarea alcătuire a trupului Său, și că acum bei sângele și apa ce curge din însăși coasta lui Hristos; că-L vezi pe Hristos răstignit pe Cruce și că acum din rănilor Sale curge sânge și lumină și viață. Așa să primești împărtășania și așa să crezi fără șovăire; așa să-ți închipuiești neîncetat în cugetul tău.

Te sfătuiesc a învăța pe de rost rugăciunea Sfântului Dimitrie al Rostovului, care e de mult folos la vremea împărtășirii și ale cărei cuvinte urmează. Apropoiindu-te cu astfel de gânduri și simțiri, spune în cugetul tău: „Deschideți-vă uși și zăvoare ale inimii mele, să intre Hristos, împăratul

slavei! Intră, Lumina mea, și întunericul meu luminează; intră, Tămăduitorul meu, și ale mele răni tămăduiește; intră, Dumnezeiesc Foc, și spinii păcatelor mele arde; aprinde cele din lăuntrul meu și inima mea cu flacăra dragostei; intră, împăratul meu, și nimicește în mine împărăția păcatului; șezi pe tronul inimii mele, împărate și Doamne al meu, și singur Tu întru mine împărătește". Cu asemenea bune cugetări te împărtășește cu Dumnezeieștile Taine.

Nu uita încă și suspinarea deasă și zdrobirea; plângi neconținut, tânguiește-te, osândește-te pe sine că ești cu totul nevrednic, că încă nu te-ai dezbrăcat de trup și de lume, că nu ți-ai omorât trupestile patimi, ci ești plin de toată pofta cea necurată și necuvenitele porniri ale sufletului, că ești leneș spre nevoia duhovnicească, că ești căzut și negrijuliu și rece față de săvârșirea cuvântului lui Dumnezeu; că ești cel mai neînsemnat și ticălos și necurat și nevrednic vas al primirii Izvorului Vieții, pe care cerurile cerurilor nu îl pot cuprinde.

Cugetă că nu înger primești cu Sfintele Taine, ci pe Domnul îngerilor și Judecătorul tuturor. Cugetă încă și la aceasta: cu câtă bucurie a săltat înaintemergătorul în pântecele maicii Sale și s-a închinat Stăpânului Său; și în ce chip au slăvit păstorii și magii cu daruri, și Simeon și Ana pe Stăpânul lor și s-au închinat Lui cu minunare, cu frică și cu bucurie; în ce chip și ceilalți sfinți și toți cuvioșii, cu bună-cinstire, cu bucurie și cu mulțumire au strălucit ca soarele, unindu-se cu Trupul și Sângele lui Hristos, și trăiesc cu El pururea, cu același dor și mare osârdie grăbește și tu către Izvorul cel preadulce al bunătaților și mulțumește Domnului pentru negrăita Lui milostivire, ca El, înfricoșatul Dumnezeu, să nu Se scârbească de ticăloșia noastră, ci să Se unească cu noi pentru nemăsurata Sa dragoste către noi.

Să mulțumești cu toată puterea ta Domnului, nu numai cu cuvântul și cu gândul, ci și cu fapta. Silește-te pe cât îți este cu putință să te ferești de multă vorbărie. Dumnezeu să-ți fie curata și sfânta îndeletnicire; și rămâi întru cinstire nu numai înainte de împărtășire, ci păzește-te de orice lucru rău și după ce ai primit Sfintele Taine. Silește-te totdeauna a rămâne cu Hristos, împăratul și Dumnezeul tău, și nu-L despărți de tine.

La sfârșitul Dumnezeieștii Liturghii intră în chilia ta întru tăcerea limbii, cugetului și a tuturor simțurilor; rămâi în rugăciune și mulțumire și săvârșește

atunci și toate cele ce ți s-au dat mai sus să le săvârșești după slujba de dimineață.

Despre rugăciunea în chilie

Când pleci din biserică la chilie, după ce s-a sfârșit slujba, ai grijă pe cât poți să nu stai cu cineva ori să zici ceva. Și mai ales păzește-te de vătămătoarea vorbire deșartă și de râs; ci du-te în grabă la chilie, neîncetând a rosti cu buzele minții și cu gândul Rugăciunea Numelui lui Iisus.

Ajungând la chilie, închide ușa și, de vei putea, stai în picioare și cu osârdie, trezvie și mulțumită roagă-te puțin pentru tine, pentru părinți, pentru binefăcători și pentru întreaga lume, câteva metanii ori închinăciuni cu rugăciune.

După aceasta ia o carte și citește puțin.

De ești istovit de muncă, boală sau bătrânețe, cum am zis mai sus, și nu mai ai putere a împlini aceasta, atunci, pentru pricinile arătate, poți lăsa nevoințele și, în locul lor, să te rogi puțin cu metaniile șezând.

După ce ai făcut toate, trezește-ți mintea și gândurile cu rugăciunea cât poți de mult; ia aminte ca nu cumva gândurile tale să se avânte spre lucruri nefolositoare ori vătămătoare sufletului.

Așa să faci și să te păzești negreșit după fiecare slujbă. După ce te-ai odihnit puțin și ai făcut cele arătate în această povățuire, dacă pentru truda trupească ți s-a dat vreo lucrare sau o ascultare de obște, purcede la ea ca și cum ți-ar fi fost dată de însuși Hristos, iar nu de vreun om. Scoală-te deci degrabă, slujește cu dragoste, trudește fără să cârtești, ostenindu-ți trupul.

De nu ți s-a dat nimic de lucru, fa orice lucru de mână ai, sau îndrumă-ți sufletul cu citirea vreunei cărți, ori fa orice lucru ce nu e potrivit mântuirii noastre.

Ai grijă mai ales la aceasta, să nu lenevești vreodată în chilia ta. Căci lenea este întâiul dascăl al oricărei răutăți și, atunci când prinde rădăcină în cineva, va avea trebuință de multă trudă ca să o dezrădăcineze.

În vreme ce săvârșești lucrul de mână ori ascultarea ta cu toată puterea pe care o ai, păstrează pe buze, în minte și în gând rugăciunea și preascumpa și de suflet, mântuitoarea tăcere; și, în același timp, ferește-te cât poți să privești în lături, căci aceasta răspândește mintea, amăgește simțirile și nu rareori îți împovărează și cugetul și sufletul.

Silește-te pe cât îți este cu putință să iei aminte la sine, să priveghezi cu trezvie la sufletul și simțirile tale, ca și la lucrul de mână sau ascultarea cu care te îndeletnicești.

Păzește-te ca nu cumva să te ispitești în vreun fel văzând ceva sau pe cineva, sau auzind ceva, ca nu cumva să judeci pe aproapele tău în ceva sau să te porți cu îndrăzneală față de el. Fugi de îndrăzneală ca de otravă, căci e cu totul vătămătoare omului și îl face să se trufească.

Fă totdeauna ceva ce ți se potrivește, sau ceea ce ai primit blagoslovenie să faci de obicei, sau ceea ce ți se cere; dar, îndeobște, nu cuteza a face nimic după capul tău, orice ar fi.

Ținând astfel pravila aceasta sau gătindu-te pentru ascultare, de săvârșești vreo ascultare și se întâmplă a fi cu tine un altul la aceeași ascultare, fă-i metanie cu smerenie și zi rugăciunea în șoaptă. După ce ai luat blagoslovenie, fă ascultarea cum s-a arătat mai sus, cu rugăciune, cu dragoste, cu sârguință și deplină trezvie. Fă-o nu ca înaintea oamenilor, ci desăvârșit, ca înaintea lui Dumnezeu și a îngerilor Săi; că nu pentru oameni lucrezi, ci pentru însuși Dumnezeu te nevoiești. Cugetă că tot cel ce face lucrul lui Dumnezeu fără de grijă este blestemat și vrea să placă oamenilor; ferește-te dar pe cât îți este cu putință de lipsa de grijă și de a plăcea oamenilor.

Despre rugăciunea în Biserică

Ia aminte, iubite frate, la sfatul acesta care slujește mântuirii sufletelor noastre: scoală-te negreșit la miezul nopții, înainte de slujba de dimineață, stai înaintea lui Dumnezeu și varsă înaintea Lui rugăciunea ta din toată inima o vreme, așa cum se va arăta mai jos.

Sosind ceasul slujbei de dimineață, scoală-te cu toată sârguință și către începutul dumnezeieștii slujbe a Bisericii grăbește; și ajungând la biserică pentru rugăciunea cea de obște, stai în locul potrivit, adună-ți toate puterile cugetului, în așa chip încât să nu visezi ori să rătăcești în toate părțile, urmând relelor însușiri și lucruri ce stârnesc patimile voastre.

Silește-te pe cât poți a pătrunde adânc cu inima citirile și cântările din biserică și a le încrusta pe ele pe tablele inimii.

Fii cu luare-aminte, fără trândăvie, nu slăvi cu trupul, nu te sprijini de perete ori de stâlpii din biserică; ci stai cu picioarele drepte și înfipite cu tărie în pământ, ține-ți mâinile împreunate, pleacă-ți capul spre pământ și mintea ți-o îndreaptă către lăcașurile cerești.

Ai grijă cât poți de mult să nu îndrăznești nu doar a vorbi despre ceva, ci chiar a fi cu ochii la cineva sau la ceva. Ia aminte la citirea și cântarea din biserică și te străduiește pe cât poți să nu-ți lași mintea să se lenevească.

Dacă ascultând cântarea și citirea din biserică nu le poți înțelege, atunci cu evlavie zi întru sine Rugăciunea Numelui lui Iisus astfel: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”. Silește-te a pune rugăciunea aceasta adânc în suflet și în -inima ta; spune-o cu mintea și cu gândul și n-o lăsa nici o clipă să plece de pe buzele tale; împreunează-o pe cât îți este cu putință cu răsuflarea, și cu toată puterea ta străduiește-te ca dimpreună să te silești către zdrobirea din toată inima, astfel încât cu lacrimi să te pocăiești de păcatele tale. De nu ai lacrimi, atunci să ai măcar zdrobire și tânguire a inimii. Bagă de seamă să nu stai la vreo slujbă bisericească fără aceasta.

Totodată, silește-te a păstra o adâncă liniște, astfel ca, în vremea cântării, citirii sau ascultării să ai minte nerăspândită, inimă neîndoielnică și gânduri curate; că prin aceasta poți sătura sufletul tău cu duhovniceasca hrană care este cuvântul lui Dumnezeu.

Și tot așa, *nu te înalța pe sine, ci fii smerit* (Luca 14, 11); *că Domnul mândrilor le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har* (Pilde 3,34).

Întipărește acestea în inima ta și în sufletul tău și priveghează cu luare aminte ca nu cumva să te înalți pe sine. Și de îți vin cumva din aceasta

lacrimi, silește-te ca ele să-ți fie spre sufletesc folos și să curățească păgânătatea și nedreptățile tale.

Rămâi întotdeauna întru această pocăință și înțelepciune a smereniei, rugându-te și așteptând harul lui Dumnezeu să-ți cerceteze de sus sufletul cu dumnezeiască luminare.

Rogu-te, iubitorule de virtute, primește toate graiurile acestea cu dragoste din inimă și așază-le temei virtuții tale. Că tot cel ce dorește a trăi cu evlavie și a plăcea lui Dumnezeu săvârșește tot lucrul lui Dumnezeu nu cu nebagare de seamă, ci cu sârguință și osârdie, ca să ajungă cât mai grabnic a se preschimba întru bărbat desăvârșit, la măsura vârstei plinirii lui Hristos.

În lăcașul lui Dumnezeu stând, închipuiește-ți că te afli chiar în ceruri, că stai înaintea lui Dumnezeu împreună cu puterile cele de sus și faci tot ceea ce fac și ele. Și închipuindu-te astfel, pune-ți legământ ca în nici un chip să nu ieși din biserică înainte de sfârșitul slujbei.

De vei sta astfel cu desăvârșită rânduială, așa cum s-a spus, iar din aceasta ostenești foarte tare ori ești istovit din pricina vreunui beteșug trupesc sau a vârstei înaintate, atunci așază-te oriunde este vreun loc în biserică, pentru a nu ispiti pe fratele tău.

Cercetează-te pe sine: de nu cumva osteneala ți se trage de la deznădejde sau neglijare, ori de nu cumva răspândirea minții și patimile trupesti te fac să-ți pierzi tăria și bărbăția. Cugetând astfel, învinuiește-te cu nerăbdare de neputință, de slăbiciune, de trândăvie și iarăși te rușinează înaintea lui Dumnezeu, a îngerilor Săi și a oamenilor, și cugetă întru sine că *cel ce va răbda până la urmă, acela se va mântui* (Marcu 13, 13).

Dacă stând în rugăciune ajungi cu totul neputincios a răbda vreo firească trebuință ori dacă te lovește vreo mare durere, învinuiește-te tot pe tine, așa cum s-a scris mai sus.

Iar de pleci din biserică cu vreo ascultare dată ție, chiar și atunci cugetă întru tine cu înjosire, că te-ai lipsit de împreună-șederea cu locuitorii cerului și de bucuria de a fi de față cu ei.

Dacă vei cugeta astfel, și sufletul tău îl vei învinovăți, și dacă până în sfârșit vei răbda, spori-vei din putere în putere și în chip nevăzut vei primi de la Dumnezeu sănătatea trupului și luminarea sufletului.

Despre zilnica curățire a cugetului

După masa de seară mergi la duhovnic. Pleacă-te lui ca lui Hristos însuși, cazi în genunchi și arată lui starea sufletului tău în vremea zilei ce a trecut, cercetându-te pentru toate cele ce ai fost îngăduitor cu tine împotriva conștiinței cugetului, sau pentru lucrurile cu care te-ai mândrit și ai căzut în slava deșartă, sau pentru cele cu care ai supărat pe cineva ori tu te-ai supărat pe aproapele tău, sau pentru care ai murmurat ori ai judecat pe aproapele tău. Caută să afli și să osândești chiar și cel mai subțire gând ce ți-a vătămat curăția cugetului. De nu poți ține minte totul, scrie pe hârtie ce trebuie să mărturisești. După o asemenea mărturisire curată și adevărată, primind dezlegare și iertare ca de la însuși Dumnezeu și sărutând icoana și Crucea, fă metanie până la pământ înaintea părintelui tău duhovnicesc și du-te în tăcere la chilie. Nu lăsa să-ți plece din gură numele Domnului Iisus și rugăciunea către El, străduiește-te mai ales în vremea când mergi să nu stai de vorbă cu nimeni despre nimic, ca nu cumva după mărturisire să aduci asupra sufletului și cugetului tău o altă năpastă, care va pricinui mari piedici rugăciunii tale de noapte, și ca să poți mai sigur a dobândi un consimțământ de pocăință în inimă și în suflet.

Despre nejudicarea aproapelui

Uneori este mai bine să cazi și să te ridici decât să judeci pe aproapele; că cel ce a păcătuit este tras către înjosirea de sine și căință, pe când cel ce

judcă pe cineva care a păcătuit se întărește întru amăgirea de sine și în mândrie. Pentru aceea, fiecare pe cât poate să se ferească a judeca.

Chiar și cel ce abia s-a născut și a viețuit o singură zi în lume, chiar și acela s-a împărtășit de păcat, după proorocia lui David că întru fărădelegi ne-am zămislit și în păcat ne-am născut din pântecul maicii noastre.

Ispitește-te pe tine și cugetul tău cu băgare de seamă, nu cumva ești vinovat, de nu pentru acest păcat, atunci pentru altul, de nu pentru unul mare, atunci pentru unul mai mic, de nu cu fapta, atunci cu cuvântul sau cu gândul. Cugetă neîncetat și la aceasta. Nimeni nu poate să se îndreptățească înaintea Domnului cu faptele sale și nimeni nu poate fi curat înaintea ziditorului său; toți suntem păcătoși, toți neputincioși, toți avem trebuință de ajutorul și mila lui Dumnezeu. Și fiindcă toți suntem zidiți de singurul Dumnezeu și El este Judecătorul tuturor, cum de cutezi să lua judecata Ziditorului asupra ta? Cum judeci pe fratele tău înainte de judecata lui Dumnezeu, înainte de venirea lui Hristos? Asemenea păcătos fiind și tu, cum de judeci pe fratele tău cel ce a păcătuit, ale cărui fapte nu le poți cunoaște cu adevărat, nici să vezi gândurile lui și zdrobirea inimii sale? Cum poți să judeci tu, câtă vreme nu poți nici să-i dai osânda veșnică pentru păcat, nici să-l ierți și să-l slobozești din chinurile veșnice?

Ține minte întotdeauna cuvintele Mântuitorului Hristos: *Nu judecați, ca să nu fiți judecați. Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați* (Matei 7, 1-2). Și cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *Și noi știm că judecata lui Dumnezeu este după adevăr, față de cei ce fac unele ca acestea. Și socotești tu, oare, omule, care judeci pe cei ce fac unele ca acestea, dar le faci și tu, că tu vei scăpa de judecata lui Dumnezeu?* (Rom. 2, 2-3).

Ia aminte, iubite frate, la această lucrare a Proniei lui Dumnezeu, săvârșită spre a ne face să fim cu băgare de seamă, ca să ne ferim în orice chip de judecare.

Era undeva un bărbat cu viață sfântă care, auzind de un frate ce căzuse într-un păcat greu, a oftat și a zis acestea: o, rău a făcut fratele! Și ce vedenie înfricoșată i-a fost să vadă pentru aceste vorbe? La porunca lui Dumnezeu, Sfântul înger i-a înfățișat celui ce judecase sufletul celui ce a păcătuit și i-a zis: vezi, cel pe care l-ai judecat a adormit, deci unde

poruncești ca să-1 pun, într-o împărăție sau la osândă? Starețul s-a minunat. Apoi iarăși îngerul a zis către stareț: De vreme ce tu ești judecător dreptilor și păcătoșilor, spune ce poruncești pentru acest smerit suflet? Oare îl vei milui pe el sau muncilor îl vei da? Zicând aceasta, s-a făcut nevăzut. Și așa de înfricoșat și de greu i-a fost aceluia sfânt bărbat într-o cugetul său încât s-a osândit să rămână toată viața într-o întristare și nemângâiată tânguire. Și a căzut cu fața la picioarele Sfântului înger, i-a cerut iertare și abia așa a luat iertăciune; iar mai apoi și-a petrecut viața plângând.

Să știi, păcătosule, că numai lui Dumnezeu îi este cu putință a îndreptăți sau a osândi zidirea Sa. El vede faptele și gândurile fiecăruia și judecă pe fiecare după puterea și cugetarea sa. Că într-un fel judecă pe domni și pe boieri și în alt fel îi judecă pe episcopi, preoți, egumeni, ieromonahi și monahi; și în alt fel pe oamenii de rând; în alt fel pe bătrân și în alt fel pe tânăr; în alt fel pe bolnav și în alt fel pe cel sănătos. Și de este așa, cine va putea să deslușească negrăitele judecăți ale lui Dumnezeu și să-1 osândească pe aproapele său? Numai Domnul, Cel ce a făcut toate și a așezat toate, Cel ce ispitește inimile și gândurile. Pentru aceea, cercetează cu luare aminte: nu este oare chiar patima ta ceea ce tu judeci a fi păcat la altul, ca și cum tu însuși ai fi fără de păcat și fără de vină?

Îl chinuiești pe aproapele tău pentru un păcat mic, fără a lua seama și a simți multele tale fărădelegi. Nu este oare înfricoșat lucru? Domnul și Ziditorul îndură atâta vreme nelegiuirile tale, iar tu osândești pe fratele tău pentru un păcat și nu cugeti că-L faci pe Domnul să lase răbdarea Sa față de tine și să te osândească pe vecie!

O, păcătosule! Oprește-te a mai judeca pe aproapele, chiar de l-ai vedea cu ochii tăi păcătuind. Silește-te cât poți să nu-ți judeci fratele; că este un Judecător al tuturor, Fiul lui Dumnezeu. Lasă povara aproapelui în seama Celui Atotputernic și îngrijește-te de povara păcatelor tale; că pentru tine vei da răspuns. Nu lepăda poruncile date ție de Dumnezeu, nu judeca și nu vei fi judecat. Îndreptățește pe aproapele tău și nu-1 judeca; să nu fii ca scâldătoarea ce acoperă și înlătură murdăria fiecăruia, dar rămâne ea însăși plină mereu de murdărie.

Străduiește-te a nu judeca, ci mai curând te roagă, plângi și te tânguiește pentru cel căzut și bucură-te pentru cel ce se ridică din cădere și se mântuiește, ca nu cumva și tu să te judeci cu înfricoșată judecată a Dreptului Judecător. Străduiește-te a dobândi îndreptățirea înaintea Atotputernicului, zicându-ți mereu aceste vorbe: Cine sunt eu ca să judec pe aproapele meu? Om păcătos și nelegiuit. Deci învinovățește-te pe tine, iar nu pe alții, după cuvântul care zice: *Fă tu însuși socoteala, ca să te dezvinovățești* (Isaia 43,26).

Despre cum să stai la trapeză

De ești în stare a te înfrâna astfel încât să iei hrană doar o dată pe zi, și aceasta după apusul soarelui, rânduiește-ți aceasta cu sfatul și blagoslovenia unui bătrân încercat și deosebit. Inșă cum să faci în privința acestui lucru, se spune în rândurile următoare.

Dar de nu ești în stare a mânca doar o singură dată, atunci, de îndată ce vine vremea mesei, intră în trapeză cu toți ceilalți. Nu te despărți de frați.

De va fi rândul tău să slujești la masă fraților, arată-te plin de cinstire, grijă și bucurie. Slujește-le din toată inima, așa cum îl slujești pe însuși Hristos și pe îngerii Săi, iar nu pe oameni.

Fii binevoitor și cu dragoste caldă către toți frații.

Veghează cu luare aminte ca nu cumva să se ridice împotriva ta gândul mândriei și al slavei deșarte, cum că, slujind fraților, faci totul cât se poate de bine.

Mândria se sălășluiește în om atunci când încă nu se cunoaște pe sine desăvârșit. Cunoaște-te deci și te păzește cu orice chip de mândrie și slavă deșartă, ca de o mare vătămare trupească.

De ți se face cinstea a șede la masă cu ceilalți, cugetă întru sineți: cine sunt eu, nevrednicul, care am intrat aici? Să fii cu frică și cu rușine înaintea lor, ca și cum ai șede dinaintea unor împărați și domni. Alege totdeauna pentru tine lucrurile cele mai proaste și, de este cu putință, locul cel mai de

pe urmă. Nu te uita împrejurul tău niciunde și nu fi curios. Nu te uita cum s-a sădit cineva ori cum mănâncă sau bea.

Să nu atingi ceva de pe masă înainte de blagoslovenia preotului ori a fratelui mai bătrân. Așteaptă până ce toți ceilalți încep a mânca sau a bea și atunci mănâncă și tu, cu mulțumire și în chip cuvios.

Caută cât poți să mănânci orice fel de mâncare, oricum ar fi - fie că este sau nu gustoasă, fie că se dă cuiva mai multă sau mai puțină; caută însă să ai mintea curată.

Nu lăsa să-ți iasă din minte rugăciunea către Domnul Iisus și amestec-o cu hrană de pe limba ta; adică să fie hrana din gura ta amestecată cu rugăciunea.

Ia bine aminte ca nu cumva să se atingă de buzele tale vreo cârtire sau pizmă, dimpreună cu gândul de a mânca mai mult din vreo mâncare mai gustoasă. Iar de se întâmplă să-ți vină un asemenea gând în minte, atunci lipsește-te cu totul de mâncarea cea gustoasă sau nu-ți îngădui să mănânci nimic în toată ziua aceea, ca mintea ta să nu mai cuteze a primi asemenea dorință a iubirii de plăceri.

Satură trupul tău cu hrană în așa chip încât să nu te simți plin ori îngreuiat, ci încă să ai puțină foame și sete. Hrănește-ți mai curând sufletul cu cele de Dumnezeu insuflate cuvinte și cu viețile Sfinților Părinți, ce se citesc în vremea mesei.

Caută cât poți mai mult să ții sufletul și trupul tău dimpreună într-o trezvie și grijă; hrănește cu hrană trupul tău, iar cugetul tău îl satură și îl împodobește cu cuvintele cele dumnezeiești.

Caută și vezi de ești vrednic a mânca pe săturate împreună cu cei cuvioși! S-ar fi convenit mai înainte de toate să te pocăiești și să ceri milostivire, primind desăvârșită iertare de la iubitorul de oameni Dumnezeu și așa ai fi putut cu vrednicie să mănânci pâine și să te desfătezi împreună cu sfinții părinți. Dar tu, cel ce nu ai arătat desăvârșită pocăință, cum de cutezi a te împărtăși și a te desfată cu bunătățile gătite celor dreți?

Cugetând neconținut astfel și osândindu-te, hotărăște singur cât trebuie să mănânci și să bei zi de zi ca să-ți plinești cele de trebuință firii. Ferește-te cât poți nu doar să mănânci peste măsură, ci chiar să nu mănânci destul ca

să te sature. Ține minte cele spuse mai înainte, că trebuie să mănânci și să bei doar atâta cât să rămâi încă puțin flămând și însetat.

Adu-ți aminte totodată și de Mântuitorul Hristos și cugetă așa: Cât de mult a suferit El pentru mine, păcătosul! A îndurat nu numai foame și sete, ci și mari chinuri și răstignire, și moarte pentru fărădelegea mea. Iar eu, cel fără de grijă și preaplin de păcate și de fărădelege, nu voiesc să îndur nici măcar pentru iertarea și mântuirea mea? Încearcă cât poți, că Dumnezeu te ajută să dobândești răbdare întru suferința lipsurilor și necazurilor; cere, bate, caută zi și noapte și vei dobândi ajutor și întărire de la Mântuitorul Hristos ca să înduri, de vei dori aceasta din toată inima și din sufletul tău.

Mâncând deci la masă cu o asemenea stare plăcută lui Dumnezeu, păzește-te să nu te legi de bucatele mai bune ori mai gustoase. Deci, de se arată ochilor tăi și minții tale vreo mâncare mai bună decât alta și îți vine gândul: las-o pe aceasta și te satură de hrana cea mai bună, atunci fă tot ce poți ca să-ți birui gândul și dorința. Osândește-te și cugetă că nu ești vrednic de acea hrană și băutură. Dă-o deci vecinului tău, dar tu nu mânca sau bea din ea; că gândul tău o dorește din pricina împătimirii. Ai grijă ca nu cumva prin mâncarea ta cea aleasă să fugă de la tine zdrobirea inimii. Că din pătimașa dorință de bucate și băuturi plăcute se naște cea rea și de suflet pierzătoare îmbuibare cu mâncare și băutură. Silește-te a te înfrâna puțin prin cumpătare, ferindu-te astfel de o mare legătură.

Fii cu luare aminte și la faptul că, de vei șede cu frații la masă și voiești a te înfrâna, iar frații încep a-ți da câte ceva de mâncare sau băutură, pleacă-te lor, nimic zicând. Dar de încep din nou să te silească să iei oarece, atunci pleacă-ți din nou capul și răspunde cu glas blând și liniștit: iartă-mă, dar m-am săturat de-acum. Ține minte că oriunde și la orice lucru trebuie să răspunzi fraților cu blândețe și liniștit.

Iar de va veni vreun frate sau închinător să te cerceteze pentru dragostea lui Dumnezeu sau cu vreo treabă înainte de Liturghie, să nu îndrăznești a mânca ori a bea cu ei. La fel să faci și de va veni cineva la tine după masa de prânz.

De ai tărie și te poți înfrâna, atunci înfrânează-te seara de la cină. Dar de voiești a merge la trapeză pentru cină doar ca să-ți ascunzi înfrânarea față de

frați, atunci du-te la trapeză și străduiește-te a sluji cu dragoste fraților în vreun anume fel, în loc de a cina. Iar de este de datoria ta, sau ai vreo altă pricină ce îți cere să șezi cu frații, atunci ia câte puțină mâncare nu prea des, astfel ca numai să pară că mănânci.

Bagă de seamă și cunoaște că patima își ia început mai ales din lipsa de înfrânare și din saturarea pântecelui. Acesta este lațul în care se prinde omul cel mai adesea și mai grabnic. La începutul patimii se arată sub chipul a ceva bun, plăcut și de dorit; dar are în sine ascuns veninul tuturor patimilor celor cumplite. Omul ce se molipsește de el va avea trebuință de multă trudă spre a-l scoate din sine.

Mulți suferă de lăcomie și cad în groapa iubirii de plăcere, încât duc o viață lumească, iar nu una monahicească, uitând de făgăduințele călugărești. Tot cel ce, intrând în monahism, începe a se mârni că nu se bucură de viața lumească cea plină de îmbelșugare este aproape de patimile cele pierzătoare.

Cunoaște că lipsa de cumpătare la hrană și la bucate alese este maica tuturor patimilor rele. Și astfel, dându-și seama că acest rău vătămător de suflet duce pe om la prăpastie, caută cât poți mai bine, iubite frate, să te păzești de el. Nu te sătura de mâncare și băutură, și nu da desfătare pântecelui tău, ca nu cumva să mori duhovnicește. Că de îți vei îngădui a te deprinde cu lăcomia, de multă trudă vei avea trebuință și de multă răbdare ca să te izbăvești de ea și să te întărești întru înfrânare.

După masă ridică-te împreună cu frații, dă mulțumită lui Dumnezeu. De este de față vreun preot sau mai-marele tău, primește blagoslovenia lui; iar de nu este de față vreunul dintre aceștia, atunci fa închinăciune fraților, mulțumește-le și cere iertăciune. Apoi du-te în liniște la chilie, închide ușa și, de vei putea, fa câteva metanii cu rugăciune și mulțumită, iar după aceea ia o carte, citește puțin și cugetă la cele ce ai citit.

Dacă ai făcut toate la masă așa cum s-a menționat mai sus, dacă ai mâncat și ai băut cu rugăciune, cu cumpătare și te-ai ridicat fără a fi cu totul sătul, atunci vei avea un somn scurt, dulce și sănătos și curând te vei trezi, căci îngerul tău păzitor te va trezi degrabă.

Cuviosul Ilarion, ucenicul stareșului Nazarie

Părintele Ilarion s-a născut într-o familie din clasa de mijloc din Sankt Petersburg și a venit la mănăstirea Valaam pe la vârsta de douăzeci de ani. Pe vremea aceea, Valaamul se afla într-o stare bună: tipicul de la Sarov, adus de sfântul său egumen, începea să dea roade. Pe multele ostroave, la fel ca la slăvitele sale începuturi din urmă cu o mie de ani, înfloreau din nou cele trei feluri de viață monahicească - cea chinovială în cetatea principală, cea sihăstrească în insulele mai îndepărtate și în peșteri, și cea schivnicească cu doi sau trei monahi trăind în ascultare unul cu altul. Stareșul Nazarie era un foarte încercat îndrumător duhovnicesc, insuflând tinerilor începători dorința de a îmbrățișa întreaga viețuire întru trezvie. Unul dintre acești nevoitori a

fost Varlaam, viitorul egumen, care mai apoi a plecat la Optina și prieten al Sfântului Gherman cel ajuns în Alaska, care de asemenea s-a nevoit singur în pustie la câteva mile depărtare și care venise de la Sarov să se alăture iubitului său stareț Nazarie.

Curând, starețul Nazarie a văzut că Ilarion are stofa de călugăr și, după ce Sfântul Gherman cu ceilalți părinți au plecat în America în misiune, l-a făcut ucenicul său de chilie. Ilarion a devenit și secretarul egumenului, scriindu-i el totul, întrucât părintele Nazarie nu știa ce scrie. Când părintele Nazarie s-a retras din slujba de egumen și, căutând liniștea, s-a așezat într-o chilie retrasă în pădure, departe de mănăstire, Ilarion i s-a alăturat.

În anul 1804, părintele Nazarie a hotărât să se întoarcă la Sarov, luându-l cu el și pe Ilarion. Vrednică de însemnare a fost călătoria acelor călugări, descrisă așa de grăitor de Ilarion în *Viața noului întemeietor al Valaamului, Nazarie*. Nici unul dintre ei nu a mai revăzut Valaamul. La Sarov, ei s-au așezat într-o chilie din adâncul pădurii, lângă râul Sarovka, urmându-și viața în liniște. Atunci, credinciosul slujitor de chilie a pus pe hârtie însuflețitoarele învățături despre viața monahală ale bătrânului său îndrumător, ca și întâmplările mai însemnate petrecute în lunga sa viață. De pildă, el descrie felul cum bătrânul obișnuia să-și petreacă nopțile hoinărind de unul singur în codrii deși ai Sarovului și întorcându-se în zori, întâlnind adesea urși. Cum ar fi putut să cunoască părintele Ilarion nevoințele singuratice ale starețului Nazarie, de nu le-ar fi fost el însuși martor și nu ar fi fost în același duh?

În acea vreme, Sarovul era împodobit cu mari nevoitori; pe lângă mai marii purtători de Duh, erau pustnici ce viețuiau pe același râu Sarov - Dositei, Alexandru, rătăcitorul Marcu cel nebun pentru Hristos și, firește, Sfântul Serafim, care se sfătuia cu starețul Nazarie în ce privește meșteșugul pustniciei și al vieții duhovnicești. După adormirea starețului Nazarie, Ilarion a rămas prieten apropiat al Sfântului Serafim până la sfârșitul vieții acestuia. Sfântul Serafim trimitea pe toți să se mărturisească la părintele Ilarion și i-a încredințat tunderea în monahism a maicilor sale de la Diveevo.

Din scrisorile sale din 1828 se vede că starețul Ilarion, ca urmare a unor învinuiri mincinoase, a fost silit să părăsească Sarovul pentru o vreme de canonisire, întemnițat în mănăstirea Sfânta Treime din Kozlov. E limpede că

vrăjmașul s-a răzbunat pe el pentru ajutorul dat Sfântului Serafim, care era neconținut defăimat și prigonit, dar pe care Ilarion îl cinstea fără frică față de toți.

După moartea starețului Nazarie, părintele Ilarion s-a mutat în mănăstirea propriu-zisă și cât a mai trăit a fost cel dintâi duhovnic al călugărilor și închinătorilor. Văzând marea trebuință de învățături duhovnicești, asemenea celor însemnate de el din gura starețului Nazarie, a alcătuit din ele o întreagă carte - *Povețele starețului Nazarie*, pe care le-a răspândit cât a putut de mult, și a alcătuit chiar un mic volum cu propriile începuturi, versiunea lărgită a *Arătărilor starețului Nazarie*, dându-i numele de *Scurtă scară duhovnicească*. Puținele scrisori rămase de la el dovedesc în chip minunat smerita și blânda sa stare duhovnicească. Se pare că tot el a fost mai marele „scriptoriumului” monahal, unde călugării nu numai că adunau și copiau cu acribie scrierile părinților din vechime, ci și păstrau pentru posteritate viețile și scrierile povățuitorilor lor monahi contemporani, precum Fericitul Teodor de Sanaxar, Teofan de la Solovki, părinții de la Sarov și alții. Ele s-au publicat la scurt timp după moartea sa (1849), datorită lui Ioan Kireievski și stareților de la Optina, răspândindu-se peste tot și fiind mult prețuite de călugării ruși iubitori de pustie. Unul dintre egumenii de la Sarov era frate după trup cu întemeietorii Optinei, Moise și Antonie, care și ei erau apropiați de Sarov. Primul și-a început viața monahală acolo și a fost călăuzit în îndeletnicirea cu Rugăciunea lui Iisus de însuși Sfântul Serafim. Celălalt, la Optina, era în strânsă legătură cu Varlaam, fostul egumen al mănăstirii Valaam și ucenic al Cuviosului Nazarie.

Iată câteva din scrisorile părintelui Ilarion, ce scot în evidență anumite trăsături ale firii sale:

23 ianuarie 1839

Din suflet îți mulțumesc, dragă frate, părinte Andrei, pentru scrisoarea dumitale.

Lucrarea Domnului și rugăciunile Preacuviosului Serghie te-au ajutat să rămâi la Javră. Pentru cel care se îngrijește de mântuirea sufletului său cu trezvie, orice loc îi este spre sfințire. „Nu locul îl sfințește pe om, ci firea și

lucrarea lui de strădanie în a deveni bineplăcut lui Dumnezeu". Așadar trăiește, frate, și te mântuiește și roagă-te pentru mine, nevrednicul. Deși eu trăiesc în renumita mănăstire Sarov, sunt totuși un păcătos, căci nu locul te mântuiește. Că doar și Iuda a fost în preajma Mântuitorului Hristos și nu s-a mântuit. Peste tot, frate, trebuie să ai trezvie și cunoaștere de sine. Iartă-mă, frate! Eu, cel mai păcătos rob, Ilarion, mă închin cu plecăciune înaintea ta.

21 mai 1828

Preacuvioase părinte O... C..., Dragă frate întru Hristos Domnul,

Îți mulțumesc din suflet pentru bucuria pe care mi-ai oferit-o, primind scrisoarea dumată.

Prin această scrisoare mă sfătuiți să nu deznădăjduiesc, dar pururi să mă bucur. Asta și fac. Deși nu sunt nici postitor, nici rugător și nici pustnic, dimpotrivă, beau, mănânc cu toți, vorbesc, dar toate le fac după Cuvântul Domnului. În toate încercările vieții, oftând spun din inimă: „Slavă Domnului în toate!”

Eu acum văd și înțeleg îndeajuns că însuși Iisus m-a îndemnat să merg pe acest drum în viața mea pământească și m-a pregătit să duc cu drag crucea dată mie și cu ajutorul Lui nu-mi este greu să suport, pentru că îmi este spre folos veșnic. Eu L-am rugat pe Dumnezeu să mă îndrepte de la drumul greșit. Și Dumnezeu m-a oprit, fapt pentru care întotdeauna Îi mulțumesc. Părintele Arhimandrit H... a fost aici la mănăstirea Sfânta Treime și m-a întărit cu multe cuvinte folositoare și chiar m-a onorat de a sluji împreună cu sfinția sa.

El a luat „hotărârea” mea și mi-a promis să mă ajute. Eu adesea îi povățuiesc pe unii frați, iar acum a venit și rândul meu să respect povața: „Este mare lucru să nu te întristezi când ești năpăstuit, dar din adâncul sufletului să mulțumești lui Dumnezeu nu numai când ești în bunăstare, ci și atunci când ești nefericit”.

Nimic n-ar trebui să tulbure liniștea sufletului, dar, totuși, când ești năpăstuit, suferi.

Dar ce poate fi mai mulțumitor decât să-ți duci jugul cu drag, fără a cârti?

Nu este nimic mai milostiv decât să uiți toate supărările ce ți s-au pricinuit. Cu această cugetare mă întăresc și îmi spun: „Rabdă, păcătosule, suferă, și în supărare laudă-L pe Dumnezeu”. Căci fără trudă, nu primești odihnă, fără luptă, nu câștigi. Iar învingătorului, spune Domnul Hristos, îi va fi dat să guste din pomul vieții, ce se află în mijlocul Raiului lui Dumnezeu. „ Cel ce va birui va moșteni acestea și-i voi fi lui Dumnezeu și el îmi va fi Mie fiu ” (Apocalipsa 21, 7).

Așadar, dragă frate, să-ți ajute Dumnezeu să învingi, iar pe mine, învinsul păcătos, te rog să mă pomenești în rugăciunile dumitale.

Rămân în nădejdea dragostei și strădaniei cuvioșiei tale, eu, nevrednicul ieromonah Ilarion al Sarovului. Mă închin cu metanie în fața domniei tale.

După tristețe urmează bucurie, iar vinovăția atrage asupra sa pedeapsă.

16 noiembrie 1837

Preacinstite și preacuvioase părinte ieromonah A..., Iubite frate întru Hristos, binecuvântează!

De mult timp am dorit să-ți scriu, dar am amânat din cauza unor obstacole.

Dar astăzi am primit scrisoarea dumitale și iată, îți răspund.

Sfânta Biserică suferă pentru mari păcate, fiind pedepsiți în mod evident cei păcătoși.

Sfânta Taină a Spovedaniei este tainică. Noi ne căim pentru păcatele noastre lui Dumnezeu înaintea părintelui duhovnic, căruia îi este dată puterea de a lega și a dezlega pe păcătos.

Dar bine este să fii fiul unui duhovnic iscusit și înțelept, nu al unuia care se ține de „ Molitfelnic ” ca orbul de cârjă. Așa că, dragă frate, nu deznădăjdui în căderea și tristețea în care te afli și nu te mâhni, că dușmanul, deși te-a

rănit mult, nu ți-a tăiat capul. Nu deznădăjdui, frate, slujește, și cu binecuvântare îndeplinește-ți funcția ce ți-a fost încredințată. Fii sârguincios și sever, în același timp fii și milos și blând.

De timpuriu ai ajuns în funcție de conducere, unde trebuie să ai inimă de diamant ca să rezisti. Dar nu singur ți-ai ales-o, ci de însuși Dumnezeu și de superiorii dumitale ai fost căutat și numit. Eu îți voi spune să nu fii trist, dar străduiește-te să-ți ispășești păcatele, nu să le înmulțești. Și după îndrumarea duhovnicului, slujește cu smerenie și îți va fi spre mântuire. Să ceri, dacă se poate, superiorilor dumitale să te elibereze din funcția de conducere, din cauza neputinței. Că este mai ușor să fii condus decât să conduci. Dar, precum păcatele mici întind calea spre păcate mari, întărește-te, teme-te, deșteaptă-te, ca dușmanul neamului omenesc să nu te doboare în groapa pe care el deja o sapă.

Fii cu luare aminte la faptele dumitale și cu ajutorul lui Dumnezeu vei avea sorți de izbândă.

Vă doresc sănătate, bunăstare și să vă dea Dumnezeu ajutor, har și multă milă.

Rămân în nădejdea dragostei și strădaniei dumitale că mă vei pomeni în rugăciunile cuvioșiei tale pe mine, păcătosul și nevrednicul Ilarion al Sarovului.

Îmi închin trupul meu păcătos înaintea dumitale, dragă frate întru Hristos.

21 februarie 1838, Sarov

Preacinstite și preacuvioase M., Părinte D.,

Îți mulțumesc din suflet, dragă frate, pentru scrisoarea dumitale, despre care am vorbit și cu starețul Alexandru.

Ne-am bucurat că ești sănătos, dar ne-a uimit și profund ne-am întristat când am aflat cu câtă neplăcere ai primit confirmarea nevinovăției dumitale. Dar Proorocul scrie: „Această lucrare m-aponegrit înaintea Domnului”, însă

este, de asemenea, scris: „Preaînțeleptului îi este indiferent chiar dacă este străjuit, deși îl doare, dar în schimb pentru toate va fi răsplătit de Bunul Dumnezeu ”.

De aceea îți doresc, frate, să ai binecuvântarea Domnului în toate faptele bune. Iar postul ce începe să-ți fie spre mântuirea sufletului, să-l sfârșești sănătos, ca să te poți închina cu râvnă Domnului Hristos în ziua învierii.

Rămân duhovnicul dumitale, același Ilarion al Sarovului.

Ne închinăm împreună cu starețul Alexandru și te rugăm să ne pomenești în rugăciunile dumitale.

„Să începem nevicios postul, prin care dobândim mântuirea sufletului. Să lucrăm Domnului cu frică, să ne ungem capetele cu mir binefăcător și să ne spălăm fețele cu apă curată. ” Amin.

Iartă-mă, frate, nu ne vom vedea curând.

30 iunie 1838

Dragă frate și părinte D.,

Te felicit o dată cu mutarea domniei tale de la mănăstirea Sarov la mănăstirea Tolfev. Să te ajute Dumnezeu ca la noul loc să avansezi în cunoașterea Domnului Hristos și să te înnoiești cu alte fapte mântuitoare. Să te întărești în credință și să-I slujești lui Dumnezeu în cucernicie și dreptate. Că este scris: „Inalță-te, omule, și înlocuiește vechiul cu nou... ”. „Căci și copacul răsădit este fragil și cere apă, precum și întăritura cere legătură”. Apa simbolizează lacrimile. Dar cine nu le are, acela trebuie să ofteze cât mai des. Întăritura simbolizează bătrânii iscușiți, iar legătura este cuvântul sfânt al lui Dumnezeu.

„Fericit bărbatul care în Legea Domnului va cugeta ziua și noaptea. Mai bună este mie întotdeauna Legea buzelor tale decât miile de aur și argint. Cercetați scrierile, că în ele este viața veșnică. ” Aceasta îți doresc stăruitor.

Rămân cu nădejdea dragostei și strădaniei rugăciunilor dumitale, ieromonahul Ilarion al Sarovului.

Mă închin dumitale eu, nevrednicul, și îți trimit binecuvântarea mea, iar pentru scrisoare îți mulțumesc respectuos.

„Părintele Dorotei scrie: «Că nici o virtute nu este mai presus decât virtutea smereniei». Precum nu poți construi o corabie fără cuie, tot așa nici fără de smerenie înțeleaptă nu poți să te mântuiești.

Sfântul Duh Se sălășluiește acolo unde este smerenie, înțelepciune, dragoste și blândețe, scrie Preacuviosul Macarie. Acestea și altele sunt Poruncile Domnului. "

Iartă-mă, frate!

17 septembrie 1840, Sarov

Dragă frate, părinte D.,

Cred că ai primit scrisoarea mea în care te-am înștiințat despre starețul Alexandru. Iar acum îți spun că, după multă suferință din cauza unei boli, el a murit în noaptea de 5 august, mutându-se din biserica luptătoare în cea triumfătoare, unde va sălășlui veșnic cu Domnul Hristos. După el a plecat la cele veșnice, pe data de 16 august, părintele Ilarie.

Dumnezeu să-i ierte!

Veșnica lor pomenire. Și odihnă împreună cu toți sfinții. Iar nouă, frate, să ne dăruiască Dumnezeu zile îndelungate ca să-I slujim cu evlavie.

Îți voi fi mereu recunoscător pentru Sfintele icoane ce mi le-ai trimis.

Dragă frate, și în continuare rămân cu nădejdea dragostei și strădaniei rugăciunilor dumitale, eu, nevrednicul călugăr Ilarion al Sarovului.

Mă închin în fața dumitale cu umilință și smerenie.

Din învățăturile părintelui duhovnicesc Ilarion

Despre rugăciune
Despre osândirea de sine
Despre cunoașterea de sine
Despre blândețe
Despre smerenie
Despre ascultare
Despre cugetul curat
Despre tăcere
Despre voie
Despre iertare
Despre răbdare

Despre rugăciune

Cea dintâi și începutul tuturor virtuților e rugăciunea, despre care Apostolul a zis: *Neîncetat vă rugați* (1 Tes. 5, 17). Adică cheamă totdeauna Numele lui Dumnezeu, fie că vorbești, că șezi, că umbli, că lucrezi, că mănânci sau faci orice altceva. În orice vreme și în orice loc se cuvine să chemi Numele lui Dumnezeu; că întru acest chip ispita vrăjmașului este nimicită, scrie Hrisostom. „Bate pe vrăjmași”, zice Ioan al Scării, „cu Numele lui Hristos”, că nu vei găsi altă armă mai tare în cer sau pe pământ.

Rugăciunea e alungarea întristării și deznădejdiei, înflorirea blândeții și nemânierii, arătarea bucuriei și mulțumirii, dobândirea și înmulțirea a nenumărate bunătăți.

Nădăjduiesc să sporești în virtuți și aceasta se va întâmpla mai ales de vei trăi cu luare-aminte și nu vei lăsa Rugăciunea lui Iisus. Că aceasta este cea dintâi și începutul tuturor virtuților. Nimic nu te păzește așa de mult de intrarea vicleanului demon decât rugăciunea (rugăciunea minții) și fierbinte rugăciune stăruitoare.

Lumina casei vine de la făclia aprinsă, dar lumina minții este rugăciunea. Orice ispită sau tulburare de la vrăjmașul e mistuită de rugăciune. Din rugăciune se naște frica lui Dumnezeu, și ea, potrivit Scripturii, *este începutul înțelepciunii* (Pilde 9, 10). Având această frică, Proorocul a strigat: *Mai înainte am văzut pe Domnul (cu ochii minții) înaintea mea pururea, căci de-a dreapta mea este, ca să nu mă clatin* (Ps. 15, 8). Apoi, spunând folosul din aceasta, zice în chip de laudă: *Fericit bărbatul care se teme de Domnul, întru poruncile Lui va voi foarte* (Ps. 111, 1); *mântuirea Lui este aproape de cei ce se tem de Dânsul* (Ps. 84, 10). Frica Domnului este tatăl luării aminte (la rugăciunea minții în inimă, iar luarea aminte este maica odihnei lăuntrice). Cei ce iau aminte la mântuirea lor (adică lucrătorii rugăciunii) nu iau aminte la lipsurile aproapelui. Aceștia sunt cei ce sporesc.

Cât despre tăcere s-a spus: „O, tăcere, carul ce duce la ceruri!”. Începutul curățirii sufletului este tăcerea întru Domnul (lucrarea cu mintea a Rugăciunii lui Iisus). Urechile celui tăcut (adică ale celui ce se roagă cu mintea) aud lucruri minunate.

Despre osândirea de sine

Învață osândirea de sine, adică să te învinovățești în cugetul tău pe tine, iar nu pe alții, și să te numești singur nevrednic, delăsător, leneș și fără purtare de grijă.

Cel ce are osândire de sine are odihnă, scrie Avva Dorotei, și niciodată nu se tulbură, dacă unuia ca acesta i se întâmplă vreo boală, batjocuri,

prigoane și orice alte necazuri de acest fel, el le pune pe seama păcatelor sale și mulțumește lui Dumnezeu. Dacă unul ca aceste e pedepsit ori muștrat de mai marele său, el primește totul ca pe ceva ce îi este spre bine și socotește totul ca fiind de la Dumnezeu.

Mândria ajunge a se sălășlui în om atunci când încă nu se cunoaște pe sine desăvârșit; deci cunoaște-te și fugi cât poți de mândrie și de slava deșartă ca de o mare vătămare sufletească. Însă nu le poți goni de la tine cu nimic altceva decât cu neîncetată osândire de sine și cu înjosirea de sine.

Despre cunoașterea de sine

Cunoașterea de sine înseamnă a te socoti nevrednic de orice sarcini mai înalte. A te cunoaște înseamnă a te socoti adormit, delăsător, leneș, neputincios și așa mai departe; aceasta înseamnă să nu iei aminte la păcatele altora, ci să te uiți la ale tale și pururea să te căiești pentru ele, adică să ai dreaptă socoteală în privința ta și să te judeci pe tine, afară de cele ce țin de datoria ta. *Pe voi înșivă, ispitiți, de sunteți întru credință*, scrie Apostolul.

Despre blândețe

Despre cereștile virtuți ale blândeții și smereniei, Domnul însuși ne învață zicând: *Învățați de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29). Nu de la îngeri vă învățați, nici de la oameni, ci de la Mine, zice El, adică de la înțelepciunea cea mai înaltă.

Blândețea din afară se arată astfel: umbletul să vă fie blând, blândă și șederea, blânde privirile, blânde și cuvintele; să aveți toate acestea, căci prin ele se arată creștinul. Veșmântul omului, râsul și umbletul lui vorbesc despre el.

Blândețea sufletului, după omul cel lăuntric, este înfrânarea mâniei, îmblânzirea iușimii și a nu căuta răzbunare când îl supără cineva, chiar dacă are putință, și să primească batjocurile fără a batjocori la rândul său.

Blândețea înseamnă a nu vătăma pe cineva nici cu cuvântul, nici cu fapta, nici cu porunca, ci a câștiga inima fiecăruia prin puterea ta, după cuvântul Domnului: *îmi îndrept privirea Mea spre cei smeriți, cu duhul umilit și care tremură la cuvântul meu* (Isaia 66, 2). Iar cuvântul proorocesc zice: *îndrepta-va Domnul pre cei blânzi la judecată, învăța-vapre cei blânzi căile Sale* (Ps. 24, 10).

Că binevoiește Domnul întru norodul Său și va înălța pre cei blânzi întru mântuire (Ps. 149, 4). *Dar cei blânzi vor moșteni pământul și se vor desfăta întru mulțimea păcii* (Ps. 36, 11).

Iar despre omul ce primește odihnă și pace prin blândețe, scrie Hrisostom: „Nu e nimic mai tare ca blândețea, nimic mai puternic; ea ține sufletul nostru întru neconținută liniște și se străduiește a-l duce spre un liman, și ne este pricină a toată mulțumirea; și nimic nu poate da sufletului odihnă și mai mare liniște ca blândețea și smerenia. Ea îi este mai de cinste decât toate cununile celui ce a dobândit aceste virtuți; este mai de folos decât orice dregătorie și slavă.

Sufletul drept - zice Sfântul Ioan Scărarul - este împreună locuitor cu smerenia, iar sufletul cel rău este robul vicleniei. Sufletele blânzilor sunt pline de cunoștință, dar înțelegerea unui suflet plin de mânie e acoperită de bezna necunoștinței.

Sufletul blând primește vorbele înțelepciunii: *Că mulți oameni mari și slăviți sunt, dar tainele se descopăr celor smeriți. Că mare este puterea Domnului...* (Sirah 3, 19).

Cel ce urăște pe cei ce îl mahnesc urăște blândețea, iar cel ce fuge de cei ce îl mahnesc fuge și de odihna ce este în Hristos, după cuvântul Avvei Dorotei.

Dumnezeu Se odihnește în inimile blânde, dar sufletul neliniștit este sălaș diavolului. Sufletul blând este scaunul sărăciei cu duhul, iar mintea mânioasă este roaba vicleniei.

Despre smerenie

Străduiește-te mai presus de toate a dobândi smerenia. Smerenia înseamnă să-și cunoască omul cu adevărat nimicnicia sa și să se disprețuiască pe sine. Cel ce, cunoscându-și neputința, păcătoșenia și nevrednicia, nu se înalță nicidecum cu cugetul, ci se socotește a fi mai rău decât toți, a fi cel mai păcătos, cel mai de pe urmă dintre toți și dedesubtul tuturor, acela este smerit.

Cel smerit, de are vreo virtute, nu o pune pe seama puterii sale, ci în seama ajutorului lui Dumnezeu, după cuvântul lui Iisus Hristos, Care a zis: *Așa și voi, când veți face toate cele ce s-au poruncit vouă, ziceți că robi netrebniți suntem* (Luca 17, 10). *Fără Mine, zice Domnul, nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5).

Smerenia înseamnă a te cunoaște pe tine ca fiind nimic. Cel mai bun ajutor pentru ocolirea ispitelor este blândețea și sărăcia cu duhul și neconținută priveghere a minții.

Mare este înălțimea smereniei, după cuvântul Sfântului Macarie, și mare e înălțarea și cinstirea sărăciei cu duhul. Nu este altul mai înalt decât omul smerit, nici vreun altul nu e slăvit decât cel sărac întru viața cea veșnică, decât cea a smereniei, după cum mărturisește Adevărul.

Unde nu este lumină, totul e acoperit de întuneric; iar unde nu este smerenie, toate lucrurile noastre sunt urâciune înaintea lui Dumnezeu, zice Sfântul Ioan al Scării.

Dumnezeu Se bucură întru cel smerit, iar de cel mândru Se îndepărtează; unde este smerenie, strălucește slava lui Dumnezeu.

Mândria este vrăjmașa lui Hristos, iar smerenia este plăcută Lui, după cum spune Sfântul Dimitrie al Rostovului.

Chiar de va fi săvârșit cineva nenumărate fapte bune și va fi împlinit toate virtuțile, dacă are părere de sine, este cel mai sărac și mai nenorocit dintre toți, cum zice Hrisostom.

Adevărata bogăție a omului în viața aceasta, după Sfântul Ambrozie, este smerenia, nu înălțarea.

Nimic nu zdrobește așa de tare inima și nu smerește sufletul decât a te însingura în cugetul tău și a rămâne tăcut față de oricine. Smerenia este temelia creștinătății.

De vei începe a te păzi cu grijă după povața aceasta, pizmașul diavol nu va suferi și fie va ridica împotriva ta o încercare de la cea mai mare ispită, spre a-ți pune la încercare smerenia și tăria, fie va întrarma împotriva ta pe cei fățarnici și care viețuiesc întru delăsare; și ei vor începe a te învinovăți, a te batjocori, și poate chiar a te lovi, a te disprețui și a te urî, pricinuindu-ți multe supărări. Ci întru aceasta lipește-te și mai mult de tăcere și de smerenie. Ține neîncetat rugăciunea către Domnul Iisus pe buzele tale și în adâncul inimii tale, ca să nu cârtești împotriva lor, nici să te mântuiești câtuși de puțin. Primește toate cu mulțumire, cugetând întru sine: „Cum pot eu, ticălosul, să mă mânie pe fratele meu pentru nimic?”. Și, în același timp, adu-ți aminte neîncetat de păcatele tale, că și tu, chiar de nu ai lovit pe aproapele, atunci l-ai osândit sau l-ai vorbit de rău, l-ai batjocorit și l-ai vătămat cu defăimare, și supărare făcând aproapelui tău, te-ai ridicat împotriva Mântuitorului Hristos și L-ai rănit.

Așadar, să te recunoști din tot sufletul a fi vrednic de a suferi și mai mult decât înduri acum. Adu-ți aminte cuvintele spuse de Mântuitorul Hristos despre facerea de bine către aproapele tău, cuvinte ce sunt adevărate și pentru orice cuvânt de ocară sau faptă vătămătoare împotriva aproapelui: „Orice faci aproapelui tău, zice El, Mie îmi faci”. Adu-ți aminte și de suferințele Lui cele până la moarte, de nespusa Lui bunătate și de dragostea Lui către noi, dragoste ce îndură nedreptățile noastre și socotește cât de ușor îți este să rabzi pentru El micile supărări, și aceasta cu neîndoielnicul Lui ajutor, dacă îl dorești cu adevărat.

De vei cugeta cu dreptate întru acest chip și cu dragoste vei îndura ispitele, vei dobândi curând ajutor și mângâiere de la Mântuitorul Hristos.

Despre ascultare

Străduiește-te a trece prin sfânta ascultare cu sârguință, fără să te plângi, lepădând voia. Străduiește-te a-ți împlini îndatoririle cu băgare de seamă și cu dreaptă socoteală, ca și cum ți-ar fi rânduite de însuși Domnul, având pe egumen ca pe însuși Dumnezeu, iar pe frați, ca pe îngerii lui Dumnezeu. Cel ce se supune capului, adică egumenului, se aseamănă îngerilor, iar cel ce se împotrivește

acestora face loc diavolului în inima sa. Doamne miluiește! Înfricoșat este cuvântul acesta scris de Sfântul Efrem Șirul.

Mântuitorul Hristos ne-a dat pildă pe Sine însuși. El S-a smerit pe Sine și a fost ascultător până la moarte. Ocărându-se, împotriva nu a ocărât; pătimind, nu a îngrozit. Dar cel ce răspunde înapoi este sabia cu două ascuțisuri, cu unul se taie pe sine și cu celălalt pe aproapele său.

Fii binevoitor și cu dragoste caldă către toți frații. Să ai inima, ochii și chipul voioase, pline de duhovnicească cinstire; lipește-ți cu tărie sufletul de întreaga frăție și slujește tuturor cu inimă deschisă, fără nici o fățarnicie. Nu îți îngădui să gândești că pentru aceasta vei primi vreo laudă de la cineva; ci închipuiește-ți că slujești lui Dumnezeu și îngerilor Săi, de a căror slujire ești cu totul nevrednic. Dar slavă lui Dumnezeu că te-a învrednicit Domnul de această slujire!

Veghează cu luare-aminte ca nu cumva să se ridice împotriva ta gândul mândriei și al slavei deșarte, cum că slujind fraților faci totul cât se poate de bine. Caută cât poți să nu îngădui să lucreze în tine nefolositorul, răul și de suflet pierzătorul gând al slavei omului, încât uneori nici nu bagi de seamă cum gândurile acestea ale tale se trufesc și-ți gătesc căderea.

Fă întotdeauna ceea ce ți se poruncește să faci sau ceea ce ai primit blagoslovenie să faci de obicei sau ceea ce ți se cere; dar îndeobște să nu cutezi a face nimic de la sine, orice ar fi. La lucrul de mână ori la ascultare păstrează cât poți pe buze, în minte și în gând rugăciunea și prea scumpa și de suflet mântuitoarea tăcere. Tot așa, străduiește-te să iei aminte la tine, să rămâi priveghind cu băgare de seamă la sufletul și simțirile tale, oricare ar fi lucrul mâinii sau ascultarea cu care te îndeletnicești. De se întâmplă a fi cu tine un altul la aceeași ascultare, fă-i metanie cu smerenie și zi rugăciunea în șoaptă. După ce ai luat blagoslovenie, lucrează cum s-a arătat mai sus, eu rugăciune, cu dragoste, cu sârguință și deplină trezvie.

Lucrează nu ca înaintea oamenilor, ci desăvârșit, ca înainte lui Dumnezeu și a îngerilor Săi; că nu pentru oameni lucrezi, ci pentru însuși Dumnezeu te nevoiești. Ține minte că tot cel ce face lucrul lui Dumnezeu fără de grijă este blestemat și vrea să placă oamenilor; ferește-te dar, pe cât îți este cu putință, de lipsa de grijă și de a vrea să placi oamenilor.

Despre cugetul curat

Să ai cugetul curat și deschis, cum zice Apostolul: *Și întru aceasta și eu mă străduiesc să am totdeauna înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor un cuget neîntinat* (Fapte 24, 16).

Căci încredințați suntem că avem un cuget bun, dorind ca întru toate cu cinste să trăim (Evr. 13, 18). Că așa cum este cu neputință să cadă ploaie fără nori, tot așa fără un cuget bun e cu neputință să fii plăcut Domnului. Pentru aceea, noi descoperim părintelui nostru nu numai ceea ce spunem, ci și ceea ce gândim; că ceea ce se arată lumină este, iar ce nu se arată este întuneric. Și va veni vremea când ne vom judeca nu după cartea cunoașterii și înțelegerii, ci după cartea cugetului.

Îmi pare că uneori este mai bine să cazi și să te ridici, decât să judeci pe aproapele; că cel ce a păcătuit este tras către înjosirea de sine și căință, pe când cel ce judecă pe cineva care a păcătuit se întărește întru amăgirea de sine și în mândrie. Pentru aceea, fiecare pe cât poate să se ferească a judeca.

Cercetează-te, frate, cu grijă pe tine și cugetul tău, de nu cumva ai vreun păcat, de nu într-un lucru, atunci în vreun altul, de nu întru ceva mare, atunci întru ceva mic; și nu cumva să fi greșit, de nu cu fapta, atunci cu cuvântul sau cu gândul.

Cât despre fratele tău cel păcătos, tu nu vezi gândurile lui, nici zdrobirea inimii sale, deci cum poți să-1 judeci? Cred că uneori este mai bine să cazi și să te ridici decât să judeci pe aproapele; pentru că cel ce judecă pe cineva care a păcătuit se întărește întru amăgirea de sine și în mândrie.

Când ai păcătuit în ceasurile zilei, trebuie să te mărturisești îndată dacă ai prilejul. După masa de seară să mergi la duhovnic, să te pleci lui ca lui Hristos însuși, arată-i starea sufletului tău în vremea zilei ce a trecut, ispitindu-te pentru toate cele ce ai făcut cu fapta, ori ai gândit rău, ori ai zis, ori ai fost îngăduitor cu tine împotriva cugetului, sau pentru lucrurile cu care te-ai mândrit și ai căzut în slava deșartă, sau dacă ai supărat pe cineva ori tu te-ai supărat pe aproapele tău, sau ai pârât, sau ai judecat pe aproapele tău. Caută să afli și să învinuiești chiar și cel mai subțire gând ce ți-a vătămat

curăția cugetului. De nu poți ține minte totul, scrie pe hârtie ce trebuie să mărturisești.

După o asemenea mărturisire curată și adevărată, primind dezlegare și iertare ca de la însuși Dumnezeu și sărutând icoana și Crucea, fă metanie până la pământ înaintea părintelui tău duhovnicesc și du-te în tăcere la chilie, dând mulțumire din inimă lui Dumnezeu, Care te-a învrednicit să te mărturisești și să ai cugetul împăcat.

În lipsa duhovnicului, după trebuință, poți mărturisi cele ce-ți tulbură cugetul unui frate din mănăstire sau oricărui alt apropiat ce duce o viață întru frica lui Dumnezeu și are înțelegere duhovnicească, putând să-i ceri rugăciunile și blagoslovenia. Iar de nu ai pe unul ca acesta lângă tine, atunci mărturisește-te lui Dumnezeu întru auzul îngerilor și al Arhanghelilor, cu lacrimi, cu osândire de sine, mustrare și mare căință din toată inima, lovește-ți pieptul și de te muștră și te învinovățește cugetul tău întru ceva, pune-ți vreun canon și împlinește-l până ce ai puțință de a mărturisi totul părintelui tău duhovnicesc.

Către duhovnicul tău ori către povățuitorul tău, căruia trebuie să-i mărturisești faptele și gândurile tale, să ai dragoste, credință statornică și o asemenea cinstire, încât să nu-1 judeci întru nimic, nici să te tulburi de îl va învinui ori îl va judeca cineva. Chiar de ți se va părea că păcătuiește, să nu te tulburi și nici să nu-ți slăbească credința în el; ci muștră-te pe tine cât poți, iar nu pe el, și spune-ți acestea: „Eu, păcătosul, am privit pe părintele meu cu ochi necurați și în necurăția mea îl judec și pentru .aceasta nu văd curăția lui”.

Deci osândindu-te astfel, roagă-te cu sârguință către Domnul Dumnezeu pentru îndreptarea lui. Și dacă într-adevăr s-a poticnit, cugetă astfel: Domnul Dumnezeu a îngăduit să vină ispita asupra lui; dar cum pot să-1 judec eu, păcătosul, nevăzându-i nici faptele, nici pocăința? Pot eu oare să văd în sufletul lui? Chiar de a păcătuțit, poate că de acum s-a și pocăit cu desăvârșire și a primit deplina curățire de la Dumnezeu. Să nu lași să-ți iasă din inimă și din minte cuvintele acestea: *Cine ești tu, ca să judeci pe sluga altuia? Pentru stăpânul său stă sau cade...* (Rom. 14,4).

Despre tăcere

Tăcerea, după cuvântul Sfântului Arsenie, este rădăcina nepăcătuirii și deci este de mare trebuință începătorului să o dobândească.

Să nu vorbești neîntrebat. Vorbește puțin și încet și nu vorbi fără să fie nevoie.

Cel ce-și păzește buzele își păzește sufletul, dar cel ce e îndrăzneț cu buzele se necinstește.

Tăcerea adună, iar vorba multă risipește. Cel înțelept ne învață zicând: *Fii grabnic la auzit, zăbavnic la grăit, zăbavnic la mânie* (Iacov 1, 19). Cel tăcut este mare cu înțelegera.

Despre voie

Să nu-ți faci voia și să nu născocești nimic după mintea ta, și așa te vei izbăvi de cârtire și vei lepăda voia ta ca pe o haină de rușine; că facerea voii este mai vătămătoare decât toate faptele rele.

Toți cei ascultători s-au mântuit, dar cei ce și-au făcut voia s-au vătămat și mulți au pierit.

Părăsirea rugăciunii este căderea celui ce se liniștește; dar a ucenicului începător este încrederea în mintea sa.

Și nu cunosc vreo altă cădere a călugărului, zice Avva Dorotei, decât încrederea în mintea sa.

Iar Petru Damaschin zice: „Despre lucrarea noastră monahicească să știm aceasta: că orișunde ne putem mântui de vom lepăda dorințele noastre.

Despre iertare

Atunci când tu, om fiind, păcătuiești în vreun fel, pocăiește-te de aceasta înaintea lui Dumnezeu, și de ești mustrat de cineva, atunci fără a te dezvinovăți, îndată cu metanie zicând: „Iartă-mă, am păcătuit, sunt vinovat”.

Că bine este, învață Avva Dorotei, a răspunde la orice învinuire: „Iartă-mă!”.

De te mustră cineva, te necăjește sau te ocărăște în vreun fel, nu te mânia pe el, ci plecând, roagă-te pentru el lui Dumnezeu așa: Doamne, iartă-

l; și pune acea ocară pe seama diavolului, că diavolul este cel ce ne învață să ne ocăram unii pe alții.

Să nu minți niciodată în nici un fel și să nu ții în inima ta nici un fel de rău fiindcă cel ce urăște pe cei ce îl mâhnesc urăște blândețea, iar cel ce fuge de cei ce îl mâhnesc fuge și de odihna ce este în Hristos: *Cel ce leapădă muștrarea își urgisește sufletul său, iar cel ce ia aminte la dojana dobândește înțelepciune* (Pilde 15, 32).

Despre răbdare

Încearcă cât poți, că Dumnezeu te ajută să dobândești răbdare întru îndurarea lipsurilor și necazurilor. Cere, bate, caută zi și noapte, și vei dobânda de la Mântuitorul Hristos ajutorul și întărirea răbdării, de vei dori aceasta din toată inima și din tot sufletul tău.

Trebuie să ajungem încercați și întru îndelunga-răbdare, ca să îndurăm fără cârtire toate câte ni se întâmplă. Răbdare vom avea atunci când primim toate cele ce ni se întâmplă, atât cele veselitoare, cât și cele mahnicioase, fără deosebire, ca din mâna lui Dumnezeu.

Întru răbdarea voastră veți dobânda sufletele voastre (Luca 21, 19). Îndură, robule al Domnului, și vei dobânda sufletul tău, căruia i-ai pricinuit pierzare cu păcatele.

Întru răbdare este soborul tuturor virtuților prin care se mântuiesc sufletele noastre, cum zice Sfântul Efrem: „Cel ce dobândește răbdarea ajunge la toată virtutea; că acela în întristări se bucură, în necazuri este tare, în primejdii bucuros, gata de ascultare, plin de dragoste, dă laudă în supărări, este smerit în muștrări și neclintit în nenorociri.

Cel ce a dobândit răbdarea a dobândit nădejdea, iar unul ca acesta e împodobit cu toate bunătățile.

Cât despre celelalte virtuți, precum credința, nădejdea și dragostea, citește tu însuți în sfintele cărți și ascultă povețele prin care te vei înțelepți și bunătățile cele veșnice vei moșteni, întru Iisus Hristos, Domnul nostru. Fie ca toți să dobândim aceste lucruri cu ajutorul Lui și cu Dumnezeiescul har. Amin.

Predica
de la înmormântarea
Cuviosului Ieromonah Ilarion

Nevoindu-se în viața monahală peste o jumătate de veac, a ajuns la sfârșitul vieții, la 12 noiembrie 1841, la vârsta de 70 de ani. Era cunoscut multora ca un bărbat cu viață din cele mai curate, care a povățuit și mângâiat pe cei întristați, și ca un călugăr cu vorbire caldă și iubitoare, întreaga sa viață a fost afierosită nevoinței rugăciunii și dragostei față de alții, atât de mișcător oglindită în predica expusă mai jos, ținută de un fiu duhovnicesc la înmormântarea sa. Cu adevărat, cu duhul, el a fost unul dintre cei vechi!

„Și astfel, pelerin pe pământ, călătoria ți-ai săvârșit; trecut-ai marea ispitelor și necazurilor; și la liman ai ajuns! Dar ce fel de cete te înconjoară? Iată, părinte și povățuitor al nostru: de la apus și de la miazănoapte, de la mare și de la răsărit, venit-au ai tăi copii, nu ca să vadă sfârșitul tău, ci ca să audă de pe buzele tale pline de miere cuvintele vieții celei veșnice; dar tu dormi, cu ochii și buzele închise.

Scoală-te, scoală-te, blagoslovește! Vai, fără de suflare este... Părinte, unde-ți sunt făgăduințele făcute mereu tuturor? Nu sunt decât trei zile de când ai zis: «Iartă-mă, frate, rămas bun», și ai părăsit lumea.

Vai, ce schimbare! Vai, ce pierdere! Unde este părintele nostru? Unde este povățuitorul nostru? Ce am pierdut oare? Numai inima știe. Părinte, părinte! Deșteaptă-te, scoală-te! Bieții săraci cer de pomană: Dă lor! La poartă un închinător așteaptă mângâierea ta; un bolnav, abia mai răsuflând, așteaptă să-1 cercetezi, să te rogi pentru el, să-1 vindeci; cel căzut în ispită așteaptă întărire în necazul său; glasul clopotelor te cheamă la biserică, la cântare și rugăciune; fiii Bisericii te așteaptă acolo cu prinoase pentru Jertfa cea fără de sânge. Dar nu, cu adevărat; nici glasul clopotelor, nici al meu, nici al nostru, al tuturor, nu poate să te deștepte din somnul cel adânc. Odihnește-te până la glasul trâmbiței Arhanghelului!

Dumnezeule, Tu vezi întristarea noastră, Tu auzi suspinele inimilor noastre. Tu vezi râurile de lacrimi ce scaldă ochii noștri. Îndrăznim a zice Ție: unde vom găsi povățuitor și sfătuitor pentru mântuirea noastră? Unde vom dobândi mângâiere în întristări și primejdii? Iar dacă al Tău este cuvântul că Tu voiești ca toți să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină, și dacă mântuirea prin multă sfătuire se dobândește - atunci de ce l-ai luat pe înțeleptul povățuitor, călăuzitor și dascăl al mântuirii noastre?... Nu îndrăznim a spune mai mult. Dreptatea Ta este dreptate în veac, și cuvântul Tău este adevărul: «Pământ ești, frate, și în pământ te vei întoarce, la fel ca și noi».

Deci căzând la Tine, ne rugăm Ție, milostive Doamne. Arată mila Ta acestui rob al Tău care s-a dus de la noi; să nu intri cu el la judecată, că de te vei uita la fărădelegi, Doamne, cine va suferi, fie și o zi de ar fi trăit pe pământ? Ci primește-ne sub brațul preainaltei tale ocrotiri, pe cei ce orfani am

rămas de învățătura cuvântului și adevărului Tău, și să ne fii Tu însuși călăuză și căpetenie pe calea mântuirii vieții și luminii!

Să dăm sărutarea cea mai de pe urmă neuitatului nostru părinte și povățuitor, să udăm țărâna lui cu lacrimi și să aducem rugăciuni pentru odihna sa în sânul lui Avraam.

Iar ție, părinte al nostru, îți dăm ultima noastră jalbă. De îți va da Domnul îndrăznire înaintea scaunului slavei Sale, nu ne uita, așa cum ai făgăduit, cercetând sufletele și inimile noastre, cerând har de la Domnul nostru Iisus Hristos.

Să nu înceteze niciodată de pe buze și din inimile noastre acest strigăt: «Veșnică pomenire!».

Iartă-ne! Pacea fie cu tine! Du-te în pace în lăcașul cel ceresc gătit ție de la întemeierea lumii. Amin".

Calitățile esențiale ale firii părintelui Uarion au fost blândețea și dragostea.

Oricine a venit la el să-i ceară, sfatul indiferent cât de păcătos ar fi fost, n-a fost nici certat și nici pedepsit cu vreun canon greu de îndeplinit. Cuviosul părinte niciodată n-a însărcinat pe cineva cu vreo povară grea. Dimpotrivă, și-a purtat cu drag crucea, trecând peste multe încercări. Dacă a și vădit pe cineva, întotdeauna a făcut acest lucru într-un mod calm și blând, povățuindu-i cu smerenie și dragoste; străduindu-se să le trezească conștiința și să le arate drumul mântuirii.

Nici bogații, nici săracii, nici țărânii, nici demnitarii n-au plecat de la el fără a primi sfaturi folositoare. Pentru toți „curgea apă vie” din gura smeritului părinte duhovnic. Toți simțeau puterea dragostei lui blânde. El se îngrijea mai ales de cei pe care-i vedea predispuși la bine. De aceea, pe aceștia îi întărea cu sfaturile și îndemnurile sale.

Întotdeauna le vorbea despre ispitele și încercările ce le vor întâmpina pe parcursul vieții lor și le stimula dragostea lor pentru Dumnezeu, oferindu-le dragostea lui.

Cuviosul Uarion le spunea fraților săi călugări că: „Chilia duhovnicească: smerenia - afirmarea, fundamentul; răbdarea - îngrădirea, pereții; dragostea - acoperământul, acoperișul.

Ispitele sunt vremelnice, dar plata este veșnică.

Cu ce pe aproapele îl vei năpăstui, cu aceea singur vei pătimi.

Dacă vei vedea pe cineva păcătuind, să nu-1 judeci, dar să te rogi pentru el Iubitorului de oameni, ca Dumnezeu să-1 îndrepte, iar pe tine de păcatul căderii să te ferească.

Pe oricine consideră-1 părintele și binefăcătorul tău, iar tu supune-te tuturor.

Nu destăinui niciodată neputințele fraților tăi, că aceasta îl supără pe Dumnezeu.

Îndeletnicirea celui credincios trebuie să fie: rugăciunea, citirea și ascultarea scrierilor dumnezeiești, săvârșirea ascultării impuse.

Povara luptătorului este de scurtă durată, iar a călugărului - până când se duce la Dumnezeu.

Dacă ai ales să fii călugăr, rabdă-le pe toate cu bine. Odihna îți va fi în ceruri! Unde ne vom duce și la ce vom fi supuși, Domnul știe.

Du-te unde dorești, trăiește unde vrei, dar oriunde ai fi, crucea răbdării n-o azvârli.

Mereu să gândești că orice om din lume este mai bun decât tine. Căci acest gând poate săvârși multe minuni, iar toate celelalte îți vor veni de la Dumnezeu.

Consideră-te nedemn a fi în rândul fraților, ca să nu cazi în mândrie.

Părintele duhovnic folosea adesea cuvintele Sfanțului Ioan Gură de Aur când dădea sfaturi celor ce trăiau în lume, spunându-le: „Milostenia are aripile puternice. Ea străbate văzduhul, zboară pe lângă lună, depășește și razele soarelui, se înalță până la vârful ceresc, dar nu se oprește acolo, ci trece pe lângă cetele îngerești, soborul arhanghelilor și toate puterile cerești și se oprește înaintea altarului împărătesc”.

Mare este însemnătatea cuviosului Ilarion în galaxia luminătorilor de la Valaam și Sarov. Legătura sa cu egumenul Nazarie și apropierea de Sfântul Serafim fac din el o figură cheie în înțelegerea felului cum se transmitea sfințenia și cum se suferă pentru ea, în deplina predanie monahală a „ținerii Adevărului”.

Cuviosul ieromonah Evghenie

În timpul stăreției egumenului Nifon a venit la mănăstirea Sarov, la o vârstă înaintată, ieromonahul Evghenie, care a devenit un slujitor stăruitor al mănăstirii.

Acest smerit și respectuos bătrân avea un mod de-a fi deosebit, era evlavios și foarte blând. De aceea, „novicii” care intrau în această mănăstire deprindeau de la el, cu o încredere deosebită, hărnicia, sârguința, rugăciunea și alte virtuți.

Sufletul său străpuns de evlavie atrăgea asupra sa atenția începătorilor de curând intrați în mănăstire. Prin comportamentul său, el îi impresiona pe frații săi întru Hristos, îndemnându-i să-i urmeze în neprihănire, în ascultare, în smerenie și în blândețe. Astfel i-a ajutat el pe cei care căutau mântuirea sufletelor lor să avanseze în viața lor duhovnicească. În consecință, el a fost ales duhovnic și multă vreme a făcut această ascultare spre folosul fraților obștii. Pentru că avea o înțelepciune smerită și preocupare sinceră pentru mântuirea aproapelui, el însuși cerea sfaturi înțelepte bătrânilor înduhovniciți și experimentați în viața lor călugărească, purtând o corespondență duhovnicească cu bărbați evlavioși, de la care primea scrisori povățuitoare:

1 martie 1815

Preacuvioase și preacinstite părinte ieromonah Evghenie, Iubite frate și prieten întru Hristos,

Nu te mirați, iubite frate, că, ajungând la vârsta de 47 de ani, ai început să te simți mai rău decât înainte.

Dumneata te îndrepti, deja, spre al unsprezecelea an de când ești în mănăstire, și de acum mai des îți vine în minte gândul morții, ce stârnește o oarecare frică și spaimă, pentru că ai unele neputințe sufletești. De aceea îți spun sincer că nu îți va fi frică și teamă de moarte, dacă îți vei tămădui aceste neputințe sufletești cu pocăință, îndepărtându-vă de rău și făcând numai bine. Căința, lacrimile, îndreptarea sunt roade ale pocăinței cu smerenie, ce ne deschid nouă brațele Părintelui Ceresc. Iar Sângele Domnului Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ne curăță de orice păcat. Fără aceste roade ale pocăinței nu vom putea tămădui neputințele noastre sufletești, încredințându-ne numai în ajutorul Preamilostivului Dumnezeu, Maicii Domnului și tuturor sfinților.

Pe Dumnezeu Îl preamărim precum Proorocul, cerând milă și judecată. Pe cât de nemărginită este mila lui Dumnezeu, pe atât de dreaptă îi este și judecata. Pentru curățarea păcatelor noastre, El a rânduit prin Botez Taina Sfintei pocăințe. Cine o folosește cum se cuvine se mântuiește: Iată mila! Iată judecata! Dumneata oare consideri neputințe sufletești slăbiciunile zilnice

ce le au chiar și sfinții sau altfel spus păcatele iertătoare, care nu ne lipsesc pe noi drept-credincioșii de bucuriile lui Dumnezeu? Dar și acestea trebuie sincer spovedite lui Dumnezeu, înaintea părintelui duhovnic, pentru că suntem datori să ne curățăm și să ne izbăvim și de aceste păcate. Astfel, nu vom trăi cu frică și cu spaima morții.

Uneori putem fi cercetați doar de duhul puținei credințe sau de duhul necredinței. Însă împotriva acestora vă sunt cunoscute armele: credința și deznădejdea în Mântuitorul nostru, încununată cu rugăciune stăruitoare. Cu aceste arme vom putea lupta împotriva duhurilor rele. Și așa, Dumnezeul păcii va fi cu noi în veci.

Încredințându-mă de statornicia bunăvoinței și dragostei cuvioșiei tale, îți cer să mă pomenești în sfintele tale rugăciuni și să ne dea Dumnezeu după marea Sa milă să avem întotdeauna pocăință sinceră și roadele faptelor noastre Lui să i le dăruim.

Îți doresc sănătate, mântuire și spor în toate.

Cu respect deosebit și nemăgulitor, rămân al dumitale frate întru Hristos și bun prieten, smeritul rugător

*Ieromonah Mihail,
Moscova,
Mănăstirea „Înălțării Domnului la cer ” din
Novospask*

*7 martie 1816,
Mănăstirea Novopask*

Dragă prietene și frate întru Hristos!

Mă bucur sincer și-I mulțumesc lui Dumnezeu că ești sănătos și mulțumit de toate și că mama dumitale Taisia se mântuiește întru Domnul. Desigur,

corect ar fi să moară bătrânii mai întâi, dar adesea se întâmplă să vezi cum un preot bătrân îngroapă un tânăr.

Eu cred că mama dumitale ar fi dorit să fie înmormântată de dumneata, dar numai Dumnezeu știe ce va fi cu fiecare dintre noi. Deci, să ne lăsăm întru totul în voia și mila lui Dumnezeu.

Este îmbucurător faptul că ești mulțumit de superiorii dumitale și că nu îți dorești slavă și nici nu te gândești la ea. Acest fapt este rar întâlnit în zilele noastre, ca și „ musca albă”. Cât despre științe, nu fi mâhnit că nu ai avut posibilitatea să le studiezi. În cazul acesta, nu poți decât să te instruiești în toate din Sfânta Scriptură și să izbutești în cucernicie, precum spune Sfântul Apostol Pavel (Evrei 13, 9): „Nu vă lăsați furați de învățăturile cele de multe feluri, căci bine este să vă întăriți prin har inima voastră, nu cu mâncăruri, de la care n-au avut nici un folos cei ce au umblat cu ele ”.

Nu știu de ce dumneata dorești să te vezi cu mine, ca să discutăm despre Domnul?

Adevărat este că eu de acum sunt bătrân, slăbit, bolnăvicios și nu prea pot, nici nu sunt dispus să călătoresc. Dar dumneata încă nu ești într-o astfel de stare. De aceea, dacă dorești și ai vreo ocazie prielnică, poți să vii să te închini Preasfântului Dimitrie, Preacuviosului Serghie și Făcătorilor de minuni moscoviți. Atunci, dacă vei dori și voi fi viu, putem să ne vedem.

În anul 1812 am fost nu departe de dumneata, la Mănăstirea Peșterilor din Nijegorod. Dacă m-ai fi văzut atunci în ce stare jalnică eram! Mi se întâmplase o nenorocire. Într-o zi, la amiază, pe neașteptate, am fost alungat fără să-mi iau cele necesare, fiind jefuit, mi-au dat foc la toate. Atunci, neavând unde să-mi plec capul și nici cele necesare pentru a putea supraviețui, neștiind care este sfârșitul încercării mele, fiind și vreme de toamnă spre iarnă, am venit la mănăstirea din Nijegorod, unde am stat aproape două luni de pe data de 28 septembrie până pe 10 decembrie.

În altă ordine de idei, nu-mi este clar de ce îți este ca o povară această ascultare de a fi duhovnicul fraților obștii și de ce îți tulbură liniștea sufletului. Numărul fiilor duhovnicești se pare că nu este chiar așa de mare, aproape o sută. Preoții de mir au și mai mulți. Eu cred că deja ai căpătat și o experiență, fiind duhovnic de aproape zece ani. Și deși te-ai gândit și

gândești în continuare să renunți, dar ai o temere față de părintele stareț, totuși, eu zic că și față de fiii duhovnicești, și mai ales față de Dumnezeu, să ai temere, ca să nu-L superi pe El și pe ei prin această faptă.

Deocamdată n-am să te văd personal, dar din dragostea ce o nutresc pentru dumneata consider necesar să îți dau un sfat prietenesc: Dumnezeu te-a chemat la această ascultare în mod corect, prin stareț și frații obștii, cu binecuvântarea și consimțământul episcopului, iar dumneata, din dragoste pentru Mântuitorul, Care zice: „Paște oile Mele” (Ioan 21, 17), ai acceptat să fii duhovnic. Prin urmare, trebuie să îndeplinești această funcție până când mai ai putere și să renunți doar atunci când vei avea cea mai întemeiată și binecuvântată pricină de a renunța. Căci și Sfântul Apostol Pavel spune în Epistola I Corinteni 7, 24: „Fiecare, fraților, în starea în care a fost chemat în aceea să rămână înaintea lui Dumnezeu”. Iar în Apocalipsa 2, 10 scrie: „...Fii credincios până la moarte și îți voi da cununa vieții”. Însă dumneata susții că trebuie să dobândești o mare sfințenie și înțelepciune ca să fii îndrumătorul altora și spui că ești cu multe neputințe și neajunsuri. Într-adevăr, așa este, funcția de preot și duhovnic cere aceste virtuți. Dar eu cred că atunci când ai acceptat să-I slujești lui Dumnezeu, ai acceptat să ai și râvnă de-a dobândi sfințenie și înțelepciune. Și, fără îndoială, acestea se pot dobândi de la Dumnezeu. Totul este cu puțință celui credincios și rugător. Și, ca să săvârșești Sfânta Liturghie, trebuie să ai nu mai puțină sfințenie ca atunci când ești duhovnic, chiar și mai multă. Deoarece, uneori, după judecata Episcopului, preotul poate fi oprit de la săvârșirea Sfintei Liturghii, iar atribuțiunea de duhovnic este lăsată numai dacă respectivul preot este iscusit și demn pentru a fi duhovnic. Și, în caz contrar, uneori funcția de duhovnic este suspendată pentru cel care face abuz de puterea acesteia, iar săvârșirea Sfintei Liturghii îi este îngăduită. Dar dumneata susții că îți este greu și te simți împovărat. Adevărat, dar chiar și așa nu este ceva imposibil de săvârșit, mă pronunț în cazul dumitale. Nu uita că, pentru multă muncă și multă osteneală, mare este și plata, numai să râvnești să ai în fața fraților acea stare ce ar trebui să o ai înaintea lui Dumnezeu.

„Și la acestea, Domnul mi-a răspuns: «De te vei întoarce, Eu te voi aduce la starea cea dintâi și vei sta înaintea feței Mele; dacă tu vei deosebi lucrul cel de preț de cel fără de preț, vei fi ca gura mea...»" (Ieremia 15, 19).

Se știe că cel ce a întors pe păcătos de la rătăcirea căii lui își va mântui sufletul de la moarte și va acoperi mulțime de păcate (vezi Iacov 5, 20). Iată plata!

Spre ajutorul și vindecarea neputinței și epuizării puterilor dumitale îți va fi harul dumnezeiesc, sfaturile bătrânilor călugări experimentați și porunca fermă a episcopului dumitale de la care poți uneori, în caz de căderi îndoielnice, să ceri îndrumare fără să menționezi nume de persoane. Iar când, într-adevăr, nu îți va mai permite sănătatea și nu te vei simți în putere să fii duhovnic, atunci caută pe altcineva să îți ia locul și respectivul să fie nu mai puțin, ci mult mai destoinic și vrednic decât dumneata pentru această funcție. Numai așa, din dragoste pentru Dumnezeu și aproapele, cu smerenie poți renunța la această funcție. Iar succesorul dumitale să conducă mai bine turma lui Hristos și dumneata să-ți petreci ultimele zile în liniște și rugăciune pentru mântuirea sufletului.

De fapt, să te lumineze Domnul Dumnezeu cu harul Său, ca să alegi ce îți este de folos spre mântuire, iar eu nu pot să spun mai mult decât am spus și nici să răspund la întrebări neclare și nedeschise numai bazându-mă pe anumite presupuneri.

În semn de recunoștință și dragoste, îți trimit cartea „Letopisețul anilor 1206 până la anul 1534". Te rog să primești acest dar cu aceeași dragoste cu care a fost oferit.

Îți doresc să petreci postul de patruzeci de zile spre mântuirea sufletului și te felicit pentru luminosul praznic ce se apropie - învierea Domnului - care să îți fie lumină și bucurie întru veșnicie.

În sfârșit, dorindu-ți fericire și bucurie cerească și având către persoana dumitale respect și dragoste sinceră, îți cer să mă pomenești în sfintele dumitale rugăciuni.

Cu dragoste frățească mă aflu al dumitale, preacuvioase frate întru Domnul,

Smeritul rob și rugător,

Cuviosul egumen Isaia

Cuviosul egumen Isaia s-a născut în familia unor negustori moscoviți. El a intrat în mănăstirea Sarov în anul 1805, iar pe data de 6 septembrie 1812a fost tuns călugăr. In anul 1815, pe 14 martie, a fost hirotonit ieromonah, iar în anul 1822 a fost numit vistiernicul mănăstirii, făcând această ascultare până în anul 1842, când prin decizia întregii obști a fost ales starețul mănăstirii Sarov în locul răposatului egumen Nifon.

În anul 1846, pe data de 15 august, a fost ridicat la rangul de egumen de către Prea Sfințitul Nicolae, Episcop al Tambovului și Șațkului.

În anul 1850 i s-a oferit cârja de egumen și crucea de merit.

Părintelui Isaia îi plăcea să discute întotdeauna despre sânguință, curăție și despre cerințele vieții călugărești, amintindu-le mereu despre regulamentul vieții monahale. El le amintea adesea și despre măreția acestei vieți, ce trebuie obținută prin slujire și ascultare. Cuviosul părinte îi îndruma să respecte de dumnezeieștile slujbe, urmând exemplul blândului și înțeleptului părinte întâi-stătător Ioan, al evlaviosului stareț Efrem și smeritului stareț Isaia. Mai mult decât atât, părintele Isaia iubea să le vorbească fraților săi despre viața sfinților apărători ai Bisericii: Sfântul Macarie, Sfântul Pahomie cel Mare, Sfântul Ioan Gură de Aur și despre alții, pe care-i numea stâlpii Bisericii Ortodoxe, și adesea îi cita drept pildă de tărie și statornicie în credință.

Fiind foarte modest, el întotdeauna mergea la pravila de chilie ce se săvârșea în comun.

Călugărul fără pravilă, spunea el, nu este călugăr, căci și Sfinții Părinți au trăit în rugăciune continuă, în tăcere profundă și postire aspră. Astfel s-au învrednicit ei de harul dumnezeiesc, ce i-a întărit și sfințit în faptele lor. Iar pe noi să ne ajute Dumnezeu ca măcar această mică pravilă să o îndeplinim cu sânguință. Părintele stareț era un exemplu prin modul său de viață călugărească și marea râvnă ce o avea pentru slujirea Domnului. El nu a lipsit de la nici o slujbă religioasă până când n-a ajuns la capătul puterilor. El avea o sete nepotolită de a fi într-o relație apropiată și profundă cu Mântuitorul Hristos prin împărtășirea cu Sfintele Taine. Părintele mereu spunea: „Până când mai avem timp, trebuie să ne nevoim pentru ca ” să nu ne petrecem viața în zadar, ca la plecarea din această viață să moștenim împărăția cerurilor, pe care n-o vom merita dacă nu vom fi asemenea copiilor nevinovați. Fără dragoste pentru Dumnezeu și pentru aproapele, nu ne va fi dat să vedem fața lui Dumnezeu. Trebuie să ne străduim întru totul să facem voia Domnului spre a dobândi mântuirea sufletului, care este mai de preț decât lumea întreagă.

Sărăcia și neagoniseala reprezintă averea ce-i este necesară călugărului. Toate bogățiile lumii nu valorează nimic înaintea fericirii veșnice, ce ne este făgăduită de Bunul Dumnezeu. Părintele Isaia întotdeauna îi îndemna pe frați să rabde fără a cărti toate necazurile și greutățile. El spunea că va aduce folos sufletesc rugăciunea neîntreruptă, îndelungatele privegheri, multele închinăciuni, poverile îndelungate și toate istovirile trupesti și ostenele sufletesti. Trebuie să aveți unii față de alții dragoste nefățarnică, să faceți ascultare, să fiți răbdători și smeriți, căci numai câteva închinăciuni nu ne vor mântui. Călugărul nepăsător față de mântuirea lui este hulitor de Dumnezeu. Infrânarea, ostenele, părăsirea deșertăciunilor lumești, păstrarea în minte a gândului la Dumnezeu, șederea cu folos sufletesc în chilie, în stare de permanentă rugăciune, iată, acestea sunt podoabe călugărești.

Părintele egumen Isaia a murit în anul 1858, pe data de 16 aprilie, în noaptea dinaintea Sfintelor Paști, la ora patru dimineața. Înainte de a se despărți de lume, a fost împărtășit cu Sfintele Taine de către soborul de preoți slujitori.

Părintele Isaia a fost lucid până în ultimele clipe ale vieții sale. El s-a stins din viață la vârsta de 73 de ani, după ce a trăit în mănăstirea Sarov 54 de ani, dintre care 16 ani a fost stareț al acestei mănăstiri. Astfel, obștea a rămas fără bunul și smeritul părinte Isaia. Sicriul lui a fost făcut din lemn de chiparos încă din anul 1850. El a fost înmormântat lângă starețul Isaia, după altar, în partea stângă, în biserica Adormirea Maicii Domnului.

El însuși a dorit să fie înmormântat în acel loc pentru că 1-a respectat mult pe starețul Isaia și din dragoste pentru el i-a purtat și numele, imitându-i și viața.

Ei au trăit multă vreme nedespărțiți, iar mai târziu le-au fost alăturate din nou trupurile, deși neînsuflețite. Cât de înduioșătoare este o astfel de unitate de sfințenie!

Părintele Isaia, cât a condus mănăstirea timp de 16 ani, a îmbunătățit în mod considerabil acest așezământ monahal.

El avea față de întreaga obște o atitudine părintească, fiind tăcut din fire și înzestrat cu un caracter ce-i scotea în evidență blândețea și delicatețea. Era uimitor de binevoitor și îngăduitor față de toți, evidențiindu-se printr-o

înțelepciune smerită, izvorâtă din dragoste pentru Dumnezeu și aproapele, fapt pentru care era foarte mult îndrăgit și respectat de către toți frații obștii.

Biserica cu hramul „Maica Domnului - Izvor purtător de viață”, a fost refăcută din nou în anul 1844, datorită strădaniei părintelui stareț Isaia. În locul unei cupole nu prea mari au fost ridicate cinci cupole mărețe, înfrumusețate cu cinci cruci aurite cu aur pur. Această biserică de mărime imensă reprezintă o perioadă de mare preț pentru mănăstirea Sarov. Din laterale s-au adăugat coloane ce îi atribuie bisericii o vedere impunătoare. Biserica este superbă prin frumusețea ei exterioară și interioară. Cele patru coloane ce au existat înainte în interiorul bisericii au fost scoase, iar partea de sus a bisericii a fost făcută în formă de cupă, pe care s-a pictat Biserica Triumfătoare.

În exterior, biserica se evidențiază printr-o arhitectură superbă, iar interiorul - printr-o expresivitate deosebită a picturii.

În fața altarului, într-o adâncitură semicirculară este așezat iconostasul.

Partea de sus de deasupra bolții este făcută în formă de cupă a cărei pictură conține un fond stelar aurit și înfrumusețat într-un mod deosebit. După demolarea coloanelor de piatră, în locul celor două ce stăteau aproape de iconostas, în partea strănilor din dreapta și din stânga, au fost făcute două chivote gravate frumos, având aureole deasupra lor. Aceste chivote a căror gravură a fost aurită constituie frumusețea acestei biserici. În cele două chivote au fost fixate cele două icoane sfinte, ce au stat înainte pe stâlpi. În chivotul de după strana din dreapta a fost fixată icoana făcătoare de minuni cu chipul Maicii Domnului -Izvor purtător de viață, iar în chivotul din partea stranei din stânga - icoana cu chipul Adormirii Maicii Domnului. Lângă prima icoană a fost aranjat locul pentru egumen, iar lângă icoana a doua din partea stângă - locul pentru ieromonahul slujitor, care în timpul pravilei de dimineață și de seară rostește de acolo ecteniile.

Iconostasul a fost făcut într-un mod deosebit, iar cel vechi a fost dus în biserica bolniței.

Biserica este construită în așa fel încât naosul să fie destul de spațios atât pentru călugări, cât și pentru numărul mare de creștini rugători care vin la mănăstire.

Podeaua din altar și până la mijlocul bisericii este din parchet de stejar, iar cealaltă jumătate este acoperită cu vopsea.

Bolțile și cupolele bisericii se sprijină pe patru stâlpi imenși, doi dintre aceștia fiind la intrarea în biserică, iar ceilalți doi - în altar, după iconostas.

Biserica bolniței cu hramul Preacuvioșilor Zosima și Savatie, prin grija și strădania egumenului Isaia, a fost extinsă cu ajutorul evlavioșilor binefăcători ai mănăstirii. La cea existentă, s-a ridicat în rând cu ea din partea de sud și cea de nord, pridvoare unite cu biserica prin arcuri semicirculare ce formează vederea unei biserici ample și mărețe. Bolțile sunt înfrumusețate cu o pictură pe zid. Iconostasul este cel adus din biserica „Maica Domnului -Izvor purtător de viață”.

Pridvorul bisericii cu hramul Schimbarea la față a Mântuitorului din partea de sud-vest, din cauza unei stări avansate de deteriorare, a fost demolat, iar intrarea în această biserică a fost făcută din nou mai largă din partea de vest.

Trapeza a fost îmbunătățită și extinsă. Din trapeză, printr-o arcă nouă făcută, s-a deschis întreaga așezare interioară a bisericii.

Iconostasul, de o arhitectură deosebită, a fost înfrumusețat cu o gravură aurită, fiind făcut în formă de cerc acoperit cu arcuri lucrate în gravură aurită, deasupra cărora a fost pictată imaginea Mântuitorului înconjurat de razele slăvitei Sale Schimbări la față.

Cuviosul egumen Serafim

Succesorul părintelui egumen Isaia, al unsprezecelea stareț al mănăstirii Sarov, egumenul Serafim, provenea dintr-o familie de țărani din gubernia

Perm. În lume, el s-a numit Spiridon Andreev Pestrov. În mănăstirea Sarov a intrat în anul 1823, la vârsta de 19 ani, împreună cu tatăl său Andrei (în călugărie, Arsenie). Spiridon a fost tuns călugăr în anul 1835, pe data de 20 iunie, iar pe data de 29 septembrie, în același an, a fost hirotonit ierodiacon de către episcopul Tambovului Arsenie (ulterior, Mitropolit al Kievului), iar în anul 1844, pe data de 29 mai, a fost hirotonit ieromonah de către Prea Sfințitul Nicolae, Episcop al Tambovului.

În anul 1848 a fost numit vistiernicul mănăstirii, îndeplinind această ascultare până în anul 1858, când după moartea starețului Isaia, la cererea întregii obști și cu aprobarea episcopului local a fost numit stareț al mănăstirii Sarov pe data de 17 mai 1858.

În anul 1849 i s-a oferit brâul, iar în anul 1858 i s-a oferit crucea de merit de bronz cu ocazia comemorării războiului din anii 1853-1856. În anul 1862 a fost distins cu crucea de merit din aur.

În anul 1867 a fost ridicat la rangul de egumen.

În luna noiembrie a anului 1873, conform deciziei Sfântului Sinod, a fost eliberat din funcția de stareț din cauza bolii și a bătrâneții.

EI a murit la vârsta de 74 de ani, în anul 1878, pe data de 5 octombrie, și a fost înmormântat lângă părintele egumen Isaia, după altar, în partea stângă, în biserica Adormirea Maicii Domnului.

În decursul a paisprezece ani de conducere a mănăstirii Sarov de către părintele egumen Serafim, regulamentul monahal s-a respectat, ordinea și starea interioară și exterioară a bisericilor s-a menținut conform regulilor stabilite de către predecesorii săi.

Fiind un păstrător riguros al ordinii și tradițiilor lăsate de stareții acestei mănăstiri, părintele Serafim urmărea cu mare atenție să fie respectate și săvârșite toate slujbele religioase. Adesea, în cursul zilei, era văzut umblând prin mănăstire, cercetând chiliile călugărilor, sau în afara mănăstirii, acolo unde, fără binecuvântarea superiorilor mănăstirii, fraților călugări le era interzis să meargă.

El se manifesta ca un ucenic adevărat al părintelui egumen Nifon, imitându-l în ceea ce privea munca lui de îndrumător și coordonator al fraților obștii, „pedepsindu-i” prin sancțiuni părintești, calculate și blânde. Datorită

acestei supravegheri stricte pentru a se respecta tradițiile și statutul disciplinar al mănăstirii, părintele Serafim a dobândit dragostea și respectul ierarhilor Bisericii Rusiei și a altor oameni evlavioși, cu care avea o comunicare constantă prin scrisori povățuitoare și pline de dragoste frățească.

Când părintele Serafim a fost numit starețul mănăstirii Sarov, Prea Sfințitul Arsenie (ulterior, Mitropolit al Kievului) îi scria:

15 septembrie 1858, Varșovia

Înalt Preacuvioase părinte stareț, iubite frate întru Hristos,

Mă bucur și vă felicit din suflet pentru noua numire a cuvioșiei voastre și îl rog pe Dumnezeu să vă dea putere și tărie ca să aveți bună sporire în această fericită, dar nu ușoară sarcină. Mănăstirea Sarov este renumită, prin urmare și responsabilitate de a o cârmui este destul de mare. Dar cu ajutorul lui Dumnezeu, cu grija și strădania voastră, totul va decurge bine. Sfântul Apostol Pavel spunea că, celor care-L iubesc pe Dumnezeu, totul le sporește în bine, iar domniei voastre această dragoste nu-i lipsește.

Cinstitorii de Dumnezeu, părinții Nifon și Isaia, văzându-vă acum în locul lor la cârma mănăstirii se bucură, fiindcă ei v-au iubit și v-au pregătit pentru a le susține tradițiile monahale și dorințele lor de prosperare a mănăstirii.

Vă rog stăruitor să nu uitați a mă pomeni în rugăciunile cuvioșiei voastre pe mine, nevrednicul, că mult poate fi înlesnită rugăciunea cu dragostea celui drept. Și eu am mare nevoie de rugăciune.

Cer binecuvântarea Domnului peste voi și peste toată obștea.

Smeritul rob,

Arhiepiscopul Varșoviei,

Arsenie

În rândurile ce urmează redăm prin câteva scrisori atașamentul și respectul ce-l avea față de mănăstirea Sarov și starețul acesteia, Prea Sfințitul Platon, Episcop de Kastroma.

21 aprilie 1864

*Înalt prea cuvioase părinte stareț,
iubite frate întru Hristos,
Hristos a înviat!*

Însuși Dumnezeu să vă răsplătească pentru dragostea cuvioșiei voastre față de mine, nevrednicul. Bunăvoința cuvioșiei voastre față de mine, cu ocazia praznicului învierii Domnului Hristos, este să mă ridice la tronul Celui Preaînalt și să se reverse binecuvântarea lui Dumnezeu peste mine. Primiți stăruitoarele mele felicitări cu ocazia preaîmbucurătorului praznic al praznicelor. Să vă dăruiască Domnul Cel înviat cuvioșiei voastre și întregii voastre obști monahale acea bucurie cerească, ce nu poate fi luată de nimeni și de nimic.

Rugați-vă, preacuvioșilor părinți, urmând exemplul vitejilor cuvioșiei voastre predecesori, pentru lume și pentru Sfânta Biserică, ca să le ocrotească Dumnezeu de flăcările iadului. Căci în ultima vreme iadul își ridică parcă toată puterea ca să vatăme mireasa lui Hristos -Sfânta Biserică. Rugați-vă și pentru noi, arhieriei, ca să ne dea Dumnezeu înțelepciune să propovăduim drept cuvântul adevărului și să slujim după voia Lui.

Mila lui Dumnezeu să stăruie cu prisosință peste sfânta mănăstire a Sarovului în veci, pentru rugăciunile pustnicilor ei, a celor care se odihnesc și a celor care se nevoiesc.

*Al dumitale frate binevoitor
Platon, Episcop de Kastroma*

5 aprilie 1873

*Înalt Preacuvioase părinte egumen, iubite frate întru Hristos
Domnul,*

Nu am cuvinte ca să-mi exprim mulțumirea pentru grija și dragostea frățească a cuvioșiei voastre față de mine, nevrednicul. Vă rog în continuare să nu mă uitați în sfintele voastre rugăciuni, căci Dumnezeu vă va răsplăti cu mila și binefacerile Lui.

Acum nu numai asceții, sihastrii, pustnicii sfintelor mănăstiri, dar și noi, cei rânduți să fim păstori ai turmelor cuvântătoare, întâmpinăm diferite greutăți și obstacole în calea mântuirii.

Probabil că a venit vremea când trebuie să ne mântuim trecând prin și peste multe dureri trupești și sufletești. Vă rog, preacuvioase părinte, să nu neglijați obiceiurile și tradițiile mănăstirii Sarov, cercetați și biserica, și trapeza, după exemplul înaintașilor cuvioșiei voastre. Căci în aceasta constă fericirea și mulțumirea sufletească a viețuitorilor mănăstirii, mai ales acum, în aceste timpuri ispititoare.

În numele Domnului duceți această povară a stăreției spre binele sfintei mănăstiri și spre veșnica voastră mântuire.

Datorită rugăciunilor sfinților cuvioși părinți predecesori ai cuvioșiei voastre, mănăstirea Sarov nu va duce niciodată lipsă de părinți cuvioși și plini de spirit de sacrificiu.

Să dea Domnul ca mănăstirea Sarov să fie liman și adăpost mântuitor pentru căutătorii și dornicii de mănăstire.

Sfinți părinți, pomeniți-mă pe mine, păcătosul, și pe toți arhieriei ortodocși ai Rusiei în rugăciunile cuvioșilor voastre.

Părinte egumen, să păstrați bunăvoința voastră față de mine, nevrednicul, și să nu mă uitați la rugăciune.

Nu avem putere - nici trupească, nici sufletească - pentru marea și dificila noastră slujire, fiindcă ea devine din ce în ce mai grea.

Binecuvântarea lui Dumnezeu să fie peste cucernicia, voastră și peste întreaga obște monahală ce v-a fost încredințată.

Al vostru nevrednic frate Platon, Episcop de Kastroma

Astfel de atitudine, cu adevărat creștinească, în duhul Bisericii Ortodoxe, aveau prelații ei, contribuind, o dată cu trecerea timpului, tot mai mult și mai

mult la buna orânduială a mănăstirii Sarov și la înfrumusețarea sfintelor biserici ale lui Dumnezeu.

În timpul părintelui egumen Serafim, cu ajutorul binefăcătorilor creștini, au fost înfrumusețate sfintele icoane de pe iconostasul bisericii „Maica Domnului -Izvor purtător de viață”, fiind îmbrăcate în aur argintat și împodobite cu pietre scumpe.

Prin grija și strădania părintelui stareț Serafim, s-a întemeiat o gospodărie forestieră a mănăstirii. Această gospodărie, necesară și utilă pentru treburile mănăstirești și pentru întreținerea obștii, a fost dotată pentru totdeauna cu o comoară alcătuită din donații forestiere ce i-au revenit mănăstirii prin moștenire de la întâistătătorul ei, Ieroschimonahul Ioan, ca un dar împărătesc oferit de monarhii Rusiei.

Această gospodărie forestieră cu care a fost dotată mănăstirea a rămas ca un fapt memorabil ce aparține strădaniei starețului Serafim.

Despre starea mănăstirii Sarov

din timpul stăreției

Cuviosului egumen Iosif

Nu numai cei despre care am amintit aici, și anume: Ioan, Dimitrie, Efrem, Pahomie, Isaia, Ioachim, Nifon, Nazarie, Ilarion, au luminat mănăstirea Sarov, dar și alții, ca Marcu, Dorotei, Serafim, Alexandru, și-au petrecut toată viața lor în rugăciune continuă, străduindu-se să-L poarte pe Dumnezeu în inimă și în gând prin rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

Părintele Serafim spunea: „Intru rugăciunea minții să-ți fie atenția și învățătura”. „Mergând, lucrând, stând, intrând și ieșind din biserică, această rugăciune să fie mereu pe buze și în inima ta. Cu ea vei găsi liniștea, vei căpăta curăția sufletească și trupească, și Duhul Sfânt Se va sălășlui în tine, Cel ce este izvorul tuturor bucuriilor, iar viața ta se va îndrepta către sfințenie și în toate faptele tale va stăruie curăția și evlavia.”

O altă povăță sistematică a părintelui Serafim era: „Pentru bucuria veșniciei fiți înțelepți; păstrați-vă fecioria, căci cine își păstrează fecioria din dragoste pentru Hristos va fi cinstită ca îngerii și va fi mireasa lui Hristos. Domnul Hristos îi va fi Mirele, Cel Care o va duce la Altarul Ceresc. Fiecare suflet omenesc este ca o fecioară, iar sufletul ce stăruie în păcate este ca o «văduvă» tristă ce se tânguiește din cauza lipsei de plăceri trupești”.

Nu este cu putință să istorisim despre toți cei care s-au nevoit în mănăstirea Sarov, pentru că mulți cuvioși au rămas necunoscuți, fiind ascunși de ochii lumii, rugându-se în taină pentru mântuirea sufletelor lor și ale aproapelui. Mulți dintre aceștia au trăit în pustia Sarovului, arzând cu o iubire desăvârșită pentru Dumnezeu, nevoindu-se cu post aspru și privegheri de noapte; cu rugăciune continuă au reușit să învingă ispitele din partea lumii, a trupului și a diavolului, înălțându-se sufletește și trupește către cele cerești. Pentru astfel de fapte mântuitoare s-au depărtat ei de cele lumești, ascunzându-și cu smerenie virtuțile lor și chiar prefăcându-se uneori a fi

nebuni, dorind mai bine să moară decât să renunțe la rugăciunea lor tainică, fie doar și pentru câteva clipe.

Cei care veneau la mănăstire, neînțelegând modul lor de viață și neprimind uneori răspuns la întrebări, din mândria lor lumească îi judecau pe viețuitorii mănăstirii ca fiind nerespectuoși și neprimitori, neștiind de fapt că ei trăiesc de acum ca în ceruri și toată viața lor este o jertfă continuă adusă lui Hristos.

De la întemeierea mănăstirii Sarov, timp de 170 de ani, s-au perindat la cârma ei unsprezece stareți, iar părintele egumen Iosif a fost al doisprezecelea. El provenea dintr-o familie de negustori din orașul Pronsk, gubernia (județul) Reazan. În lume s-a numit Ioan Petrov Șamilin. La mănăstirea Sarov a venit în anul 1842, iar în anul 1850, pe data de 22 octombrie, a fost tuns călugăr. Ierodiacon a fost hirotonit pe data de 15 august 1854 de către Prea Sfințitul Nicolae, Episcop al Tambovului (ulterior Mitropolit al Moscovei).

Din anul 1848 până în anul 1869, părintele Iosif a făcut ascultare ca „veșmântar” și s-a ocupat de pomelnicele și sinaxarul mănăstirii. În luna noiembrie 1872, după retragerea părintelui egumen Serafim din funcția de stareț, conform statutului monahal ce prevedea ca starețul mănăstirii să fie neapărat călugărit în această mănăstire, obștea 1-a ales stareț pe părintele Iosif pentru că el era un iscusit și vrednic îndrumător care îndeplinea toate condițiile statutului mănăstirii, de altfel ca și toți stareții de până atunci. Această decizie a obștii a fost aprobată de Sfântul Sinod pe data de 19 mai 1873. Tot atunci a fost ales de către obște un sobor de șase ieromonahi mai vârstnici pentru a-1 ajuta pe stareț la conducerea mănăstirii.

Pe data de 4 martie 1873, părintelui Iosif i s-a oferit brâul, iar pe 15 august 1854 a fost ridicat la rangul de egumen, înmânându-i-se cârja.

În anul 1877, Sfântul Sinod i-a oferit crucea de aur.

În anul 1880, pentru contribuția sa în ajutorarea și adăpostirea în mănăstire a luptătorilor răniți și bolnavi în războiul cu turcii din anul 1877-1878, i s-a acordat ordinul Crucea Roșie, treapta a II-a, iar în anul 1881 - ordinul Sfânta Ana, gradul III.

El se afla în mănăstire de 42 de ani, așa că merita cu prisosință să fie ales stareț al mănăstirii Sarov.

Prin strădania și grija lui, în anul 1878 a fost construită din piatră o casă cu două nivele pentru rugătorii din rândul „norodului”, a oamenilor simpli, care veneau la mănăstire pentru folosul lor sufletesc. Se simțea lipsa unei asemenea construcții mai ales la marile praznice, când la mănăstire se aduna multă lume.

A fost renovată pictura de pe cupola Catedralei cu hramul „Maica Domnului - Izvor purtător de viață” și pictura de pe pereții din altarul soborului Adormirea Maicii Domnului și din biserica Sfântul Nicolae. De asemenea, a fost revopsit iconostasul din biserica bolniței, fiind aurit, iar sfintele icoane de pe iconostas au fost îmbrăcate în argint aurit. Cu deosebită recunoștință merită amintită lucrarea iscusită și de o deosebită valoare, reconstrucția și împodobirea cu pietre scumpe a icoanei cu hramul „Maica Domnului - Izvor purtător de viață”.

În general, în timpul stăreției părintelui egumen Iosif s-au făcut multe îmbunătățiri și renovări, atât în biserici, cât și în celelalte clădiri ale mănăstirii. Astfel, cu timpul, mănăstirea s-a extins și a căpătat un renume semnificativ, datorită ordinii și frumuseții interioare și exterioare, dar și datorită slujirii călugărilor care se nevoiau în această mănăstire.

În acea perioadă, mănăstirii i-a fost dăruită o podoabă de mare preț - Sfânta Evanghelie, de către împăratul Alexandru Nicolaevici și soția lui, împărăteasa Măria Alexandrovna. Sfânta Evanghelie a fost donată în anul 1853. Cartea era tipărită pe hârtie alexandrină și era îmbrăcată într-o copertă superbă din catifea de culoare vișinie. În cele patru colțuri ale Sfintei Evanghelii erau turnate din argint aurit chipul celor patru evangheliști, iar în mijlocul copertii - chipul Mântuitorului stând pe tronul împărătesc. Întreaga copertă era înfrumusețată pe de o parte și pe alta cu modele lucrute fin și delicat din argint aurit. Această carte prezenta o valoare pentru că în ea era scris cuvântul Domnului, dar și datorită măreției donatorilor.

În incinta mănăstirii a fost construită o capelă cu douăsprezece paturi pentru călugării bătrâni și bolnavi.

Pe teritoriul mănăstirii și în afara ei, toate construcțiile erau făcute din piatră și erau deosebite prin arhitectura lor frumoasă.

Mergând spre mănăstire, deodată, întâmplător, de după pădure zărești pe un deal splendoarea și frumusețea turlor sclipitoare cu crucile din aur, luminând parcă văzduhul. Ca un oraș impunător apar pe vârful dealului, uimind privirea pelerinilor, construcțiile mănăstirești întinse pe o distanță de patru stânjani. Chiliile călugărilor, formate din câteva corpuri mari cu două nivele, parcă se contopesc într-o singură clădire imensă, adunându-se din toate cele patru părți sub un singur acoperiș din tablă de culoare verde, ce servește drept zid puternic și îngrăditură din piatră pentru mănăstire. În colțurile acestor corpuri se află patru turnuri cu vârfuri lungi și strălucitoare, iar al cincilea turn se înalță în mijloc sub porțile de la ieșire, de unde se așterne drumul prin mănăstire, ducând către sfintele porți de sub clopotniță.

Împrejurimile acestei mănăstiri sunt foarte plăcute, iar pădurea ce îngrădește mănăstirea este deasă și greu de străbătut. Natura a fost destul de darnică față de desișurile acestei păduri. Pe alocuri, izolat, se aude murmurul izvoarelor cu apă cristalină. Primăvara, „acest colț de rai” din jurul mănăstirii Sarov răsună de cântecul diferitelor păsări, iar câmpiile și dealurile sunt îmbibate de mireasma florilor. Malurile pitorești ale râurilor Sarovka și Satis sunt acoperite de pădurea ce te ademenește cu umbra și frumusețea ei. Iar gândul că în aceste locuri se află chiliile pustnicilor: Serafim, Nazarie, Dorotei, Marcu și alții stârnește în suflet un freamăt deosebit, inexplicabil și o exaltare a dragostei pentru Dumnezeu și pentru slujitorii Lui, dar și un îndemn pentru viața de sihăstrie.

Despre călugărie în general

În încheierea celor istorisite despre mănăstirea Sarov și despre evlavioșii ei viețuitori, se poate spune că, vizitând această mănăstire sau citind despre ea, aflăm multe lucruri necunoscute până acum, dar importante și folositoare pentru fiecare muritor.

Deși lumea adesea îi judecă pe călugări, mai ales cei care nu prea au tangență cu viața spirituală sau au rămas marcați din cauza vreunei întâmplări nefericite ce s-a petrecut în văzul lor, totuși ar trebui să fim respectuoși și să avem multă considerație față de monahi. Chiar dacă unii greșesc și nu sunt demni de haina și numele ce-1 poartă, nu trebuie să-i judecăm pe toți deopotrivă. Dacă într-adevăr unii călugări sunt vinovați înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, nu se cade să-i judecăm noi, cei care poate suntem mai răi și mai păcătoși decât ei. Și nu trebuie să rămânem indiferenți atunci când, din cauza unora, sunt judecați aspru toți cei care și-au închinat întreaga lor viață slujirii lui Dumnezeu. Este de remarcat faptul că judecători sunt cei care merg pe la sfintele mănăstiri foarte rar și se plâng că slujbele sunt lungi și obositoare. Pe cei care merg des la mănăstiri nu-i obosește rugăciunea lungă și de obicei aceștia sunt mai îngăduitori față de călugări, pentru că pătrunzând mai adânc în viața spirituală a acestora sunt tot mai mult cercetați de sentimentul propriei neputințe și atunci nu mai au îndrăzneala de a-i judeca pe monahi.

Dar „ce este călugărul?”, întreabă Sfântul Efrem Sirul, cel care a răzbit profunzimea vieții sihastre și însuși blândul avva răspunde: „Călugărul este ca omul care cade de la înălțime și, găsind o creangă ce atârnă mai sus de pământ, se agață de ea și insistent îi cere ajutor lui Dumnezeu, căci știe că, dacă creanga va slăbi sau se va rupe sau o va scăpa din mâini, atunci va cădea și va muri”.

După cum spune Sfântul Efrem, călugăria nu este o stare a desăvârșirii omenești, ci este o luptă de a ajunge la măsura desăvârșirii, deși această luptă este grea și de lungă durată. Pustnicii care au uimit lumea s-au trudit mult ca să ajungă bine-plăcuți lui Dumnezeu, dobândind mântuirea sufletelor lor.

Citim în cartea Sfântului Ioan Scărarul *Scara duhovnicească* că sunt multe mănăstiri de călugări ce luptă să ajungă la starea de sfințenie, dar încă n-au reușit să-l doboare definitiv pe diavolul ispititor. Deși printre viețuitorii acestor mănăstiri sunt călugări numai cu numele, totuși n-a fost umbrită vrednicia celor destoinici, pentru că în tot timpul și în tot locul au fost oameni și buni și răi. Chiar și Sfântul Apostol Pavel le spune primilor creștini că și el adesea a fost în primejdie între frații cei mincinoși. De aceea și noi nu trebuie să fim aspri față de călugării din zilele noastre pentru că, în neputința lor, totuși se străduiesc să-i urmeze în viața lor monahală pe pustnicii primelor veacuri, care, se pare, erau purtători de Duh Sfânt. Dacă vrem să fim sinceri și corecți, atunci să ne punem în aceeași situație și să comparăm modul nostru de viață cu viața creștinilor mireni din primele veacuri. Numai așa tabloul real va fi realizat în culori autentice, evidențiate de lumina adevărului. Astfel am fi iertători și îngăduitori față de semenii noștri, chiar dacă unii dintre ei s-au dovedit a fi frați mincinoși. Însă aceștia nu trebuie să fie luați drept exemplu de către călugării nestatornici în credința lor, ci, dimpotrivă, să le stârnească frica răspunderii pentru toate faptele săvârșite.

Să vedem în ce constă diferența dintre mireni și călugări, pentru că se pare că am uitat că și noi avem obligații și îndatoriri față de Mântuitorul, nu numai ei. Însuși Domnul Hristos ne spune: *Să nu punem, ca fariseii, sarcini grele și cu anevoie de purtat pe umerii lor, iar ei nici cu degetul nu voiesc să le miște* (Matei 23, 4).

Așadar în ce constă diferența? Ei s-au lepădat de lume! Dar noi nu ne-am lepădat la Sfântul Botez de satana și de toate lucrările rele și de tot ce slujește lui? Oare nu și pentru noi spune Sfântul Apostol Pavel: *Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume* (I Ioan 2, 15)? Dar oare povața adresată fratelui care se călugărește nu este valabilă și pentru noi: *Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății care sunt în văzduhuri. Pentru aceea luați toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva în ziua cea rea și toate biruindu-le să rămâneți în picioare* (Efeseni 6, 12-13).

Pentru că tot ce este în lume, spune Sfântul Evanghelist Ioan, adică pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume (I Ioan 2, 16).

Cred că nu este demn din partea noastră să ne îndreptăm prin scuze neîntemeiate că monahul, lepădându-se de lume, rostește făgăduința călugăriei, pentru că și noi abia născuți suntem botezați și alții (nașii de botez) rostesc pentru noi făgăduința lepădării de satana. Apoi și noi la rândul nostru, primind pe brațele noastre copilași botezați, rostim făgăduința lepădării de rău pentru cei care s-au botezat, așa precum și alții au rostit-o în numele nostru. „Mă lepăd de satana și de lucrările lui, de toți îngerii lui, de toată slujirea lui și de toată mândria lui” - aceasta să fie doar o formulă, doar niște cuvinte spuse ca un jurământ învechit la o sărbătoare? Ei bine, nu!

Înfricoșător lucru este să cădem în mâinile Dumnezeului Celui viu! - strigă Sfântul Apostol Pavel (Evrei 10, 31).

La drept vorbind nu este mare diferența între îndatoririle unui mirean și ale unui călugăr.

Dacă călugărul este obligat să-și păstreze castitatea, apoi și mireanul, fiind căsătorit sau necăsătorit, trebuie să trăiască înțelept, să respecte cu sfințenie taina căsătoriei sau a fecioriei.

Dacă călugărul este obligat să postească întotdeauna, și mireanul nu are dreptul să încalce posturile rânduite de Sfânta Biserică, diferența constând doar în faptul că unii călugări sau chiar toți nu mănâncă carne deloc.

Călugărul este obligat să fie zilnic prezent la toate slujbele bisericesti; folositor îi este și mireanului să nu lipsească de la nici o Liturghie praznicală și duminicală, și să vină cât mai des la slujbele de vecernie și miezonoptică.

Ce să spunem despre ascultare și neagoniseală? *Nu vă îngrijiți de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale ei; căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă (Matei 6, 33-34) sau Aduceți-vă aminte de mai marii voștri care v-au grăit vouă cuvintele lui Dumnezeu; priviți cu luare-aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința (Evrei 13, 7).*

Vor fi aspru judecați nu numai călugării, pentru că ei și-au ales un drum spre veșnicie mai anevoios, dar la fel de aspru vor fi judecați și mireni, pentru că și al lor drum este destul de greu.

Strâmte sunt porțile către împărăția cerurilor pentru fiecare muritor, fie călugăr sau mirean. Dar dacă noi credem că ce le este interzis călugărilor aceea le este permis mirenilor ne înșelăm amarnic, fiindcă drumul larg nu duce către mântuire. Iată de ce spun încă o dată că cei care se preocupă de cele duhovnicești sunt mai îngăduitori față de semenii lor, pentru că iau în calcul propriile lor fapte și neputințe.

„Dar la ce folosește bogăția în mănăstiri, spun unii, la ce folosește bogăția oamenilor care și-au asumat votul sărăciei de bună voie?” într-adevăr, dacă unii călugări agonisesc pentru sine bogăție pe pământ, atunci vor fi săraci în ceruri. Nu în zadar citim în scrierile Sfinților Părinți o mică istorioară precum că, odată, un stareț al unei mănăstiri, găsind bani în chilia unui călugăr care murise, a poruncit să nu-i fie îngropat trupul în cimitirul mănăstirii.

Cu totul altceva este atunci când o mănăstire este înstărită, pentru că toată bogăția este spre folosul material al întregii obști. O mănăstire trebuie să dispună de resurse materiale pentru întreținerea și bunăstarea viețuitorilor ei și a lăcașurilor ei de cult.

Dar alții mai zic: „De ce este nevoie de înfrumusețarea și împodobirea bisericilor, a icoanelor etc? Mai bine să se folosească acei bani în scopuri caritabile”.

În astfel de situații îmi amintesc de cuvintele Mântuitorului spuse ucenicului Său, care considera că în zadar a risipit femeia mirul scump, ungându-i picioarele Lui: *Pentru ce nu s-a vândut mirul acesta cu trei sute de dinari și să-i fi dat săracilor; dar el a zis aceasta nu pentru că era grija de săraci, ci pentru că era fur și, având pungă, lua din ce se punea în ea.*

A zis deci Iisus: *Las-o, că pentru ziua îngropării Mele l-a păstrat. Căpe săraci întotdeauna îi aveți cu voi, dar pe Mine nu Mă aveți întotdeauna* (Ioan 12, 5-8). Dacă acest mir scump n-a fost respins de însuși Domnul pentru cinstitele Lui picioare, oare noi vom îndrăzni să condamnăm înfrumusețarea scumpelor vase în care se păstrează și ni se oferă nouă Preascumpul Trup și

Preacinstitul Sânge al Mântuitorului Hristos; sau altarele pe care se aduce nouă ca jertfă nesângeroasă; sau Sfânta Evanghelie în care este pecetluit Cuvântul Domnului - în amintirea Răstignirii Lui; sau Preasfânta Lui Maică; sau sfinții Lui - într-un cuvânt, toată Biserica ce redă taina mântuirii neamului omenesc?

Spun toate acestea pentru credincioși, căci, pentru necredincioși, acestea sunt străine și ciudate.

Această judecată este illogică, mai ales când ne uităm la starea caselor noastre, pe care le împodobim în fel și chip, iar când e cazul să împodobim casa Domnului, gândim că n-are rost.

În ceea ce privește însă ajutorarea celor nevoiași, bineînțeles că oamenii milostivi, care jertfesc pentru sfintele biserici în numele lui Hristos, nu-i uită nici pe semenii lor care sunt săraci, numai că ei săvârșesc aceste fapte de milostenie în taină, fără să trâmbițeze în fața lumii.

Aud vociferându-se: „Călugării sunt niște trântori, nu fac nimic și în zadar trăiesc”.

Săvârșirea sfintelor rugăciuni nu este numai un lucru sărbătoresc. Bine ar fi dacă starea noastră de sărbătoare ar fi în rugăciune chiar dacă n-am face altceva. Să fim totuși sinceri cei care-i judecăm pe călugări că sunt trântori și să ne întrebăm: noi ce fapte și ce munci săvârșim? Câți dintre noi au lăsat o urmă, o amintire binefăcătoare în această viață? Oare cea mai mare parte din viața noastră nu ne-o petrecem în desfătări, discuții și fapte fără rost, în care nu este inclusă rugăciunea? Oamenii care muncesc îi judecă cu adevărat mai puțin pe semenii lor, fiindcă nu au timp de pierdut. Mi s-a dat să aud pe unii oameni spunând: „în orice caz, noi ne-am îndeplinit datoria față de natură, lăsând în urma noastră urmași”.

Dar oare aceștia și-au educat urmașii în frica lui Dumnezeu, au făcut din ei adevărați fii ai Bisericii și ai țării?

Iată o întrebare, căci fără îndeplinirea acestei îndatoriri, urmașii acestora nu vor fi de mare folos societății și nici spre mântuirea sufletelor părinților și a urmașilor acestora.

De ce oare sunt acuzați călugării, cum că ar fi trândavi, când se știe că fiecare mănăstire, fiind o comunitate, are lucrurile și atribuțiunile ei, ce sunt

îndeplinite de călugării care viețuiesc acolo. În mănăstiri slujba de dimineață durează trei ore, cam atât durează și Liturghia de noapte și cea de dimineață, iar uneori toată randuiala slujbelor religioase într-o mănăstire durează șapte ore, poate și mai mult ca în unele lavre, iar pentru săvârșirea acestor slujbe trebuie oameni deosebiți. Vecernia cu pravila durează de asemenea trei ore. Toate aceste slujbe adunate laolaltă alcătuiesc ca durată peste opt ore, neluând în calcul diversele rugăciuni și panahide, ce pot fi fără de număr. Astfel, când mai este timp de trândăvie pentru călugări? Ce ușor este de vorbit în necunoștință de cauză. Dacă unii vor spune că toate acestea sunt în zadar, cu siguranță nu vor fi dintre cei care stăruitor participă la aceste slujbe comune și cer săvârșirea anumitor rugăciuni. În consecință, călugării slujesc societății la fel ca și preoții de mir, dar pentru că slujbele în mănăstiri se săvârșesc continuu și sunt mai multe la număr și mai ample, unii credincioși mireni preferă să participe la sfintele slujbe în diverse mănăstiri. Așadar, călugării care slujesc câte 7-8 ore sunt îndreptățiți să-și petreacă restul timpului odihnindu-se, deși nu se odihnesc, pentru că trebuie să îndeplinească anumite ascultări în folosul obștii. Timpul călugărului este foarte prețios. Să socotim cât timp este necesar pentru pregătirea săvârșirii slujbelor religioase, pentru primirea și convorbirile cu cei care vin la mănăstiri pentru folosul lor sufletesc. Pentru că o datorie fundamentală a oricărei mănăstiri este de a-i îndruma pe credincioșii mireni nu numai prin slujbele religioase excepționale, buna găzduire, dar și prin sfaturile și învățăturile duhovnicilor.

În mănăstirile izolate, timp pentru odihnă este puțin, fiindcă slujbele durează 12 ore din 24, în afară de preocupările obștești și de ascultarea fiecărui călugăr. Dar dacă totuși unii dintre călugări folosesc timpul lor liber risipindu-l în preocupări străine de slujirea lui Dumnezeu, nedemni de numele lor sunt. Dar să nu uităm că rămân atâția care își dedică timpul liber rugăciunii lui Iisus, citirii cărților duhovnicești, picturii icoanelor, confecționării diverselor lucruri necesare mănăstirii etc.

Se poate deci să acuzăm tot monahismul din cauza unora care-și neglijează îndatoririle vieții alese?

Dumnezeu, la cererea lui Avraam, a promis că va milui tot orașul dacă va găsi acolo măcar zece dreپți. Noi însă, dimpotrivă, din cauza câtorva călugări

nechibzuiți, acuzăm și judecăm tot monahismul. Să nu uităm că printre cei care nu trăiesc în duhul muncii lor sunt totuși pustnici, sihastri necunoscuți nouă, dar știuți de Dumnezeu, care, în liniștea ochilor lor, se roagă neîncetat lui Dumnezeu ca să alunge mânia Lui și de deasupra noastră, a aceluia care în bezna păcatelor și neputințelor noastre nu știm și nu facem nimic decât să ne judecăm semenii.

Dacă, după tot ce am spus până acum, monahismul în general va fi privit cu bunăvoință, consider că nu este lipsit de importanță să prezint rolul pe care îl are mănăstirea în societate.

În lipsa învățaturii de cateheză din comunități, mănăstirile servesc drept școală a credinței, și, în lipsa lor, cred că multe ținuturi ale țării ar fi molipsite de învățăturile greșite ale multor secte. Mănăstirile ce sunt răspândite peste tot în Rusia sunt ca o plasă mântuitoare prin catehezele lor, ce a cuprins toată ortodoxia rusă. Ea poate fi comparată cu mreaja apostolilor care, la porunca Domnului, au scos din Marea Galileii un pescuit bogat, căci așa se săvârșește pescuitul tainic și rodnic al sufletelor în locurile luminate de chemarea numelui lui Dumnezeu.

Vi se pare ciudat ceea ce vă spun? Eu fac aceste afirmații bazându-mă pe niște fapte reale. Aproape în fiecare eparhie există câte un loc sfânt, unde sfintele icoane întotdeauna îndeamnă la rugăciune pe locuitorii din împrejurimile respective. Bătrâni și tineri, toți merg de marile praznice la sfintele locuri. Și de fiecare dată se întorc de acolo cu noi resurse duhovnicești, ce nu pot fi obținute acasă sau poate într-o biserică de mir. Mulți credincioși evlavioși iau în calcul dificultățile deplasării la acele locuri sfinte. De obicei ei rămân în mănăstiri câteva zile, participând la toate slujbele religioase, inclusiv la privegherile de noapte. Se roagă la sfintele icoane făcătoare de minuni și la moaștele sfinților lui Dumnezeu, de la care primesc ajutor, alinare și întărire, fiecare după credința sa.

Credincioșii ascultă, sădind în sufletele lor cuvintele de învățătură, discută cu evlavioșii părinți duhovnici și, primind sfaturi și binecuvântarea acestora, se întorc acasă cu mai multă credință, nădejde și dragoste pentru Dumnezeu și aproapele.

E cu neputință ca acestea să nu producă o stare și o schimbare benefică în sufletul fiecărui credincios. Și Sfântul Ioan Gură de Aur zice că cel care a intrat într-un locaș unde se prepară mirul va ieși neapărat de acolo binecuvântat.

Mănăstirile, prin sfințenia vieții lor, au un efect benefic asupra oamenilor simpli, neșcoliți, dar și asupra intelectualilor, dacă aceștia cu adevărat cinstesc sfintele mănăstiri și le vizitează cu un scop bine determinat.

Sfântul Apostol Pavel spune: *Căci deprinderea trupească la puțin folosește, dar dreapta credință spre toate este de folos, având făgăduința vieții de acum și a celei ce va să vină* (I Timotei 4, 8).

Oamenii știutori de carte au multe posibilități ca să avanseze spiritual în comparație cu cei neșcoliți, care pot învăța dogmele credinței numai din ceea ce aud și văd, pentru că nu știu carte și pentru că nu au un duhovnic îndrumător. Mănăstirile unde se săvârșește sistematic Sfânta Liturghie umplu acest gol duhovnicesc. Uneori cuvântul de învățătură al vreunui părinte evlavios poate prinde rădăcini rodnice în sufletele credincioșilor ascultători.

De aceea este dureros și nedrept să-i judecăm pe cei care, de fapt, ne sunt sprijin și călăuză în drumul nostru ce duce spre veșnicie.

Eu am vorbit la modul general despre importanța tuturor mănăstirilor mari și mici, renumite și necunoscute, răspândite pe teritoriul binecuvântatei noastre țări. Dar dacă aș aminti despre mănăstirile renumite, precum: Lavra Sfântului Serghie, Lavra Peșterilor de la Kiev, ori cea de la Solovăț, către care se perindă lume din toate colțurile Rusiei, precum cândva, în zile anumite, tot Israelul se aduna în singurul pe atunci locaș al lui Iehova, ca să stea înaintea Dumnezeului lui Iacov. Această adunare anuală a întregului popor era o dovadă a unității poporului lui Dumnezeu, ce le amintea de originea și credința lor. Același lucru se poate spune și despre pelerinajul evlaviosului popor al Rusiei răspândit pe necuprinsul nostru pământ. Astfel, fiecare închinător se întoarce de la locurile sfinte cu un surplus de informații folositoare, cu o credință mai statornică și o speranță mai vie în dobândirea mântuirii. Spre exemplu, toată partea de nord a țării - adică guberniile Arhanghelsk, Olăneț, Vologodsk, Perm, Veatsk - consideră sfântă datorie de a merge măcar o dată în viață la îndepărtata mănăstire Solovăț. Ei consideră că

este indicat ca înainte de a te căsători trebuie mai întâi să te închini făcătorilor de minuni ai Solovățului - Gherman, Savatie și Zosima. Este lăudabil acest sentiment al datoriei, bazat pe altul, al evlavie față de marii apărători ai credinței. Fiindcă, chiar necitind vechile letopisețe, numai prin tradiție din tată în fiu, tot nordul țării cinstește și cunoaște că natalitatea și cultura lor se datorează mănăstirii Solovăț. Cândva, aceste locuri pustii, uitate parcă de lume, au fost apoi cercetate după ce necunoscuții pustnici Savatie și Gherman, iar mai târziu Zosima au decis să viețuiască în pustia acelor locuri, și prin strădania, rugăciunile și credința lor au pus temelia mănăstirii Solovăț. Precum glăsuiește cântarea unui tropar: „Prin lacrimile ce le-ai vărsat și nevoințele ce le-ai înfruntat, prin miile de osteneli și fapte și rugăciuni neîncetate, ai readus la viață acest pustiu, minunile tale fiind ca o lumină a lui. Părinte al nostru, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi". Nu se poate ca cei care merg la mănăstirea Sarov să se închine să plece de acolo fără împliniri și bucurii duhovnicești. Pentru cei indiferenți față de sfințenie, poate nu este de prisos să amintesc că Lavra Solovățului, cum se numea în acea vreme, a fost scut de apărare împotriva șvabilor și a apărut tot nordul Rusiei de regimul țarist. La fel și Lavra Sfântului Serghie a fost un loc de apărare în inima țării. Mai întâi popularea și răspândirea credinței în nordul țării, apoi apărarea poporului de dușmani și până astăzi trezirea sufletelor „norodului" la credință. Iată ce contribuție a avut și are mănăstirea Solovăț!

Precum Solovățul este inima duhovnicească din nordul țării, așa este Lavra Sfântului Serghie miezul spiritual al Rusiei.

Lavra Cuviosului Serghie este căutată și cercetată de mulți pelerini ruși, dar și străini.

În această mănăstire ospitalieră primesc găzduire și o masă zilnică săracii; bolnavii primesc îngrijire și ajutor în bolnița mănăstirii; școlarizare și adăpost primesc orfanii și cei abandonați.

Oare ce altceva mai putem cere de la sfintele așezăminte? Tot așa de ospitaliere sunt și instituțiile publice din lume?

Aș aminti aici și despre Voronej, unde timp de zece ani a fost, se poate spune, toată Rusia ca să se închine la moaștele făcătoare de minuni ale unui sfânt necunoscut. Acele minuni au întărit credința poporului rus.

Ce-aș mai putea să spun despre Lavra Peșterilor de la Kiev, decât că Peșterile făcătoare de minuni reprezintă leagănul sfințeniei și mama tuturor mănăstirilor rusești. Câți sfinți s-au zăvorât în peșterile subterane, devenind tainici rugători! Câți săraci se hrănesc acolo cu milostenia întregii Rusii și câți rugători pelerini de la nord și sud, vest și estul țării, precum și străini găsesc aici alinare, vindecare și binecuvântare! Luați-ne acest Ierusalim viu și veți vedea ce pustie va fi inima Rusiei și sufletele credincioșilor dornici de a se mântui. Ca să afirmăm cât de important este pentru noi ceva anume, trebuie mai întâi să cunoaștem ce iubim și ce ne dorim, altfel nu vom putea niciodată înțelege și descifra trăirile și sentimentele noastre lăuntrice.

Aproape că rămânem indiferenți atunci când auzim că un om oarecare a părăsit această lume, dar suntem afectați și îndurerați numai atunci când cel care pleacă la cele veșnice ne este foarte apropiat. Ei bine, la fel voi spune și despre mănăstiri și viețuitorii acestora. De obicei sunt pe post de judecători cei care nu simt necesitatea duhovnicească a mănăstirilor și nici nu doresc să se îngrijească de mântuirea sufletelor lor. Pentru aceștia, sfintele așezăminte rămân străine și necunoscute, deși soarta întregii Ortodoxii depinde și de aceștia.

Preoții mireni, având obligații și față de familiile lor, cu greu reușesc să facă față cerințelor spirituale ale credincioșilor, pe când călugării, fiind fără obligații familiale, au posibilitatea să slujească Domnului și poporului credincios mai mult.

Neputința omenească nu permite oricărui credincios să se călugărească. De aceea, Biserica Ortodoxă, conform hotărârii Sinodului al VI-lea Ecumenic, a decis ca arhipăstoriile care stau în fruntea sfintelor biserici să-și dedice viața lor în totalitate slujirii lui Dumnezeu, nefiind legați cu sarcinile căsătoriei, însă le-a permis preoților de mir să se căsătorească. Cei care doresc să trăiască numai pentru Domnul au deschise porțile atâtor mănăstiri, că doar din rândul călugărilor au fost aleși arhipăstoriile bisericilor și ai mănăstirilor. Ce-ar fi fost dacă s-ar fi închis în mănăstiri numai bătrâni

neputincioși? Cine ar fi cârmuit mănăstirile, bisericile? Cine ar fi slujit în mănăstiri? Cine ar fi fost episcopi și cine i-ar fi înlocuit pe aceștia?

Când auzi uneori vorbindu-se despre zădărnicia și mulțimea mănăstirilor și a călugărilor, te gândești că parcă s-ar vorbi despre Roma și Spania din trecut, când într-adevăr al zecelea om era călugăr sau cleric, iar nu despre binecuvântata noastră țară, unde totul este cântărit spre binele Bisericii și al țării.

Conform unor date oficiale, putem afirma, luând în considerație numărul mănăstirilor și al călugărilor, cât de puțin se cunoaște situația reală a monahismului rus. Mulți se vor mira aflând că în toată Rusia există numai 409 mănăstiri de călugări și 118 mănăstiri de călugărițe, în cadrul cărora viețuiesc nu mai mult de 5150 călugări (inclusiv stareții) și 2250 călugărițe. Plus 3970 de ascultători și 7400 ascultătoare, necălugăriți, liberi în orice vreme să părăsească mănăstirile dacă doresc. Astfel, numărul total incluzând toate vârstele, bărbați și femei, care și-au dedicat viața lor slujirii lui Dumnezeu este de 15540, iar călugăriți dintre aceștia sunt doar 7340. Oare acest număr este atât de mare raportat la 56 de milioane de ortodocși din Rusia? Iată, ce ni se pare nouă mult de la depărtare își pierde din dimensiuni pe măsură ce ne apropiem și devine, desigur, un fapt firesc dacă privim această realitate cu ochii indiferenței.

Noi ne bucurăm și căpătăm o liniște sufletească când vedem că sfintele mănăstiri se răspândesc peste tot și devin tot mai înfloritoare, fiind ocrotite de Biserica Ortodoxă, și nu rămân abandonate și distruse de dușmanul neamului omenesc, precum s-a întâmplat în Occident. Bătrânele noastre lavre sunt tezaurul nostru duhovnicesc și păstrătoare ale virtuților creștinești, sunt dovada dragostei lui Dumnezeu față de lume și a credincioșilor rugători față de Dumnezeu, pentru că Ortodoxia atrage la ea pe cei care sunt pătrunși de credință și dragoste adevărată pentru Dumnezeu și pentru viața veșnică.

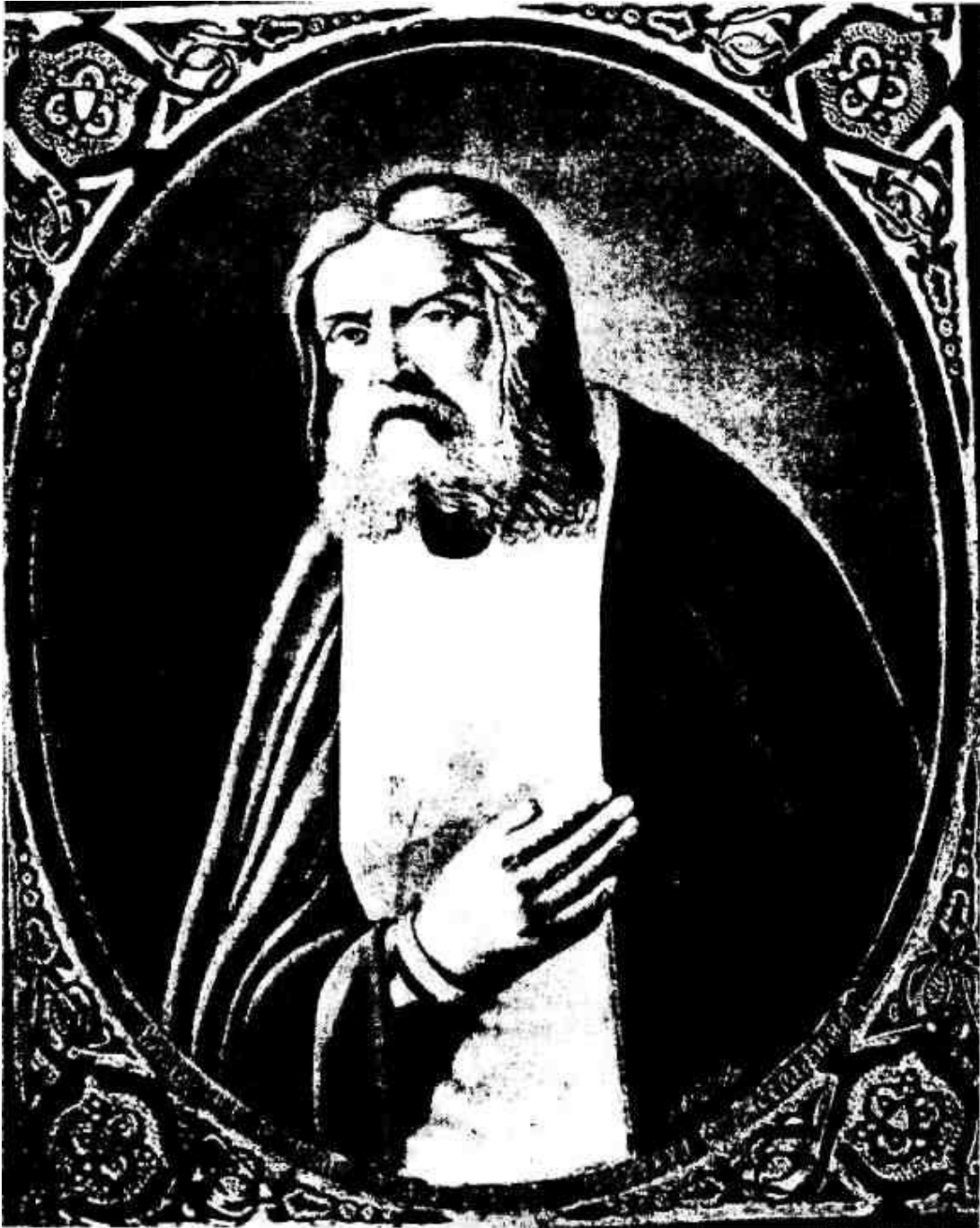
Să-I mulțumim lui Dumnezeu că ne-a oferit posibilitatea de a trăi aici, pe pământ, printre sfinții Lui, care ne întăresc sufletește cu harul Duhului Sfânt ce se revarsă asupra noastră prin moaștele lor. Să cinstim cu evlavie moaștele sfinților, închinându-ne și rugându-ne la raclele lor, și să le păzim să

nu fie profanate precum s-a întâmplat în Orientul îndepărtat, unde barbarii au distrus sfintele locașuri profanându-le.

Măreți pustnici, asceți, sihastri, cuvioși părinți, călugări și cucernici părinți de mir, Sfinților Antonie, Teodosie, Serghie, Nicon, Zosima, Savatie, Nil, Sava, Chirii, Dionisie, Alexandru, Serafim, Nazarie și alții, al căror nume sunt necunoscute, și toată ceata sfinților, care v-ați ridicat din rândurile smeriților la înălțimea amvonului să luminați lumea, continuați să deșteptați țara aceasta, salvată de voi de atâtea ori cu acoperământul „aripilor” voastre duhovnicești, asemenea arhistrategilor cerești, al căror chip l-ați purtat voi pe pământ. Iar în sfintele mănăstiri întemeiate cu osteneală, rugăciune și lacrimi, precum spune Preacuviosul Nestor, să viețuiască cei dornici de a urma exemplul vieții voastre slujind lui Dumnezeu pentru mântuirea sufletelor lor și a noastră - a credincioșilor mireni.

Să spunem nu numai cu buzele, ci și cu inima smerita rugăciune a marelui sihastru Avva Efrem, nu numai în timpul Postului Mare, ci pe parcursul întregii noastre vieți:

*„Așa, Doamne, împărate,
ajută-mi ca să-mi văd
greșelile mele și să nu
osândesc pe fratele meu,
că binecuvântat ești în vecii vecilor. Amin. ”*

Sfântul Serafim de Sarov

Preacuviosul Serafim nu numai prin cuvânt ci prin sine însuși ne încredințează că Dumnezeu în toate timpurile își arată harul Său celor ce

doresc să-L primească prin fapte de credință și dragoste, prin strădania inimii și a voinței.

El s-a născut în orașul Kursk în ziua de 19 iulie 1759, în familia de negustori a lui Isidor și Agatia Moșkin. La botez a primit numele de Prohor. Când avea vârsta de trei ani i-a murit tatăl, care în timpul vieții sale se ocupase și cu diferite lucrări de construcții și arhitectură bisericească. Spre sfârșitul vieții sale, el începuse în Kursk lucrările de construcție a unei biserici cu hramul Preacuviosul Serghie de Radonej, dar construcția acestei biserici a fost finalizată prin grija soției acestuia - Agatia.

Odată, vizitând Agatia biserica ce era în construcție, 1-a luat cu ea și pe Prohor, care avea atunci vârsta de 7 ani, și s-a urcat cu el până la partea cea mai înaltă a clopotniței. Acolo Prohor s-a îndepărtat puțin de mama sa și din neatenție a alunecat, căzând de la acea înălțime. Agatia, înmărmurită de cele întâmplate, a coborât repede, crezând că-și va găsi fiul mort. Dar spre marea ei uimire și bucurie 1-a găsit pe Prohor stând în picioare viu și nevătămat. Credincioasa mamă a înțeles prin această minune că Dumnezeu i-a ocrotit copilul și cu lacrimi în ochi și bucurie în suflet I-a mulțumit Proniatorului divin pentru această dăruire.

La vârsta de 10 ani, Prohor a fost dat la școală ca să învețe a scrie și a citi.

El avea o minte ageră și o memorie impresionantă, deprinzând repede cele învățate. Dar din acel timp, în sufletul lui deja se înrădăcinase dorința arzătoare de a-și închina întreaga viață numai slujirii lui Dumnezeu.

Astfel, la vârsta de 18 ani, primind binecuvântarea mamei sale, a părăsit casa părintească, îndreptându-se spre mănăstire. Dar înainte de a-și alege o mănăstire, s-a dus la Kiev ca să se închine sfintelor moaște ale sfinților de la Sfânta Lavră Pecerska. Intrând în Sfânta Lavră a căzut cu fața la pământ și s-a rugat cu lacrimi înaintea icoanelor sfinților și înaintea icoanei Adormirii Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. El s-a rugat stăruitor la raclele Sfinților Antonie și Teodosie și ale altor sfinți care odihnesc acolo, cerându-le să-i îndrepte pașii vieții sale spre drumul mântuirii și să-i arate locul unde să-și petreacă viața în călugărie. Apoi s-a împărtășit cu Sfintele Taine și aflând că nu departe de Lavra Pecerska, în mănăstirea Kitaev,

trăiește un pustnic zăvorât care avea darul înainte-vederii, pe nume Dositei, a plecat într-acolo să ceară un sfat de la acel pustnic. Fiind lăsat să intre la blândul nevoitor, Prohor a căzut la picioarele acestuia și l-a rugat să-l binecuvânteze spre a începe o viață călugărească.

Înainte-văzătorul Dositei, văzând înaintea lui un mare nevoitor al lui Hristos, l-a binecuvântat și l-a povățuit să meargă să se mântuiască în mănăstirea Sarov, spunându-i: „Mergi, copile al lui Dumnezeu, și rămâi în Mănăstirea Sarovului. Acest loc îți va fi spre mântuire”.

Tânărul Prohor s-a întărit cu acest sfat și a purces la drum. În sufletul lui ardea flacăra dorinței de a începe o nouă viață și cu ajutorul lui Dumnezeu și al Maicii Domnului a ajuns cu bine la mănăstirea spre care a fost îndreptat de însuși Dumnezeu prin gura pustnicului Dositei. Aici a fost primit cu bunăvoință și dragoste frățescă de către părintele stareț Pahomie în anul 1778. După opt ani de ascultare ca frate, Prohor a fost tuns călugăr cu numele Serafim pe data de 13 august 1786.

Primind nume îngeresc, el și-a întors ochii sufletului său de la cele pământești către cele cerești.

În luna decembrie 1786 a fost hirotonit ierodiacon de către Prea Sfințitul Victor, Episcop de Vladimir și Moromsk. Învrednicindu-se cu acest cin și ca slujitor la altarul Domnului, el se îngrijea neîncetat de curăția sufletului și a trupului său. Timp de 5 ani, ierodiaconul Serafim a săvârșit zi de zi Sfânta Liturghie, împărtășindu-se cu Sfintele Taine zilnic, întărindu-se în săvârșirea faptelor mântuitoare.

Preamărindu-L neîncetat pe Dumnezeu prin rugăciune continuă, el s-a învrednicit de nenumărate vedenii.

În anul 1793 a fost hirotonit ierodiacon de către Prea Sfințitul Teofil, Episcop de Tambov și Penzsk.

Părintele Serafim, cu o nemărginită dragoste și arzătoare credință în suflet, începe și mai aprig să se înalțe către cele cerești, stăruind prin diverse nevoințe trupesti în lucrarea sa de mântuire.

El avea o dragoste inexplicabilă pentru viața pustnicească și dorea să-și petreacă viața în tăcere desăvârșită, ca să se apropie și mai mult de Dumnezeu. De aceea i-a cerut starețului său, ieromonahului Isaia,

binecuvântare pentru a începe o viață de pustnic. Astfel s-a izolat el într-o chilie în desigurile pădurii Sarov, spre a urma exemplul vieții înaintașilor săi pustnici. În anul 1794, primind binecuvântare de la părintele său duhovnic, cu o nespusă râvnă și nedescrisă bucurie s-a retras în chilia sa izolată, ce se afla la o depărtare de 5 verste de mănăstire, pe o colină înaltă, în apropierea râului Sarovka.

În chilia sa din pustie, ieromonahul Serafim se ocupa cu rucodelia, lucra pământul din jurul chiliei sale, cultivând cartofi și alte zarzavaturi, aduna lemne, pregătindu-le pentru încălzirea chiliei sale sărăcicioase pe timp de iarnă. Iar sufletul și-1 întărea prin rugăciunea permanentă, prin citirea Sfintei Scripturi și a scrierilor Sfinților Părinți. Pravila lui de sihastru era următoarea: în fiecare zi citea câteva capitole din Sfânta Scriptură, săvârșea toate slujbele bisericesti în afară de Sfânta Liturghie, iar în ceea ce privește citirea Psaltirii, urma cu strictețe sfatul Sfântului Mare Pahomie.

El adesea s-a învrednicit de vedenii cerești. La înălțare, o mie de noți a stat Serafim în rugăciuni fierbinți pe o piatră, ducând ceartă duhovnicească cu dușmanul neamului omenesc, cu diavolul.

Cuviosul pustnic nu se odihnea niciodată prea mult, dormind foarte puțin.

Frații călugări care veneau să-1 vadă îl găseau mereu adâncit în rugăciune contemplativă, în cugetarea de Dumnezeu, și, neîndrăznind să-i tulbure liniștea și rugăciunea, se retrăgeau după ce părintele Serafim îi petrecea într-o singură plecăciune.

În ajunul duminicilor și a sărbătorilor, venea în mănăstirea Sarov, unde asculta vecernia sau privegherea cea de toată noaptea și utrenia, iar dimineața, după Sfânta Liturghie, se împărtășea cu Sfintele Taine. După aceea primea până la vecernie pe frații care veneau la el pentru diferite nevoi sufletești și apoi, luându-și pâinea pentru o săptămână, se întorcea la chilia lui pustnicească.

Părintele Serafim obișnuia să petreacă prima săptămână din Postul Mare în post total și înfrânare desăvârșită. El a avut întotdeauna o dragoste aparte pentru înfrânare, căci atunci când s-a retras în pustie i-a cerut duhovnicului său binecuvântare de a se hrăni doar cu un cartof pe zi sau alte legume ce le cultiva în grădina de zarzavaturi de lângă chilia sa. Timp de trei ani însă el s-

a hrănit numai cu supă din iarba „picioarul caprei”, pe care o strângea și o usca pentru iarnă.

Unii călugări care au dorit să viețuiască în pustie împreună cu părintele Serafim n-au putut rezista nevoițelor trupești ale vieții pustnicești și de aceea s-au întors pentru totdeauna în mănăstire.

Între timp, mulți frați călugări veneau la el în pustie ca să se întărească cu sfaturile și învățăturile cuviosului pustnic. Pe cei care aveau trebuință de îndrumări duhovnicești îi primea, povățuindu-i cu dragoste părintească. Însă, uneori, când voia să păstreze tăcere, se izola, nedorind să vorbească cu nimeni.

Dușmanul neamului omenesc nu suporta să-1 vadă pe râvnitorul pustnic cum se nevoiește din ce în ce mai aspru ca să dobândească harul Duhului Sfânt în lucrarea sa de mântuire a sufletului.

Din când în când, ziua, dar mai ales noaptea, în timpul orelor de rugăciune, dintr-o dată în chip văzut i se arăta că parcă i se dărâmă chilia și din toate părțile năvălesc fiare sălbatice, urlând îngrozitor. Alteori apăreau deodată în fața lui morminte deschise și mulțime de morți ieșeau din ele. Nu rareori puterile întunericului se năpusteau asupra lui noaptea, în timpul rugăciunii, și-1 ridicau în văzduh, apoi îl izbeau de pământ așa de tare, încât, dacă nu l-ar fi păzit Dumnezeu, puteau să-i frângă oasele.

Toate aceste ispite și atacuri din partea celui rău, el le-a biruit întotdeauna cu puterea Sfintei Cruci și a credinței de neclintit în ajutorul Bunului Dumnezeu. De aceea, celor care doreau să viețuiască în pustie le spunea: „Cei care vor să trăiască o viață de pustnic trebuie să fie asemenea Celui răstignit pe Cruce. Pentru că cei care viețuiesc în mănăstire se luptă cu puterea celui potrivnic precum s-ar lupta cu porumbei, iar cei pustnici se luptă cu cel rău precum s-ar lupta cu lei sau leoparzi”.

El niciodată nu-i binecuvânta pe călugării dornici să se retragă în pustie decât dacă aceștia se uneau doi sau trei să viețuiască laolaltă, ca aceștia să se întărească unul pe altul în nevoițele sihăstriei și împreună să lupte împotriva vrăjmașului.

Dar oricât s-a muncit diavolul să-1 împiedice pe cuviosul pustnic în săvârșirea faptelor de mântuire și să-1 alunge din pustie, n-a reușit, și

văzându-se învins a început să uneltească alte viclesuguri de a-l ataca pe evlaviosul părinte. Dar când diavolul nu a mai putut de unul singur să-l învingă pe pustnic atunci a folosit altă armă, trimițând asupra călugărului oameni răi, ca să-l necăjească.

Astfel, odată trei hoți l-au întâlnit în pădure pe pustnicul Serafim și i-au cerut bani, socotind că el i-ar putea avea de la oamenii care-l vizitau uneori pentru anumite nevoi duhovnicești. Cuviosul însă le-a răspuns că nu are bani fiindcă nu primește bani de la nimeni. Hoții nu l-au crezut și s-au gândit să capete de la el într-un mod forțat ceea ce-și doreau. Atunci unul dintre ei, ridicând toporul, l-a lovit pe pustnic în cap așa de tare, încât i-a țâșnit sângele pe gură și urechi, și a căzut în nesimțire.

Totuși, hoții l-au bătut cu toporul, cu bucăți de lemn, cu mâinile și cu picioarele până când li s-a părut că nu mai respiră și, socotindu-l mort, l-au abandonat. Apoi au năpustit în chilia lui scotocind totul în căutarea banilor, dar negăsind nimic au plecat în drumul lor.

Părintele Serafim, după atâtea lovituri puternice, abia a putut să-și revină, iar a doua zi, plin de răni, cu greu a ajuns la mănăstire. Arăta jalnic, era murdar de sânge peste tot, părul îi era motolotit și plin de noroi, mâinile -stâlcite, din gură îi curgea sânge și avea câțiva dinți lipsă. Frații obștii, văzându-l într-o astfel de stare, s-au îngrozit și l-au întrebat ce i s-a întâmplat. El însă le-a cerut să-l cheme pe starețul mănăstirii, căruia i-a spus tot ce i s-a întâmplat. Această nenorocire l-a întristat pe stareț și pe toți frații din mănăstire.

Părintele Serafim a rămas în mănăstire până la însănătoșire, fiind îngrijit de toți frații călugări. Curând au fost aflați cei care l-au bătut pe pustnicul Serafim, dar iubitorul părinte l-a rugat pe stareț să nu-i pedepsească, spunându-i că mai degrabă părăsește el mănăstirea decât să fie pedepsiți acei răufăcători. Așa era părintele Serafim, îi iubea pe toți deopotrivă, iertând greșelile tuturor, chiar și ale dușmanilor săi. Dar aceștia n-au fost ocoliți de pedeapsa dreaptă a lui Dumnezeu, căci, curând de la cele întâmplate cu părintele Serafim, casa lor a fost mistuită de flăcări. Hoții înțelegând de ce li s-a întâmplat acest necaz au venit la cuviosul pustnic și cu lacrimi în ochi i-au cerut iertare.

Părintele Serafim s-a vindecat datorită grijii Maicii Domnului, precum a mărturisit chiar părintele unui frate călugăr, spunându-i că a avut o vedenie și Maica Domnului l-a întărit sufletește și i-a redat forța și puterea trupească.

Simțindu-se în putere ca să se întoarcă în pustie, el a cerut starețului binecuvântarea de a părăsi mănăstirea, dar părintele stareț împreună cu frații obștii au încercat să-l înduplece să renunțe la viața de pustnic și să rămână pentru totdeauna în mănăstire ca să fie ferit de alte pericole. Cuviosul i-a asigurat că nu-i este frică de alte încercări și că este pregătit să îndure toate umilințele și necazurile, oricare ar fi ele, urmând exemplul marilor mucenici care au suferit pentru Domnul Hristos.

Părintele Serafim se temea tot mai mult de vrăjmașul sufletului, amintind mereu cuvintele Mântuitorului: *Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să-l piardă în gheenă* (Matei 10, 28). Atunci părintele Isaia a binecuvântat dorința lui stăruitoare, și pustnicul s-a întors la chilia lui din pustie.

În anul 1807, starețul mănăstirii, bunul și blândul Isaia, a plecat la cele veșnice. Acest fapt l-a întristat mult pe cuviosul Serafim, pentru că starețul Isaia era nașul lui de călugărie, părintele duhovnicesc și cel mai bun sfătuitor al său. Și cuviosul Isaia îl cinstea și îl iubea mult pe părintele Serafim. Chiar și atunci când din cauza bolii și a bătrâneții el se deplasa destul de greu, îl vizita totuși în pustie pe cuviosul Serafim, fiind ajutat și însoțit de unii frați călugări. Acele întâlniri și discuții cu părintele Serafim i-au alinat durerile starețului în ultimele zile ale vieții lui pământești.

Despărțirea de părintele său duhovnic, de sfătuitorul și starețul Isaia, l-a tulburat sufletește pe pustnicul Serafim. Gândul despre deșertăciunea vieții lumești, despre ceasul morții și despre înfricoșătoarea judecată a lui Dumnezeu s-a cuibărit adânc în sufletul pustnicului și din acel moment el a început să trăiască într-o tăcere desăvârșită, astfel încât, urmând exemplul Marelui Arsenie, îi ocolea pe toți cei care-l vizitau. Iar când se întâlnea cu cineva care dorea să vorbească cu el, părintele Serafim cădea cu fața la pământ și nu se ridica până când respectivul vizitator îl ocolea, îndepărtându-se de el.

El s-a retras trei ani de zile, iar de la starea de tăcere deplină a trecut la închiderea în sine până când, în anul 1825, printr-o arătare, Maica Domnului i-a poruncit să iasă din peșteră și să ia toate mângâierile necesare pentru vindecarea și alinarea omenirii.

O jumătate de secol a petrecut cuviosul Serafim în fapte de mântuire duhovnicească și trupească, arzând de râvna dobândirii Duhului Sfânt în sufletul său.

Marcat de bătrânețe și epuizat de ostenele și nevoițele pustiei, nu mai putea să vină la mănăstire în fiecare duminică și în zilele de sărbătoare ca să se împărtășească cu Sfintele Taine, fapt pentru care i-a cerut binecuvântare starețului Nifon să se reîntoarcă la mănăstire după 15 ani de pustnicie. Întreaga obște s-a bucurat de reîntoarcerea părintelui Serafim la mănăstire pentru că și-au dorit mereu să-1 aibă în mijlocul lor și să se întărească cu sfaturile și învățăturile lui duhovnicești. Toată viața el a avut înaintea ochilor săi imaginea clipei morții și mereu își amintea învățătura lui Isus, fiul lui Sirah: *In tot ce faci adu-ți aminte de sfârșitul tău și nu vei păcătui niciodată* (Isus Sirah 7, 38). El a cerut să i se facă un sicriu din lemn de stejar, pe care l-a pus într-un colț din chilia sa, și se ruga adesea stând înaintea sicriului. De acum se pregătea pentru plecarea din lumea pământească către cea cerească și stătea în chilia sa precum stă mortul în sicriu.

Pe frații călugări care veneau la chilia lui să-l vadă îi saluta printr-o plecăciune adâncă, îi binecuvânta, iar unora le dădea sfaturi duhovnicești: să meargă la toate slujbele bisericesti, să stăruie neîncetat în rugăciune, să facă ascultare necârtitoare de starețul mănăstirii, să nu mănânce în afara orelor stabilite, la trapeză să stea cu evlavie și frică de Dumnezeu și cele oferite să le mănânce cu mulțumire.

Adesea le spunea următoarea întâmplare: printre frații unei obști era odată un călugăr bătrân văzător cu duhul și vedea precum este fiecare dintre cei care mâncau la trapeză. Unii mâncau miere, alții - pâine, iar alții mâncau lăcuste. Bătrânul s-a mirat de ceea ce-a văzut și s-a rugat lui Dumnezeu zicând: „Doamne, descoperă-mi această taină; la trapeză se oferă aceeași hrană pentru toți, de ce unii mănâncă miere, alții pâine, iar alții lăcuste?”. Și iată că un glas de sus i-a răspuns: „Cei care mănâncă miere sunt cei care

stau la masă cu frică și rugăciune continuă, ce se înalță ca tămâia către Dumnezeu și de aceea mănâncă miere. Cei care mănâncă pâine sunt aceia care laudă bucatele oferite lor de Dumnezeu, iar cei care mănâncă lăcuste sunt cei care vorbesc și cârtesc: asta-i bună iar asta nu-i bună".

Părintele Serafim le spunea că nimănui nu-i este permis să plece din mănăstire fără binecuvântate pricini și îi învăța să suporte cu răbdare toate încercările și ispitele, precum spune Domnul: *Și veți fi urâți de toți pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22). De asemenea, îi învăța să - păstreze între ei o pace reciprocă, pentru că Dumnezeu Se sălășluiește numai într-un locaș pașnic, precum spune Psalmistul: *În pace este locul Lui*.

Părintele se împărtășea cu Sfintele Taine în toate duminicile și zilele de sărbătoare după Liturghia de dimineață, având binecuvântarea duhovnicului său, pentru că simțea mereu o dorință și o necesitate arzătoare de a se împărtăși cu cele sfinte cât mai des. Și pe frații obștii îi îndemna să nu evite nici unul din cele douăsprezece praznice împărătești fără să-și curețe conștiința prin Taina Spovedaniei și să-și spele păcatele unindu-se cu Domnul Hristos prin Taina împărtășaniei. Iar pe mireni îi sfătua numaidecât să se spovedească și să se împărtășească măcar în cele patru posturi din cursul anului.

După ce a renunțat la starea de tăcere deplină, a acceptat să le vorbească credincioșilor care veneau la el din cele mai îndepărtate locuri ale țării ca să-i ceară binecuvântare și sfaturi duhovnicești. Părintele obișnuia să le dea acestora să guste anafura sau pâine binecuvântată și stătea de vorbă cu ei, manifestând multă dragoste și respect față de aceștia.

El a viețuit în chilia sa pustnicească de pe malul râului Sarovka 17 ani de zile, dar după ce s-a reîntors la mănăstire și-a făcut o altă chilioară în desișurile pădurii, la o distanță de două verste de mănăstire, unde se refugia de multe ori ca să stea în liniștea pustiei și să se roage precum știa numai el. Aproape în fiecare zi pleca în pădure la chilia sa pustnicească, unde se îndeletnicea cu prelucrarea lotului de pământ din jurul chiliei sale pe care

cultiva cartofi, și se ruga neîncetat, iar seara întotdeauna se întorcea în mănăstire.

Cuviosul pustnic avea obiceiul să poarte în spate un sac plin cu pietre. Iar când a fost întrebat de ce cară în spate aceste pietre, a răspuns precum spune Sfântul Efrem Șirul: „Eu îl chinuiesc pe cel ce mă chinuiește”.

El cânta mereu antifonul: „Deșertăciunile lumii le lasă, pustnice, și fii cu arzătoare dorință către viața cea cerească”. Această cântare nu era o simplă fredonare a unor cuvinte, ci era o exprimare a trăirilor sale lăuntrice, ce izvorau din adâncul sufletului său.

De obicei cuviosul Serafim mergea la biserica din bolnița mănăstirii la Sfânta Liturghie de dimineață și se împărtășea cu Sfintele Taine. Iar după Liturghie se întorcea în chilia sa, fiind însoțit de mulți credincioși care doreau să primească binecuvântare și sfaturi duhovnicești. Numărul vizitatorilor credincioși creștea de la o zi la alta. Unii îl așteptau la mănăstire, iar alții veneau la el în pustie arzând de dorința de a-l vedea și de a se împărtăși din sfințenia vieții lui și din învățăturile lui nestemate. El era blând, iubitor și iertător. Avea o memorie excepțională, o minte ageră, luminată de harul Duhului Sfânt și darul vorbirii convingătoare. Sfaturile lui erau atât de consistente, liniștitoare și influente, încât toți cei care-l auzeau vorbind primeau ajutor și alinare în suferințele și neliniștile lor sufletești.

Unii dintre aceștia spuneau că părintele Serafim le încălzește inima întărindu-i în credință, le luminează mintea cu sfaturile lui duhovnicești și le ia parcă o pânză de pe ochii sufletului afectat de păcate, le dă putere de a lupta cu toate necazurile lor și le sădește în suflet dorința hotărâtoare de schimbare în bine. Toate sfaturile lui erau bazate pe Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție.

Pentru că el a ajuns la măsura desăvârșirii, a fost înzestrat cu harul Duhului Sfânt, primind de la Dumnezeu multe daruri sfinte, inclusiv darul înainte-vederii și darul proorocirii. De aceea, multora dintre cei care-l vizitau, înainte ca aceștia să apuce să-și mărturisească neputințele stării lor, necazurile, gândurile și frământările lăuntrice, le dădea sfaturile și îndrumările cuvenite, știind de fapt pe cine are în fața sa.

Principalele caracteristici ale firii sale erau dragostea pentru Dumnezeu și aproapele și înțelepciunea smerită. Oricine a venit la el - săraci în zdrențe, bogați în haine sclipitoare, păcătoși și drești - pe toți i-a primit cu dragoste frățască. Sărutându-i pe frunte, tuturor li s-a închinat până la pământ, i-a binecuvântat iar unor oameni simpli le-a sărutat mâinile.

Preacuviosul ne-a arătat împlinirea primei porunci: de a-L iubi pe Dumnezeu din toată inima, din tot sufletul, din tot cugetul, îndeplinind însă și a doua poruncă, asemănătoare celei dintâi, de a iubi pe aproapele, dezvăluind cu adevărat „identitatea” lor lăuntrică și nedespărțită.

Întrezărind chipul lui Dumnezeu în fiecare om, minunatul stareț îl întâmpina cu cerească salutare: „Bucuria mea!”, bucurându-se de el. Aceste luminoase cuvinte vădesc dumnezeiasca dragoste și bucurie față de creație.

Preacuviosul i-a slujit toată viața lui Dumnezeu dar în același timp și aproapei, devenind prietenul tuturor: stareț, închinător, tămăduitor, mângâietor, prooroc, coborând către sufletele oamenilor după ce a săvârșit plinătatea ascezei pustnicești.

El a alinat, a întărit, a vindecat, a călăuzit multe suflete, binecuvântându-le și dăruindu-le dragoste, credință și nădejde din dragostea și sfințenia lui. Cuviosul, fiind purtător de Duh Sfânt, a înmuiat și a dezghețat inimile multora cu lacrimile pocăinței lor, îndreptându-i spre calea ce duce în împărăția cerească a bucuriei și fericirii nesfârșite.

Cu puțin timp înainte de moartea sa, părintele Serafim a fost întrebat de către un frate călugăr: „Preacuvioase, de ce noi nu putem trăi o viață aspră, precum au trăit pustnicii în vechime?”. Și cuviosul i-a răspuns: „Nu trăim astfel pentru că nu avem voință. Dacă am avea voință, am trăi ca și părinții pustnici, înaintașii noștri, care au strălucit în pustie prin faptele și dragostea credinței lor, deoarece harul și ajutorul lui Dumnezeu se sălășluiește în sufletele tuturor căutătorilor de Dumnezeu și precum spune Sfânta Scriptură: *Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este același* (Evrei 13, 8).

Ajungând la bătrânețe, cu un an înainte de moartea sa, cuviosul Serafim mergea din ce mai rar la chilia sa pustnicească, simțindu-se istovit și neputincios, vorbea foarte rar și foarte scurt cu cei care îl cercetau pentru anumite îndrumări duhovnicești.

În anul 1833, cu o săptămână înainte de a pleca la cele veșnice, în ziua Nașterii Domnului, bătrânul Serafim a venit la Liturghia de seară, slujită de starețul Nifon, și s-a împărtășit cu Sfintele Taine. Iar după ce s-a iertat cu egumenul Nifon, s-a întors la chilia sa și i-a dat ucenicului său Iacov o svită, pe care era imprimate chipul Preacuviosului Serghie și chipul Maicii Domnului, spunându-i: „Cu această svită să mă îmbrăcați când voi muri și cu ea să mă puneți în mormânt. Aceasta am primit-o de la părintele Arhimandrit Antonie, succesorul stareț al Lavrei Sfânta Treime, de la moaștele Sfântului Serghie de Radonej”.

Înainte de Anul Nou a mers la Biserica Adormirea Maicii Domnului ca să le arate fraților obștii locul de lângă altarul bisericii unde să fie înmormântat.

Pe data de 1 ianuarie a participat pentru ultima dată la Sfânta Liturghie de dimineață, săvârșită în biserica bolniței, și s-a împărtășit cu Sfintele Taine. Deja era foarte slăbit, dar avea un chip liniștit și vesel.

A doua zi, pe data de 2 ianuarie 1833, ieromonahul Serafim a fost găsit în chilie în genunchi în fața icoanei Maicii Domnului, mort în rugăciune de „iertare”. Trupul lui neînsuflețit a fost pus în sicriu și opt zile a stat în biserica Adormirea Maicii Domnului, nesupunându-se putreziciunii. În aceste zile s-au vărsat multe lacrimi și s-au înălțat multe rugăciuni în amintirea celui care a fost monah pustnic, eremit desăvârșit, stareț plin de iubire, stâlpnic și nevoitor, care a întrecut orice limită omenească pe toate căile urcușului său ascetic, iar viețuirea lui a fost o neîntreruptă rugă, cugetare, contemplare și călăuzire către Dumnezeu.

Cei care atunci l-au petrecut pe ultimul lui drum și noi, cei de astăzi, care-l cinstim cu evlavie, îi spunem: „Preacuvioase Părinte Serafim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi, păcătoșii”.

Precum în decursul vieții sale Cuviosul Serafim i-a îndrumat, i-a luminat, i-a alinat pe mulți, vindecându-i prin cuvânt, faptă și rugăciune, astfel și după moarte, el rămâne călăuzitorul nostru. Lui putem să-i vorbim despre necazurile zilelor noastre. Chiar el ne-a lăsat un legământ ce răsună în inima noastră: „Când nu voi mai fi printre cei vii, veniți la mormântul meu. Vorbiți cu mine, ca și când aș fi viu, pentru că eu sunt pururi viu pentru voi”.

Amintirea despre acest mare nevoitor și slujitor al Domnului dăinuie de-a lungul anilor și adună mii de pelerini din toată lumea în jurul mormântului său de la Sarov. Toți suspină, oftează și se roagă virtuosului părinte ca să mijlocească înaintea lui Dumnezeu și a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu pentru izbăvirea de necazurile, ispitele și patimile lumii acesteia și pentru mântuirea sufletelor lor.

**Din învățăturile duhovnicești ale Cuviosului Ieromonah
Serafim**

Despre lepădarea de lume
Despre tăcere
Despre luarea aminte de sine
Despre grija de suflet
Cu ce trebuie să ne înzestrăm sufletul?
Despre pacea sufletească
Despre păstrarea păcii sufletești
Despre rugăciune
Despre vorbirea multă
Despre gânduri și mișcările trupești
Despre datoria subalternilor față de superiorii lor
Despre neosândirea aproapelui
Despre izolare și tăcere
Despre tristețe
Învățătură către monahul începător

Despre lepădarea de lume

Frica lui Dumnezeu se dobândește atunci când omul, întorcându-se dinspre lume și tot ce este în lume, își concentrează gândurile și simțămintele sale asupra Legii dumnezeiești și se adâncește cu totul în contemplarea lui Dumnezeu și în așteptarea fericirii făgăduite sfinților.

Noi nu fugim de oameni, care sunt de aceeași fire cu noi și poartă același nume al lui Hristos, de creștini, ci fugim de păcatele făcute de ei, cum i s-a spus Marelui Antonie: „Fugi de lume și te mântuiește”.

Nu poți să te afli în starea contemplării de Dumnezeu cât timp te afli în lume. Până când patimile nu se vor liniști, nu poți dobândi pacea sufletească. Iar patimile nu se liniștesc atâta timp cât suntem înconjurați de lucruri ce stârnesc patimile din noi. Ca să ajungi la starea desăvârșirii și să capeți o liniște deplină a sufletului, trebuie să stăruie mult în rugăciune și contemplare de Dumnezeu. Lasă-ți sufletul să se înalțe către Dumnezeu prin rugăciune înflăcărată, depărtându-te de patimile lumii acesteia.

Nedepărtându-te de lume, sufletul nu poate să-L iubească sincer și în totalitate pe Dumnezeu.

Despre tăcere

Preacuviosul Varsanufie ne învață că precum corabia pe mare înfruntă furia valurilor și a furtunilor și ajungând la țărmul liniștit nu mai este supusă pericolului, rămânând nevătămată, tot așa și călugărul, cât se află printre oameni, are parte de mahniri, ispite, gânduri supărătoare, iar când stăruie în tăcere, n-are de ce se teme.

Tăcerea deplină este crucea pe care călugărul trebuie să-și răstignească patimile, plăcerile, gândurile. Adu-ți aminte de Domnul Hristos, câte batjocuri și defăimări a îndurat înainte de a fi răstignit pe Cruce. Așa și noi, fiind doar în tăcere deplină, dar nesuferind precum a suferit Domnul Hristos, nu putem ajunge la starea sfințeniei desăvârșite. Căci spune Apostolul: *Cu El vom suferi și cu El ne vom preamări.*

Altă cale nu există.

Cel care a ales starea tăcerii depline trebuie să știe cu ce scop a ales această stare, pentru ca inima lui să nu se abată către altceva.

Despre luarea aminte de sine

Cel care urmează calea luării aminte de sine nu trebuie să se încreadă numai în propria sa putere de înțelegere, ci trebuie să cerceteze Scripturile și să compare mișcările inimii sale și viața sa cu viața asceților care au trăit mai înainte. E mult mai ușor în acest fel să ne păzim de cel rău și să vedem limpede adevărul.

Cugetul unui om atent, veghetor este întocmai ca o strajă neadormită.

Să veghem deci ca să nu fim atrași către lucruri străine, să ne gândim și să vorbim despre ele cum spune David: *Nu va grăi gura mea lucruri omenești* (Ps. 16, 4), ci să ne rugăm Domnului: *De cele ascunse ale mele curățește-mă și de cele străine ferește pe robul Tău* (Ps. 18, 13-14).

Omul trebuie să fie vigilent de la începutul și până la sfârșitul vieții sale, ele, cele din mijloc, cu tot ce au ele plăcut ori neplăcut, fiind indiferente.

Ca să-ți păstrezi cugetul curat, închide-te în sine, precum spune Mântuitorul: *Și pe nimeni să nu salutați pe cale* (Luca 10, 4), și fără folos să nu vorbești.

Pe stareț și pe frați să-i saluți, închinându-te lor respectuos, iar ochii minții să-i ai mereu închiși.

Despre grija de suflet

Corpul omenesc e asemenea unei lumânări. Lumânarea se sfârșește arzând, iar omul - murind. Dar sufletul este nemuritor și se cuvine să ne îngrijim de sufletul nostru mai mult decât de trup. *Pentru că ce-i va folosi omului dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce-ar putea da omul în schimb pentru sufletul lui?* (Matei 16, 26).

„Noi credem că sufletul este mai prețios decât orice, zice Macarie cel Mare, pentru că Dumnezeu n-a binevoit să Se unească cu nici o altă făptură decât cu omul, pe care 1-a iubit mai mult decât toate creaturile.”

Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Chirii al Alexandriei, Sfântul Ambrozie al Mediolanului și alții, din

tinerețe și până la sfârșitul vieții lor, au fost feciorelnici. Toată viața ei și-au închinat-o slujirii pentru mântuirea sufletului și n-au slujit trupului.

Se cuvine deci să ne îngrijim mai ales de suflet, iar trupul să-l întărim în măsura în care ne este de ajutor la întărirea duhului.

Dacă ne vom omorî trupul de bună voie într-atât încât să ne afectăm și sufletul, atunci această osteneală va fi fără judecată dreaptă, doar dacă am face aceasta pentru dobândirea virtuților.

Dacă Domnul va voi ca omul să treacă prin boli și suferințe, tot El îi va da și puterea răbdării.

Cu ce trebuie să ne înzestrăm sufletul?

Trebuie să ne înzestrăm sufletul cu cuvântul lui Dumnezeu, căci cuvântul lui Dumnezeu, după cum spune Sfântul Grigorie Teologul, este pâinea îngerilor cu care se hrănesc sufletele flămânde de Dumnezeu.

Să ne înzestrăm sufletul și cu citirea Noului Testament și a Psaltirii, stând în picioare, ca să se producă luminarea minții.

Trebuie să ne înzestrăm sufletul cu cuvântul lui Dumnezeu în așa fel încât mintea să „se scalde” parcă în Legea Domnului, conform căreia omul trebuie să trăiască.

Când omul își va înzestra sufletul său cu cuvântul lui Dumnezeu, atunci va înțelege și va face diferență între bine și rău.

Citirea cuvântului lui Dumnezeu trebuie să se producă în tăcere și izolare, ca toată mintea cititorului să se adâncească în adevărul scrierilor sfinte și să primească de la Dumnezeu acea căldură ce în izolare provoacă lacrimi și cu care omul se încălzește și se umple cu daruri duhovnicești, desfată mintea și sufletul mai mult decât cu orice cuvânt.

Despre pacea sufletească

Scopul vieții creștine este dobândirea Duhului Sfânt. Dobândește pacea lăuntrică și mii de suflete se vor mântui în jurul tău.

Totul este subordonat agonisirii acestei păci, alipirea de Biserică, adevărata nădejde, îndepărtarea de patimi, iertarea greșelilor, neosândirea aproapelui, tăcerea lăuntrică.

Nimic nu este mai bun decât acea pace în Hristos, prin care sunt respinse năvălirile durerilor celor rele, din văzduhuri și de pe pământ.

Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduhuri (Efeseni 6, 12).

Un om înțelept își îndreaptă duhul înlăuntrul său și îl coboară în inima sa. Atunci harul lui Dumnezeu îl luminează și el se află într-o stare de liniște suprapământescă, adică, având conștiința împăcată, căci el contemplă harul Sfântului Duh în interiorul său, după cuvântul lui Dumnezeu: „Unde este pace, acolo sălășluiește El”.

Cel care merge în pace adună ca și cu o lingură darurile harului.

Când un om dobândește pacea, atunci poate revărsa și asupra altora lumina sufletului său...

Domnul nostru Iisus Hristos a lăsat această pace ucenicilor Săi înainte de moartea Sa ca pe o comoară neprețuită, zicând: *Pacea Mea dau vouă, pacea Mea las vouă* (Ioan 14, 27).

Apostolul vorbește de asemenea despre această pace: *...și pacea lui Dumnezeu, care covârșește orice minte, să păzească inimile voastre și cugetele voastre, întru Hristos Iisus* (Filipeni 4, 7). Și astfel se cuvine ca noi să ne îndreptăm toate gândurile, dorințele și faptele spre dobândirea păcii lui Dumnezeu, strigând totodată împreună cu Biserica: *Doamne Dumnezeul nostru, pacea Ta dă-ne-o nouă...* (Isaia 26, 12).

Despre păstrarea păcii sufletești

Trebuie să ne străduim din toate puterile să ne păstrăm pacea sufletească și să nu ne tulburăm când alții ne ocărăsc. Pentru aceasta se cuvine să ne abținem de la orice mânie și să ne păzim mintea și inima de orice mișcare nechibzuită.

Pentru a ne păstra pacea sufletului trebuie, de asemenea, în tot chipul să ne ferim a-i osândi pe alții. Prin virtutea neosândirii și a tăcerii se păstrează pacea sufletului. Când omul petrece în așa stare, el se învrednicește a primi descoperiri dumnezeiești. Ca să ne izbăvim de osândire, să luăm aminte la șinele nostru să nu primim de la nimeni gânduri străine și să fim ca niște morți. O pildă de cumpătare ne-a dat Sfântul Grigorie Taumaturgul (episcopul Neocezareei, prăznuit la 17 noiembrie).

Acostat într-o piață publică de o femeie de moravuri ușoare, care îi cerea plată pentru că s-ar fi culcat cu ea, sfântul, în loc să se mânie, i-a zis liniștit însoțitorului său: „Dă-i ceea ce cere”. Ea, primind banii, căzu doborâtă la pământ de un diavol. Dar sfântul goni diavolul prin rugăciune.

Dacă nu e cu putință să te supui, ar fi bine, cel puțin, să-ți ții limba în frâu. Ca să ne păstrăm pacea, trebuie să alungăm tristețea și să încercăm să fim veseli... Căci un om care nu are ce-i trebuie pentru nevoile lui, acestuia îi este greu să-și învingă descurajarea.

Trebuie să intri în tine însuși și să te întrebi: unde mă aflu? Trebuie să priveghem cu simțurile noastre, mai ales cu văzul, să nu ne împrăști. Căci darurile duhului nu le pot avea decât cei care se roagă și au grijă de sufletul lor.

Despre rugăciune

Cei ce s-au hotărât să-I slujească cu adevărat lui Dumnezeu trebuie să se îndeletnicească cu pomenirea neîncetată a Numelui Său în inima lor și cu rostirea continuă a rugăciunii către Iisus Hristos, repetând în sinea lor:

„Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!...”.

Iar după-amiază, această rugăciune se poate zice astfel: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. Sau poți să o chemi direct pe Maica Domnului, zicând: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”. Poți să spui și cântarea îngerească: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară, bucură-te...”. Astfel ferindu-ne de împrăștierea gândurilor și păstrându-ne conștiința în pace, ne putem apropia de Dumnezeu ca să ne unim cu El. Căci, spune Sfântul Isaac Șirul, „în afară de rugăciunea neîncetată nu este alt mijloc de a te apropia de Dumnezeu” (Omilia 69).

În biserică e bine să ținem ochii închiși, pentru a ne feri de împrăștierea gândurilor, și, păstrându-ne conștiința în pace, ne putem apropia de Dumnezeu ca să ne unim cu El. Căci spune Sfântul Isaac Șirul, „în afară de rugăciunea neîncetată nu este alt mijloc de a te apropia de Dumnezeu” (Omilia 69).

În biserică e bine să ținem ochii închiși pentru a ne feri de împrăștierea atenției. Ochii să-i deschizi doar când te încearcă somnul, atunci îndreaptă-ți ochii asupra unei icoane sau a unei lumânări aprinse în fața ei.

Dacă în timpul rugăciunii ni se întâmplă să fim furați de gânduri, atunci trebuie să ne smerim și să-i cerem iertare lui Dumnezeu căci, după cum zice Sfântul Macarie, „vrăjmașul năzuiește decât să întoarcă gândul nostru de la Dumnezeu, de la frica și de la iubirea Lui” (Omilia 2, 15). Când însă mintea și inima sunt unite în rugăciune și când sufletul nu este tulburat de nimic, atunci inima se va încălzi de căldura duhovnicească în care strălucește lumina lui Hristos și va umple de pace și bucurie întreaga ființă lăuntrică a omului. Pentru toate suntem datori să-I mulțumim Domnului și să ne încredințăm pe noi înșine voii Lui. Trebuie, de asemenea, să-I punem dinainte toate gândurile, cuvintele și faptele noastre, străduindu-ne ca toate să-I slujească numai bunei Lui plăceri.

Despre vorbirea multă

Cei care din fire sunt foarte vorbăreți tulbură de multe ori liniștea interioară și surpă capacitatea de concentrare a celor din jur.

Dar mai grav este faptul că, prin multa vorbire fără rost, se poate stinge acea flacără ce a fost aprinsă în inimile oamenilor de către Domnul Hristos când a venit pe pământ.

Nimic nu poate stinge focul aprins de Duhul Sfânt ce i-a luminat sufletul în inima călugărului, decât vorbăria multă și vorbirea fără rost.

Călugărul trebuie să se ferească mai ales de comunicare cu femeii, căci ca o lumânare de ceară, fie și neaprinsă, dar așezată între cele aprinse, se topește; așa și inima călugărului, prin comunicare cu femeii, se moleșește, precum spune și Sfântul Isidor Pelusiotul: „Discuțiile rele distrug obiceiurile bune: discuția cu femeii, fie și bună, este periculoasă pentru călugăr, fiindcă farmecul feminin dă naștere la o atracție puternică ce așterne tainic în interiorul cugetului călugărului gânduri necurate. Și astfel, într-un trup curat va sălășlui un suflet necinstit". De aceea, ca să fii tare și curat ca piatra atinsă de o apă cristalină, fii întotdeauna prevăzător și, desigur, vei învinge. Pentru a putea să-ți menții liniștea launtrică, trebuie să te abții și să eviți discuțiile inutile și vorbăria multă.

Înțelept este cel care trăiește în tăcere deplină.

Despre gânduri și mișcările trupești

Dacă noi ne unim cu gândurile cele rele, aduse în minte de diavol, atunci ne aflăm săvârșind păcatul, iar dacă ne luptăm cu ele și le respingem, ne aflăm făcând binele. Acesta este „zgomotul” cugetelor, iar duhul cel necurat are influență mare nu numai asupra celor pământești, dar și față de cei ce s-au curățat de patimi își dezlănțuie atacurile numai în parte sau dinafară.

Este posibil ca omul tânăr să nu se aprindă și să nu se tulbure de cugete trupești, dar trebuie să se roage Domnului Dumnezeu ca să stingă scânteia patimilor necurate, chiar la început, și atunci nu va crește în om flacăra patimilor.

Despre datoria subalternilor față de superiorii lor

„Fii smerit, fă ascultare, supune-te și te vei mântui”, spune Preacuviosul Varsanufie. Și nu cârți niciodată: „Ce este aceasta și la ce folosește?” etc. Dar fii smerit și supus, mai ales față de avva al tău, care se roagă lui Dumnezeu pentru tine și căruia îi este încredințată mântuirea sufletului tău.

„Cine dorește să fie ucenicul lui Hristos, acela nu are nici o putere asupra sa și nu poate să facă nimic de la sine”, spune același povățuitor. Fiindcă cine face ceva după cugetul său nu este bineplăcut lui Dumnezeu, chiar dacă pare a fi bine.

Dacă cineva cunoaște cele necesare pentru sufletul său mai bine decât avva, atunci de ce se mai numește ucenicul aceluia?

Taie-ți propria voie și fii smerit în toată viața ta, și atunci te vei mântui.

Smerenia și ascultarea dezrădăcinează toate patimile și înrădăcinează toate virtuțile.

Cel supus trebuie să moară vieții trecătoare, lumești, ca să dobândească viața veșnică.

Precum înălbitorul curăță și înălbește postavul, făcându-l alb ca zăpada, așa și ascultătorul, răbdând umilințele, jignirile, defăimările, se curăță, făcându-se strălucitor precum aurul purificat de foc. Subalternii nu trebuie să fie interesați de treburile superiorilor și nici să-i judece, căci altfel îi supără pe Dumnezeu, Care le-a dat puterea de conducere, căci puterea adevărată de la Dumnezeu izvorăște.

Superiorii nu trebuie să se împotrivescă puterii săvârșirii binelui, ca să nu păcătuiască înaintea lui Dumnezeu și să nu încalce poruncile Lui.

Supusul multe agonisește pentru mântuirea sufletului său prin ascultare; el înțelege rostul faptelor mântuitoare și astfel se smerește.

Despre neosândirea aproapelui

Nu trebuie să judecăm pe nimeni, chiar dacă l-am vedea cu proprii noștri ochi greșind sau petrecând în continuă încălcare a poruncilor lui Dumnezeu, după cum spune Sfânta Scriptură: *Nu judecați, ca să nu fiți judecați* (Matei 7,

1). *Tu cine ești de judeci pe sluga străină? Domnului său stă sau cade, dar se va scula însă, căci puternic este Domnul ca să-l ridice* (Rom. 14, 4). Cu mult mai bine este să ne amintim de cuvintele apostolului: *Cui i se pare că stă, să ia seama să nu cadă* (I Cor. 10, 12), fiindcă nu se știe câtă vreme vom putea rămâne în fapta cea bună, după cum spune proorocul cel instruit din propria sa experiență: *Iar eu am zis întru îndestularea mea, nu mă voi clătina în veac, dar când Ți-ai întors fața Ta eu m-am tulburat* (Ps. 29, 6-7). Domnul ne-a poruncit să purtăm dușmănie doar împotriva șarpelui, adică împotriva aceluia care dintru început a înșelat pe om și l-a izgonit din rai, împotriva diavolului. Ne-a poruncit să purtăm dușmănie împotriva duhurilor celor necurate ale desfrânării și a tuturor faptelor rușinoase, care seamănă în cugete necurate și întinate.

Despre izolare și tăcere

Sfântul Ambrozie al Mediolanului spunea: „Prin tăcere mulți s-au mântuit, iar prin vorbă multă și fără folos, niciunul”.

Un sfânt părinte spunea: „Tăcerea este taina veacului viitor, iar vorbăria - arma judecării lumii viitoare”.

Tu să stai în chilia ta cu atenție și în tăcere, străduindu-te cu orice preț să te apropii de Dumnezeu prin rugăciune. Căci Dumnezeu este dornic să te facă din om înger. Domnul zice: „Îl voi întări pe cel blând, tăcut, smerit, pe care-l înfioară cuvintele mele”. Când călugărul se află în stare de tăcere, atunci dușmanul neamului omenesc nu reușește să facă nimic rău inimii ascunse a acestuia.

Dacă nu se poate să stai întotdeauna în tăcere deplină și izolat de lume, fiindcă trăiești în mănăstire și trebuie să faci ascultare, atunci măcar puținul timp ce-ți mai rămâne să-1 petreci într-un mod izolat și în tăcere. Că și pentru acest puțin, Dumnezeu nu te va uita, ci va trimite asupra ta bogata Lui milă.

Tăcerea și izolarea dau naștere blândeții și umilinței, a căror acțiune, în inima călugărului, poate fi asemănată cu apa lină a Siloamului.

Aflarea în chilia izolată într-o stare de tăcere, practicând rugăciunea și citind zi și noapte scrierile dumnezeiești, îl face pe călugărul evlavios mai dornic de a înainta pe drumul ales. Precum spun Sfinții Părinți: „Chilia călugărului este precum o peșteră a Babilonului” în care vei primi harul dumnezeiesc.

Călugărul, după spusele Sfântului Efrem Șirul, nu va rămâne mult timp într-un loc dacă nu va îngrădi în primul rând tăcerea și înfrânarea. Tăcerea te ajută să-ți limpezești cugetul și să te aduni la rugăciune, iar înfrânarea te învață să devii liniștit.

În sfârșit, cel care le-a dobândit pe acestea are parte de o stare pașnică.

Despre tristețe

Când duhul rău al mâhnirii pune stăpânire pe suflet, atunci sufletul se umple de întristare și supărare, neputând să se roage cu stăruința cuvenită și neputând să se îndeletnicească cu citirea scrierilor sfinte cu atenția necesară. Într-o astfel de stare, călugărul este lipsit de liniște și blândețe în comunicarea cu frații obștii, căpătând o repulsie față de tot ce-l înconjoară. Sufletul cuprins de tristețe și mâhnire devine parcă bezmetic, frenetic și nu poate să primească liniștit nici un sfat bun și nici nu poate să răspundă eu blândețe la întrebările adresate. Călugărul ce are un astfel de suflet afectat, evită oamenii, considerându-i vinovați de tulburarea sa și nu înțelege că de fapt pricina bolii sufletului său se află în interiorul său. „Tristețea este ca un vierme pentru suflet, ce-și roade mama care l-a născut.”

Călugărul cuprins de mâhnire nu poate să-și înalțe mintea către contemplarea de Dumnezeu și nici să săvârșească o rugăciune curată, înflăcărată.

Cine a biruit patimile, acela va birui și tristețea. Iar cel biruit de patimi, nu va fi ocolit nici de cătușele mâhnirii.

Precum bolnavul este recunoscut bolnav după paloarea feței, așa și cel împătimit este cercetat și stăpânit de tristețe.

Cine iubește pacea, aceluia îi este aproape imposibil să se întristeze, iar cel care urăște pacea întotdeauna este trist.

Precum focul curăță aurul, așa și tristețea după Domnul curăță sufletul de păcate.

Învățătură către monahul începător

După sfatul ori influența altora sau în orice alt chip ai venit tu în această mănăstire, nu te mâhni, este o cercetare dumnezeiască. De vei păzi cele ce-ți voi spune ție, te vei mântui pe tine însuși și pe cei ce sunt în jurul tău și pentru care te îngrijești. Proorocul zice: *N-am văzut pe cel drept părăsit, nici sămânța lui cerând pâine* (Ps. 36, 25). Trăind în mănăstirea aceasta, să păzești poruncile, stând în biserică să fii atent la toate slujbele și să cunoști toată rânduiala bisericii, adică cele 7 Laude bisericesti - să le înveți, să le ții minte. Dacă te afli în chilie și nu ai „rucodelie” (lucru de mână), atunci citește din cărțile sfinte, mai ales din Psaltire. Străduiește-te să repeți de mai multe ori un verset ca să ții minte totul. Dacă te cheamă la ascultare, du-te și spune și rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

În rugăciune adună-ți mintea și o unește cu sufletul.

La început o zi, două și chiar mai mult, fa această rugăciune numai cu mintea, fiind atent la fiecare cuvânt în parte. Iar mai târziu, când va încălzi Domnul inima ta cu căldura harului Său și o va uni întru tine cu însăși suflarea ta într-un duh, atunci rugăciunea aceasta va curge în ființa ta fără încetare și va fi totdeauna cu tine, îndulcindu-te și hrănindu-te. Aceasta este însăși cea prezicere a proorocului Isaia: *Căci rana cea de la Tine le este lor vindecare* (Isaia 26, 19). Iar dacă vei stăpâni întru sine această hrană sufletească, adică necontenita grăire cu însuși Domnul, atunci pentru ce să mai umbli prin chilia fratelui, chiar dacă ai fi chemat de careva dintre ei? Adevăr îți spun că această grăire deșartă este și lenevire. Căci dacă nu te înțelegi pe tine însuși, oare vei putea înțelege despre ce să înveți și pe alții? Taci, taci necontenit și pomenește totdeauna prezența lui Dumnezeu și numele Lui. Nu te duce la nimeni să stai de vorbă, dar păzește-te în toate

chipurile să nu judeci pe cei care stau de vorbă mult și râd. Fii în acest caz surd și mut și lasă să treacă toate pe lângă urechile tale. Poți să iei exemplu pe Ștefan cel Nou (Minei, 20 noiembrie), care avea rugăciune neîncetată, obiceiul blând, gura tăcută, inima smerită, duhul umilit, trupul și sufletul curat, fecioria neprihănită, sărăcia adevărată și neagoniseala pustnicească, ascultarea fără cârtire, supunere vrednică, lucrul cu răbdare și cu osteneală și cu râvnă.

Șezând la masă, nu te uita și nu judeca cine și cât mănâncă, ci ia aminte la sine, hrănindu-ți sufletul cu rugăciunea. La prânz mănâncă, iar la cină înfrânează-te.

În fiecare noapte să dormi neapărat patru ceasuri; dacă ești obosit, sleit de puteri, poți să dormi puțin ziua. Aceasta s-o ții neschimbată până la sfârșitul vieții, căci îți este necesară pentru liniștea capului tău. Și eu am ținut din tinerețe această cale. Nu ne rugăm întotdeauna lui Dumnezeu pentru odihna noastră sufletească.

Dacă te vei păzi pe tine așa, atunci nu vei fi mâhnit, ci sănătos și vesel. Îți spun adevărat că dacă te vei purta așa, atunci vei rămâne în mănăstire până la sfârșitul vieții tale.

Smerește-te și Domnul îți va ajuta să scoți la lumină dreptatea ta și judecata ta ca lumina ta peste oameni (cf. Matei 5,16).

Epilog

Minunat este faptul că în vremurile noastre s-a dovedit posibilă cunoașterea unor mari cuvioși părinți al căror eroism a fost ascuns întru Dumnezeu, ei rămânând neîncoronați în viața pământească, părăsind-o fără a-și lua răsplata pentru truda lor. Așa au fost marii viețuitori ai pustiei, cei care au săvârșit

numeroase fapte de nevoiță, întrecând uneori orice limită omenească în nevoițele lor ascetice.

Prin viața lor, ce a fost o neîntreruptă rugă și contemplare de Dumnezeu, ei au înfățișat lumii chipul credinței creștine biruitoare a bucuriei veșnice.

Marii pustnici ne îndeamnă să deschidem ochii sufletului nostru și să trăim pentru Dumnezeu, sporind în viața de rugăciune și de nevoiță, ca să ajungem la măsura desăvârșirii și să devenim fii ai împărăției Cerurilor.

Să ne întărim întru acest adevăr, că orice scriere dumnezeiască ce este în armonie cu calea mântuirii povățuiește, muștră, întărește și ne îndrumă ca viața să ne fie pururea după voia lui Dumnezeu.

Mănăstirea Sarov a fost un loc ales de Dumnezeu unde au trăit, s-au nevoit și au murit mari pustnici și cuvioși părinți ca: Sfântul Serafim de Sarov, egumenul Nazarie, cuviosul Ilarion, cuvioșii Ioan și Isaac și alții, dar acest loc a ajuns să fie pentru unii „legendă” aproape uitată, iar pentru alții - o temniță a credinței și sfințeniei.

După sângeroasa revoluție, mănăstirea Sarov a fost lichidată. Amândouă bisericile principale au fost aruncate în aer cu dinamită - acele catedrale unde odinioară au slujit cei pomeniți în această carte. Mormintele lor au fost nivelate și acoperite cu un strat gros de asfalt, iar peste morminte a fost construit un drum. Atunci a fost profanată sfințenia acestei mănăstiri.

În anii „puterii sovietice”, sanctuarului de la Sarov i s-a atribuit denumirea de „Muzeul istoriei religiei și ateismului”, firește nu pentru a cultiva sentimente religioase, ci pentru a face din vizitatori „atei militanți”.

„Perestroika” n-a ocolit însă nici muzeul respectiv, fiind mutat în altă parte, pentru ca „soborul” să capete o altă destinație.

În acea forfotă a mutării muzeului au fost întâmplător descoperite moaștele marelui nevoitor pustnic Sfântul Serafim de Sarov (1759-1833).

Această mare figură a spiritualității ortodoxe ruse, acest mare duhovnic și îndrumător spiritual, vindecător și făcător de minuni, înzestrat cu darul clar vederii și al proorociei (se spune că ar fi prezis tot ce s-a întâmplat în Rusia după 1917 și chiar faptul că prigoana împotriva Rusiei va dura 70 de ani) a fost canonizat în anul 1903.

Profanate în 1922, din porunca lui Lenin, care considera că batjocorirea publică a raclelor de sfinți putea sluji propagandei antireligioase, peregrinând prin trenuri de marfa și prin depozite de muzee, descoperirea moaștelor Sfântului Serafim de Sarov a însemnat că el s-a reîntors să-și ajute poporul său, sfințindu-I.

Sfintele moaște ale sfinților „vorbesc și sfințesc”...

În sfârșit, moaștele Sfântului Serafim au fost depuse pentru câțva timp în catedralele din Sankt Petersburg și Moscova, apoi au fost duse la Mănăstirea Diveevo.

În anul 1991, pe data de 11 ianuarie, s-a petrecut cel mai mare eveniment duhovnicesc, ce a marcat întreaga Rusie pravoslavnică - cea de-a doua minunată aflare și proslăvire a moaștelor, precum a spus însuși preacuviosul părinte: „Diveevo va deveni o minune, când sărmanul Serafim va adormi la Sarov, dar cu trupul se va muta la Diveevo. La Sarov odihnesc mulți sfinți, însă moaștele lor n-au fost încă descoperite. Eu, sărmanul Serafim, la Diveevo voi fi!”.

Și pe data de 19 iulie/1 august 1991, moaștele Sfântului Serafim au fost strămutate în mod solemn la Diveevo.

El a fost din nou chemat de Maica Domnului ca prin rugăciunile și prezența lui „fizică” să fie bucuria oamenilor, a celor care au nevoie de sfințenia lui.

După ce muzeul ateist a fost mutat de la Sarov, comuniștii au transformat mănăstirea într-un laborator secret pentru experiențe nucleare. Întregul complex al mănăstirii este radioactiv din pricina instalațiilor științifice construite pentru nimicirea vieții omenești. Pentru acest scop a fost ales pământul sfințit al mănăstirii. Zona este interzisă pentru închinătorii care doresc să vină mai aproape de mănăstirea Sarov. Doar uriașa clopotniță, ce servește ca antenă radio, mai amintește de slăvită mănăstire Sarov de odinioară.

Cei care astăzi vizitează mănăstirea Diveevo se opresc pentru puțin timp ca să se închine de la distanță, cu regret în suflet, acelu loc sfințit de rugăciunile, slujirea, viața cuvioșilor nevoitori întru Hristos.

Se spune că undeva, pe pământurile mănăstirii Sarov, se află un călugăr care slujește în chip tainic dumnezeiasca Liturghie, așteptând vremea când Domnul va îngădui ca acest loc sfânt să fie cercetat din nou de toți cei care doresc să se hrănească din cuvântul dumnezeiesc și să se adape din înțelepciunea lui Dumnezeu.

Aceste pământuri, în ciuda celor care au încercat să le murdărească, profanându-le, sunt încă pământuri sfințite. Chiar în timpul celor 70 de ani de totalitarism comunist (proorocit de Sfântul Serafim), ele și-au păstrat sfințenia și sfinții.

CUPRINS

Prefață.....	3
--------------	---

Introducere.....	5
DESPRE ÎNTEMEIEREA MĂNĂSTIRII SAROV.....	7
întâistătătorul Mănăstirii Sarov, Ieroschimonahul Ioan.....	7
Cuviosul Ieroschimonah Dimitrie.....	24
Cuviosul Ieromonah Filaret.....	37
Cuviosul Ieromonah Marcu.....	37
Cuviosul Ieromonah Isaac.....	38
Cuviosul Efrem.....	39
Cuviosul Pahomie.....	51
Cuviosul Ieromonah Pitirim.....	64
Cuviosul Ieromonah Isaia.....	69
Cuviosul egumen Nifon.....	74
Cuviosul Egumen Nazarie al Valaamului.....	81
Din învățăturile Cuviosului Nazarie.....	90
<i>Despre dragostea lui Dumnezeu.....</i>	91
<i>Despre monahism.....</i>	94
<i>Despre cum să stai în chilie și cum să ieși din ea.....</i>	99
<i>Despre Sfânta Liturghie și împărtășirea cu Sfintele Taine.....</i>	102
<i>Despre rugăciunea în chilie.....</i>	106
<i>Despre rugăciunea în Biserică.....</i>	108
<i>Despre zilnica curățire a cugetului.....</i>	110
<i>Despre nejudicarea aproapelui.....</i>	111
<i>Despre cum să stai la trapeză.....</i>	113
Cuviosul Ilarion, ucenicul starețului Nazarie.....	118
Din învățăturile părintelui duhovnicesc Ilarion.....	127
<i>Despre rugăciune.....</i>	128
<i>Despre osândirea de sine.....</i>	129
<i>Despre cunoașterea de sine.....</i>	129
<i>Despre blândețe.....</i>	129
<i>Despre smerenie.....</i>	131
<i>Despre ascultare.....</i>	133
<i>Despre cugetul curat.....</i>	134

<i>Despre tăcere</i>	136
<i>Despre voie</i>	136
<i>Despre iertare</i>	137
<i>Despre răbdare</i>	137
Predica de la înmormântarea Cuviosului Ieromonah Ilarion.....	139
Cuviosul ieromonah Evghenie.....	143
Cuviosul egumen Isaia.....	149
Cuviosul egumen Serafim.....	154
Despre starea mănăstirii Sarov din timpul stăreției Cuviosului egumen Iosif.....	160
Despre călugărie în general.....	164
Sfântul Serafim de Sarov.....	176
Din învățăturile duhovnicești ale Cuviosului Ieromonah Serafim.....	189
<i>Despre lepădarea de lume</i>	190
<i>Despre tăcere</i>	190
<i>Despre luarea aminte de sine</i>	191
<i>Despre grija de suflet</i>	191
<i>Cu ce trebuie să ne înzestrăm sufletul?</i>	192
<i>Despre pacea sufletească</i>	193
<i>Despre păstrarea păcii sufletești</i>	194
<i>Despre rugăciune</i>	195
<i>Despre vorbirea multă</i>	196
<i>Despre gânduri și mișcările trupești</i>	196
<i>Despre datoria subalternilor față de superiorii lor</i>	197
<i>Despre neosândirea aproapelui</i>	198
<i>Despre izolare și tăcere</i>	198
<i>Despre tristețe</i>	199
<i>Învățătură către monahul începător</i>	200
Epilog.....	202

Cine crede că la Sarov sfințenia a început cu marele Serafim se înșală. Patericul Sarovului ne aduce în fața ochilor viețile și nevoitele unor cuvioși despre care cei mai mulți dintre noi nu știau nimic; aceștia ne ajută să înțelegem că Sfântul Serafim a fost rodul unei mănăstiri care, deși nu foarte veche, a zămislit nevoitori la măsura nevoitorilor din vremurile de demult.

Citind despre jertfele lor, cititorii vor putea să își umple candela sufletelor cu ulei duhovnicesc, pentru a rezista ispitelor din ce în ce mai puternice ale unei lumi care L-a uitat pe Dumnezeu.

Editorul

Scopul vieții creștine este dobândirea Duhului Sfânt. Dobândește pacea lăuntrică și mii de suflete se vor mântui în jurul tău. Totul este subordonat agonisirii acestei păci, alipirea de Biserică, adevărata nădejde, îndepărtarea de patimi, iertarea greșelilor, neosândirea aproapelui, tăcerea lăuntrică. Nimic nu este mai bun decât acea pace în Hristos, prin care sunt respinse năvălirile durerilor celor rele, din văzduhuri și de pe pământ.

Sfântul Serafim de Sarov